

1042

DRASCHE.

TEGNAP

ÉS MA

OSZK

N.M.

REGÉNY
FRANKLIN-TÁRSULAT

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD

TEGNAP ÉS MA

383

REGÉNY

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA, BUDAPEST

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD

TEGNAP ÉS MA

REGÉNY

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA, BUDAPEST

5. könyv
550 $\frac{00}{44}$

76427

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növedéknapló
1926 év. 44 sz.

ILY LEÁNYOMNAK

OSZK

OSZK

76427

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA

I. Nyomt. Növedéknapló

1926 év. 44. sz.

I.

Kandalló előtt egy asszony, két férfi. Az egyik mély karosszékben hátradülve, látszólag csak a szivarjának a nyílt tűz felé igyekvő kékes füstjét figyeli. Szmokingban van. Kora : negyvenhárom, de nem látszik meg rajta. A másik nálánál néhány évvel fiatalabb s az olasz tengerésztisztek formaruháját viseli. Minden iránt érdeklődik, ami nem érdekli és titokban csak az asszonyt nézi. Az asszony kora húsz és negyven között, pillanatnyi hangulata után igazodik. Ezidőszerint a felső korhatárnál tart, de a tengerész csak az alsót látja. Halványkék estélyi ruha van rajta, strucctolldísszel. Egy méter selyemből kitelt az egész. Mesésen illik aranszőke hajához. Ezt tudja is, de e pillanatban nem szeret ezzel a kérdéssel foglalkozni.

A helyzet olyan, mint a filmjátékok kezdetén : a látszólagos nyugalom ellenére ott a feszültség, amelyet követni szokott a robbanás.

Amióta vacsorától felkeltek, már vagy huszadszor akadt meg a beszélgetés. De mindig jött valami, ami átsegített a kínos csöndön. Most is így volt : a telefonhírmondó riadóval jelezte a következő felvonást.

— O! — szólt Cittadini, egészen röviden.

— Alighanem az utolsó felvonás — jegyezte meg az asszony fellélegezve. — Háromnegyed tíz.

— Mit adnak ma? I Pagliacci?

— Nem. Aidát.

— E! — ismét egészen röviden — Guiseppe Verdi! Imádom!

Az asszony összerezett. Nyilvánvalóan azért, mert az utolsó szót magára vonatkoztatta. Férjére pillantott, de az csak nézte a szivar füstjét.

— Mi olaszok mind nagyon imádjuk a zenét. Mint különben maguk magyarok is. Áldás ránk nézve, hogy olyan kitűnő operájuk van.

— Volt, kedves Cittadini, csak volt. Mit hallott utoljára?

— A Toscát. Hisz együtt . . . izé . . .

Az asszony felugrott és a teáskanna után nyult.

— Még egy csésze teát, Cittadini gróf?

— Köszönöm, már nem kérek.

A tengerész ültében is udvariasan összehúzta maga alatt a bokáit. Szép, klasszikus arcában megrezdült egy ideig. Bizonyos volt, hogy már nem bírja soká.

Mind a hárman kínpadra voltak feszítve és egyikük sem merte volna bevallani.

Cittadini utolsó kísérletet tett, hogy megmentse a helyzetet :

— Mily barátságatlan errefelé a tél — mondta, minden átmenet nélkül. — Mindig azt hittem, hogy Magyarországon fehér minden ilyenkor és hogy szánon járnak az emberek, úgy mint Oroszországban . . .

Itt megakadt. Úgy érezte, hogy kár volt neki Oroszországot említeni Hidvéghy előtt. Aki csak a napokban került haza a fogságból. De ha már egyszer érintette ezt a kérdést, nem volt szabad megfutamodnia.

Ezért erőltetett jókedvvel Hidvéghyhez fordult :

— Hiszen ön alaposan kiismerhette az orosz telet, mi?

A férj igent bólintott és még jobban hátradült a karosszékben. Becsukta a szemét.

Eszébe jutott, hogy egyszer majd megfagyott.

Egyik szökési kísérlete alkalmával. De nem engedték meghalni. Egy emberséges muzsik rátalált és visszazökentette az életbe. Minek?

Dóra és az olasz tekintete találkozott. Az asszony mintha könyörgött volna valamiért és a másik megértette. Hátratólta a bal kezelőjét és az órát nézte.

— Bocsássa meg illetlenségemet, asszonyom, hogy az idő iránt érdeklődöm, de tíz órakor találkám van a — francia kollégámmal, a Dunapalotában. Ő holnap Bécsbe utazik és szeretnék néhány fontosabb levelet rábízni . . . Micsoda? Máris tíz? Akkor csakugyan sietnem kell!

Cittadini felugrott s az asszony elé lépett. Dóra hálás szempillantást vetett rá és felkelt. Mialatt az olasz kezét csókolt, Hidvéghy is felemelkedett.

— Ha holnap délelőtt volna egy félórája az én számomra, akkor felkeresném a hivatalában — szól, mialatt kezét fogott Cittadinivel. Az asszony össze-rezzent. Mi volt ez?

A tengerész finom, barna arcát hirtelenül sötét pír öntötte el. Ezt ő is érezte és hogy észre ne vegyék, a szokottnál is mélyebben meghajolva Hidvéghy előtt, gondtalan vídámságot színlelve, felelte :

— Mindenképpen rendelkezésére állok!

— Tizenegykor?

— Tizenegykor várom.

— Köszönöm.

Újból kezét fogtak és Cittadini indult. A házaspár gépiesen elkisérte az előszobáig, de itt Hidvéghy szónélkül sarkonfordult. Visszament a pipázóba, ahol előbbi helyét foglalta el, a kandalló mellett.

Az asszony, aki nem tudta, mire magyarázza férje viselkedését, pillanatig habozott, aztán gyors elhatározással kikisérte Cittadinit az előszobába és behúzta maga mögött az ajtót. Egyedül voltak. A konyhában csörömpöltek az edényekkel.

— Ezt már nem lehet kibírni! — mondta Dóra visszafojtott hangon. A szemében könny csillogott.

Cittadini, aki másfél fejjel nagyobb volt a filigrán asszonynál, hosszú karjával átölelte, ráhajolt és megcsókolta.

— Abbiate fede, abbiate fede, carissima! Ne féljen, minden rendbe jön!

— Nem fog elhagyni?

— Soha!

— Egyetlenem . . .

— Én istennőm!

— Mit akarhat magától az uram?

Cittadini mosolyogva vállat vont.

— Ezt nem nehéz kitalálni . . .

— Mit? Mit?

— Adnám vissza ő neki . . . Sfido!

Az asszony megborzongott.

— Nem lehet, már nem lehet! És maga? Vissza tudna-e adni?

— Dóra! . . .

Ebben az egy szóban benne volt minden, amit mondhatott, minden, amit az asszony elvárt. A férfi mégegyszer a karjaiba zárta a gyöngye kis teremtest és remegve a vágtyól, ajkaik újból egymáshoz értek. Nem. Nem voltak képesek többé elválni egymástól.

Cittadini eleresztette Dórát. Szédült.

— Arrivederci, arrivederci, amatissima! . . .

Ittasan kitámolygott a folyosóra, le a lépcsőn, ki, a ködös, nedves novemberi éjszakába.

II.

Dóra visszatámolygott a pipázóba. Azt hitte, nem bírják a lábai. Legszívesebben elaléltan összerogyott volna, hogy, Isten tudja, orvost kellett volna hívatni, ágyba fektetni őt, borogatást tenni a szívére, elsötétíteni a szobát s mindenki ujját ajkára téve, csak azt sugta volna egymásnak: — Csitt! Ne bántsátok, beteg . . .

De nem. Be kellett menni a szobába, ahol az ura várta. Démoni erő taszigálta, lökdöste előre. Mi lesz most? Mi? Mert kell, hogy valami történjen! . . .

Pedig nem történt semmi. Legalább úgy látszott az első pillanatban. Mert Imre, aki, amint belépett, éppen egy nagy darab fát dobott a kialvó parázsra, kedvesen feléje fordította a fejét.

— Remélem, nem vette rossz néven Cittadini, hogy nem kísértem az ajtóig? — szólt a legtermészetesebb hangon.

Erre az asszony nem volt elkészülve.

— Dehogy — felelte hirtelen megkönnyebbülve. Úgy érezte, mintha valami nagy hegyet gurítottak volna le róla. De már a következő pillanatban más érzés vett rajta erőt. Hát olyan mindegy volt Imrének, ami itt végbemegy körülötte? Vagy nem akarta észrevenni? Mert hogy ne vett volna észre semmit, az ki volt zárva. Hisz hazajövetelének első pillanatától kezdve . . .

— Annál jobb — szólt ismét Hidvéghy. — Gondoltam, hogy esetleg van mondanivalótok . . .

Ezzel ismét a kandalló felé fordult és másik darab fát dobott a tűzre. Dóra mereven állt a csodálkozástól. Tehát ezért? . . . Azért, hogyha esetleg volna mondanivalójuk? . . . Mit jelentsen ez?

— Szóval, nem bánod, ha nekem és Cittadini-nek volna mondanivalónk, amit előtted . . .

Nem fejezte be a mondatot, amely gépiesen, halkán, vontatottan jött ki a száján, maga sem tudta, hogyan. Most már bánta, de késő volt.

Hidvéghy hirtelen megfordult. Szép, nyilttekinetű szemét rászegezte Dórára. Nem volt abban semmi harag, semmi keserűség, talán csak az árnyéka annak a nagy bánatnak, melyet gondosan elrejtett lelke fenekén. Hogy távoltartsa azt valakitől, akit valamikor oly kimondhatatlanul szeretett. Hát nem volt elég a szenvedésből? Abból,

amiben neki nyolc éven át szünet nélkül volt része? És most még szenvedjen más is? Éppen az, akiért féltette nyomorult életét?

— Ez csak nem akar szemrehányás lenni, édes Dóra? — kérdezte.

— De igen.

— Hát megérdemlem azt?

Az asszony lesütötte a szemét. Nem bírta állani férje tekintetét, amely, mintha áthatolna rajta. De aztán hirtelenül kiegyenesedett, hátradobta a fejét és mivel érezte, hogy nincsen igaza, felsziszszent:

— Nem értelek! Sehogysem értelek! Nyugodtan tűröd, hogy egy idegen, vagy legalább is valaki, akit csak pár napja ismersz, olyan jóban legyen velem, hogy saját személyed kizárásával, négy szemközt kívánjon velem beszélni? Vagy hogy nekem titkolni valóm legyen előtted? Rendbenvalónak találd ezt? Vagy nem bánod, ha nekem udvarolnak, mindegy neked, ha fogadom ezt az udvarlást? Nyolc évig vártam reád, nyolc éven át, éjjel-nappal kísírtam a szememet miattad, kértem az Istent, adjon erőt irgalmatlan sorsom elviselésére, nyolc évig küzdöttem az ördöggel, aki minden ember szívében lakozik, Istenem, hisz fiatal vagyok, nem vagyok kőből, nem akartam még meghalni, pedig, amit átéltem, az rosszabb volt a halálnál! Mindig csak te álltál előttem, te, te voltál az egyetlen gondolatom, veled ébredtem, veled feküdtem este, ha elnyomott a fáradság, a lelki gyötrellem, a rabság, amiben érzelmeim sinylődtek, az élni vágyó természet elleni küzdelem! . . . Végre, végre megjöttél, azt hittem, álom, azt hittem, nem egyéb ez sem, mint beteges képzeletemnek az a sok ezer szülöttje, amely édesen csábító, csalóka képeket varázsolt álmatlan éjszakákban lelki szemem elé. Pedig nem volt álom, megjöttél, ott álltam veled szemközt a pályaudvaron, remegett minden ide-

gem, az izgalom fojtogatott, szólni sem bírtam, vártam a nagy megnyilatkozást, amely megjutalmazott volna minden szenvedésért, vártam a csodát, amely egy csapással eltörölte volna a multat az emlékeimből, amely visszaadta volna nekem elveszett legszebb éveimet, visszazökentett volna régen elmúlt boldogságunkba! . . . És mi történt? Semmi sem történt. Megcsókoltál, igaz, de nem másképpen, mintha csak tegnap váltunk volna el egymástól, megszorítottad a kezemet és sírtál . . . Aztán a kis Hannánkat kérdezted és amikor azt mondtam neked, hogy intézetben van, pillanatra még el is borult a tekinteted. Ez volt a nagy megnyilatkozás, ez a csoda, amelyet vártam! . . . Ó, hisz te nem is tudod, hogy milyen szerencsétlen vagyok!

Dóra karosszékbe dült és zsebkendőjébe temette arcát. És ez nem volt komédia : a hirtelen kitörést követte az összeroppanás. Érezte, hogy minden szava egy-egy tördöfés a férfi szívébe, de úgy volt, hogy maga éppúgy szenvedett, mint a másik.

Csak hogy a másik nálánál jobban tudta, hogy mi a szenvedés, jobban is tűrte.

Aki átment azon a földi tisztítóűzön, amely orosz fogság néven rettegéssel és fogcsikorgatással eltöltendi még a dédunokáit is azoknak, akik megtalálták az utat visszafelé, emberlakta országokba : az mindent meg tud érteni, ami emberi s minden embernek mindent meg tud bocsátani. Hogyne értette volna meg akkor Hidvéghy is azt, ami végbement egy szegény kis női szívben . . .

Nesztelenül odalépett az asszonyhoz és símogatva rátette a kezét szép szőke fejére.

— Szegénykém, hogy sajnállak! — szólt halkán, majd letelepedett a lábainál. — Azt hiszed, nem értelek meg, félsz, hogy nem akarom észrevenni azt a nagy változást, amelyen te éppúgy átestél, mint én? Pedig hiába, édes Dóra : mi nem vagyunk, akik voltunk. Amíg nem láttuk egymást, az alatt a

hosszú, végnélküli nyolc esztendő alatt, egészen a viszontlátás pillanatáig, a régiak voltunk egymás számára, saját magunk számára is talán. De amikor egymással szemközt álltunk: hirtelen összezsugorodott, elhomályosodott, majd egészen eltűnt a képe azoknak, akik voltunk és a helyébe léptek azok, akikké lettünk . . .

Dóra csöndesen zokogott tovább, mégis önkénytelenül is kezdett arra figyelni, amit az ura mondott. De a hangulata még mindig ellenséges volt és így leste a végszót, amelyet felkapva, újabb rohamot intézhetne a vélt ellenség ellen, aki oly furcsa védelemhez fordult. Miféle változásról beszél ez az ember? Csak nem azt akarta ezzel mondani, hogy annyira megvénült avagy annyira megcsunyult azalatt a nyolc esztendő alatt?

Ezt érezhette Imre is.

— Határozottan megszépültél azóta, Dóra — folytatta. — Félig gyermek voltál, amikor elbúcsúztunk egymástól, azon az emlékezetes augusztusi napon és senki sem tette volna fel rólad, hogy nyolcéves leánykád van. Most asszonyosabb vagy, de mint nő tökéletesebb, szépséged zenitjén . . . De nem vagy Dóra, az a kis Dóra, az én Dóram, akit a térdemre ültettem vagy felkaptam a levegőbe, akit hangos sikoltozása közben ringattam, mint később a kis babát . . . No de hisz ez régen volt, bocsásd meg, hogy egyáltalában említettem. És aztán külsőségek ezek, amelyekben meglepődni vagy csodálkozni egyáltalában nem lehet. Súlyosabb ennél a külső változásnál az, amelyen belsőleg estünk át. S ez döntötte el a sorsunkat: idegenül álltunk egymással szemben a viszontlátásnál, idegenek is voltunk egymás számára, akik csak *hasonlítunk* a voltakra. A voltak pedig meghaltak. Ez az igazság.

Az asszony feltekintett. Letörülte a könnyeit.

— Nagyon kedves vagy, mondhatom — szólt

gúnyos mosollyal. — Ha csakugyan ez az érzésed, akkor — —

— Kár volt hazajönnöm, tudom . . .

— Nem ezt akartam mondani, hanem —

— De, de! — szakította félbe a férfi. — Csak-hogy onnét a távolból nem láttam meg az igazságot. Túlerős volt bennem a remény, meg a hit. Nem lett volna szabad hazajönnöm.

— Csak nem maradhattál volna abban a pokolban?

— Nemis. De ide, Magyarországra, hazámba, erre a megcsonkított, szerencsétlen, édes, drága, kis darab földre nem lett volna szabad visszatérnem, se nekem, se másnak. Elég nagy a világ . . .

— Borzasztó, amit mondasz! Hát oly rettenetes a csalódásod?

— Mindenesetre nagy.

— És igazán úgy érzed, mintha idegen volnék?

Hidvéghy szótlanul bólintott. De amikor észrevette, hogy ismét könnyek tódulnak Dóra szemébe, megragadta a kezét.

— Hát te, te nem úgy érezted, hogy idegen áll előtted? Vagy nem ezért hivatkoztál erős fejfájásra, amikor este, lefekvéskor hirtelenül kihordtad az ágyadat a hálószobából Hanna szobájába? És ha még most is ott alszol, nem azért van ez így?

Az asszony lehorgasztotta a fejét.

— Lehetne ennek más oka is, igaz — folytatta Imre. — Csakhogy azt az okot nem tételezem fel nálad, annak dacára, hogy tudom, hogy mást szeretsz.

Dóra felugrott és felsikoltott:

— Imre! Hogy mondatsz ilyet? Borzasztó!

— Ez nem borzasztó, legalább terád nézve nem az. Igen természetes valami és csoda volna, ha nem esett volna meg veled, éppúgy, mint megesett majdnem valamennyi osztályrészeseddel. Az a nő,

aki azt meri állítani, hogy férjének ilyen hosszú távolléte alatt nem volt másba szerelmes, ha csak mulandóan is, hypokrita.

Az asszony elgondolkozott.

— Azt hiszed? — kérdezte néhány perc mulva határozatlanul.

— Ez a meggyőződéselem — felelte Hidvéghy igen nyugodtan. — Biztosan lesznek, akik ezt kétségbevonják, de lesznek olyanok is, akik tagadják. Sőt biztosan akadnak olyanok is, akik *hisznek*. A boldogok . . . Nur der Irrtum ist das Leben und das Wissen ist der Tod . . . Ám, boldoguljon mindenki a saját módja szerint! Ezt is német mondja. S ezt aláírom én is. Szembe kell nézni az igazsággal: és egyszerre úgy érezzük, hogy nem is olyan elviselhetetlen. Ne áltassuk magunkat, Dóra! Ami volt — volt. Az a tegnap. Most itt van a ma. Új élet kezdetén állunk.

Hidvéghynében egyik meglepetés érte a másikat. Amit még egy félórával ezelőtt maga is egyetlen helyes útnak gondolt, most, hogy megnyílt előtte, megijesztette. Ez az út még az imént egyenesen a mennyországba látszott vezetni, most mintha sötét örvény felé vinne, amely ott tátong lábainál.

— Új életet . . . ! — ismételte. — Azok után, amit könnyörtelenül vágtál a fejemhez? Hogy képzeled ezt?

— Vannak, akik képesek arra, hogy ma ott kezdjék, ahol tegnap abbahagyták . . .

— És te? Te képes volnál?

Dóra ismét leült és dobogó szívvel leste a választ. Nem tudta volna megmondani abban a pillanatban, hogy mitől retteg jobban, az igentől-e, vagy a nem-től.

— Ha nem tudnám azt, amit tudok: igen. És azt hiszem, hittel és reménnyel indulnék neki az új életnek. De így — —?

Feltekintett Dórára és szomorúan rázta a fejét.

Dóra érezte, amint elhagyja a vér az agyvelejét. Hátradült és becsukta a szemét.

Imre felkelt és ráült a karosszék támlájára.

— Nézd Dóra, édes, — szólt gyöngéden, — ne áltassuk magunkat. Talán furcsa, hogy olyan tényekkel számolok, amelyeket, meglehetősen egyoldalúlag, eddig csak én állapítottam meg, anélkül, hogy a magad részéről még csak egy szóval is igazoltad volna őket. Pedig mily boldog volnék, ha ugyancsak tények — nem szavak — meggyőznének arról, hogy tévedtem! Csakhogy nincs itt semmiféle tévedés. Aki az évek hosszú során kénytelen elfelejteni a beszéd voltaképpeni rendeltetését, aki arra van utalva, hogy egy-egy tekintetből, lépésből, kézmozdulatból, lélegzetvételtől következtessen az emberek gondolataira, érzelmeire: az e téren oly tökélyre tesz szert, hogy néha maga is megijed ettől a tulajdonságától. Istenem, be sokat hazudnak az emberek...!

— Imre, én nem hazudtam neked —/—

— Nem is hazudtál. Csak nehezedre esik megmondani az igazat, feltárni előttem az egész helyzetet, úgy, amint van. Már pedig át kell ezen esni, minél előbb, annál jobb. És ebben segítségedre akarok lenni. Mint legjobb, leghűbb barátodnak, ez kötelességem.

— Mondhatom, csodállak, — szólt az asszony kis idő múlva. — Csakugyan nagyot változtál. Majdnem az az érzésem, hogy nem is emberrel beszélek, hanem valami — tudom is én? — földöntúli lényvel, aki ment mindentől, ami földi és emberi s aki most megjelent az életemben, hogy törvényt üljön fölöttem és a cselekedeteim fölött s aki minden egyéb, csak nem a — férjem!

Ebben gúny is volt és a férfi ezt megértette.

— Igazad van, — mondta, — én is úgy érzem. Minden egyéb vagyok, csak nem többé a férjed. De mivel rajtam kívül senkid sincsen, hisz sze-

gény szüleid rég elhaltak, hát csak helyes, hogy minden egyebed legyek, ha már nem lehetek a férjed, És itt elsősorban arra gondolok, hogy gyermekünk anyja vagy. Érted és Hannáért érdemes vállalkoznom erre a szerepre.

— Bocsáss meg Imre, ha előbb talán nem egészen helyesen fejeztem ki gondolataimat, — nem akartalak megbántani. Csakhogy olyan különösen érzem magamat, azt sem tudom, mit beszélek, még kevésbbé, hogy mit akarok . . .

— Éppen ezért szeretnék rajtad segíteni. És azért mindenekelőtt biztosítalak, hogy akármit is fogsz velem közölni, pillanatig sem fogok kételkedni abban, hogy egész idő alatt, érted?, egész idő alatt, hogy távol voltam, ennyit sem tettél, ami asszonyi méltóságoddal, anyai becsületteddel ne volna összeegyeztethető. Teljesen rád bízom, hogy mit akarsz nekem elmondani és mit nem. Tisztában vagyok azzal is, hogy bármi is történt legyen, arról te nem tehetsz. Azt megteremtette a helyzet. Mindnyájan Isten kezében vagyunk és minden, ami történik, az ő akarata.

— Mondom, csodállak, Imre és most már minden hátsó gondolat nélkül mondom ezt, — szólt Dóra és megfogta a férje kezét. Nézte, csak nézte. Néhány pillanatig így ültek szótlanul. Hidvéghy maga elé szegezte a tekintetét. Azután nagyot sóhajtott az asszony: — Csak tudnám, hogy hol kezdem a vallomást . . . Mert olyan ez, bizony, mint egy gyónás. Már most is, mintha megkönnyebbültem volna!

Mosoly futott végig az arcán, amikor ezt mondta, az első őszinte mosoly napok óta. És fellélegzettek mind a ketten.

— Majd segítek, — mondta Hidvéghy kedvesen. — És ha nem bánod, én mondom el neked, hogy mi történt.

Az asszony hátrazökkent.

— Lehetetlen! Honnét tudnád —?

— Istenem, honnét? Amikor láttalak, tisztában voltam a helyzettel és minden, de minden, amit azóta tapasztaltam, igazolta feltevésemet. Meglátod, rövid leszek.

A kandallóhoz lépett, ismét néhány darab fát tett a tűzre, amely már csak pislogott, azután leült. Cigaretára gyújtott és miután a gyufát is behajította a lángokba, hátradült.

— Eleinte úgy volt, — kezdte, — hogy, amint mondtad, én voltam az egyetlen gondolatod. Rettenetesen bánkódtál és vágyódtál, sírtál és imádkoztál. Így tartott néhány esztendeig. Nem jártál sehová, kerülted az embereket, különösen a férfiakat. És amikor egyik-másik igyekezett a közeledbe férkőzni, elkergetted.

— Ez így van, Isten látja lelkemet!

— Tudom, ezt éreztem ki minden leveledből, minden sorodból, de még inkább abból, amiről nem írtál. Azután jött idő, magad sem tudtad, hogy s mint, amikor ismeretlen és mégsem idegen érzések keletkeztek benned, amelyektől megijedtél. Vágy volt, kívánság, valami bizonytalan bizsergés egész testedben, egész lelkedben, különösen tavaszkor, amikor nyíltak a virágok és megvolt az esőnek az a bizonyos illata, amelytől jobban részegedik meg az ember, mint a bortól. Szerelem után vágyódtál, úgy mint én is, mint mindenki, akinek nincsen szerelmese, boldogító volt ez az érzés és mégis ijesztő, lesújtó, menekültél előle, védekeztél, elbujtál, — de az érzés ott maradt és ismét sírtál. Férfi felé vittek az érzelmeid, szép, erős, szeretnitudó férfi felé téged, a szegény, elhagyatott, szeretnivágyó nőt . . . Nem ismerted az illetőt, talán nem is létezett még a számodra. És ha egyiknek vagy másiknak a képét öltötte a kísértés: undorral taszítottad el magadtól. Nem így volt?

— Furcsa . . . Így volt! Hát te is érezted ezt?

— Én is ember vagyok, Dóra. És mégis más volt a sorom, mint a tied: engem gyűlölet vett körül, megvetés, nyomor, betegség, halál. Nekem csak a képzelettel kellett megküzdenem, soha a valósággal. Az én sorom könnyebb volt. Kettőnk közül te voltál a hős. Csakhogy a hősnek, sokezer évi igazság szerint el kell buknia minden tragédiában. Ne érts félre, Dóra: vannak sorstragédiák is! A tied is ilyen volt. Küzdöttél, vergődöttél, győztél. Győztél addig, amíg a háború, a felfordulás, a kommün rettenetes nyomása tartott, amíg még élt benned a reménynek az a vékony kis sugara, amely napról-napra azzal ámítgatott, hogy: most már nem tarthat soká. Ha él: ma-holnap kell, hogy viszontlássam. És azután vége minden szenvedésnek. Az ő védő karjaiba menekülök, ismét biztonságban leszek, visszaadatom saját magamnak . . .

— És multak a napok és multak a hetek, a hónapok és nem jöttél. . .! Ah, ha tudnád, hogy mennyit szenvedtem! Félőrült voltam, tomboltam, a hajamat téptem, korbáccsal vertem a testemet!

— Tudom, mert éreztem. És nem jöttem, mert nem jöhettek. Mások ezrivel indultak, egyszer innét, máskor máshonnan, elengedték őket vagy megszöktek, a fele bele is pusztult az útba. Elhagyta őket az erő, amikor már ütött a szabadulás órája, betegségnek estek áldozatul vagy lelőtték őket, mint a gazdátlan kutyákat. Egyszer rám is virradt a menekvés pillanata, de újból elfogtak és csoda, hogy itt ülök. De te minderről nem tudtál, hírt több, mint két éven át felőlem nem kaptál, azt is hihetted, hogy meghaltam.

— Ezt sohse hittem . . .

— Tudom, de hihetted volna és mégis reménykedtél, míg a végén csendesen, észrevétlenül kimult ez a remény is. Ha erre nézve megkérdezted magadat, felháborodással tagadtad, hogy így van. És mégis így volt. Reggel felkeltél, mint rendesen,

végezted a dolgaidat, vesződteél, beszéltél néhány ismerőssel, este kimerülten lefeküdtél. Éltél, mint a gép, nem gondolkoztál, nem kívántál semmit, ha nem azt, hogy a mindennapi bajoknál nagyobb ne érjen se téged, se Hannát . . . És ekkor, magad sem tudtad, hogy s mint, ismét jött a tavasz, nyiltak a virágok és az esőnek szaga volt, amelytől elbódul az ember. És körülötted az emberek — úgy látszott legalább — már mind elfelejtették a rettenetes sok bajt, mosolyogtak, nevettek, táncoltak, ismét lehetett szép ruhákat látni az utcán, a szigeten és alkonyatkor boldog párokat, akik egymásba fonva, egymáshoz tapadva, eltűntek az est pártfogó homályában. A felhők mögül kibujt a hold, a szerelmeseknek ez a másik jótevője és beüzüstözte az egész tájat, fülemülék csattogtak, mintha sohasem veszett volna el a földi paradicsom, a roskadozó orgonabokrok virágai pedig rezegtek, mint a te lelked, mint a tested minden porcikája is. És — észre sem vetted talán — ott állt temelletted is egy másik élő lény, egy férfi, természetednek öntudatlan kiegészítője, akit magadhoz vonzottál, — magad sem tudod, mivel. Nem hívtad, sem szóval, sem tekintetteddel, semmivel sem bátorítottad fel őt — és mégis ott termett melletted és ő úgy érezte, hogy ennek így kell lennie. És süttött a hold és csattogtak a fülemülék és bódítóan hívogatott az orgona illata és kiáltotta, ordított körülettetek minden azt az egy szót: *élni, élni!*

Hihetetlen erővel szédítő mámor fogott el, tomboló viharként tört ki belőled is minden, ami emberi, követelte rajtad jogait élet és természet egyaránt. És akkor már nem volt ellentállás, nem volt gondolkozás, nem létezett remény, amely hiú ígéreteket rebesgetett a füledbe, amelyeket még az Isten sem látszott betartani. Éltető boldogság vonult be diadalmasan a szívedbe: a régen nélkü-

zött, száműzött, agyonütött boldogító szerelem . . . !
 És amikor egyszer — talán hajnalkor — pillanatra eszedbe jutott a mult, a bánat, a szenvedés, a feláldozás! — El innét veletek csúf kísértetek! — kiáltottál fel ekkor, — élni akarok, élni, nem bánom, akár mi is történjen velem, most boldog vagyok, végre ismét boldog!

Hidvéghy elhallgatott. Dóra már régen egyik kezével eltakarta az arcát és most halkán zokogott. A férfi is úgy érezte, hogy nem bírja tovább. Le tudott volna borulni, a földön fetrengeni, hangoosan sírni, felkiáltani az Éghez. De még egyszer visszafojtott magába minden érzést. Mert még nem mondhatta, mint a Megváltó: elvégeztetett . . .

— Látod, édes Dórámm — szólt tehát ismét egy kis szünet után lágy hangon, — nincs itt semmi, amiért röstelkedned kellene. Jött, aminek jönnie kellett. És amikor mégis feltüntem a látóhatáron: késő volt. Hiába: ez volt a sorsom! Vagy nem történt volna-e mindez szakasztottan így, ha csakugyan falnak állítanak a vörösek és főbelőnek, mint ahogyan megtették sok százezer más szegény társammal? Sőt, imádkoznom, térden állva hálálkodnom kellene a Mindenhatónak, hogy csak ezt a váltságdíjat róttam ki rám. Egyszer, azt hiszem, fogok is hozzá imádkozni és meghálálom a döntését. Ma nem tudom megtenni . . . De egyszer, valamikor, biztosan . . .

— Ez borzasztó, ez borzasztó — sopánkodott az asszony. — És most mi legyen?

— Hogy mi legyen? Le kell vonni a helyzetből az egyetlen helyes következtetést. Előbb magad is mondtad: minden egyéb vagyok, csak nem a férjed.

— Imre!

— Igaz is. Nincs más hátra, minthogy ezt a tényt alakilag is elintézzük. Azután szabad vagy.

— Szóval, váljunk el . . .

— Természetesen.

— Csodállak, csak azt az egyet mondhatom, hogy csodállak! Nem értelek! — mondta az asszony, aki szemmelláthatólag visszanyerte nyugalmát. — Valóban nem akarok, de nem is szabad kételkednem őszinteségedben, de bevallom, meglep a természetesség, amellyel kezeled ezt az ügyet. Vissza adod nekem a szabadságomat és vége. Azzal, hogy mit kezdek vele, egyáltalában nem törődöl.

— Nagyon tévedsz, édes Dóram. Törődöm vele. Éppen ezért fogok holnap beszélni Cittadinivel. Ha kijelenti előttem, hogy elvesz téged, amiben nem kételkedem, — hisz becsületes, úri gondolkodású férfiú, — akkor befejeződött a szereplésemnek ez a része. Ha azonban — minden váromlásom ellenére — vonakodnék neked megadni azt, amivel tartozik: akkor tudja be könnyelműségének, ha nem fogja többé viszontlátni Olaszországnak örökké mosolygó egét.

Az asszony felsikoltott:

— Mit akarsz tenni, szerencsétlen? Csak nem akarsz megölni?

— Ne izgasd magad hiába, Dóra. Cittadini ismeri a kötelességét. De ha még sem ismerné, akkor megtanítanám rá...

— Szóval, meg akarsz ölni...

— Ha ehhez a kifejezéshez ragaszkodsz: igen. Párbajban.

— És ha ő öl meg téged?

— Akkor persze, még az a bizonyos «minden egyéb» sem lehetek többé számodra vagy ha jobb tetszik: korlátlan lesz a szabadságod. De légy nyugodt: emellett az eshetőség mellett vajmi kevés a remény. Mert bizonyos vagyok a dolgom felől.

Az asszony felkelt és izgatottan járt-kelt a szobában.

— Borzasztó, borzasztó! — mondogatta, mint-

egy magában, majd hirtelen megállva, égnek emelte tekintetét és kezeit tördelte: Én Istenem, mit vétettem ellened?

— Semmit — felelte a kandalló irányából Hidvéghy. — Sajnálom, hogy a beszélgetésünk ilyen fordulatot vett, erre nem volt szükség. Ha arról is beszéltem, amit abban az egészen valószínűtlen esetben tennék, ha Cittadini másnak bizonyulna, mint amilyennek gondoltad: ez csak azért volt, mert kétségbevontad, hogy azután is törödnék veled, hogy visszaadom neked a szabadságodat. Pedig bizonyos vagyok felőle, hogy Cittadini tisztességes ember.

— Honnét tudod ezt ilyen biztosan?

— Ha nem az volna, nem is ajándékoztad volna meg a szerelmeddel. Ez egy. Másodszor pedig megvannak az információim. És azok mindenképpen megnyugtatók.

Az asszony csak bámult.

— Információid? — szólt éles hangon. — Hát már informálódttál is? Mint a jó izraelita családapa? Nagyszerű! Tudakozódó irodához fordultál, referenciákért? Megáll az eszem...

— Gyerekes vagy, Dóra. Attól a pillanattól kezdve, hogy tisztán láttam a helyzetet, ez kötelességem volt. Nem fordultam ugyan tudakozódóhoz, erre nem volt szükségem, de megtudtam mindent, amit akartam. Persze, mindenki lehet csalódni, de ettől eltekintve, megvan minden kilátás arra, hogy boldogok lesztek egymással és hogy ez a boldogság tartós lesz. A Cittadini della Porta családban alig volt egy férfi, aki letért volna a helyes útról, az az egy is — a jövendőbelid nagybátyja, Conte Luigi, — aki sikkasztott és azután kiment Ausztráliába, komisz nő áldozata volt. A többiek mind köztisztviselők álló emberek voltak, földbirtokosok, katonatisztek, papok. Az egyik, Alessandro, kétszáz évvel ezelőtt bibornok is volt.

Carlo atyja, aki húsz évvel ezelőtt 93 éves korában szenderült jobblétre — ez is eléggé biztató körülmény, — kissé zsugori ember volt, de talán éppen ennek tudható be, hogy Carlónak ma tehermentes az ötszázholdas birtoka Puliában. A leendő anyósod pedig, amint mondják, a világ legbájosabb asszonya, akinek egyetlen vágya, hogy a fia végre megnősüljön. Nagyon jól fogtok kijönni egymással. Cittadini Carlónak egyszer már volt menyassznya, hisz bizonyára tudod — —

— Tudom, — hagyta rá halkan az asszony, visszafojtott lélegzettel figyelve ura minden szavára.

— Igen. Meghalt szegény, tüdőgyulladásban. Carlo pedig azóta se nézett rá más nőre, egészen addig, amíg ki nem vezényelték ide a Duna-bizottságba. De hisz' ez már nem tartozik ide és még csak azt szeretném kiemelni, hogy információim szerint Cittadini, aki voltaképpen diplomata és csak a háború óta teljesít katonai szolgálatot, néhány héten belül fel fog mentetni mostani besorozása alól, ismét tartalékba vonul és ki van szemelve valamelyik skandináv államba követségi tanácsosnak.

— Még ezt is tudod? Megáll az eszem, megáll az eszem . . .

— Ez a pozíció igen kecsegtető és megvagyok róla győződve, hogy kitűnően meg fogod állani helyedet a nagy világban is. Végre érvényesülhet nagy nyelvtelhetséged. Emlékszel-e, hogy mennyire vágyódtál mindig egy hosszú, hosszú külföldi útra? Most eleget fogsz utazni . . .

Hidvéghy pillanatra elhallgatott.

— Olyan mindez, mint egy valószínűtlen regény — jegyezte meg kis idő múlva az asszony, majd újabb szünet után, szinte félve kérdezte: — És Hannával mi lesz? Te bizonyára, miután már ennyire előre megfontoltál mindent, erről is megalkottad a magad véleményét?

A férfi bólintott.

— Természetesen. Amikor elmentem hazulról, a kisleány nyolcéves volt. Most tizenhatéves. Hozzám csak egy emlék fűzi, talán egy igen kedves, de mindenestre csak igen homályos emlék. Olyan, mint amikor az ember meghalt. Téged azonban mindig látott, veled élt, veled szenvedett, amennyire gyermek egyáltalában tud szenvedni, te neki mindene vagy s ez nem is lehet másként. Szomorú volna, ha nem így volna. Gyermekeknek, de különösen leánygyermekeknek az anya mellett a helye. Ezt belátom és — akármilyen nehezemre is esik — csak természetesnek találom, hogy Hanna, ha majd kikerül Pressbaumból, hozzád megy. Azt viszont te is természetesnek fogod találni, hogy atyai jogaimat a jövőre is fenn kívánom tartani és hogy minden költséget, ami Hannával kapcsolatban felmerül, kizárólag én kívánok viselni. Remélem, egy nézeten vagyunk, nemde?

Az asszony, aki reszketve hallgatta ura minden szavát, most nem bírt többé idegeivel. Le volt fegyverezve, a szó szoros értelmében. Ennyi önmegtágadás előtt elnémult benne a dacnak, a hamis önérzetnek még az utolsó hangja is. Bizonytalan léptekkel odavánszorgott Hidvéghyhez, leborult előtte és még mielőtt a férfi megakadályozhatta volna, könnyes csókokkal borította el két kezét.

— Köszönöm, kedves, jó Imrém — dadogta fuldokló hangon, — köszönöm és bocsáss meg...

A férfi pedig gyengéden megsimogatta szőke haját.

— Megbocsátok — mondta halkan, — de csak egy feltétel mellett...

Dóra feltekintett. Kérdően, majdnem ijedten.

— Mi az a feltétel?

— Az, hogy boldog légy...

III.

Hidvéghy nem tévedett, amikor Cittadinit tetőtől-talpig becsületes embernek gondolta. Az olasz gróf, aki olyannyira beleszeretett a szép magyar asszonyba, hogy érzelmei teljesen elhomályosították még menyasszonya, a bájos, de beteges Aimée de Coullange bárónő emlékét is, akivel Davosban hozta őt össze a véletlen, már jóval Hidvéghy hazatérte előtt tisztában volt azzal, hogy megkéri Dóra kezét, mihelyest bebizonyosodik, hogy a férj, amint valószínűnek látszott, az orosz fogságban életét veszítette. De amikor éppen az ellenkezője történt és visszajött az aki ezzel a puszta ténnyel felborítani látszott az egész helyzetet, Cittadini azt hitte, hogy nem bírja túlélni ezt a gondolatot.

Mint minden olasz, Carlo gróf is teljesen rabja volt a pillanatnyi benyomásoknak, de még inkább az érzelmeknek. Amilyen boldog tudott lenni nagy szerelmében, olyannyira keseredett el látszólagos balszerencséjén. Egyszer már le kellett mondania valakiről, akit szeretett, arra, hogy még egyszer lemondjon : úgy érezte, nincs lelki ereje.

Hidvéghynek hazajövele már csak napok kérdése volt.

Cittadini — mint majdnem minden nap — Hidvéghynél teázott. A hangulat nagyon nyomott volt és kerülték azt a kérdést, amely egyesegyedül foglalkoztatta őket. Mindegyikük a másiktól várta, hogy hozza szóba a dolgot. Elkeseredésében az olasz nagyot sóhajtott, majd bizonyos gúnyos kifejezéssel beszédes arcában, mintha nem is Dórához szólna, megjegyezte :

— Tehát vége a játéknak . . . !

Dóra természete különben sem viselte el egykönnyen a túsúrásokat s így annál inkább bántotta Carlo példázgatása.

— Miféle játékról beszél? — kérdezte kissé idegesen.

— Ma certo! — felelte Cittadini szomorú mosollyal. — Mór megtette a kötelességét, mór mehet!

Összegyömöszölte az ujjával az égő cigarettát és indulatosan a hamucsészébe dobta.

— Nem értem magát — szólt Dóra őszinte haraggal. — Ha önnek csak játék volt az egész, akkor persze befejeződött a szerepe és nem tehet okosabbat, minthogy megy. De ezzel a ténnyel azután ki is merül a hasonlatosság az ön és a mór szerepe között, mert semmit sem féltékeny! Szóval, futókaland volt. *A la guerre, comme à la guerre . . .!*

Több sem kellett Cittadininek. És mivel a véletlen úgy akarta, hogy kilencszáz év előtt csakugyan mór vér vegyült az övébe, mintha lefújták volna róla a kultúrember himporát, elemi erővel tört ki belőle a régen visszafojtott szenvedély. Felugrott, mint a megsebzett tigris, a filigrán szék, amelyen még az imént ült, egészen a falig repült s egy drága altwieni teáskanna, nyilvánvalóan az ijedtségtől, a földre esett és darabokra tört. Rávetette magát az ámulattól kővé dermedt asszonyra és felkapta a levegőbe.

— *Per l'amor di Dio!* — kiáltotta a férfi és majd megfojtotta Dórát az ölelésével. — Futókalandnak nevezed a legszentebb érzelmeimet! Hát mit vétettem én neked, hogy így akarsz velem elbánni, gyönyörű, isteni, kacér kis asszony te! Mit tegyek, hogy meggyőzzek a szerelmemről? Akarod az életemet? Vagy öljem meg azt, aki jön, hogy szétválasszon bennünket? Egy szavadba kerül és ott fetreng a vérében!

— Carlo, Carlo, az Istenért! — nyögte Dóra és levegő után kapkodott. — Térjen már magához! Nem bírom hallgatni, ha ilyen rettenetes dolgokat beszél!

— Látod, hogy szereted azt az embert! — foly-

tatta Cittadini, anélkül, hogy kiengedte volna karjaiból. — Látod, hogy szereted és félted! És akkor nekem mondod, hogy futókaland vagy az életemben? Hát nem borzalmas játékot űzöl-e éppen te az én szerelmemmel? Soha, de soha nem kértem tőled olyasmit, ami miatt bárki előtt is el kellene pirulnod, mert nemcsak szerettelek, hanem tiszteltelek is! Reméltem, hogy majd csak megjön a nap, amikor vége a bizonytalanságnak és a feleségem lehetsz. És most megjön ő! Ő, akinek joga van hozzád! Amióta ezt tudjuk, megváltoztál. Egy szóval sem mondtad, hogy mi legyen a sorsom. Meghagytál a kétségbeesésben!

— És te? Te szóltál? Láttad az irtózatos küzdelmemet, kötelességem és hozzád való érzelmeim között — és hallgatál! Mert igenis, én szeretem Imrét is! De csak úgy, mint a testvéremet, az apámat! És ezt a szeretetet meg fogom neki őrizni utolsó leheletemig, akármi is történjék! Hisz a gyermekem atyjáról van szó, érted ezt, Carlo? De te ezt nem is tudod megérteni!

Cittadini gépiesen elengedte Dórát.

— Nagyon is értem — sóhajtott szomorúan. — Hisz azért vagyok olyan szerencsétlen. És azt hiszed, hogy így — így éljek tovább?

Annyi kedvesség volt abban a szelídségben, amellyel ezt most, egészen megváltozva mondta, hogy Dóra hozzásimult.

— Ezt már én is kérdeztem magamtól — szólt halkan. — Mert én sem bírnám ki soká . . .

Cittadini megmozdult.

— Akkor, Dóra, nincsen mit gondolkoznunk — kiáltotta ismét szenvedélyesen, boldogan. — Akkor nincs más megoldás, minthogy engem kövessen. Hannával, azzal az édes kis leánnyal együtt. Hisz a törvény is odaítéli magának!

— Tudom, tudom — felelte Dóra — de az uram! Jóságos Isten! Képzelve el az ő helyzetét!

Nyolc év után tér haza, nyolcévi synylődés után, tele reménnyel, örömmel a szívében és mivel fogadják? Azzal, hogy összedült a tűzhelye. Hogy nincsen többé se felesége, se gyermeke. Nem borzalmasabb ez, mintha ott, Oroszországban agyonverték, agyonkínozták volna?

Cittadini sötéten tekintett maga elé.

— Mind igaz, amit mond, Dóra — szólt néhány pillanat mulva — és mégsem igaz. Mi olaszok a háborúban felismertünk egy nagy igazságot, melytől eleinte magunk is megborzadtunk, de azután áthatott bennünket úgy, hogy ráírtuk a zászlainkra : il sacro egoismo! Látja, Dóra, ez az. A szent önzés! És győztünk és megbékültünk a világgal, úgy, mint a világ megbékült a mi jeligénkkel. Lét vagy nemlétről volt szó : a mi esetünk is ilyen. Élni akarunk, Dóra, nem meghalni. És azt hiszi, hogy élet volna a maga férje számára, ha a maga halála árán venné meg azt? Ezt alígha fogja azonnal elismerni, de idővel — biztosan.

— Mit tegyünk hát? — kérdezte Dóra, megrázódva.

— Mit? Kell, hogy megmondjuk az urának az igazságot. Maga vagy én.

— Nincs más hátra. De ne azonnal . . .!

— Ahogy gondolja. Talán jobb, ha a férje előbb maga látja a helyzetet.

Ez a kibeszélés, mintha új erővel töltötte volna el mindkettőjüket, ha nem is tudta lecsillapítani a várakozás által utóbb már a legvégsőkig felkorbácsolt idegeiket. Milyen lesz a viszontlátás? A két férfi közötti találkozás? Lesz-e Dórának elég lelkiereje arra, hogy kitartson szándéka mellett? Nem fog-e mégis meghajolni az annyit szenvedett férj láttára? Viszont, nem érez-e majd lelkifurdalást Carlo, ha látja, hogy esetleg mily lesújtó hatással lesz a másakra, ha feltárják előtte a helyzetet? Nem ijed-e meg utolsó pillanatban a válással járó bonyo-

dalmaktól, amelyek talán kedvezőtlenül befolyásolják karrierje jövőjét?

Csak maguk az események adhatták meg erre a választ. És mint rendszeren ebben a furcsa életben, minden másképpen történt, mint ahogyan azt valamennyien képzeltek.

A viszontlátás nem járt a képzelt izgalmakkal, egyáltalában nem vált tragikus jelenetté, viszont el kellett telnie jó néhány napnak, míg magától megérett a nagy «kimagyarázás» pillanata. Cittadini persze mindjárt az első napon, mondhatni az első órában ismerkedett meg a hazatérő fogollyal, holott az volt a megállapodás, hogy csak később fog feltűnni a látóhatáron. Az olasz grófnak ugyanis — egy hazulról vett távirati utasításhoz híven — hivatalosan szintén meg kellett jelennie a pályaudvaron, a foglyok ünnepélyes fogadtatásán, mert köztük volt egy, aki fontos okmányokat hozott magával az olasz kormány számára. Így azután elkerülhetetlen volt, hogy Dóra őt a helyszínén legott be ne mutassa az urának.

— Conte Carlo Cittadini, az olasz misszió tagja — szólt Dóra lángvörösen és hiába igyekezett leküzdeni a zavarát. — Igen sok bajban megsegített az utolsó félév alatt, kérlek tekintsd úgy, mint legjobb barátunkat . . .

Hidvéghy kezét nyujtott az olasznak és mialatt az megszorította, szúrósan nézett a szemébe. És amit ott látott, az megmondott neki mindent.

Nem árulta el magát. Zárkózottnak lenni — ahhoz nem kellett, hogy megerőltesse magát.

Azért csak lassan, lassan számolt be magának arról, hogy amit látott, mit jelentett a számára.

— Mások az életükkel fizettek a háborúért — szólt magában azon a nevezetes estén, amikor ismét csak egyedül nyugvóra tért. — Én a boldogságot áldoztam fel a hazáért . . .

Ettől a perctől fogva ez a gondolat irányította

egész idő alatt s híj maradt hozzá abban a bizonyos éjszakában is, amikor a Cittadini társaságában elfogyasztott vacsora után neki is, Dórának is szembe kellett néznie az igazsággal. S ennek a gondolatnak köszönhette azt a látszólagos nyugodtságot is, amellyel másnap meglátogatta az olasz gróft a hivatalában.

Cittadini már türelmetlenül várta. Amint Dórának búcsúzásakor az előszobában mondta, el volt készülve, hogy Hidvéghy udvariasan bár, de határozottan fel fogja szólítani az asszonnyal való érintkezés megszakítására. Mire ő éppen olyan udvariasan és határozottan ki fogja jelenteni, hogy erre képtelen, mert szereti Dórát, ellenben, hogy hajlandó ebből a tényből levonni minden következtetést. És mivel nem látszott valószínűnek, hogy erre rá tudná venni Hidvéghyt, számolnia kellett egy súlyos feltételű párbajjal, mert hisz ez esetben élet-halálharcról volt szó — egy asszonyért. Ezért, becsületes ember létére még aznap éjjel rendbehozta ügyeit, megírta a végrendeletét és írt néhány levelet is, amelyeket aztán gondosan elzárt a fiókjában.

Annál nagyobb volt a meglepetése, amikor Hidvéghy, alig hogy belépett a hivatalába és helyet foglalt az íróasztala mellett, minden bevezetés nélkül így szólt hozzá :

— Cittadini gróf, az ok, amiért én önnel négy szemközt óhajtottam beszélni, egy páratlanul kedves, finomlelkű asszony, akit mindketten szeretünk s akinek a sorsa e pillanatban Isten rendelkezése folytán az ön kezében van. Talán felesleges hangsúlyoznom, hogy ha csak kettőnkéről volna szó, akkor minden rendelkezésemre álló eszközzel — ha kellene, életem árán is — igyekeznék visszaszerezni azt, ami földi és mennyei törvények szerint az enyém volt. De mivel nem ez a helyzet, hanem az az igazság, hogy *hármán* vagyunk a játékban, csak

természetes, hogy a harmadikra kell biznunk a magunk sorsa feletti döntést. Dóra önt választotta és nekem vissza kell vonulnom, ha nem akarok ellentétbe kerülni életemnek eddigi céljával: Dóra boldogságával... Ezért visszaadom Dórának a szabadságát. El fogunk válni mint jóbarátok és semmi sem állja útját, hogy egymáséi legyenek.

Cittadini azt gondolta, hogy nem jól hall vagy hogy hirtelenül valami zavar keletkezett francia nyelvtudása körül. De Dóra férjének arckifejezése — és az olaszok mind mesterien értenek a mimikához — mindenben csak igazolta a szavak értelmét. Mivel pedig az ügynek ily egyszerű és sima elintézésére még álmában sem mert volna gondolni, ismét úrrá lett rajta a vérmérséklete, úgy hogy most is eldobta magától a diplomatát. Sápadt, barna arcát elfutotta a pír, vaskos könny jelent meg a szemében és két kezét Hidvéghy felé nyujtva, felugrott.

— Che meraviglia! — kiáltotta és megölelte Hidvéghyt. — Ön a legnemesebb, a legtökéletesebb férfiú, akivel életemben találkoztam! Az édes testvérem sem viselkedhetne velem szemben úgy mint ön, az idegen, akiről azt hittem — bevallom — hogy nekem ellenségem. Bocsásson meg nekem, uram! De amit most mondott, oly kimondhatatlanul boldoggá tesz, hogy ezért a pillanatért odaadnék húsz évet is az életemből!

— Ezt ne tegye — jegyezte meg Hidvéghy, aki csak nehezen tűrte ezt a neki sehogy sem rokonszenves hálaadást. — Erre a húsz évre Dórának van szüksége...

— Igaza van, igaza van, carissimo! — hagyta rá Cittadini. — Che gran cosa! Bolondokat beszélek, de nem csoda, ügyebár? Azért kell, hogy még egy nyilatkozatot tegyek ebben a nagy pillanatban. Esküszöm, hogy minden erőmmel, minden tehetséggel azon leszek, hogy biztosítsam Dóra

számára azt a boldogságot, amelyet ön tűzött ki életének feladatául! Ismétlem : esküszöm!

Ezzel égnek emelte jobbját. Dacára a jelenet erősen szinpadi hatásának — Hidvéghy legalább annak találta — Cittadini szavaiból annyi meggyőződés, annyi őszinteség szólott, hogy meghattottsága átragadt Dóra férjére is. Az olasznak a keze után nyult és megszorította.

— Adná Isten . . . — mondta.

Így álltak két másodpercig, de azután Hidvéghy ismét leült.

— Mielőtt távoznék, kell, hogy még egy dolgot kössek a lelkére — szólt egyszerűen. Cittadini élénk mozdulattal követte látogatója példáját és vonásai plasztikusan jelezték, hogy már előre is minden úgy lesz, amint Hidvéghy óhajtja. — A leányomat ismeri? — folytatta az utóbbi. — Ő róla van szó . . .

— Aranyos, bájos gyermek! — kiáltotta Cittadini lelkesedéssel, de azután hirtelenül elkomolyodott. — Édesanyjának mindene Hanna! Mindene!

— Tudom. Ne féljen semmit. Képzelheti, hogy én természetesen nem kívánnék egyebet, mintha a volt boldogságomnak legalább ezt az emlékét menthetném meg a jövőm számára. De amikor nem az én, hanem Dora boldogságáról van szó, csak fél munkát végeznék, ha egyik kezemmel visszaadnám neki a szabadságot, a másikkal pedig elvenném tőle a gyermekét. A törvényt ki lehet játszani, de én nem kívánok ilyen eszközökhöz folyamodni. Abban állapodtam meg Dórával, hogy Hanna nála marad, ha fenn is tartom a gyermekeket illetőleg minden jogomat, elsősorban azt, hogy minden költségét én kívánom viselni. Arra kérem, juttasson abból a nagy szeretetből, amit Dóra iránt érez, annak a szegény kis leánynak is! Tudom, háálás lesz érte! . . .

Az utolsó szavak csak nehezen hagyták el Hid-

végny száját, de Cittadini nem engedett neki időt arra, hogy elhatalmasodjék rajta a meghatottság.

— Bravo, bravissimo! — kiáltotta, aminek korántsem sincsen az a kissé tréfás értelme, amelyet mi szoktunk ezeknek a szavaknak tulajdonítani, hanem a legnagyobb csodálatnak, tiszteletnek kifejezője. És a lelkesedése őszinte volt. — Lássá, erre a nagy boldogságra nem voltam elkészülve. Mindig attól féltem, hogy — akárhogy is alakult volna a mi ügyünk tisztázása — ön nem fog lemondani a gyermekéről és hogy Dóra ezt nem tudná elviselni. Legyen nyugodt, kedves barátom! Úgy fogom szeretni — de nem jól mondom. Már most is úgy szeretem az ön kis leányát, mintha az enyém volna. És mindig csak azt fogja tőlem hallani, hogy önnél nincsen jobb, nincsen nemesebb apa a világon! Esküszöm önnek — —

Hidvéghy elhárító kézmozdulatot tett. Azért nem volt valami hátsó gondolata, amikor hozzátette :

— Hiszek önnek, Cittadini és megbízom önben. Mi emberek sohasem tudhatjuk, mire jó az, ami nekünk keserűséget okoz. Lehet, hogy az én pillanatnyi fájdalomam Hanna szerencsését jelenti. Mert magyarnak lenni, Magyarországon élni — ne vessen meg ezért a borzasztó szóért — ma annyi, mint lemondani a fél életről. Sok rosszra voltam elkészülve, de arra, amit itt találtam, nem. Én igenis itt maradok. Nagy költőnkkel azt mondom : itt élned, hálnod kell . . . De Hanna? Az én ártatlan, szegény kis leányom? Mit tehet ő a háborúról? Csak menjen, menjen és éljen boldogabb emberek közt! . . .

— Értem a keserűségét, kedves Hidvéghy — mondta Cittadini igen komolyan — de ez is meg fog változni. Azért teljesen igazat adok önnek a kis Hannát illetőleg. Mindent el fogok követni, hogy úgy legyen, amint ön gondolja. Piacesse a Dio!

Kezét nyujtotta Hidvéghynek, aki azt elfogadta és némán megszorította.

— És most mehetek — szolt Hidvéghy egy pilanat mulva és felkelt. — Én ma vagy holnap elutazom. De ha bármiben is segítségére lehetnék, mindenben állok rendelkezésére.

Cittadini is felkelt.

— Nagyon köszönöm. De miért hagyja el Budapestet?

— Mit keressek itt? Az ügyvédem nélkülem is elintézhet mindent. De különben is viszontlátni kívánom a gyermekemet, még pedig mielőbb, mert súlyt helyezek rá, hogy Hanna én tölem tudja meg, hogy mi történt.

— Értem, értem . . .

Újból kezét fogtak. Azután Cittadini kikísérte a vendégét. És amikor Hidvéghy már az ajtóban állt, az olasz, mély meggyőződéssel, majdnem szenvedélyesen utána szolt:

— Grazie, grazie di tutto, Signor Hidvéghy! . . .

IV.

Hidvéghy Imrének nem kellett sokat tanakodnia azon, hogy melyik ügyvédre bizza a válását: ott volt a saját régi irodája, a saját lakása felett. Úgy, mint a többit, azt is kénytelen volt otthagyni annak idején . . .

Az irodát a társa most egyedül vezette. Kemény Bertalan dr., egy púpos, okos kis emberke, aki valamikor nagyon szidta az isteni gondviselést, hogy születésekor csúffá tette, később azonban a legteljesebb mértékben kibékült vele, mert a pupjának köszönhette, hogy a hazát nem a fronton kellett szolgálnia, hanem otthon, «ahol, szerinte, szintén szükség volt férfiakra».

Kemény Bertalan dr. eleinte csak abban a meder-

ben vitte tovább az iroda ügyeit, amelyben azok a társa, Hidvéghy Imre dr. ittlétekor mozogtak. Nevezetesen néhány mágnáscsaládnak, meg egy-két jól megalapozott vállalatnak és középbanknak az ügyes-bajos dolgait intézte Kemény is igen lelkiismeretesen egészen addig, amíg egy szép napon azon vette magát észre, hogy a perek száma napról-napra fogy és hogy a háború a jól megalapozott vállalatokat is kiméletlenül megtépázta, úgy hogy utána kellett néznie újabb ügyeknek.

A kis pupos emberke körültekintett a világon és csakhamar felfedezte azt a talajt, amely ezidőszert legjövedelmezőbbnek látszott. Nem kerülte el ugyanis az ő figyelmét sem, hogy a háború alatt és különösen a háború után meglepően megnövekedett azoknak a száma, akik minden áron és mielőbb kívántak megszabadulni fennálló házasságuk bilincsei alól, hogy — ugyancsak minden áron és mielőbb — más frigyét köthessenek. Válási specialistákban a magyar ügyvédek között ugyan sohasem volt hiány, de még ha tízszer is annyian vannak, akkor sem képesek egymaguk a keresletet kielégíteni.

Mi sem volt tehát természetesebb, minthogy Kemény dr. is a válási ügyekre vetette magát, még pedig szerencsével, de még több számításal. Nem fogadta el az első jött-ment felet, akinek az ügyét egy-kettőre lehetett volna elintézni, hanem válogatott az esetekben, amíg olyanra bukkant, amely bonyolultsága és a szereplők társadalmi állásánál fogva biztosan megalapozza hírnevét, mint specialistának, ha kedvezően «átnyomja» a dolgot. Át is nyomta, az eset feltűnést keltett, még egymásik lap is megemlékezett róla és Keményből egy csapásra híres «válóügyvéd» lett.

Szép pozíciójának élvezetében nem csekély mértékben megzavarta őt volt társának hazatérése, de a feje fölött összegyült felhők csakhamar széjjel-

foszlottak, amikor Hidvéghy kijelentette előtte, hogy — amennyiben egyáltalában rászánja magát régi hivatásának folytatására — másutt nyit irodát. Elhatározását Keménnyel szemben nem indokolta, magában azonban kimondottan ellenszenvet érzett olyan ügyek lebonyolítása ellen, amelyek tanulmányozása unos-untalan a saját esetét juttatták volna eszébe.

Így tehát Cittadini hivatalából egyenesen Keményhez ment és feltárta előtte az egész helyzetet, körvonalazta álláspontját, említést tett a felesége jövődő házasságáról és tollba mondta a gyermekre vonatkozó óhajtásait. Kemény úgy tett, mintha nagyon meg volna lepette és mintha őszintén sajnálkoznék volt társának kellemetlenségein, alapjában véve azonban már régen tisztában volt vele, hogy az olasz tengerésztisztnek gyakori látogatásai az emeleten alig vezethetnek másra, mint válásra.

Természetesen kapott az alkalmon, hogy Hidvéghynek szivességet tegyen, de szolgálatkészségének volt másik háttére is. Rögtön felismerte az eset «érdekes voltát», nem az előtérben álló válsági per révén, amelynél egyszerűbbet alig lehetett elképzelni, hanem annál a körülménynél fogva, hogy Cittadini olasz állampolgár és katolikus volt, ami Mitoók Dóra, ezidőszerint még férjezett Hidvéghy Imréné újabb férjhezmenetele szempontjából egész sereg akadály leküzdését, illetve azt tette szükségessé, hogy az ügyvéd igen jól ismerje ki magát a törvények — hézagaiban, amelyeket az isteni gondviselés nyilvánvalóan nem annyira azért nézett el, hogy az ügyvédek keressenek, mint inkább azért, hogy az emberek a sajátalkotta paragrafusdsungelekben is megtalálhassák az utat a boldogulásra, ha az oltár vagy az anyakönyvvezető előtt tévedtek, amikor könnyelműen kimondták a holtomiglant . . .

• Szóval, minden símán ment, oly símán, hogy

Hidvéghy (akinek talán eszébe sem jutott, hogy e simaság csak neki volt köszönhető), amikor felment az emeletre, hogy közölje nevével a Cittadini-vel és Kemény kartárssal folytatott tárgyalások eredményét, önkénytelenül már maga is olaszul gondolkozott, amidőn szerény olasz szókincséből kiragadta és halkán maga elé mondta ezt a néhány szót :

— *Dunque siamo d'accordo . . .*

Egyszerűen, minden hamis póz nélkül, elmondta Dórának mindazt, amit tudni kívánt. Az asszony, aki egész idő alatt, mint mindenki ilyen és hasonló helyzetben, azt se tudta, hogy hová legyen az idegességtől és minden öt percben megállapította, hogy vége a türelmének, amikor meghalotta, hogy minden rendben van : a nyakába akart borulni az urának. De Hidvéghy gyöngéden elhárította magától az ölelést, úgy érezte, hogyha másként cselekszik, ezzel máris jogbitorlást követ el . . .

De érzett ő mást is : azt, hogy nincs többé hely számára az otthonában, amely már régen nem volt az, csak hogy nem tudta. Most azonban ez egészen bizonyos volt és amennyire nem tudott megalkudni, már az első perctől kezdve sem, az egész ferde helyzettel, annyira tiltakozott a jó ízlése az ellen is, hogy az elkerülhetetlen szükséges időnél tovább kihuzza a tartózkodást egy légkörben, amelyben a személye teljesen felesleges volt.

Hiába igyekezett Dóra őt legalább még néhány napig visszatartani, — s az asszony őszinte volt, amikor erre törekedett, — Hidvéghy nem tért el az elhatározásától és miután Kemény kitünő összeköttetései révén utlevélhez és vizumhoz is jutott, másnap délben Bécsbe utazott, hogy onnét meglátogassa gyermekét.

Minden keserűségének dacára, amely, ha nem is mutatta, eltöltötte lelke mélyét, fellélegzett, amikor ismét egyedül volt a gondolataival, úgy mint fogsá-

gának hosszú évei alatt. Nem hiába állította, hogy az ember ennyi idő alatt teljesen megváltozik. E tekintetben is úgy volt. Mert ő, aki valamikor kedvelte a társaságot, az embereket és kerülte a magányt, most akkor érezte magát legjobban, ha magában volt. Amire a körülmények, az irgalmatlan sors egy időben kényszerítette, az nála most második természetévé vált.

Csakhogy nyilvánvalóan a békebeli jó régi állapotok lebegtek a szeme előtt, amikor arra számított, hogy holmi kis borraivaló ellenében maga maradhat a vasuti fülkéjében és igen kellemetlenül érintette a vonat tulszufoltsága, amelyről azt hitte, hogy csak Oroszországban létezik. Ez is egyike volt azoknak a változásoknak, amelyekhez mi lassan-lassan, majdnem észrevétlenül hozzászoktunk, s amin neki, akiben sokkal élénkebben éltek a múlt emlékei — hisz' azokból merített csak erőt — úgyszólván egy csapásra kellett átesnie.

De az emberek is nagyot változtak, akik a vasuton utaztak. Egész külsejük más volt, mint annak idején, lármásak voltak, modortalanok, nyugtalanok és kizárólag üzletről beszéltek vagy értékpapiroknak, külföldi pénznemeknek tőzsdei árfolyamáról. A nők viszont valószínűtlenül ki voltak festve, legtöbbjük közönséges is volt és csak úgy áradt belőlük a parfüm, hogy az ember feje megfájdult tőle. Hát hová lettek az urak és dámák, akiket még ő ismert?

Sem a pályaudvaron, sem a vonaton egyetlenegy ismerős arcot sem pillantott meg. Furcsa. Pedig valamikor, alig hogy kitette a lábát a házból, máris kezdetét vette a köszöntgetés, az üdvözlés, a *szervusz öregem, meg a csókolom kezeit* . . . És most?

Nem, mintha vágyódott volna ismerősök, barátok után. Bezzeg, nem olyan volt a hangulata, különösen e pillanatban nem. Csak feltűnt neki a tény és mialatt egy kövér «siber» — Hidvéghy még nem ismerte ezt a kifejezést, ami mit sem változtat a hely-

zeten — vele szemközt undorítóan piszkos ujjakkal és még piszkosabb papirosról egymásután néhány darab vastagon vágott szalámit, szalonnát, sajtot tömött a zsiros szájába, azt kérdezte magától, hogy vajjon kihaltak-e a régi emberek, vagy ilyenekké lettek-e, mint akik körülvették, vagy — s ez is lehetséges volt — nem volt pénzük az utazáshoz.

A siber befejezte az uzsonnát, a földre dobta a zsiros papirost, a sajtkérgekkel és szalámibőrökkel együtt, s amikor az éppen arra haladó étkezőkocsiembertől arról értesült, hogy «Mittagessen wird serviert, bitte», mint aki napok óta koplalt, felugrott és két hasonkölsejű emberrel, akikkel legott a folyosón ismerkedett meg abból az alkalomból, hogy ismét van lehetőség az evésre, utánavetette magát a Waggon-Lits alkalmazottjának.

Hídvéghyt undor fogta el. Néhány pillanat mulva maga is felkelt és kiment a folyosóra. A vonat Bicske és Bánhida között kanyargott ide-oda és fojtó köd tödült be az egyik betörött ablakon.

— Szegény kis Hannám, — gondolta magában Hidvéghy, — mennyivel jobb lesz neked az örökké kékegű Olaszországban, vagy a hóborította fjordok hazájában . . . És elővette a pénztárcáját és abból, hogy senki se lássa ezek közül a rettentés emberek közül, kislánya arcképét . . .

Kopott volt, elfakult a sok, sok csóktól, amit rányomott fogságának keserves óráiban, de a könnyektől is, amiket ráhullatott, ha akárhányszor már istenhozzádot mondott az életnek.

Nyolcéves korában ábrázolta Hannát a kép, szőke fürtökkel, amelyeket oldalt szalag fogott össze. A kezében valami képeskönyv volt, — vajjon még most is annyira szerette-e a könyveket, mint akkoriban? — a rövid harisnyás lábán pedig szandál. Ő vette még neki, igen jól emlékezett rá, amikor utoljára Bécsben járt, ahol más gyermekeken látta. És Hanna

sírt, amikor először ráadták a lábára, mert úgy találta, hogy «olyan, mint egy drótos tóté . . .»

Hidvéghy soká elgondolkozott, de azután hirtelen mozdulattal visszarakta a fényképet a helyére és, mivel az emberek állandóan jártak-keltek a folyosón és lökdösték, anélkül, hogy ezért exkuzálták volna magukat, ismét be akart menni a fülkébe. De előbb még helyet kellett engednie egy hölgynek, aki éppen arra vonult. Mint ahogyan a régi jóvilágban megszokta, illedelmesen félreállott, a hölgy pedig, minden várakozás ellenére, egész érthetően azt mondta, hogy : köszönöm.

Ez a körülmény, az eddigi tapasztalatok után, oly szokatlan valami volt, hogy Hidvéghy feltekintett. Kellemes meglepetésére a hölgy nem volt sem közönséges, sem el nem árasztotta a folyosót elviselhetetlen illatokkal. Ellenkezőleg : szép, egyszerűségében is feltűnően elegáns volt, szóval, úgy hatott Hidvéghyre, mint kedves üdvözlés egy régen letűnt világból.

Önkénytelenül is, semmi esetre sem szándékosan rajta felejtette csodálkozó tekintetét, ami viszont feltűnt a hölgynek, úgy hogy még egyszer visszaneézett. És mialatt Hidvéghynek úgy rémlett, hogy ezt a bájos, kedves arcot már látta valamikor, a hölgy már vissza is jött és mosolyogva szólt :

— Hidvéghy, ugyebár?

Hidvéghy meghajtotta magát. Tehát nem tévedett. A hölgy is ismerte őt és emlékező tehetsége határozottan jobb volt, mint az övé. Zavartan tekintett rá.

— Nem tudja, hogy hamarjában hová tegyen engem, úgy-e — mondta a hölgy vidáman, — nem is csoda, ilyen hosszú idő után! Mattay Gyuláné vagyok, vagy ha ez többet mond magának, Dömötör Jedda . . .

Hidvéghy vonásai hirtelenül kiderültek.

— Csókolom kezeit — szólt látható örömmel, de

még mindig röstelkedve. — Lássá, méltóságos asszonyom, így jár az ember, ha oly soká . . .

— Tudom, tudom — vágott élénken a szavába a hölgy, — orosz fogságban volt, maga szegény! Mikor került vissza?

— Tíz nappal ezelőtt.

— Csak? Képzelem, mily boldog a felesége. Hogy van Dóra? Ezer esztendeje, hogy láttam. Hová utazik?

— Bécsbe. Meglátogatom a leányomat, ott van, közel, intézetben.

— Persze! Hány éve, hogy látta a kislányt?

— Nyolc éve.

— Hisz akkor már nagy kisasszony, úgy-e? Istenem, hogy mulik az idő . . .

— Bizony. Hanna tizenhatéves. Csodálnám, ha megismerne . . .

— No, abban éppenséggel nem kételkedem! Ha én megismertem? Tudja, hogy semmit sem változott? Egészen olyan, amilyen volt.

Hidvéghynek más volt a nézete, de azért nem tiltakozott. Hisz oly mindegy volt, hogy távolállók miként vélekednek erről . . .

— Van jó helye? — kérdezte ismét az asszony.

— Ezt éppenséggel nem mondhatnám — felelte Hidvéghy egy oldalpillantással a fülkéjére, amelyben a még bentülő négy utitársa össze-vissza kiabált és a márka eséséről vitatkozott.

— Akkor jöjjön át hozzám, — mondta Mattayné élénken, — legalább jól eldiskurálunk. Velem szemközt van még egy hely, előre megyek és lefoglalom. Maga meg fogja a holmiját és jöjjön utánam. Itt vagyok a szomszéd kocsiban.

Ezzel már elsietett, be sem várva Hidvéghy hozzájárulását. Ez habozva állt és utánanézett. Bár jól esett a viszontlátás egy kedves, régi ismerősével, — talán még ennél is több volt, — bizony mégsem volt tulságosan elragadtatva Mattayné ajánlatától. Az ő

hangulatában, ennyi keserűséggel a szívében, néhány órahosszat kellemkedni egy szép asszonynak: ez nem az volt, amire e pillanatban vágyódott.

De ekkor a veszekedés a fürkében elérte tetőpontját és most már ezek is falatoztak undorító dolgokat. Erre, hirtelen elhatározással bement, fogta a holmiját és — szakítva vele született udvariasságával — köszönés nélkül utána ment Mattaynének.

És úgy érezte — bár egészen bizonytalan érzés volt, — hogy jobb lett volna kitartani az eddigi társaság mellett.

De most már késő volt.

V.

— Az imént adós maradt egy kérdésemre, kedves Imre, — szólott Mattayné, miután Hidvéghy vele szemközt elhelyezkedett. — Dóra iránt érdeklődtem. Hogy van? Négy évvel ezelőtt néhány napot együtt töltöttem vele a boldog emlékezetű Tátrában. Akkoriban az idegeire panaszkodott. Azóta sem láttam.

Hidvéghy bólintott.

— Nem csodálom, hogy szegény Dóra ideges volt. Hisz maguk is itthon rettenetes időközön mentek keresztül! Az a folytonos bizonytalanság, a rossz hírek, a csüggedés . . .

— Ah, jobb is, rá sem gondolni többé! Most persze megismétlik a mézesheteket, képzelem . . .

— Erre már igazán öregek volnánk, — felelte Hidvéghy kitérőleg.

— Öregek? Mit akar már megint? Úgy néz ki, mint az élet! Hány éves, ha nem vagyok indiszkrét?

— Negyvenhárom vagyok, — mondta a másik, némi habozás után. — De ha nem az éveket nézem, hanem a valóságot: bátran számíthat hozzá még husz esztendő. A hadi évek duplán számítanak, a fogságban eltöltöttek talán triplán is . . .

— *Fishing for compliments*, kedves barátom, — jegyezte meg az asszony nevetve, — és a maga szerencséje, hogy boldog házas, mert különben? Tudja-e, hogy özvegy vagyok?

Hidvéghy, akit az asszony élénk, szerinte kissé túlságosan bizalmas modora kellemetlenül érintett, — hisz még mások is voltak a fülkében, egy idősebb házaspár, a férj, igaz, aludt és a nő husz lapot forgatott, — erre a hírre felfigyelt.

— Csak nem? — mondta részvétellel. — Mióta méltóságos asszonyom?

— Ezerkilencszáztizennégy óta. Gyula Aranyelovácnál hősi halált halt. December negyedikén lesz nyolc esztendeje. . . .

— Nem tudtam róla — mondta Hidvéghy igen komolyan. — Semmit sem tudok, ami elmenetelem óta történt. De hisz akkor csak egészen rövid ideig tartott a házasságuk?

— Két évig. Boldogságnak bizony rövid boldogság volt. . . .

És most ő is nagyon komoly lett. Hidvéghy egyszerre mély részvétet érzett a fiatal asszony iránt és az előbbi kellemetlen benyomása teljesen elmosódott.

— Csodálom, hogy nem ment ismét férjhez — mondta. — Ne vegye rossz néven, ha ezt ilyen egyszerűen, parasztosan kimondom, de voltaképpen ez lett volna a dolgok természetes rendje. Nem akarok bókolni, azért engedje el nekem nézetem indokolását.

— Igaza van — szólt az asszony minden tettetés nélkül. — Úgy is volt, hogy másodszor férjhez megyek. Volt is már vőlegényem — kórházban ismerkedtem meg vele, ahol önkéntes ápolónő voltam, — csakhogy ő is elesett, még mielőtt megtarthattuk volna az esküvőt. 1916-ban, az olasz fronton. Azóta aztán letettem a férjhezmenetel gondolatáról, nem is volt időm ilyesmivel foglalkozni. Előbb az apám

halt meg, két évre rá az édesanyám, akit hónapokon át ápoltam, s amikor magamra maradtam : foglalkozás után kellett nézmem, mert hadikölcsönszelvényekből nem lehet megélni. És szegény jó édesatyám egész vagyonát hadikölcsönbe fektette.

Hidvéghy szótlánul hallgatta ezeket, ízléstelenségnek tartotta volna, hogy hangosan adjon kifejezést együttérzésének ennyi csapással és balszerencsével. De a szemében ott volt az igazi, őszinte részvét s az asszony azt ki is olvasta belőle.

— Szegény papa bizonyára megfordulna a sirjában, ha tudná, hogy a leányának törvénytisztelettel bejegyzett cége van — folytatta Mattayné kedves mosollyal, — Istenem! Belső titkos tanácsos, császári és királyi kamarás, nyugalmazott államtitkár és — — *Maison Jetta. Chapeaux, Modes. Váci-utca 19/b. első emelet.* Ég és föld, nap és éj! Hiába, degenerálódunk . . .

— Hát bocsánatot kérek, ez nekem rendkívül tetszik — jelentette ki Hidvéghy élénken. — Látta, ennyi energiát, életbölcsséget sohasem — —

Nem folytatta, mert csak utóbb jutott eszébe, hogy nem volt nagyon udvarias, amit mondani készült. De Mattayné jóízűen elnevette magát, amitől az egyik utitárs felébredt, de azután ismét a sarok felé fordult és kockás zsebkendőjével letakarta az arcát. Élete párja is felfigyelt, azután csak tovább forgatta a husz ujságot.

— Én sem hittem volna, hogy valamikor fenn tudom magamat tartani a saját munkámmal — szólt az asszony, — nem erre neveltek. És látta, egész jól megy a dolgom. Egy kis pénzzel, egy kis ügyességgel és — most ne szörnyűködjön a szerénytelenségemen — egy kis ízléssel, eredménnyel fel tudtam venni a konkurenciát. Az ismerőseim, a barátnőim eleinte teljesen távortartották magukat a szalomtól. Attól féltek, hogy ezentúl is le fogom őket tegezni. Már pedig csak nem barátkozhatnak egy kalaposnővel?

— Nevetséges!

— Ez nem nevetséges, kedves Imre. Ez egészen rendjén van így és tettem is róla, hogy ezekben a körökben is elterjedjenek üzleti elveim. Hát hová leszek én, Istenem, teremtőm, ha csupa *édesem* ide és *drágám* oda ellenszolgáltatásképpen haszon nélkül adom el a kalapjaimat? Szó sincs róla! És ma már valamennyien, a Tini, az Inci, a Mancsi, az Ilonka *e tutti quanti*, általam annak rendje s módja szerint lenagy- és leméltóságozva, úgy leszurják a legszebb árakat, hogy még az orrcimpájukkal sem hunyorgatnak! Aki nálam vásárolni akar, az fizessen. Üzletben nincs barátság. De a kalapjaim meg is érik. Kétszer egy évben magam választom ki a modelleket Párisban. Most is odautazom.

Mattayné oly helyesen és eredetien mondotta mindezt, hogy Hidvéghy érdeklődése és csodálata nőttön-nőtt. De az ujságot forgató asszony is, aki már az imént felfigyelt, most szemmeláthatóan felmelegedett utitársnője irányában. Elővette lorgnetjét és miután Mattayné gömbölyű kis kalapját alaposan szemügyre vette, egyszerre csak megszólalt.

— Remek kis kalap! Persze, ez is párisi modell, vagy nem?

— Véletlenül nem — felelte Mattayné mulattatva, — ezt magam gondoltam ki és én viszem Párisba, ahol már több modelletem vásárolta meg az a nagy cég, amellyel összeköttetésben állok. Istenem, kell, hogy kisegítsük egymást . . .

Az idősebb hölgynek leesett az állkapcája a csodálkozástól, Hidvéghy pedig önkéntelenül is elmosolyodott ismerőse kedvesen önérzetes fellépésén.

— Szabadna kérném a becses címét? — szól az idősebb hölgy kis idő múlva, — fel szeretném magamnak jegyezni.

Ezzel hatalmas autólakk-retiküljében ceruza után kezdett kutatni. De Mattayné ebben megállította:

— Sose fárassza magát, nagyságos asszony, itt a

névjegyem. Nagyon fogok örülni a szerencsének. Három hét múlva ismét itthon vagyok.

És átnyujtotta a névjegyét.

— Nagyon köszönöm.

— Hiába, hasznos dolog a reklám — mondta Mattayné ismét Hidvéghyhez fordulva — és arra az esetre, ha netán elfelejtené a címemet, önnek is adok egy névjegyet. *Voilà!*

Majd közelebb hajolt hozzá és úgy, hogy a szomszédok nem hallhatták, hozzátette:

— Dórát nyugodtan küldheti el hozzám. Neki külön árakat csinállok. Még akkor is, ha nem akar letegezni . . .

Hidvéghy némi zavarral fogadta el a névjegyet.

— Nagyon kedves magától, meg fogom Dórának mondani . . .

Mattayné kutatva nézett rá. Valami szokatlan volt abban, ahogyan Hidvéghy ezt mondta. Arról persze fogalma sem volt, hogy időközben mi történt. De egyszerre eszébe jutott egy régi dolog és elmosolyodott. A férfi ezt észrevette:

— Mit nevet? — kérdezte gyanakodva.

— Nem nevetek. Csak mosolygok — felelte kedvesen az asszony. — Emlékszik-e még Vénusz néni-re?

— Kicsodára?

— Vénusz néni-re . . .

Ebben a pillanatban formaruhás férfi jelent meg az ajtóban és jelentette:

— Magyar vámvizsgálat! Tessék a kézzipodgyászt előkészíteni!

Erre mozgás támadt a fülkében. Hidvéghy lesegitte Mattayné utitáskáját a hálóból, az idősebb házaspár is felkelt, a férfi leemelte a podgyászukat, elővették a kulcsokat s az asszony a fülébe sugott valamit a partnerének, mire az olyasféle mozdulatot tett, mintha azt akarná mondani: — Hagyj békében.

— Így megy ez az egész úton? — kérdezte Hidvéghy tréfásan Mattaynétól, nyilvánvalóan arra célozva, hogy már egyszer volt valami vizsgálat, nevezetesen az államrendőrség részéről.

Mattayné nevetett.

— Így megy végig — felelte. — A határon túl jönnek az osztrákok.

Hidvéghy rázta a fejét.

— Mi az, amit voltaképpen nem szabad kivinni az országból?

— Körülbelül minden, aminek értéke van : magyar pénzt, külföldi valutát, ékszert, képeket. Remélem, nem «sibol?»

— Mi az?

— Micsoda? Talán azt sem tudja, hogy mi az a siber?

— Fogalmam sincsen.

Mattayné néhány szóval megmagyarázta az emberiségnek ezt a háború után keletkezett típusát, de alig hogy befejezte az előadását, máris belépett a vámvizsgáló közeg. Mindenkihez intézett néhány kérdést, felületesen benézett az egyes podgyászdarabokba, azután udvariasan szalutált és kiment. Az idősebb hölgy félhangon azt mondta a férjének :

— Gott sei Dank . . .

És mindenki visszarakta a holmiját a régi helyére. De ekkor megjelent egy másik vámközeg.

— A pénztárcákat, ha szabad kérnem . . .

Mattayné rögtön odanyújtotta a retiküljét. Az alkalmazott belenézett :

— Mennyi pénze van nagysádnak?

— Kétszázezer magyar korona. félmillió osztrák és ezer francia frank.

— Van kiviteli engedélye?

— Van. Tessék.

A vámközeg betekintett az írásba és szalutált :

— Köszönöm.

Hidvéghynél is símán ment minden, az idősebb

házaspárnál is. Úgy látszott legalább. Mert sem az asszony retiküljében, sem a férfi pénztárcájában nem volt semmi, amit kifogásoltak volna. Az idősebb hölgy máris, még pedig láthatólag megkönnyebbülten hátradült, de ekkor a következő meglepő kijelentés hangzott el a vámvizsgáló közeg ajkáról:

— Szíves elnézést kérek, ha még egy-két próbát teszek. . .

Ezzel az idősebb úr kabátja után nyult, amely a folyosó melletti ablak előtt lógott. Átkutatta a külső, majd a belső zsebeket, végül felszólította a férfit, legyen szíves felkelni, mire az üléspárnák alá is nyult. Nem talált semmit. Most az asszonyhoz fordult:

— Szabad kérnem? — És mivel az illetén megszólított némán, de igen érthetően kifejezést adott méltatlankodásának, hozzátette: — Ne tessék hinni, hogy passzióból alkalmatlankodom az utasoknak. Vannak szigorú utasításaim.

Mint az imént a férfi télikabátját, úgy most az asszony bundáját kutatta át, majd a hölgyet is felszólította, keljen fel. Belenyult az ülés alá és amint ismét kihúzta a kezét, vaskos boríték volt benne.

— Mi ez? — kérdezte az asszonytól, aki olyan sápadt lett, mint a meszelt fal.

A hölgy remegve a lorgnetteje után nyúlt és azt orrának szegezve, rábámult a kis csomagra.

— Nem tudom. . .

— Nem tudja? Tehát nem az öné? Pedig szép kis érték: kettő, három, öt, nyolc, tízezer dollár és három, öt, tíz, tizenöt, húsz, huszonötezer svájci frank. . . !

Az asszony kétségbeesetten, segítségért könyörögve pislantott át férjére. Ez intett valamit.

— Az öné ez, vagy sem? — ismételte a vámőr előbbeni kérdését.

— Nem . . . — dadogta félholtan az asszony.

Az állami alkalmazott körültekintett a fülkében.

— Vagy talán más valakié ez a pénz?

Mindenki tagadólag intett.

— Helyes. Akkor lefoglalom. — Majd kinézett a folyosóra : — Szepits kollega? Jöjjön csak egy percre!

Megjelent Szepits kollega, a másik megmagyarázta neki a dolgot, átolvasták a pénzt és eltették.

De Szepits úr kollegájának már lehetek kellő tapasztalatai ezen a téren, mert most még egyszer az idősebb úrhoz fordult és újból felszólította, hogy keljen fel.

— Mit akar még tőlem? — szisszent fel ez mérgesen.

— Még nem fejeztem be a vizsgálatot és mivel nem akartam túlságosan kifárasztani uraságodat, hát csak részletekben alkalmatlankodom . . .

Ezzel udvariasan, de bámulatós ügyességgel kibombolta az úr mellényét és nyomban utána finom szarvasbőrből készült, selyemszalaghoz erősített zacskót teremtett elő, amely csak úgy duzzadt a bankótól. És mialatt a férfi erőtlenül az ülésre dült, hátraszólt a társának :

— Adja ide a bicskáját, Szepits kollega. — Majd az asszonyhoz fordult : — Ne tessék félni, csak levágom a zsineget, így legalább nem kell levetkőznie a kedves urának.

És mialatt a szalagot átvágta, megkérdezte az áldozatától :

— Remélem, azt már méltóztatik tudni, hogy ez kié?

— Hagyjon békében, mert goromba leszek . . .

— Attól, hogy békében hagyjuk uraságodat, még egy kicsit messze vagyunk. Mindenekelőtt szívesek lesznek, a nagyságos asszony is, átfáradni a szolgálati szakaszunkba, ott tovább vizsgálunk, mert itt úgylátszik jó fogást tettünk, ugyebár, Szepits kol-

lega? Komáromban pedig átadjuk önöket a csend-
őrségnek.

— Szentséges isten! — kiáltott fel az asszony,
de a vámőr folytatta :

— Ne tessék félni, nagyságos asszony! A csend-
őrök is igen udvarias emberek és biztosan gondos-
kodnak róla, hogy megfelelő fedezet mellett talán
még ma visszautazhassanak Pestre. Most pedig,
Szepits kollega, fogjon maga is egy csomagot, aztán
menjünk!

Szepits kollega úgy tett, amint a másik paran-
csolta, ez is telerakta magát mindenféle holmival és
miután szépen, illedelmesen köszöntötték Mattay-
né és Hidvéghyt, a házaspárt maguk elé tuszkolva,
elhagyták a fülkét és a kocsit.

Kint már egész sereg kíváncsi verődött össze, né-
hány kopasz fejen egy-két hajszál meredt égnek, az
arcokról hol rémület, hol fránya káröröm rítt le,
suttogtak, majd egy-kettőre ismét széjjelfutott az
egész társaság.

— Lássá, kedves Hidvéghy — szólt Mattayné
egy kis idő múlva, — ezek *siberek* voltak, még pedig
igaziak.

Hidvéghy elmosolyodott, majd rázta a fejét.

— Nem szánom az ilyen népséget — mondta
megvetéssel. De azután hozzátette : — Nem gon-
dolja, hogy ez a hölgy alig fog már önnél kalapot
vásárolni ebben az életben?

— Ne higye Hidvéghy — felelte Mattayné. —
Mindenekelőtt annyi pénzük maradt még, hogy ezt
meg sem érzik, legfeljebb bosszankodnak a kelle-
metlenségeken, másodszor pedig nagyon téved, ha
esetleg azt hiszi, hogy ezek az emberek szégyellik
magukat előttünk. Szó sincs róla, ellenkezőleg!
Büszkéek a kalandjukra és pillanatig sem kételked-
nek benne, hogy mi is csak szakasztottan úgy gon-
dolkozunk és síbolunk, mint ők!

— Meg kell még szoknom ezt a furcsa világot —

hagyta rá Hidvéghy, majd megállapította, hogy valamire mindenesetre jó volt ez az egész jelenet: magukra maradtak a fülkében.

— Szerencse, hogy Dóra nem lát minket — jegyezte meg Mattayné pajkosan. — Még mindig olyan féltékeny, amilyen volt?

— Az volt, igen? — kérdezte hirtelenül elkomyodva és szórakozottan Hidvéghy.

— De mennyire! — mondta az asszony, aki nem vette észre a férfi arcában végbement változást. — Még a Tátrában, négy évvel ezelőtt, többször említette, vajjon hű maradt-e hozzá ott, a fogságban? Nem szeretett-e bele egy szép orosz nőbe és nem kíván többé visszatérni? Oh, egyszer keservesen sírt is emiatt, én persze vigasztaltam. De emlékezék vissza arra a Széchenyi-bálra, azt hiszem, 1907-ben volt! Nagyobb társaságban voltunk az Országosba, vacsorázni — én egészen fiatal asszony voltam, maga pedig csak velem foglalkozott, mellettem is ült a vacsoránál. Akkor találkoztunk évek múlva először, emlékszik rá?

Hidvéghy bólintott.

— Emlékszem — szólt halkán. — Leánykora óta akkor találkoztunk először . . .

— Igen. És Dóra örülten féltékeny lett rám. Amikor ismét visszamentünk táncolni, egy ablaknyílásba vonultunk és elbeszélgettünk régi dolgokról, talán tényleg flörtöltünk is egy kicsit, Istenem, hisz oly jóban voltunk valamikor! . . . Szóval, ott ütött rajtunk Dóra, halálsápadt volt, remegett és a szeme úgy fénylett, mint a hajnal csillaga! Emlékszik?

— Emlékszem. Furcsa, hogy ez az epizód egyetlenegyszer sem jutott eszembe fogságom egész ideje alatt . . .

— Én viszont annál gyakrabban gondoltam rá. Szerencse, hogy Dórát azonnal sikerült kibékítenem, különben talán még most is haragudna rám!

— Ez nagyon valószínűtlen . . .

Az asszony nem szólt rá semmit és kinézett az ablakon. Kint sötét volt, csak a tovasiető vonat ki-világított ablakainak fénye vetődött vissza az ut mentén el-elmaradó gőzfelhőkön.

Hidvéghy pedig nézte az asszonyt : Alig változott, amióta utoljára látta. Szabályos, finoman hajló orra körül még most is ott volt az eredeti vonás, amely megélenkítette egész arcát, még akkor is, ha, úgy mint most, mozdulatlan volt. S a barna szemében, amely már akkoriban az őz szemére emlékeztette, még most is égett az a titokzatos tűz, amely oly könnyen gyújtott, ha csak futólag is. Maga is egyszer majd hogy elégette magát. Nem akkor, a Széchenyi-bálon. Előbb. Sokkal előbb. Kaposon, amikor az öreg Dömötör báró még főispán, Jedda pedig mindössze tizenöt- és ő alig huszonötéves volt. Héj, be szép leány volt az akkoriban! De ő még nem volt senki és semmi, nem is gondolhatott arra, hogy megkérje a kezét. Pedig igen, nagyon szerelmes volt a kis Jeddába. Egyszer, vacsora után, kint sétáltak a parkban, holdvilágban és azon a kis padon, a lugasban, meg is csókolták egymást . . . Hirtelenül összerezzenek. Mert azt hitték, hogy áll valaki mögöttük és meglesi őket. Csak félve tekintettek hátra : egy régi kőszobor volt, amelytől megijedtek. Vénusz szobra . . .

— Vénusz néni . . . — mondta önkénytelenül Hidvéghy és elmosolyodott.

Mattayné, akinek a gondolatai szintén messze valahol járhattak a multban, csodálkozva nézett rá, majd felkiáltott :

— Tehát mégis emlékszik? — No lássa, én meg már azt hittem, hogy elfelejtett mindent. Mindent!

— Dehogyan felejtettem el, édes Jedda. Az ilyeneket nem lehet elfelejteni . . .

Mattayné rászzegezte nagy őzszemét s mivel látta,

hogy Hidvéghy komolyan mondta ezt, kezét nyujtotta.

— Köszönöm, kedves Imrém, — szólt kissé elfogódottan, — nem is tudja, hogy ez milyen jól esik nekem. Lássa, ha az ember már csak az emlékeinek él, akkor különösen tudja értékelni, ha ott, a múltban, olyasvalakivel találkozik gondolatban, akiből azok az emlékek szintén nem vesztek ki egészen. Pedig kedves idők voltak, ugyebár?

— Nagyon, — hagyta rá Hidvéghy és felsóhajtott. Azután megszorította a finom, keskeny kezét, amelyet az övében tartott és megcsókolta.

— Higyje el, Imre, — szólt az asszony kis idő múlva és visszahúzta a kezét, az élet legszebb álmái azok, amelyeket nem álmodtunk végig, amelyekből nem volt felébredés. Lássa, én nagyon, de nagyon szerettem az uramat és mégis, ha visszagondolok mindenre, amin átestem, nem a házasságom rövid két esztendeje alatt történetekben kell keresnem életem legszebb emlékeit. Leányéveimre gondolok: akkor voltam igazán boldog. Pedig, tudja, hogy csak nyolc évre rá, hogy Vénusz néni ijesztett meg bennünket, mentem férjhez?

— Legalább kiélvezte az életét, Jedda. Én nyolc évig fogságban ültem.

— Borzasztó . . .

— Nyolc évig. El is temettem a boldogságomat azóta.

— Imre! Hogy mondhat ilyet? Ha a felesége hallaná! . . .

— Nem bánná, biztosíthatom. Ő ezt nagyon jól tudja is . . .

— Hogyan?

— Hogyan? Azért, mert . . .

Hidvéghy összeharapta a fogát.

— Csak nincs baj magukkal, Imre?

— De igen. Nem akartam róla beszélni, de mind-egy. Dóra másba szeretett s most válunk.

Mattayné felugrott.

— Ne tréfáljon, kérem, — mondta egészen magán kívül. — Ez, ez lehetetlen!

— Nem lehetetlen, sőt nagyon is egyszerű. De ne értsen félre, Jedda. Dóra egész idő alatt csodálatosan viselkedett, túrt, szenvedett, de nem tudta elkerülni a sorsát. Vele is megesett, ami ezer mással, nem haragszom rá, teljesen megértem őt is, a helyzetét is. De hypokrita volnék, ha azt mondanám, hogy nem fáj. Mert fáj, nagyon fáj . . .

Mattayné visszaesett a helyére, a sarok felé fordította az arcát és azt eltakarta a zsebkendőjével.

Hidvéghy csak nézte, mi baja? Micsoda színházi jelenet volt ez? Hogyan? Most még zokogott is? Valami hisztériás roham talán? Látott ő ilyet eleget a fogságban, szerencsétlen bajtársainál . . .

Felkelt és megfogta az asszony kezét.

— Mi baja, Jedda? — kérdezte aggodalmasan.

Az asszony nem felelt, csak zokogott tovább.

— De édes Jedda, kérem! Mi történt?

Ráhajolt és gyöngéden elhúzta a zsebkendőt Mattayné arcáról. Könnyekben úszott. Hidvéghy sehogysen értette a dolgot. Csak nem érinthette oly közel az ő válása?

Mellé ült és megsímogatta a karját.

— Édes Jedda, szóljon már valamit! — mondta könyörgő hangon. — Megbántottam valamivel? Valóban, nem tudnám . . . Vagy rosszul érzi magát?

Erre az asszony lassan megmozdult.

— Dehogy, — felelte halkán és letörülte a könnyeit, amelyek most is csak úgy hullottak alá, mint a hegyi patak vize. — De elképzelné, elképzelné, — folytatta vontatott hangon, — hogy ezért, ezért valamikor *nekem* kellett lemondanom a boldogságról, — ez szörnyű, Imre, ez rettenetes . . .

Hidvéghy meghökkent. Most már sehogysen ismerte ki magát.

— Jedda, édes, ezt nem értem, — mondta. — Mi köze az én válásomnak a maga boldogságához?

Mattayné hirtelenül felült és rászzegezte kisírt nagy szemét a férfira.

— Nem érti? Csakugyan nem érti, Imre? Hát elfelejtette, hogy mit mondott nekem néhány héttel az esküvője előtt?

— Néhány héttel az esküvőm előtt? Hol?

— Tehát nem emlékszik? . . . Akkor kár minden szóért. Úgysem tudna megérteni . . .

Mattayné ismét vissza akart fordulni a sarokba, de Hidvéghy nem engedte. Erősen, majdnem durván, megfogta a könyökét.

— Ne űzzön velem tréfát, Jedda, — mondta igen komolyan. — Mit mondtam én magának néhány héttel az esküvőm előtt? Én oly borzalmas időket éltem át azóta, hogy van jogom hozzá, hogy némi elnézést követeljek, ha az emlékezőtehetségem cserben hagy!

Az asszony feléje fordult.

— Hát jól van, — szólt, már valamivel nyugodtabban. — A propelleren kerültünk össze, maga felment a várba, ahol dolga volt, én Jolán nénihez igyekeztem. Esett az eső és rajtunk kívül talán csak még két utas volt összesen. Én gratuláltam a nemrég megtartott eljegyzéséhez, maga el is fogadta, de azután egészen különös tekintettel, amelyet sohasem fogok elfelejteni, hozzátette: *Lássa, Jedda, ha maga is így akarta volna, akkor most mi ketten tartathatnánk meg az esküvőnket . . .* Én annyira meg voltam lepetve, hogy nem szóltam rá semmit. Hát rajtam múlt volna, hogy soha köztünk házasságról nem esett szó? Bizony nem. Úgy dobogott a szívem, hogy azt gondoltam, rögtön elájulok. Mert épp oly szerelmes voltam akkor magába, mint egy évvel azelőtt, amikor megcsókolt az öreg kőszobor előtt. Istenem, gondoltam magamban, hát lehetséges volna? Lehetséges, hogy maga is valaha komolyan

vette a dolgot? Nem csak múló flirtnek tekintette egy tizenötéves kislánnyal, akit máris elfelejtett, alighogy hátat fordított annak az unalmas vidéki városnak? Mindez átcikkázott a fejemen, mint a vilám, sírni tudtam volna, mint most, a nyakába tudtam volna borulni, fel tudtam volna kiáltani lelkem mélyéből: Imre, édes kis Imre, szeretlek, imádlak! Ne vedd el azt a másikat, nem leszel vele oly boldog, mint én velem, mert hisz én úgy szeretlek, úgy imádlak! . . . De nem borultam a nyakába, fel sem kiáltottam, hanem ott álltam, mint a birka és néztem, túrtem, hogy s mint viszi el a *másik* az *én* boldogságomat. Pedig — tegye a kezét szívére, Imre és feleljen: ha akkoriban nem hallgatok és megmondom azt, amit belém fojtott egy hamis önérzet, a túljó nevelés talán, — nem gondolja, hogy jóvátettünk volna minden mulasztást? Nem hiszi, hogy felbontotta volna az eljegyzését és hogy Dóra nem halt volna bele a bánatába? És nem súgja magának valami belső hang, hogy akkor sohasem érte volna magát ez a bánat? Mert én, édes Imre, én nem vártam volna nyolc esztendeig az uramra, én, akár-hogyan, gyalogszerrel, batyuval a hátamon, utánna mentem volna még Szibériába is és meg is találtam volna! Maga nyolc évig sínylődött a fogságban, én nekem pedig még hét évre volt szükségem, hogy kiheverjem a magáról való lemondást! . . . És most, Imre, itt ülünk és száguldozunk a robogó vonaton, maga, halálos bánattal a szívében, én azért, hogy modelleket hozzak Párisból! Hej, be jót lehetne ezen kacagnunk, ha nem éppen velünk történt volna meg! . . .

Hidvéghy úgy ült ott, mintha kővé dermedt volna. Igen. Minden úgy volt, amint Jedda mondta. Szó-ról-szóra.

Önkénytelenül feléje fordult és a karja átkarolta a karcsú derekát.

— Jedda, — szólt remegő hangon, — bocsásson meg. Mindezt nem tudtam . . .

— Nem haragszom, — felelte az asszony, a mosolynak egy árnyékával. — Hisz egyikünk sem tehet róla. Csakhogy most, hogy ismerem a maga sorsát, a magamé is bánt . . .

Mattayné lehajtotta a fejét és úgy látszott, hogy ismét erőt vesz rajta a meghatottság. Hidvéghy még közelebb hajolt hozzá, ellenállhatatlan vágy vitte feléje ajkait, szeme az ő szemében, úgy közeledtek egymáshoz.

De ekkor hirtelenül visszahúzódott az asszony és gyöngéden visszataszítva a férfit, kedvesen csak annyit mondott :

— Ne, Imre. Ma még van felesége, szépséghiba volna, ha nem játszaná végig nagyszerű szerepét. . .

VI.

Néhány napra rá Hidvéghy ismét vasúton ült. Kora délután a bécsi Westbahnhofra sietett, hogy a leányát meglátogassa Pressbaumban. Az idő kedvezőre fordult : erős havazás után, fehér volt minden és gyöngé fagy mellett csak úgy ragyogott a napfényben a világ.

A vonata nem volt gyorsvonat. Minden állomáson megállt. Így ismét volt ideje elgondolkozni különféle dolgokon. A vonat éppen elhagyta a hietzingi állomást, a háttérben feltűnt a schönbrunni kastély, sárga falaival, végig becsukott zöld zsaluival. Nem egy ember tragédiája záródott le azzal, aki ott utoljára honolt, népek, nemzetek indultak a pusztulás útjára. Akik nem tudták magukat megérteni, amikor még oly könnyű volt. Összehozza-e őket még egyszer valaki vagy valami? Talány.

Hidvéghy elhessegette ezeket a gondolatokat, hisz ő úgysem segíthetett rajta. A kislányával kívánt foglalkozni. Hannával. Azzal a lényel, akiért, úgy érezte egészen az utolsó napokig, élnie kellett, mert

az neki köszönhette életét. Akiért talán végtelenül nagy öröm is lett volna élni, ha . . .

Különösen most . . .

Pedig erről is le kellett mondania. Vagy elhamarkodta talán, amikor ily könnyűszerrel átengedte Hannát a feleségének?

Erre határozottan azt felelte, hogy nem. Gyermekeknek az anya mellett a helye, különösen a leánygyermeknek. Ez volt a meggyőződése, ez ellen nem tudott cselekedni, de még a törvény is így rendelkezett.

— Hanna!

Elérzékenyült, amikor maga elé varázsolta. Persze, még mindig csak a nyolcéves babát látta maga előtt. És most!

Alig háromnegyed óra múlva nagy leány, viruló nő áll majd előtte, a leendő asszony! Kié lesz valamikor? Kinek ajándékozza érintetlen, tiszta leányszívét?

Bizonyára idegennek. Valamelyik boldogabb nép fiának. S ha neki is lesz gyermeke, az már nem lesz magyar többé. Talán meg sem érti a magyar szót. Jobb így. Mert talán még az ő szíve is sajogna, ha megértené a Hiszekegyet, a legszomorúbb dalt, amit valaha megírtak . . .

Meg fogja-e ismerni Hanna? Mindenesetre várni fogja. Hisz levelében közölte jövetelét.

Nyolc esztendő egy gyermek életében! Mily hosszú idő! Több, mint egy egész emberélet!

Megszólal-e vajjon benne a vér hangja? Nem érzi-e majd, hogy mégis csak idegen, akit papának kell szólítania?

Hidvéghynek összeszorult a szíve. Türelmetlenül olvasta a rengeteg kis állomás nevét. Hütteldorf, Purkersdorf, meg megannyi falu, meg elhagyatott nyaraló. Oh, Isten, mikor érünk már Pressbaumba?

Nem akart egyebekre gondolni, csak Hannára. És mégis, más is jutott eszébe: Jedda.

Jedda, ifjúkori szerelme, kedves pajtása, akiről azután egészen megfeledkezett, nem is sejtve, hogy egyszeri flirtjük mélyebb benyomást is hagyhatna hátra az ő szívében. És most, tizennyolc év múlva, egy véletlen találkozás napfényre hozta ezt . . .

Illethette-e magát emiatt szemrehányással? Alig. Mert akkoriban, amikor Dömötörék házához járt és lejátszódott életének ez a kedves epizódja, sem ő, aki még el volt foglalva tanulmányaival, sem a tizenötéves leány nem gondoltak házasságra. Éltek és élveztek fiatal életüket, mint a virágok az Ég alatt. Az öreg Dömötört pedig csak ismerni kellett. Abban az időben legalább sohasem adta volna meg a beleegyezését egy ilyen házassághoz. Egész élete útja felfelé vezetett, gyermekei sem haladhattak lefelé. Már pedig Jeddának egy leendő ügyvédbojtárral való eljegyzése nem lett volna egyéb sülyedésnél. Hogy Dömötör báró később megelégedett egy Mattayval, az semmit sem bizonyít, hisz nyolc esztendő telt el közben és attól kellett tartania, hogy Jedda nem megy már férjhez.

Hogy mostani véletlen találkozásuk óta oly sűrűn foglalkozott Jeddával, annak alapjában véve egész más volt az oka, mint az, hogy régi emlékek, elmulasztott dolgok jutottak eszébe. Mint alvó oroszországban, ha felébred, feltámad őstermészete, úgy belőle is — hirtelenül és amikor legkevésbé várta — elemi erővel kitört a férfi, aki oly soká szunnyadt benne.

Nem, mintha fogságának egész ideje alatt meg kellett volna feledkeznie férfivoltáról, dehogy. Mindenütt akadtak, még Oroszországban, de később Szibériában is szerelemért sóvárgó leányok és asszonyok, elhagyatottak, akik a nyomorult hadifogolyban alig láttak mást, mint névtelen eszközt ösztönük kielégítésére. De néha őt is vitte, kergette valami a másik nem felé és válogatás nélkül megragadta azt, amit ilyenkor útjában talált. Mennyi undor, mennyi önmegvetés járt ennek a nyomában...

De soha, egyetlen egyszer sem jelentkezett a szívében érzés, aminek csak valami köze lett volna a szerelemhez. Ezt osztatlanul, tisztán, egészében annak a nőnek tartotta fenn, akire szünet nélkül gondolt, akiért kimondhatatlanul vágyódott, akinek álmatlan éjszakákban, kétségbeejtő napokban forró könnyekkel áldozott: a feleségének. És amikor hazért, a csordultig megtelt pohár érintetlen maradt, akár ki is üríthette volna a tartalmát a Dunába, nem volt szomjas többé.

Vagy mégsem így volt? Hanem úgy, hogy mérget csöpögtetett a pohárba, akivel azt üríteni készült?

Akárhogyan volt, annyi bizonyos, hogy Mattayné harminchárom esztendejének ellenállhatatlan bájával, kedves lényének minden varázsával felkeltette az alvó oroszánt. Viszont tény az is, hogy a nyár derekán sokkal hevesebben tűz a nap, mint tavasszal s így nem csoda, ha a negyven és egynehány éves férfiúban egyszerre nyári vihar támadt, amely józan gondolkozását meglehetősen védtelenül találta. Ehhez járult még az ellentétekben rejelő az a sajátos tulajdonság, hogy ha egymást érik, kétszeres erővel hatnak az emberre.

Ott volt az egyik oldalon a keserű csalódás, itt a másikon, valóságos paradicsom, amelyet dőre fejjel egyszer elmulasztott, de amelynek kapui — s éppen ebben rejlett a nagy inger — most is voltaképpen még nyitva állottak előtte.

Az első pillanatban, amikor érzelmei szalma-lángként felcsaptak benne, — még a vasúton volt, — rohammal beveszi legott a paradicsom várfalait, ha Jedda arkangyal nem állja útját. Azután pedig, közösen elfogyasztott vacsora után, a tiszteletet parancsoló jó öreg Sacher-szálló második emeleti szobájában, magára maradva ismét, azt kérdezte magától, vajjon nem egyenesen az isteni gondviselés hozta-e őt össze legnagyobb elkeseredése pillanatában éppen Jeddával, ifjúkori szerelmé-

vel, aki özvegy volt és talán éppannyira rászorult arra, hogy újra kezdje elrontott életét, mint ő?

Jedda szerencsére már másnap reggel, a korai órákban tovább utazott, mert különben még annyi időt sem vett volna magának Hidvéghy, hogy ezek fölött ne csak a szívével, hanem az eszével is tanácskozzék egy kissé. És éppen maga volt, aki ezt szerencsének minősítette.

Mert eszébe jutott, hogy rengeteg elintéznie való volt, mielőtt egyáltalában megengedhette magának azt a fényűzést, hogy a saját személyével foglalkozzon. Ott volt a leánya s mindenekelőtt annak akarta magát szentelni.

— Aztán később, — ki tudja . . . ?

De ez a *ki tudja* olyan volt számára, mint egy kedves, éltető talizmán, amely állandóan éreztette hatását. Nem volt oly sötét az ég többé, mint előbb. A felhők mögül itt-ott mégis kikandikált a nap. Sőt, néha ki is sütött egészen. Mint éppen most. Ha ki nézett az ablakon : verőfény volt minden.

A vonat ismét megállt vagy tizenötödször, amióta Bécsset elhagyták. Mikor ér-e már végre célhoz? Erre nyomban megkapta a választ.

— Pfalzau-Pressbaum! — kiáltotta éppen a kocsija előtt a kalauz.

— Tjüh, az áldóját! — mondta félhangon Hidvéghy és sietett le a vonatról.

VII.

Széleshátú dombon, nem magasan, de mégis uralva a Westbahn fővonala által átfutott kies völgyet, egymást érő községeivel, nyaralóival, végnélküli erdőborította kedves hegyláng oldalában, áll a Jézus Szent Szívéről elnevezett apácák pressbaumi leánynevelő-intézete, amely vagy húsz évvel ezelőtt költözött ide Bécsből.

Az egyszerű, de ízléses és komolysága mellett is barátságos épület, hegyestornyú kis templomával, végnélküli park közepette, a völgyből alig látható és míg az arra száguldó vonatok utasa is csak egy másodpercre pillanthatja meg a *Sacré Coeurt* (ezt is csak akkor, ha tudja, hogy hol keresse), addig felülről, az épület magas és világos ablakaiból, de még az előtte elterülő széles sétányról is, messzire nyílik pompás kilátás, erdőkön, völgyeken át és a távoli szürkésbarna párafelhő mögött sejteni Bécset, a *haldokló mesevárost*, amint elnevezte egy pesszimista fiatal dalköltő.

A *Sacré Coeur*nek ez a földrajzi elhelyezése mintha meg is felelne rendeltetésének is: elvonva a profán mindennapi élet kíváncsiságától, közvetlen érintkezésben az isteni természettel, az elképzelhető legtisztább levegőben, Isten szabad ege alatt és csak sejtve a nagyváros — a majdani élet — körvonalait, a fiatal leányoknak ez az otthona felejthetetlen marad mindazok számára, akiknek valami emléke fűződik hozzá.

Most félméter magas hó borított mindent, a gyalogösvény szélén, amely felvezet a kőkerítéses intézethez. A fák roskadoztak a fehér terhük alatt és mély csönd honolt alattuk, csak itt-ott ugrált ágról-ágra egy-egy pintyőke vagy cinege, nélkülözései közepette is jókedvűen kutatva a gyér élelem után.

Hidvéghynek erősen dobogott a szíve, midőn becsöngetett és amikor a kaput nyitó apáca barátságosan a kerten átkísérte az épületig. De az izgatottsága elérte a tetőpontját, amikor a tágas előcsarnokban előbb a főnökasszonynak mutatták be, majd felszólították, várna kissé, mindjárt előkerítik a gyermekét.

Később sohasem tudta volna megmondani, hogy miről beszélgetett a kedves apácaikkal. Bizonyára arról is kellett egyet-mást elmondania, amit a fogásban szenvedett, de talán az intézeti életről, sőt magáról Hannáról is esett szó. Csakhogy ő mind-

ezeket nem tudta. Olyannak érezte magát, mint aki álomban jár és csak arra emlékezett még később is, hogy látogatási nap lévén, más szülők is jártak-keltek a folyosókon, kisebb-nagyobb kékruhás leányokkal. Néha-néha megjelent egy ilyen fiatal leány egyedül is és, ahányszor megtörtént, mindig azt hitte, hogy talán ez az ő kis Hannája. De ezek közül egyik sem volt az és az apácák beszéltek tovább, nyugodt, ki-egyenlített hangon, kedvesen, akárcsak az angyalok.

Egyszerre, — maga sem tudta, honnét került elő, egy apáca társaságában, akivel már szintén beszélt az imént, — egy fiatal leány állt előtte és olyan mosolygós, pajkos szemekkel kereste a tekintetét, amelyek bizony nem voltak idegenek előtte.

— Papi, ugy-e bár?

— Hanna, Hanna, drága kis szívem . . .

Csak ennyit tudott mondani, azután egymás nyakába borultak és sírtak és nevettek és ölelkeztek.

Amikor magukhoz tértek, az apácák már nem voltak ott.

Hanna körülnézett.

— Mami nem jött el? — kérdezte.

— Nem, mami nem jött el, — felelte Hidvéghy.

— De sokszor csókoltat.

— Azért jól van a mami?

— Hál' Istennek jól . . .

Hidvéghyn különös érzés vett erőt : nagyon emlékeztette a féltékenységre, de ezt nem merte volna bevallani. Inkább azt gondolta :

— Látszik, hogy okosan cselekedtem, amikor úgy határoztam, hogy gondolkozás nélkül Dórának engedem át a gyermekeket. Még most is, az ilyen hosszú idő után való viszontlátás pillanatában, első kérdése az anyjának szól . . .

Ez az érzés annyira uralta, hogy csak gépiesen követte Hannát, aki előre ment és valami fogadóterem félébe vezette, ahol már más gyermekek is voltak, hozzátartozóikkal. Hanna köszönt

jobbra-balra, majd kiszemelt egy sarkot, ahol még nem ült senki.

— Oda ülünk, papikám, — szólt kedvesen és amidőn ránézett az atyjára, arca csak úgy ragyogott a boldogságtól. Ez ismét jól esett Hidvéghy szívének.

— Hátha mégis csak engem is szeret egy kicsit? — gondolta magában.

Leültek és néhány másodpercig egyikük sem szólt semmit. Csak nézték egymást. És csak most nyílt alkalma Hidvéghynek, hogy közelebbről vegye szemügyre a gyermekét.

Az igazat megvallva, kissé másnak képzelte. Nem, mintha nagyon is megváltozott volna azóta, — ellenkezőleg. És éppen ez volt, amire nem volt elkészülve. (Istenem, tizenhat év már elég szép kor és Jedda például még ennél is fiatalabb volt, amikor *Vénusz néni* oltalma alatt csókolódtak. Csak őrizné meg Hannát a Mindenható az ilyesmitől . . .!) Azt várta, hogy nagy leány, kisasszony, nő lett belőle. Ehelyett Hanna, bár természetére nem volt éppen kicsiny, símára fésült hajával, fekete szalaggal összekötött fonatjával, kissé hízásra hajló, de emellett a női fejlődésről alig tanuskodó testalkatjával, fagyos vörös kezeivel, formátlan fűzős cipőjében, hiába, mégis csak kimondottan gyermek benyomását tette.

Hanna elkezdett beszélni. Az intézetről, az apácákról, akiket, egy-két kivétellel nagyon szeretett, társnőiről és azok szüleiről, főképpen azokról, akik éppen jelen voltak a társalgóban, arról, hogy milyen mulatságos, amióta lehet hólabdázni és korszolyázni, meg hogy van itt egy leány, aki voltaképpen hercegnő és a volt uralkodó családnak közeli rokona, azért úgy bánnak vele, mint a többiekkel . . .

Hidvéghy csak félfüllel hallgatta ezeket. Mert ő csak arra figyelt, hogy *hogyan* mondja Hanna a dolgokat, nem pedig, hogy *mit* mond. És önérzet-

tel állapította meg, hogy a hangja kellemes, modora természetes, mellette derüs és nyiltszívű az egész lénye, sok hajlandósággal egészséges humorra.

— Megismertél-e mindjárt? — vágta el egyszerre Hidvéghy a leány apró meséit.

— De azonnal papikám, — felelte gondolkozás nélkül Hanna. — Semmitsem változott azóta. De semmitsem!

— Ugyan . . .

— Egész biztosan, papikám! Egész olyan, mint azon a fényképen, ami otthon az ágyam fölött lógott s amit ide is elhoztam magammal.

— Elhoztad magaddal, igen?

— Hogyne, papikám! Hisz' el sem tudnék aludni, ha előbb meg nem csókolom a maga képét . . .

Amint ezt mondta, ragyogó szemekkel, úgy belepirult, hogy maga is észrevette és a földre tekintett. De Hidvéghy hirtelen mozdulattal magához vonzotta és forrón megcsókolta. Csak azután látta, hogy a többiek figyelik a jelenetet, s hogy Hanna emiatt röstelkedik.

— Nem jó hely ez itt, fiam, — mondta. — Nincs nektek valami jobb szobátok, ahol nem nézik az embert, mint a színpadon?

Hanna csintalanul elnevette magát és felkelt.

— Van, papi, csak hogy nem tudom, nem ülnek-e már benn mások?

— Meg kell nézni, — jelentette ki határozottan Hidvéghy és szintén felkelt. — Mégis csak boszszantó, ha az ember nem is szeretheti egymást kedve szerint . . .

És most ő is elmosolyodott.

Volt ott csakugyan még néhány szoba, mindegyik sokkal kisebb, mint az előbbi, egyszerű butorokkal, szentképekkel. Csakhogy valamennyiben már mások ültek és rossz szemmel néztek rájuk, amikor betekintettek. Végre mégis találtak egy üres szobát.

— Ez *digne mére* fogadószobája — mondta Hanna, — talán nem dob ki bennünket.

Huncutosan nevetett és atyját kezénél fogva, beültette egy karosszékbe. Hidvéghy magához vonzotta.

— Ülj ide, öreg apád ölébe, mint hajdanában — szólt kedvesen. — Itt nem lát bennünket senki, legfeljebb ez a néhány szent a falon, de azok bizonyára megbocsátanak. Nem gondolod?

— Persze, hogy — felelte nevetve a leány és máris ott ült Hidvéghy ölében. — Ez most egészen olyan, mint Pesten volt. Emlékszik még? Papi, ha megengedte, hogy estefelé benézzek az irodájába, akkor is az ölébe vett és mesélt... A Hüvelyk Matyiról, Gulivérről, egy kis fehér egérkéről, meg... igaz! Az intézetről. Hogy egyszer mit csináltak a rossz fiúk a tanárral. Cserebogarat gyűjtöttek és elrejtették a tanár pulpitusába és óra alatt a cserebogarak egymásután felszállingóztak a tanár orra előtt!

— Még erre is emlékszel?

— Be jó dolga lehetett a papinak abban az intézetben! Hogy is hívták csak?

— Tereziánumnak...

— Tereziánum, persze! Van egy barátnőm, a Lilian, a legjobb barátnőm, tudja? Annak a kis öccse is bent van a Tereziánumban. De már nem olyan, mint amilyen volt, azt mondják.

— Elhiszem...

— Jaj, kérem, édes papim, meséljen nekem valamit a Tereziánumról! Azt mondják, hogy a volt növendékek most is minden évben gyönyörű bált rendeznek, a *Theresianisten-Picnic*-et és hogy ez a legszebb bál Bécsben! A Lujzi Miliewskinek, egy lengyelnek a nénje, már kétszer volt ezen a bálon és isteni volt, mondja Lujzi. Úgy-e, papi, majd engem is elvisz egyszer a *Theresianisten-Picnic*-re, ha kikerülök a *Sacré Coeur*ből...

— Meglássuk. Talán . . .

Hanna halkan felsikoltott örömeiben és elkezdett tapsolni.

— Juj, be nagyszerű lesz! Akkor szólok Lilianak is, a papája is terezianista volt és együtt megyünk! Jaj, köszönöm, köszönöm, drága kis Papikám!

— Jó, jó . . . de hiszen én csak azt mondtam, hogy : talán — —

— Óh, ismerem ezt papikám! Már akkor is azt mondta, hogy talán, ha tudom is én, valami babát kértem és már másnap megkaptam. Hisz maga mindig oly jó volt hozzám! . . .

És megcsókolta Hidvéghyt, aki azt sem tudta, hová legyen a meghatottságtól. Hát csakugyan nyolc évig nem látták egymást? Nyolc évig? És úgy volt minden közöttük, mintha csak tegnap váltak volna el egymástól?

— Most pedig meséljen valamit, — szolt ismét Hanna. — Valamit magáról, a fogságáról, arról a rettenetes Oroszországról . . . . Vagy inkább nem. Bizonyára nem is szeret róla beszélni. Majd más-kor. Ha ismét otthon leszek, nyáron. Jó lesz? Inkább meséljen a mamiról. Képzelem, mennyire örültek egymásnak! Istenem, be szép lehetett a viszontlátás, ügyebár?

Hidvéghynek minden idege görcsösen összehúzódott az arcában. Önkényt vállalkozott, igaz, hogy megmondja Hannának, hogy otthon mi történt és hogy mi készül, de távol állott tőle, hogy mindjárt az első alkalommal feltálalja ezt a kellemetlen históriát, erre volt idő elég. Hisz néhány hetet szándékozott Bécsben tölteni, ahol egyébként egy örökösödési ügyből kifolyólag dolga is volt s így még volt alkalma, hogy kellő előkészítés után beavassa Hannát házasságának tragédiájába. És most, váratlanul, odatolakodott ez az egész probléma közéjük! . . . Vagy hazudjon talán?

Ebben a pillanatban benyitott valaki. Hanna felugrott és köszönt. Hidvéghy hátranézett. De ekkor már ismét betették az ajtót és csak Hanna magyarázta :

— Ez volt a Lilian, a papájával, tudja? A legjobb barátnőm. Az, akinek az atyja szintén a Teréziánumban volt. Lilian azt mondja, hogy a papája emlékszik is magára, de ő idősebb volt, azt hiszem. Oltenburg gróf . . .

— Oltenburg Anti? Hogyne ismerném — jelentette ki Hidvéghy élénken. Csak úgy kapott az alkalmon, hogy ne kelljen az otthoni dolgokról referálnia. Talán még akkor is ráhagyta volna Oltenburgra, hogy ismeri, ha most hallja először a nevét. De mivel szerencsére mind igaz volt, hát teljes erővel belekapaszkodott a jó sors által nyújtott mentő szalmaszálba. — Oltenburg néhány évvel idősebb nálam, de mégis csak egy osztályba jártunk, mert kétszer ismételt.

— Igazán? — érdeklődött Hanna nevetve, — No, ezt majd megmondom Liliannak, aki mindig oly nagyra van az ő apjával, hogy a világ legokosabb embere, a legvitézesebb katona, a legügyesebb vívó és senki nálánál jobban nem ért a gazdasághoz! És most kisül, hogy kétszer megbukott!

— Ne szólj neki semmit, szívem — tiltakozott Hidvéghy, — hátha fájna neki és azután a legrosszabb tanulókból az iskolában lesznek a leghasználhatóbb emberek az életben. Ez régi igazság. Oltenburgot különben nem szerették a tanárok, mert nem ismerték. Valamennyiünk között ő volt a legszorgalmasabb. Én például mindig ő tőle kértem el a preparációkat latinból, görögből, de még számtanból is. De mihelyst felhívták: mintha kupán ütötték volna. Ahelyett, hogy rögtön elkezdett volna beszélni, a levegőbe bámult, a tanárok pedig kezdték gúnyolni, rá is szóltak s aztán már daczból sem akart felelni és természetesen meg-

volt a szekunda. De különben — pompás ember volt. Nagyon szerettem. Jó barátok is voltunk. Később aztán, persze, egészen szétváltak az útjaink . . .

— És lássa, papi, nekem meg Lilian a legjobb barátnőm — mondta Hanna lelkesedéssel. — Kár, hogy az imént nem látta! Oly gyönyörű szép és kedves! Olyan szép haja van, hogy csoda! Vöröses szőke. Az egyik apáca, Mère de Surgère azt mondja, hogy ilyet még csak Velencében találni. Istenem, be gyönyörű lehet ez a Velence! Meg Róma, Nápoly, Firenze . . .! Űgye, papikám, egyszer én is meg fogom látni Olaszországot?

— Ez több, mint valószínű . . .

— Jaj be jó lesz! Vágyaimnak netovábbja ez. És elvisszük a mamit is, úgye?

— Ő is veled megy, biztosan.

— Mesés lesz! Erről jut eszembe — tette hozzá Hanna minden átmenet nélkül — Carló bácsi persze még Pesten van?

— Carló bácsi? Vagy úgy! Hogyne.

— Istenem, de buta vagyok — szólt ismét Hanna — hisz' papi talán még nem is ismeri Cittadini bácsit?

— De ismerem. Nagyon kedves, finom úriember.

— Mama is nagyon szereti.

— Nagyon . . .

— Olyan jó volt, hogy ott volt Carló bácsi, papi nem is tudja, hogy milyen jó. Szegény mami már olyan rosszul volt az idegeivel a sok bánattól és álmatlanságtól, hogy már nagyon féltettem, mondhatom. S akkor ismerkedtünk meg Carló bácsival. Valóságos áldás volt mamira nézve Carló bácsi mindig oly jó volt hozzánk, oly figyelmes és kedves. Mindig hozott valamit: virágot, Gerbeaud-t és képzelje: narancsot is! Én is nagyon megszerettem.

— Ennek valóban örülök. Reám is a legjobb benyomást tette. És — — nem sajnáltál elmenni hazulról?

— Eleinte nagyon. Rosszul esett az a gondolat, hogy el kell hagynom a mamit. Hisz' mi olyanok voltunk, mint a legjobb barátnők! Azután — —

— Azután?

— Semmi. Inkább nem mondom meg.

— Csak mondd meg. Képzelheted, hogy engem minden érdekel, amit magadról mesélsz.

— De nem fog rám haragudni, papikám?

— Már miért haragudnék rád, szívem? Szeretem, ha őszinte vagy. Tehát mi volt azután?

Hanna még habozott egy kicsit, azután így szólt:

— Tudom, hogy szemérmesség volt részemről. Azt képzeltem, hogy — —

— Nos?

— Hogy Cittadini bácsi udvarol a maminak és hogy maminak ez nem tetszik és hogy azért küld el Pressbaumba, hogy ne lássak semmit. De azután gondolkoztam a dolog fölött és rájöttem, hogy csacsiség volt ilyet gondolni. Mert éppen ellenkezőleg, ha maminak rosszul esett volna, akkor csak nem küld el engem, akivel olyan jóban volt? Nem igaz?

— Természetesen. És mondd csak: könnyen szoktad meg az itteni életet?

— Könnyen? Azt nem merném állítani. De azután nagyon megszerettem az egészséget. Kicsit sokat kell imádkoznunk és ájtatoskodnunk, ez az egy, amit még most sem tudtam megszokni. De különben? . . . Meddig kell még itt maradnom, papikám?

— Majd megbeszélem mamival.

— Ezt az egy évet szívesen töltöm itt, de még egy évet? . . .

— Miért mondd ezt?

— Csak úgy. Tudja papi, ha már régebben volnék itt, akkor egészen más volna. De így? Már kicsit nagy voltam, mikor idekerültem. Aztán az év

végével kilép Lilian. És nélküle nem érne nekem ez az élet semmit sem.

— Annyira szereted?

— Annyira. Maga nem is tudja, papi, hogy az milyen páratlan lény! Milyen kedves, elragadó! És milyen okos! Még az apácák is csodálják néha, ha el kezd beszélni. Oh, nagyon szeretik ők is. És furcsa : mégsem kapja meg a *cordon bleu*-t . . .

— Mi az?

— Azt azok kapják, akik a legjobb magaviseletet tanúsítják.

— Hát olyan csintalan a te barátnőd?

— Isten tudja, nem. De olyanok a nézetei s ezeket oly bátran hirdeti, hogy . . . Hiába : nem kaphatja meg a *cordon bleu*-t!

— Miféle nézeteket hirdet?

— Semmi rosszat, az bizonyos. De egyszer azt magyarázta egyik apácának, hogy nem tudja elképzelni, miért volna Istennek kedves a lemondás, önsanyargatás, folytonos imádkozás, amikor mégis csak ő teremtette az élet örömeit!

— Ez nem is olyan buta dolog . . .

— Ugyebár?

— Azért a világért se hivatkozz rám, Hannus, mert tudod, hogy én református vagyok . . . és —

— Micsoda? Papi református? Ezt nem tudtam.

— Talán bizony lenézel emiatt?

— Papi! Hogy mondhat ilyet! — tiltakozott Hanna és Hidvéghynek a nyakába borult. — De annyi bizonyos, hogy nem szeretik az apácák, ha valaki nem keresztény.

— Már bocsánatot kérek! Nem volnék keresztény? Ez már mégis . . .

— Juj, ne izgassa magát, papi, édes! De az apácáknak vannak már ilyen furcsa nézeteik. Ha megtudnák, hogy maga protestáns, hát bizonyára minden nap imádkoznának magáért, mert nagyon szeretik magát.

— Szeretnek? Engem?

— Nagyon. Mindig kérdezték magát és oly boldogok voltak, amikor hallották, hogy szerencsésen visszakerült a fogságból, hogy csak úgy könnyezett a szemük.

E pillanatban, a távolban, megkondult egy kis harang. Hanna hirtelenül elszomorodott.

— Mi ez? — kérdezte Hidvéghy.

— Ez hat óra. Annyit jelent, hogy vége a látogatási időnek.

— Szóval, el kell mennem?

— Bizony . . .

Hanna a nyakába borult.

— Nem baj, kis fiam — bízatta Hidvéghy a leányát, de egyuttal önönmagát is, — néhány hétig itt maradok Bécsben és mihelyest megengedik, megint meglátogatlak!

— Jaj, papi, maga egy angyal!

— Mondok még valamit: nem gondolod, hogy egyik vasárnap elengednének téged egész napra? Bevinnék Bécsbe és együtt töltenénk jó néhány órát. Mit gondolsz?

Hanna felkiáltott örömében.

— Biztosan megengedik, papikám! Rendesen ugyan nem szokás, de mindig tesznek kivételeket, ha van rá elfogadható ok. Jaj, kérem, beszéljen a *digne-mére*-rel!

— Helyes. Hol találom őt?

— Biztosan ott lesz, az előcsarnokban. Jövő vasárnap, jó?

— Jó.

Az előcsarnokban már gyülekeztek a hozzátartozók, bucsuzgattak az apáctól, a gyermekektől és jó tanácsokkal látták el az utóbbiakat.

Amikor Hidvéghy előadta a kérelmét a főnök-asszonynak, az készséggel beleegyezett és Hanna legnagyobb örömeire maga javasolta, hogy Hidvéghy

már szombat délután jöjjön el a leányáért és hogy csak másnap hozza ismét haza.

Ebben állapotok meg tehát és mikor már maguk is bucsuzni akartak, egyszerre ott állt Lilian is az apjával, aki szintén még néhány szót akart váltani a főnökasszonnyal. De csak amikor az apáca már mások felé fordult, akik a háttérben várakoztak, üdvözölhette egymást szíve szerint a két gyermekkori pajtás, Oltenburg és Hidvéghy.

— Legalább jól eldiskurálhatunk ezen az unalmas vasuti úton, — mondta Oltenburg, — miközben barátságosan megveregette Hanna arcát.

Lilian pedig csodálkozva, majdnem áhitattal bámult rá Hanna papájára, a « híres orosz hadifogolyra », Hidvéghy meg megelegedéssel állapította meg, hogy leánya barátnője csakugyan roppant helyes és nagyon rokonszenves teremtés. Szívesen váltott volna vele is néhány szót, de már alig maradt valaki az előcsarnokban, nekik is kellett bucsuzniok.

Az apák, egymásba karolva, indultak és a leányok, számtalanszor hátranézve, lassan visszamentek a társnőikhez.

— Istenem, be gyönyörű férfiú az apád! — súgta Lilian, majdnem ábrándosan Hanna fülébe. — A legszebb ember, akit valaha láttam . . . !

VIII.

— Tegnap és ma, édes pajtásom, az olyan, mint Ég és Pokol, — szólta Oltenburg az egykori társához, amikor már jó félórája, hogy pislogó olajlámpa mellett, rosszul fűtött kocsiban, kényelmetlen üléseken dőcögtek vissza, Bécs felé. — Tegnap és ma : ez két világ, két bolygó, amely mindegyik halad a maga útján és nem is tud egymásról. Csak mi, akik tegnap is éltünk és ma is élünk, mi tudjuk, hogy azon a másikkal bolygón mi volt : menyország . . . ! Néha azt

hiszem, hogy nem is én voltam, aki azon a másik bolygón is sétáltam, hanem, hogy egészen más valakinek az eszével gondolok vissza azokra a dolgokra. Szerencse, hogy itt-ott még találkozom egy hasonló gondolkozású régi jó cimborával, mert különben csakugyan azt kellene hinnem, hogy nem a világ bolondult meg, hanem én!

Hidvéghy bólintott.

— A mi gyermekeink már csak a *mát* ismerik, — mondta, — így legalább nem tehetnek összehasonlításokat a multtal. Mert nekünk voltaképpen teljesen át kellene tanulnunk, hogy beleéljük magunkat a mai világba. Attól félek, hogy erről én már lekéstem.

— Mit akarsz? Úgy nézel ki, mint az élet! De nézz meg engem : öreg ember vagyok. És a korom mindössze negyvenhat.

— Képzeldöl, — felelte Hidvéghy és ez nem volt csupán gyöngédség egy régi jó pajtással szemben. Mert Oltenburg, ha a halántékán mutatkozott is egy kis szürke fény és dacára meglehetősen nagy szakállának, mégis javakorabeli férfiúnak látszott.

— Hiába akarsz vigasztalni, barátom, — mondta Oltenburg. — Neked hány gyermeked van?

— Egy.

— Nekem meg hét!

— Hét? Az elég.

— Elhiszem, hogy elég. Most beszélj! Hét gyermek, szent Ég! Tudod-e, hogy ez mit jelent egy szegény ember részére, akinek egy pár száz holdas hitbizományból kell megélnie, ahol nem látsz egyebet, amerre nézel, csak erdőt, sziklát, meg egy darabka legelőt? Mi lesz ezekből a nyomorult kölykekből? Ki nevelje fel őket? Én egyedül?

— Hogy-hogy? Hát a feleséged?

— Kettő is volt, mind a kettő otthagytott a fáképnél. Azaz, ne hogy félreérts : meghaltak, szegények. Az egyik tüdőbajban, a másik, amikor meg-

ajándékozott az utolsó gyermekkel. Vidéken volt, tudod, valami komplikáció, s a jó falusi orvos nem birt rajta segíteni. Elvázott. Hozzá meg éppen akkor jött a felfordulás, képzelheted a helyzetemet.

— Mindenesetre súlyos feladat. De ha mindegyik gyermeked olyan, mint a kislányod . . .

— Melyik?

— Akit most láttam.

— Hja, Lilian? Az a legkülönb. Legalább a leányok között és ebből a nemből van öt. Majdnem egy féltucat. Rafael, a legidősebb fiam, az első házasságomból, tudod, az most tizenkilencéves. Az se kutya. Mindenáron ki akart menni Angliába, hogy megtanulja a kereskedést. Hát elengedtem. Ki tudja? Talán igaza van neki. És Lilian, az is olyan modern gondolkozású, tudod. Az is legszívesebben beülne valami állami hivatalba, tipp-mamzellnek. De ezt már nem engedem. Először is csak a holttestemen keresztül engedem a gyermekeimet ezeknek a bitang republikánusoknak a szolgálatába, másodszor pedig éppen Lilianra van legnagyobb szükségem. Ő van hivatva elsősorban, hogy az asszonyt pótolja a háznál. Még a nyárig itthagynom az apácáknál, nem árt neki, amúgy is olyan túlságosan mai nézetei vannak, de azután alómars! Be a gyermekszobába és a konyhába! Hatvan szoba van abban az átkozott öreg kastélyban. Hatvan szoba! Képzelheted, mekkora sereg személyzet kellene annak a rendbentartásához. Csakhogy ma megfizethetetlenek azok a népek. Többet kérnek, mint amennyibe bármelyikünknek a fentartása kerül. És ez a republikánus kormány még csak biztatja őket, uzsorázzátok ki még jobban az urakat!

— És ha eladnád a birtokodat, a kastéllyal együtt?

— Először nem tehetem, de még ha tehetném is: inkább meghalok. Inkább koplalok és magam

vikszelem a parkettáimat. Ezt az utolsó tapodtnyi *tegnapot* nem adom oda a világ összes kincseiért sem! Ott, négy várfalam között még úr vagyok. A magam ura. Ott lóg császárom és királyom arc képe és a nevenapján a torony ormán lebeg a fekete-sárga lobogó. Abba a nyolcszázméternyi magasságba, amelybe csak csapóhídon lehet bejutni, republikánus nem teszi be a lábát büntetlenül. Nem, édes barátom, a fiam mehet boltossegédnek, ha kedve telik a vizes nyolcasokban — én maradok, aki voltam : úr . . .

Beértek Bécsbe, Oltenburg áthajtatott a Délivásútra, hogy még elérje a gráci gyorsot, Hidvéghy pedig visszatért a szállójába. Búcsúzáskor azonban abban állapotok meg, hogy együtt töltenek egy estét, mihelyst az osztrák gróf — még pedig legközelebb — ismét ellátogat Bécsbe.

Hidvéghy egészen a kisleányával eltöltött délután benyomása alatt állott. Ismételgette magában, amiről beszélgettek, elképzelte Hanna bájos arcát, beszédes szemét és újból megállapította, hogy még most is csak nagy gyermek, azzal a hozzáadással azonban, hogy sok apróságban mégis már kezd kibontakozni a nő. Azután ismét azon töprengett, vajjon képes lesz-e majd a *másik* pótolni az apát? De mindig csak arra az eredményre jutott, hogy leánygyermeknek az anyjánál a helye.

A pénteki napot arra használta fel, hogy meglátogasson egy bécsi ügyvédkollegát, aki egy távoli nagybátyja, valami Spindler von Helmreich nevű nagyiparos végrendeletének a végrehajtásával volt megbízva. Az öreg úr rövid idővel az összeomlás után halt meg és vagy tizenöt évvel azelőtt Ujpesten alapított textilgyárát, amely voltaképpen csak a brünni nagy gyár fiókja volt, egyetlen magyarországi rokonára, Hidvéghyre hagyta. Oly sötét színekben látta a gazdasági viszonyok jövőjét, hogy egy és ugyanazon vállalatnak több

utódállamban való boldogulását kizártnak tartotta.

Hidvéghy azzal a javaslattal ment a bécsi ügyvédhez, váltanák meg az osztrák rokonok az örökségét, annál is inkább, mert a viszonyok nem igazolták Spindler pesszimizmusát, de azután meg azért is, mert ő maga nem ért a szakmához.

Luxenfeld dr. megígérte, hogy a családdal — amelyet Hidvéghy személyesen nem is ismert — a jelzett irányban tárgyalni fog, de hozzátette, hogy nem igen bizik lépéseinek eredményében, mert az érdekelteknek már az is eléggé kellemetlen, hogy a főgyártelep Cseh-Slovákiában van, míg az irodákat és a gyári raktárt Bécsben kell fentartaniok, úgy hogy alig lesznek hajlandók üzletük ügymenét még bonyolultabbá tenni az újpesti gyár átvétele által, amelyet egyébként a háborúban hadiüzemnek jelentettek ki s amelynek a még megmaradt gépeit a románok vitték el.

Hidvéghynek tehát azzal kellett számolnia, hogy az örökölt gyárat esetleg csak hazamenetele után tudja értékesíteni — kérdés, amely már azért is érdekelte, mert vagyont képező értékpapirjai, mint minden papir, elértéktelenedtek és mert a volt ügyvédi irodájának jövedelme nagyobbrészt Kemény dr.-t illette, viszont pedig, különösen a közeli jövőben, tetemesebb kiadásokra kellett elkészülnie.

De mindezeknek a dolgoknak akkoriban csak másodrendű fontosságot tulajdonított, mert előtte állott a kislányával eltöltendő egész vasárnap öröme. Ez a gondolat annyira izgatta, hogy szombaton már délelőtt ment ki Pressbaumba, ott ebédelt valamelyik kocsmában és alig várta, hogy bekövetkezék három óra, vagyis az apácakkal megbeszélte idő.

Most is fehér volt minden, sőt, finoman, mint cukorszóróból, friss hó hullott alá, úgy hogy ő is tele volt zuzmarával, mikor becsengetett az intézetbe.

Ez alkalommal Hanna már várta őt. Kis fekete kalap, ugyanilyen színű hosszú kabát, valami szegényes macskaprémmeel volt rajta, kötött szürke keztyű, szóval egész kiállítása nem volt nagyon díszes, azért mégis inkább kisasszonyos volt, mint a minap.

Örömtől kipirultan sietett atyja elé, ölelkeztek, búcsúztak az apáctól és indultak a vasútra. Útközben Hanna egy kis csomagot húzott ki a kabátja alól és nevetve megmutatta Hidvéghynek.

— Ez a podgyászom — mondta. — Fésű, fogkefe, fogpép, szappan, hálóing, egy pár harisnya. Nem nagyszerű?

— Pazar — felelte Hidvéghy mulattatva, majd újból mustrálva leánya külsejét, kijelentette: — Az igazat megvallva, nem vagyok túlságosan elragadtatva toalettjeidtől. Ma estére például jegyet váltottam a Burgszínházba — —

— A Burgszínházba? — kiáltotta Hanna boldogan. — Jaj, papi, maga egy angyal!

— Igen és oda talán mégsem mehetsz úgy, amint multkor láttalak. Azután a Sacher éttermébe se vonulhatsz be így . . .

— Hát nem is valami fényes a ruhám — hagyta rá, kissé restelkedve a leány. Majd élénken hozzátette: — De azért mégis csak elmegyünk a színházba, úgy-e, ha fog is kissé szégyenkezni?

— Feltétlenül elmegyünk. De mivel amúgyis szükséged lesz új holmira, majd bemegyünk a Mariahilferstrasse valamelyik nagy áruházába. Remélem, léteznek még és vásárolunk egyet-mást; jó lesz?

— Isteni lesz, édes jó papi! — kiáltotta Hanna és erősen belekarolt Hidvéghybe.

Az állomáson nem kellett soká várniok: bedöcögött a vonat és felszálltak. Útközben Hanna érdeklődött, jött-e levél az anyjától?

— Nem — felelte Hidvéghy. — Hisz még egy hete sincs, hogy elutaztam hazulról.

— Az igaz. Istenem, hogy vártuk mindig a papi leveleket!

— És mily ritkán jöttek . . .

— Bizony.

— Két évig pedig egyáltalában nem kaptatok hírt . . .

— Borzasztó volt. Szegény mami! Akkor láttam, mily rettenetesen szereti magát!

— Úgy . . . Én is nagyon, de nagyon sokat szenvedtem. Mindig rátok kellett gondolnom és oly irtóztatóan messze voltam és semmi kilátás se volt a menekvésre . . .

— Szegény papim! . . .

— Az is megeshetett volna, hogy nem is jövök vissza többé.

— Jaj, papim, ne beszéljen ilyen rettenetes dolgokat — kiáltotta Hanna és a szeme már is könnybe borult.

— Nézd, kicsikém — szólt Hidvéghy és kedvesen megfogta a kezét — nagy lány vagy már és kell, hogy ilyesmiről is lehessen veled beszélni. Csak azt akartam mondani, hogy milyen szerencse volt rátok nézve, hogy rátaláltatok Cittadini bácsiban egy igazi jóbarátra, aki az esetben sem hagyott volna el benneteket, ha nem kerülök vissza többé.

Hanna még mindig könnyezve, befogta mindkét fülét.

— Ha nem hallgat el azonnal, édes papim, kiugrom az ablakon — mondta, de ebbe már halk nevetés is vegyült.

— Jó, jó — felelte Hidvéghy csitítólag — nem beszélek róla . . .

A többi utas már kezdett figyelni arra az apára, aki nemcsak hogy egészen érthetetlen nyelven beszélt a gyermekéhez, hanem még meg is rikkatta.

— Nehéz dolog lesz megmondani Hannának ezt az egész históriát — állapította meg magában

Hidvéghy. — Pedig egyszer mégis csak át kell rajta esnünk . . .

— Mit adnak a színházban? — kérdezte a leány, nemcsak azért, hogy másról beszéljen, hanem azért is, mert ezt a kérdést sokkal érdekesebbnek és aktuálisabbnak tartotta, mint a másikat.

— Ezt bizony elfelejtettem — felelte Hidvéghy — de biztosan jó darab. A Burgszínházban egyáltalában nem adnak rossz darabot. Az én időmben legalább ott játszottak legjobban és ahányszor volt kimenőm, mindig ott ültem. Sonnenthal, Gabillon, Hartmann, azután a Wolter! Istenem, be egyszerű volt!

— Ne tegyen úgy, papikám, mint az öregek szoktak — jelentette ki, ismét egészen jókedvűen és derüsen Hanna. — Maga még fiatal, ne törődjön a multtal, éljen a jelennek! Hisz' az is olyan szép!

A leány szemei ragyogtak. Hidvéghy csodálkozva nézett rá. Mi volt ez? Honnét merítette a gyermeke az ilyen gondolatokat? Vagy talán át sem érezte a súlyát annak, amit mondott? Ki nyilatkozott meg hát az ő száján keresztül? Mert nem volt-e ezekben az egyszerű szavakban az egyetlen helyes felelet arra a sok kérdésre, amely őt éjjel-nappal gyötörte, amióta házassága keresztútjához ért?

— Igen, igen — folytatta Hanna — ezek a jó apácák is mindig azon jajgatnak, ami volt. Képzelem, hogy abból is mily keveset élveztek, szegények! De azért csak mondják, mert öregek, ha egyik-másik fiatal is. Tudom, hogy csacsiság, amit beszélek, de maga talán megért engem vagy nem?

— Hogyne értenélek meg, Hannus — felelte Hidvéghy élénken. — Nem is olyan buta, amit mondasz és abban már teljesen igazad van, hogy nektek, fiatalságnak, úgy kell venni az életet, amilyen *ma* és nem törődni a tegnappal. Előre kell nézni, nem hátra!

— Úgy van — helyeselt Hanna büszkén — lássa, nem szeretném, ha maga is olyan volna, mint a Lilian papája. Valósággal összeszorul a szívem, ha hallom Liliánt beszélni!

— Mit beszél Lilian? Csak nem beszél tiszteletlenül az apjáról?

— Isten ments! Ellenkezőleg. De mindig úgy beszél róla : az öreg úr. És nekem fáj. Mert a Lilian papája és maga, az, hogy is mondjam?, korban előttem egy és bosszant, hogy a Lilian úgy beszél az atyjáról : az öreg úr. Mert maga nem öreg, hanem fiatal, nagyon fiatal.

— Ugyan, ugyan!

— Nem hiszi el? Lássa, Lilian is mondta, hogy maga milyen fiatal!

— Az a kis Lilian?

— Az. És még mondott valamit . . .

Hanna elnevette magát. Hidvéghyt nagyon mulattatta a dolog. Talán jól is esett a hiúságának.

— Mit mondott Lilian?

— Jaj, papi, ha elmondom magának, nagyon el fog bizakodni!

— Ej ha! Most már igazán kíváncsi vagyok arra, amit Lilian mondott!

Hanna kissé habozott. Egészen különösen nézett az atyjára. Nem volt ebben a nézésben semmi, de már semmitem egy éretlen kis leány tekintetéből.

— Azt mondta Lilian — szólt, minden szót hangsúlyozva — hogy maga a legszebb férfiú, akit életében látott . . .!

Hidvéghy önkénytelenül hátradőlt és elpirult.

— Szamárság — jelentette ki kurtán, de látszott rajta, hogy nem a meggyőződése. Hanna pedig nevetett, nevetett. Azután csintalanul megfenyegette az atyját.

— No no, kedves papikám — mondta tréfás komolysággal — jó lesz vigyázni magára! Még az összes barátnőim magába találnak szeretni.

Most már Hidvéghy is nevetett. A jég meg volt törve és azóta egyiküknek sem jutott eszébe többé, hogy voltaképpen csak néhány nappal ezelőtt ismerkedtek meg egymással.

IX.

Bécsbe érve, csakugyan betértek egy nagy áruházba a Mariahilferstrasse-n, a Gerngross-félebe, ahol az ember — más világvárosok mintájára — a szó szoros értelmében mindent kap: kalapot, fehérneműt, ruhát, keztyűt, cipőt épp úgy, mint bútorokat, edényeket, konyhaberendezést, könyvet, biciklit, piperecikkeket, sőt még kész ételeket is — természetesen mindezeket csak akkor, ha fizet.

Hidvéghy régen volt ilyen derüs hangulatban és ösztönszerűleg kapott az alkalmon, hogy gyermeke iránti nagy szeretetének, amely az utóbbi órákban már rajongássá vált, kézzelfoghatóan adjon kifejezést. Erre ez a látogatás a nagy áruházban volt a legjobb alkalom. Mint a cigány mellett mulató ember, adott esetben, eljuthat a paroxizmusnak egy olyan fokához, hogy mindenét képes odadobni a morénak, utolsó pénzét, óráját, gyűrűjét, de elajándékozna még a földjét, házát is, úgy Hidvéghyt is egyszerre megszállta akkora ajándékozási mámor, hogy talán összevásárolja Gerngrossék egész árukészletét, ha a leánya ebben meg nem akadályozza, még a kezdet kezdetén.

Ennek dacára mégis az volt az eredmény, hogy Hanna szép új kalapot, télikabátot, egy roppant helyes fraise-színű estélyi, valamint egy egyszerű, de igen izléses utcai ruhát kapott, néhány pár finomabb harisnyáról meg cipőről nem is szólva, úgy hogy autótaxit kellett fogadniok, amellyel beszállították a sok drága holmit a szállóba. Hidvéghy pénzkészlete meglehetősen megcsappant

ugyan, de ő ezzel nem törődött, fődolog az volt, hogy az ő kis Hannája meg legyen elégedve és ezt a célt minden várakozáson felül el is érte.

A szállóban még reggel sikerült, az övével szomszédos egyik szobát Hanna részére biztosítania, kinyitották az összekötő ajtót s így meg volt minden kényelmük.

Hanna persze azonnal hozzálátott — amint mondta: — «pazar kelengyéjének kitapasztalásához». Egymásután magára öltötte az új dolgokat s ezek csakugyan annyira megváltoztatták egész külsejét, hogy csodálkozva állapította meg a tükör előtt, hogy rá sem ismer saját magára. De a lelkesedése, amely abban jutott leginkább kifejezésre, hogy minduntalan «papi» nyakába borult, egyszerre csak ellenkező hangulatba csapott át.

— Hiába minden — szólt lemondóan — én egy lehetetlen nő vagyok. Nézze kérem ezt a hajzatot, olyan vagyok, mint vezeklő Szent Magdolna és nézze meg ezeket a vörös kezeket, meg a vakondkarmaimat! Bizony kár volt ennyi pénzt kidobni egy ilyen rongyért, mint amilyen én vagyok . . .

Hidvéghy hangosan felkacagott.

— Csak annyi baj legyen — mondta — elviszlek a fodrászhoz, van itt a közelben akár tíz is és olyan frizurát rak a fejedre, hogy kiátkoznak az apácák, ha holnap este így meglátnak! És ami a karmaidat illeti, hát ugyanakkor munkába állítunk egy ügyes kis manikürt, hátha tud valami csodaszert, ha talán nem is képes hófehérré változtatni szegény, megfagyott kacsóidat . . .

Ezzel megsókolta Hanna kezét.

— Papi, az Istenért! — kiáltott fel a leány, majdnem ijedten, de azután ismét a nyakába borult. — Ilyen apa nincs több a világon! . . .

Alig telt bele tíz perc és már Pesslnél ültek, a Kärntnerstrasse-ban, ahol egy színészképű fiatalember mosolyogva kezelés alá vette Hanna haját,

míg egy fölötte csinos maniküröskisasszony áztatta, kente, megnyirbálta, fényesítette a «karmokat».

Hidvéghy meglegedetten nézte végig az egész procedurát és hogy neki voltaképpen milyen gyönyörű leánya van. Sem ő, sem Hanna nem szóltak bele a fodrászsegéd művészetébe, aki igen sok ízléssel és kerülve minden túlzást, éppen fiatal leányhoz illő fejet csinált Hannának. Csak amikor még egy kisasszony is megjelent, hogy bemázolja Hanna arcát, Hidvéghy közbelépett.

— Ezt már nem, drágám — mondta kedélyesen, de határozottan. — Mi tudniillik még kolostorban vagyunk és nem kívánunk megismerkedni sem a tisztító tűzzel, sem a pokollal . . .

A kisasszony elcsodálkozott, de nyájasan köszönt és elállt a szándékától. Hanna pedig oly gyönyörűen belepirult abba, hogy atyja elárulta iskolásgyerekek voltát, hogy ezt a hatást a legkitünőbb kozmetikai szerekkel sem lehetett volna elérni.

A fodrásztól Demel-cukrászhoz siettek ozsonnázni, majd, mivel már itt volt az ideje, egyenesen a színházba mentek. Szóval, egyik öröm a másikat érte és így nem volt csoda, hogy Hanna meglehetősen izgatott hangulatban lépte át a Burgszínház küszöbét.

— Csak tudnám, hogy mit adnak — suttogetta, amikor felmentek a grandiózus lépcsőn, amely Hidvéghyben annyi meg annyi nagyszerű ifjúkori emléket idézett fel.

— Rögtön meg fogjuk tudni — felelte az apa. — Itt van különben egy színlap is.

A szemközti márványfalon, szép régi bronzrámában, lógott a színlap. Odaléptek.

«*Die Fahrt ins Blaue*», Caillavet, Flers és Rey vígjátéka három felvonásban — olvasták együtt félhangon.

— Jaj, be mulatságos lesz! — kiáltotta Hanna, Hidvéghy pedig, a szereplők névsorát átfutva, azon

lelkesegett, hogy felfedezte Devrient, Zeska és Lewinskyné nevét, akiket még az «ő korából» ismert.

A helyek, amelyekre jegyeik szóltak, jól hátul voltak és Hidvéghy némi mélasággal visszagondolt arra is, hogy annak idején mindig csak vagy páholyban, vagy az első sorban ült a társaival, mert — akkoriban legalább — «terezianista máshová nem ülhetett . . .»

Maga a darab rögtön érdekesen indult. Előkelő, grófi családban esküvőre készülnek, minden a leggyönyörűbben van elrendezve, ki vannak állítva az ajándékok, gyülekeznek a vendégek, a menyasszony koszorúban, fehér ruhában várja, hogy induljon a menet. A vőlegény, aki nem ellenszenves ember, leendő boldogságukról beszél a menyasszonyának, de látszik rajtuk, hogy nem szerelmi házasságra készülnek és hogy csak a család főzte ki a dolgot.

Ez meglehetősen elszomorította Hannát, de nem volt ideje soká bánkódni, mert, amikor már előre indultak a vendégek és a család tagjai, a menyasszony pedig egyedül marad a színpadon, egyszerre csak megjelenik az a fiatalember, akibe szerelmes. Messzi országból jött, hogy, ha még lehetséges, megakadályozza ezt a szerencsétlen frigyet. Elragadó hévvel és szenvedéllyel tiltakozik a megfontolatlan lépés ellen, amelyre szerelmese készül, bebizonyítja neki, hogy nálánál jobban senkisémm szereti a világon és meggyőzi arról, hogy csak az segíthet rajtuk, ha legott megszöknek. A menyasszony beleegyezik és szerencsésen el is menekülnek, mialatt az egész társaság türelmetlenül vár a templomban. Függyöny.

Hanna rendkívül meg volt elégedve a dolgok illetően való fordulatával, Hidvéghy is, csakhogy némi aggodalma támadt a tekintetben, vajjon olyan irányban fejlődik-e majd a cselekmény, amelyért nyugodt lelkiismerettel vállalhat felelősséget nemcsak az apácák, de saját maga mint apa előtt is.

A következő felvonás erre máris megadta a feleletet.

A szerelmesek a lánynak egy igen öreg, de igen kedves nagynénjéhez menekülnek, aki várja is a kis hugát — persze nem a szökevényt, hanem a fiatal asszonyt — a férjével, akiknek, régebbi megállapodás szerint, a nagynéni villájában kellene eltölteniök a mézesheteket. A szerelmes pár, amely azért menekült ide, hogy megnyerje a kedves öreg dáma pártfogását és védelmét, őszintén be is akarja vallani bűnét, de a nagynéni, aki szentül meg van róla győződve, hogy a kis huga már is asszony és hogy az a férfi, akivel van, néhány óra óta az ura, nem engedi őket szóhoz jutni s mindent, amit mondanak, csak kedves szégyenérzetüknek tudja be. És ez a meggyőződése akkor is, amikor a szerelmesek, akik belátják, hogy ma már botrány nélkül nem bírják megértetni a nagynénivel helyzetüket, éjjelre külön szobákat kérnek. A nagynéni erről hallani sem akar és a szerelmesek kénytelenek elfoglalni azt az elsőemeleti kis szobát, amit annyi szeretettel és figyelemmel készítettek el a fiatal pár számára. Fügöny.

Hannának erősen dobogott a szive, a szeme fénylett és úgy, hogy a szomszédok észre ne vegyék, letörülte a verejtéket a homlokáról.

Így tett Hidvéghy is.

— Gyerünk innét — szólt halkán, de határozottan és máris fel akart kelni.

— De miért, az Istenért? — mondta Hanna, hirtelenül elkomolyodva.

— Ez nem fiatal lányoknak való darab — jelentette ki az atya indulatosan. — Szégyen, gyalázat! Igaza van Oltenburgnak, ezeknek a republikánusoknak már semmi sem szent a világon! Gyerünk!

— Jaj, papi, ne tegyen velem ilyet — könyörgött Hanna. Nem is értem, hogy miért izgatja

magát ennyire? Csak nem attól fél, hogy olyasmit láthatnék itt, amit még nem tudok? Aztán nézzen körül: tele van a színház lányokkal.

Hidvéghy körültekintett. Csakugyan, Azért mégsem volt hajlandó beadni a derekát.

— Amit mások csinálnak, az nekem mindegy. Én még a régi iskolából való vagyok, engem . . .

— Az egekre kérem, kedves papa — (első ízben történt, hogy Hanna így és nem «papi»-nak szólította) — ne keltsen feltűnést és ne követeljen tőlem lehetetlent!

— Lehetetlent? — ismételte meghökkenve Hidvéghy.

— Igenis, lehetetlent. Kinevetne bennünket az egész színház és ezt a szégyent nem tudnám elviselni. Nem is értem magát — tette hozzá ismét nyugodtabban, majdnem mosolyogva — mi van ebben a darabban, ami ennyire bosszantja? Ha tudná, hogy a barátnőim már mikén estek át! Akkor csodálkoznék csak igazán! De ez a darab? Ez semmi . . .

— Ugyan — szólt Hidvéghy hitetlenül, szinte gúnyosan — szeretném tudni, hogy a barátnőid mikén estek át, nevetséges!

— Nem nevetséges az, édesatyám, ez komoly dolog!

— Ugyan, ugyan . . .

— Ó, ezeknek az áldottlelkű apácáknak fogalmuk sincsen arról, hogy miket beszélnek a lányok, ha csak egy pillanatra magukra maradnak. Az se használ semmit, hogy csak hármásban szabad beszélgetni. Azért azt hiszem, hogy a legtöbb kaland, amivel eldicsekednek, kitalálás.

— Szép dolgok ezek, mondhatom!

— Ne féljen semmit, rajtam az ilyesmi nem fog. Csak azért említettem, mert papi attól fél, hogy valami bajom történik, ha végignézzük a darabot . . . Már pedig egész nyugodt lehet. Én

nagyon jól tudom, hogy mennyire lehet menni egy úrilánynak és mennyire nem . . .

— Mi az ördög? — szólt Hidvéghy, pillanatról-pillanatra jobban meglepetve. — Hol tanultad ezeket? Honnét tudod, hogy «mennyire mehet» egy úrilány és mennyire nem? Ezt mind a Sacré-Courben tanultad?

— Ó dehogy! Hiszen már nagy lány voltam, amikor idekerültem.

— Mégis, kitől hallottál ilyesmiket?

— Hát Pesten, az iskolában, más lányoktól . . .

Hidvéghy fel volt háborodva. Elgondolkozott. Olyannyira, hogy eszébe sem jutott többé, hogy voltaképpen el akarta vinni a leányát. Így tehát ülve maradtak és máris kezdődött az utolsó felvonás.

Másnap reggel. Virágos, napsütéses kert. Tavasz levegő. A fiatalok megjelennek a ház előtt, látszik rajtuk elképzelhetetlen nagy boldogságuk, amely nem ismer határt. Igaz, hogy baj történt, de ez végeredményben nem baj, mert néhány óra múlva helyrehozzák a pap előtt azt a hibát, amelyért alapjában véve egyesegyedül a szeretetreméltó nagynéni a felelős. Ismét visszavonulnak és jön a derék nagynéni, bizalmasával, az öreg házvezetőnővel. A háziasszony helyet foglal a csábítóan terített reggeliző asztalnál, sokatmondó mosollyal, kézimunkával remegő, ráncos kezében, várva a fiatalokat. De nem ezek jönnek, hanem — a plúre esett vőlegény, akinek az öreg dáma szintén nagynénje, csak hogy az utóbbi sohasem látta az unokaöccsét — innen a tévedés. Ámulattal hallja, hogy a kis huga szökevény és hogy nem a törvényes férjével töltötte nála az éjszakát, hanem más valakivel, még pedig az ő jóvoltából . . .! Ájulás kerülgeti, de az ex-férjjelölt éppenséggel nem esik kétségbe, mert ő is mást szeret, megjelennek a boldog szerelmesek is és az egyházi áldást megelőzi a nagynénié. Vége.

Mindenki megleégedetten, derüs hangulatban távozik a színházból. Hanna is, de még Hidvéghy is, aki azt gondolja magában, ha már csakugyan eny nyire felvilágosodott az ő leánya, hát akkor bizony nem tett benne kárt ez a darab sem, amely elvégre csak pikáns, de nem erkölcstelen. Azért mégsem tudott egyhamar belenyugodni abba, amit Hannától hallott. És amikor a Sacher-szálló éttermében vacsorához ültek, újból rátért a kérdésre.

— Istenem — magyarázta Hanna — az első dolog, amikor betettem a lábamat a felső leányiskolába, az volt, hogy egy-két társnőm, aki talán jobban látszott velem rokonszenvezni, mint a többi, beavatott szívbeli titkaiba, azután pedig «felvilágosított». Eleinte csak félfüllel hallgattam ezeket, később, amikor már megértettem, hogy miről van szó, megalkottam a magam nézetét és inkább kerül em azokat, akik előszeretettel beszéltek ilyen dolgokról. Azért, ha következetes akarok maradni, be kellett volna szüntetnem mindenkivel az érintkezést . . .

— Hogy-hogy? Hát nem volt egy se, aki úgy gondolkozott, mint te?

— Dehogyan. Csakhogy végül mi is arra a meggyőződésre jutottunk, hogy jobb, ha mindent tudunk, amit tudni kell. Legalább sohasem kerülünk valami ostoba helyzetbe . . .

Hidvéghy nagyot sóhajtott.

— Szóval már nincsen titok előtted se, szegény kis Hannám!

— Ne sajnáljon engem — felelte a leány nevetve és rászégezte nyílt, okos tekintetét. — Inkább azokat kell sajnálni, azokat a butákat, akiknek, tudom is én? elcsavarja valami komisz fráter a fejét és akik azután szerencsétlenek egész életükre!

— Lehet, hogy neked van igazad — hagyta rá Hidvéghy elgondolkozva — annyi bizonyos, hogy az én időmben ez is másként volt . . .!

— Mindig a maga idejét emlegeti, édes papikám! Tudja, hogy ezt nem szeretem.

— Nem tehetek róla, kis szívem, ezen már nem lehet segíteni. Tegnap mások voltak az erkölcsi felfogások, mint ma.

— Az lehet. De ma őszintébbek. Azelőtt többet hazudtak az emberek.

— Hát ezt megint honnan veszed? — kérdezte Hidvéghy ámulattal.

— Mami mondta, amikor egyszer elbeszélgettem vele ezekről a dolgokról. Mert én mindig mindent elmondtam neki, tudja? De azonkívül sokat is olvastam . . .

— Úgy . . .

— Igen. Az iskolában kaptam itt-ott igen érdekes könyveket.

— Képzelem. . .

— Megint rosszat gondol, papikám. Hisz' nem mondom, hogy néha ne került volna szemét is a kezembe, de azt mindig undorral dobtam el magamtól. Azonban sok jót is olvastam, főleg memoárokat. Hát ha az ember végigtekint a francia forradalom előtti időkön, de még azokon is, amelyek azt követték, lehet-e azoknál erkölcsstelenebb világot elképzelni? Vagy az, hogy nem volt valamirevaló házasember, akinek nem egy, hanem legalább két-három szeretője ne lett volna? A királyoknak első-sorban. Talán ezek azok a híres «régii jó idők»?

— Csacsi vagy — felelte Hidvéghy. — Látszik, mekkora kárt okozhat az ilyen olvasmány olyasvalaki kezében, aki még nem érett meg arra, hogy megeméssze. Igaz, voltak ilyen idők, ilyen felfogások is, de azután bekövetkezett az egészséges reakció, a nézetek, az erkölcsök ismét megtisztultak és biztosítalak, hogy már a nagyszüleim idejében egészen másképpen gondolkoztak az emberek. Azután persze jött ez a szerencsétlen háború . . .

Hidvéghy arca elborult. Eszébe jutott, hogy

mindjobban közeledett a pillanat, amikor meg kellett mondania Hannának, hogy az ő házassága is áldozatul esett a nagy felforgatásnak.

— Jó, jó — gondolta magában — csak ma ne, még ne . . .

Mialatt ez a komoly beszélgetés folyt, a szomszédasztaloknál élénken foglalkoztak az emberek, főleg az urak, a szép leánnyal, aki délutáni metamorfózis után valóban elragadó volt. A csinos estélyi ruha, a hajviselete, amely talán nem egészen illett a korához, éppen a ragyogó fiatalságával, természetes, egészséges arcszínével párosulva, egyenesen feltűnővé, érdekessé tette. Hanna észre is vette ezt az érdeklődést, de úgy tett, mintha nem látná. Pedig végtelenül élvezte a körülötte folyó játékot és csak nehezen fojtott magába egy-egy mosolyt, ha egyik-másik szomszéd, ha már azt hitte, hogy végre magára bírta irányítani az ő figyelmét, poharát ajkához emelte.

Különösen egy volt köztük, akin fölötte mulatott, valami Rotaro gróf, volt huszártiszt, egyik fiatalabb társnőjének nagybátyja, aki néha ellátogatott az intézetbe s akit így látásból annyival is inkább ismert, mert feltűnően csinos, harminc körüli ember s persze, az összes leányok titkos ideálja volt.

Rotaro is, aki álmában sem gondolt volna arra, hogy szomszédnője ismeri, de még kevésbé, hogy az mindennapi ruhájában, símára hátrafésült hajával milyen jelentéktelen bakfis, állandóan kereste Hanna tekintetét, feltűnően beszélt a vele egy asztalnál ülő barátjához, egy kiélt, kopasz másik mágánáshoz, emelgette a poharát, célzást tett a gomblyukába tűzött fehér szegfűjére, amelynek «egészen más valakinél volna a helye» és egyszer bizalmasan kérdezett valamit a főpincértől, ami Hanna szerint nem lehetett más, minthogy ő meg az atyja kicsodák?

Hanna szóval rendkívül élvezte «sikerült kimenőjét», azért mindvégig igen komolyan és illedelme-

sen viselkedett — nemcsak atyja kedvéért, aki, az ember sohse tudhatta, esetleg még botrányt is rendez, ha észrevesz valamit.

Késő volt már, fizettek és felvonultak a szobáikba.

De Rotaro gróf és a barátja is felkeltek és mintegy véletlenül a liftnél találkoztak Hidvéghyékkel. S itt — ismét mintegy véletlenül — Rotaro, aki most már a kezében tartotta a szegfűt, azt úgy ejtette a földre, hogy kellett, hogy Hanna útjába essék.

De Hanna vadonatúj cipőjének hegyével meglökte a virágot, úgy, hogy kissé tova gurult és mint aki nem vett észre semmitsem, a legarrogánsabb kis pofával, amelyre egyáltalában képes volt, atyját könnyed fejbőlintással megelőzve, beszállt a liftbe.

— Ein verdammt hübscher Fratz! — szólt Rotaro elképedve a barátjához.

— Ja, ja . . . — hagyta rá emez és ásított.

X.

Vasárnap azután felrobbant a bomba.

Hidvéghy úgy érezte, hogy nem titkolhatja tovább Hanna előtt a dolgot, annál kevésbé, mivel Dóra bizonyára már türelmetlenül várta a hírt, hogy gyermekük hogyan fogadta elhatározásukat.

Atya és leány fent reggelizett a szobában és miután rosszra fordult az idő — déli szél mellett megereedt az eső s a tömérdek hó az utcákon olvadásnak indult — egyiküknek sem volt kedve sétálni.

Hanna szeretettel nézegette új holmiját, majd kérdezte, hová tegyék azt a legközelebbi kimenőig?

— Itt maradhat nálam — felelte Hidvéghy, aki már egész idő alatt igen szórakozottnak és komoly-nak látszott. — Amúgyis Bécsben kell tartózkodnom néhány hétig.

— Jaj, be jó ez nekem, édes papikám! — jelentette ki örömmel Hanna, de azután, némi szomorú-

sággal hozzátette: — Szegény maminak persze rossz, képzelem, hogy már mennyire vágyódik maga után!

— Nagyon tévedsz, ha azt hiszed, kedves Hannám — mondta Hidvéghy önkénytelenül. És most, hogy egy véletlen folytán megnyílt az alkalom arra, hogy beszéljen, higgadtan nézett elébe a dolgoknak.

Hanna azt gondolta, hogy nem jól értette meg az atyját.

— Hogyan? — kérdezte vontatott hangon. — Tévedek, ha azt hiszem — —?

Hidvéghy bólintott.

— Hiába, kis szívem, kell, hogy végre megmondjam — szólt igen komolyan. — Ezért jöttem én tulajdonképpen ide hozzád. Az első pillanatban talán rettenetesnek, elviselhetetlennek fogod találni azt a gondolatot, hogy a szüleid között nincsen meg többé az a nagy egyetértés, az az erős kapcsolat, amely szentéllyé teszi a házasságot, de ha meg fogod ismerni a körülményeket, magad is azt fogod mondani: nem volt más megoldás. Igen, édes Hannuskám, én és a mami válunk.

A fiatal leány, aki tágranyilt szemekkel, ijedten figyelt a borzasztó szavakra, amelyek mint valami rossz álomban elhagyják atyja száját, most hangosan felsikoltott és sírva ráborult Hidvéghyre.

Hidvéghy kedvesen átölelte a gyermekét.

— Fáj, úgy-e, fáj, kis szívem, — szólt lágy hangon, maga is küzdve a meghatottsággal. — Erre el voltam készülve és nem is volna jó, ha másképp volna. De vannak helyzetek az életben, amikor szembe kell nézni még a fájdalommal, a szenvedéssel is, ha azok árán egy még nagyobb szerencsétlenséget kerülhetünk el. Már pedig alig képzelhető el nagyobb szerencsétlenség egy életnél egymás oldalán, amikor ez az élet az egyik fél részére nem egyéb rabságnál, lemondásnál, keserű-

ségnél. És ez volna édesanyád sorsa, ha továbbra is együtt élnénk le egy életet, amelynek — az események folytán — ma minden alapja hiányzik.

— Ezt nem értem, de nem is akarom megérteni! — szólt közbe zokogva Hanna. — Miért volna rabság, lemondás a mami számára, ha együtt maradnának? Hisz ez képtelenség! Nem értem! Nem értem!

— Mondtam már, Hannuskám, még nem ismered a körülményeket és enélkül elhiszem, hogy nem bírod megérteni a helyzetet. Nézd, a háború és mindaz, ami azzal járt, olyan rombolást vitt véghez az összes emberekben, hogy még azok is, akik túléltek ezt a rettenetes időt, valamennyien megsebesültek, rokkantakká lettek, ha nem testi-
leg, hát lelkiileg. Az utóbbi talán még súlyosabb, mint a másik. Azért súlyosabb, mert nem látszik azonnal, sok esetben csak nehezen lehet felismerni és még nehezebben gyógyítani. A szegény jó édesanyád is, a sok bánkódástól, aggodalomtól, a gondoktól, tudom is én, az idegörlő várakozástól kapott egy ilyen sebet áldott jó lelkén és ha utolsó pillanatban nem talál valakire, aki egyéniségének egész varázsával meg tudja menteni, vissza tudja adni a lüktető életnek, nem tudom, édes kis Hannám, az élők között találom-e még édesanyádat . . .!

Hanna feltekintett.

— Gondolja? — mondta, pillanatnyilag nyugodtabban.

— Ez egészen bizonyos és magadnak legjobban kell tudnod, hogy Cittadini bácsinak mit köszönhetek. Hisz' magad mondtad, hogy ő volt, aki — —

— Hogyne, hogyne, — vágott a szavába Hanna, — de nem értem, mily összefüggés — —

Itt rövid szünetet tartott, de azután egyszerre nagy, ijedt szemeket meresztve Hidvéghyre, kérdezte:

— Csak nem *őmiatta* van az egész? Ő borította fel a maguk boldogságát?

— Nem, Hanna, nem ő borította fel a boldogságunkat — mondta Hidvéghy igen határozottan. — A mi boldogságunknak vége lett volna önélküle is. Az a nyolc év, amit távol töltöttem tőletek, az borította fel a boldogságunkat, az semmisítette meg azt az együttérzést, azt a kapcsolatot, amely köztünk létezett. Idegenekké lettünk egymás számára, akik legfeljebb csak jóbarátokká lehetünk a jövőben. Ami bennünket még összeláncolhatja: egy hamisan és tévesen alkalmazott kötelességérzet, nem volna egyéb önámításnál, amely egyikünkre, édesanyádra, egészen biztosan végzetessé válna. Édesanyád éveken át küzdött, mint igazi hős, de nálánál erősebbnek bizonyultak a körülmények. A távolban levő, gyakran már holtnak hitt férjnek mindjobban elhomályosodó képe helyébe öntudatlanul is lépett egy másik férfinak húsból, vérből való hódító alakja és nem volt többé ellentállás. A távollevőnek, félig-meddig holtnak hitt vértelen képével a szívében nem lehetett megküzdeni azokkal az érzelmekkel, amelyek az élet, a valóság felé sodorták édesanyádnak a küzdelmektől kimerült, finom lelkületét. Mami minderről nem tehet, én sem, de Cittadini sem. Ezt a sors intézte így és ellene tenni balgaság volna. Csak szerencsétlenségre vezethetne. A házasság olyan, mint a porcellán: ha eltörik, össze lehet ugyan ragasztani, talán tart is ideig-óráig, de még akkor is látszik rajta a foltozás és ha megkondítod, beteg hang jön ki belőle . . .

— De édes jó papikám, hát akkora a vonzalom a mami és Cittadini bácsi között, hogy nem tudnak többé egymásról lemondani? Vagy nem maradhatnának-e ők csupán — jóbarátok és maguk azért élnének együtt tovább, mint azelőtt?

— Látod, kis Hannám, vannak emberek, akik így megalkusznak az étellel. Hol vallásos meggyőződésből cselekednek így, hol anyagi érdekből, hol

kényelemből és vannak, akik azt hiszik, hogy ezzel tartoznak a gyermekeiknek. Lehet, hogy ezeknek van igazuk vagy azoknak, vagy valamennyiüknek. Én csak azt tudom, hogy egyik álláspontot sem tehetem a magamévá. Református ember létemre a vallásom nem tiltja a válást, anyagilag édesanyád független és ami a kényelmet illeti, nem vagyok hajlandó egy természetellenes áléletbe belemenni, amely igen rövid időn belül pokollá válna mindkettőnk számára. Számomra azért, mert, ha talán nem is látnám, de állandóan érezném a nekem hozott áldozatot, a lemondással járó szerencsétlenséget és a keserűséget, amely eltöntené édesanyád szívét, — az ő számára pedig azért, mert a most említett okokon kívül idővel is gyűlöltté tenne engem előtte éppen az a szerep, amelyet vállalnék, mert azon szenvedne hajótörést igazi és őt ma egyedül uraló, irányító vágya: az, hogy Isten és emberek előtt azé lehessen, akié máris a szíve, a lelke, mindene.

— Ez borzasztó, ez borzasztó — mondogatta, szép kis fejét rázva, Hanna. — Hisz' akkor mami talán bizony még hozzá is akar menni Cittadini bácsihoz?

— Természetesen és én magam voltam, aki ezt mindenképpen meg akarom neki könnyíteni. Cittadini ritka kedves, finom lelkületű, becsületesen gondolkodó úriember és mami nagyon boldog lesz vele. Csak nem állhatom útját az ő boldogságának csakis azért, mert nekem fáj, hogy fogságom megfosztott édesanyád szerelmétől? Vagy találhatnék-e én egy szemnyi örömet is abban, egy parányi vigaszt, mondván: ha már én boldogtalan vagyok, hát ne legyen boldog ő sem?

— Ez nagyon szép magától, édes jó papim — jelentette ki újabb könnyek között Hanna, — azért mégis rettenetes elgondolni, hogy...

— Mit, kis fiam?

— Hát az egészszet! És — én velem mi lesz?

— Teljes joggal veted fel ezt a kérdést, Hannuskám. Azt hiszed, ugyebár, hogy te rád egyáltalában nem gondoltunk, sem én, sem édesanyád, amikor erre a megoldásra határoztuk el magunkat!

— Istenem, én — tett Hanna sóhajtozva, lemondóan.

— Igenis, te — felelte Hidvéghy élénken, — te vagy hármunk közül az, aki legtöbbet szenvedhetnél az események miatt, ha látnád, hogy a szüleid boldogtalanok. Mert hiába, akármennyire is igyekeznénk eltitkolni előtted valódi érzelmeinket, előbb sejtenéd őket, azután megértenéd az egészszet és örökkévaló komorság fátyolozná be fiatalságodat, kedélyedet. Akik ilyen áldozatot hoznak a gyermekeiknek, ezeket és saját magukat áldozzák fel. Ma, igenis, fáj neked az a gondolat, hogy akik eddig egy fogalmat alkottak számodra, azokat ezután külön világban kell keresned, hogy nem lesznek többé *szüleid*. De ennek helyébe fognak lépni az *édesanyád* és az *édesapád* képe, külön fogod őket tisztelni és szeretni és éppúgy fogsz osztozni boldogságukban, bánatukban, mint azelőtt!

— A mami boldogságát, azt még meg tudom valahogyan érteni, — mondta Hanna fájdalmas mosollyal, — de a magáét? Azt nem tudom elképzelni. Szegény papikám . . .!

— Tévedsz, édesem — felelte Hidvéghy. — El tudom képzelni a magam boldogságát is. Az idő — sajnos vagy szerencsénkre?, magam sem tudom — minden bajt gyógyít. Így el fog következni számomra is az a nap, amikor édesanyád boldogságának tudata az én lelkemben is helyre fogja állítani az egyensúlyt. De az idő mást is fog teremteni az én számomra: azt, hogy a mult emlékeivel kibékülve, teljes szeretetemet neked szentelhetem, neked, ifjúkori szerelmem gyümölcsének! Igaz, hogy a te boldogságodat is csak a

távolból kísérhetem majd figyelemmel, de annál bensőbb, annál erősebb lesz a kapocs, ami engem hozzád fűz. Mert ilyen az ember: amiye nincs, aztán vágyódik leginkább...

Hanna megmozdult.

— Hogyan? Papi most ismét mondott valamit, amit nem értek. Csak távolról kísérheti figyelemmel az én boldogságomat? Mit jelentsen ez?

— Azt, hogy te, amint csak természetes, ha egyszer ki fogsz kerülni az intézetből, az édesanyáddal fogsz élni, egészen addig, amíg magad férjhez nem mégy. Ez magától érthetően nem azt jelenti, hogy mi ketten ne lássuk egymást — sőt! Azt szeretném, ha gyakran és sokat lehetnénk együtt. Persze, attól függ, hogy a leendő mostohaapádat, mint diplomatát, nem helyezik-e el valami nagyon messzi országba... Úgy tudom azonban, hogy valamelyik északi államba kerül...

— Szörnyűség! Azt mondja, hogy: mostohaapám...! Mindez olyan, olyan új, ijesztő, felfoghatatlan előttem, hogy nem találok szavakat annak a kifejezésére, amit érzek! Mostohaapám! Amikor nekem egy ilyen aranyos, édes, drága papikám van! Azután elmenni tőle, valami messzi, messzi csúnya országba! És nem látni magát, mindennap, minden reggel, minden este, egész nap, — most, hogy végre ismét az enyém, egészen az enyém...!

— Igazad van, kis Hannám — mondta Hidvéghy, küzdve a megihatottsággal, — most egészen a tied vagyok ismét, ha te nem is lehetsz egészen az enyém. Maminak több, erősebb joga van hozzád, mint nekem. Ő hozott a világra — majdnem az életébe került, — ő táplált téged, ő gondozott, ő nevelt, ő volt őrangyalod egész idő alatt, hogy a kötelesség elszólított engem a közeletekből, — ketőnk közül ő az, akinek a legtöbb halával tartozol. Ezért van rendjén, hogy őt kövesd és nekem meg kell elégednem azzal, hogy csak időnként láthat-

lak, de meg vagyok róla győződve, hogy egyébként is fennfogjuk tartani egymással az összeköttetést. Azután gondold csak meg, hogy mily szép és érdekes életed lesz kint, a nagyvilágban! Megfogsz ismerkedni csomó rokonszenves, művelt, finom emberrel, megfogod ismerni a föld legszebb részeit, otthon leszel Olaszországban, amelyre azt mondtad, hogy vágyaidnak netovábbja . . .

— De nem ezen az áron, az Istenért — szakította félbe Hanna az atyját, — mindez, mit ér ez nekem maga nélkül —!

— És a mami nélkül mit érne, édes szívem! Arról nem is szólva, hogy én nem nyujthatnék neked semmit sem ezekből a gyönyörűségekből!

— Nem is kell nekem semmisem, csak maguk maradnának együtt! Maga és a mami! Maguk elválaszthatatlanok előttem!

— Ne is válassz el bennünket a szeretettedben, hűséges, ragaszkodó szívecskédben!

— Gondolják meg a dolgot, édes jó papikám! Még nem késő! Hátha vissza lehet csinálni az egészet!

— Nem lehet, kis Hannám. Erről *nem ma* késünk le, hanem *tegnap*, évekkel ezelőtt.

— És ha én kérném meg a mamit, ha én könnyögnék neki?

— Lehet, sőt nagyon valószínű, hogy meghajolna a könnyeid előtt, Hannus, de ezzel aláírna egy ítéletet, amely kettétörné élete napjait. S ezt csak nem akarnád?

— Persze, hogy nem, — szólt Hanna élénken. — Hisz én úgy szeretem a mamit is! Mindkettőjüket!

— Látod, éppen ezért nem szabad önzőnek lenned, hanem bele kell nyugodnod Isten akaratába . . .

— Isten akarata volna ez, apikám?

— Minden, ami velünk történik, az.

Hanna nem felelt, hanem földre szegezett tekin-

tettel maga elé nézett. Hidvéghy sem szólt semmit. Úgy érezte, hogy jobb, ha mindazok után, amit gyermekének elmondott, most időt enged neki a gondolkozásra. Nem kételkedett benne, hogy Hanna, ha egyszer megszokta a gondolatot, maga is be fogja látni, hogy szülei számára nem létezett más megoldás.

XI.

Dóra türelmetlenül várta a bécsi híreket, de egy rövidke kis levelen kívül, amelyben Hanna beszámolt atyja látogatásáról és arról a nagy örömről, amelyben része volt, nem jött semmi. Hidvéghy nem írt s így ebből, valamint Hanna sorai-
ból arra kellett következtetnie, hogy a férje még nem talált alkalmas pillanatot arra, hogy Hannát beavassa az életükben bekövetkezett és majd csak bekövetkezendő nagy változásokba.

Cittadini naponta ellátogatott hozzá, de, míg azelőtt eszükbe sem jutott volna megakadni azon, hogy a férfi nála maradt vacsorára és néha csak éjfél után távozott, addig most, anélkül, hogy ebben külön megállapodtak volna, az olasz diplomata csak délután mutatkozott Hidvéghyék házá-
nál és akkor is csak rövid időt töltött az asszonynál.

Amikor így cselekedtek, nemcsak a minden sar-
kon leselkedő pletykának akarták megnehezíteni a munkáját — egészen ezt amúgysem lehetett el-
kerülni, — volt ennek más, mélyebb oka is, amely mindkettőjük lelkében gyökerezett, anélkül, hogy köztük szóba került volna: Hidvéghynek a fog-
ságból való hazajövele óta, mintha az ő szelleme ismét birtokába vette volna az egész lakást. Min-
den tárgy, bútor, kép, az ő egyéniségének a bélye-
gét viselte magán és még Bécsbe való elutazása
után is állandóan ott volt ez a szellem és meg-
követelte a neki kijáró tiszteletet.

Csak természetes, hogy ilyen körülmények között a szerelmesek alkalmat kerestek arra, hogy itt-ott — amint Cittadini mondta, — *semleges* területen is találkozzanak, de ilyenkor is gondosan kerültek mindent, ami árthatott volna az asszony jó hírnevének, vagy amivel túllépték volna az eddigi s féltve betartott határokat. És egy-egy rövid sétán Budának valamelyik elhagyott utcáján, vagy a sötétség beálltával együtt tett autóúton, lopva és remegve a vágytól, forró, fullasztó csókok közepette azt hitték, hogy már nem képesek bevárni a nagy boldogság pillanatát, amelytől immár csak a halál választhatta el őket.

Amíg Kemény ügyvéd beadta a válókeresetet és a Hidvéghytől kapott utasításhoz híven, állandóan szorgalmazta az ügy egyes fázisait, — (egyébként maga is súlyt helyezett egy gyors és síma lebonyolításra, hogy már ezzel is bebizonyítsa volt társának, hogy joggal tartják őt Budapest egyik legjobb «válóügyvédjének»), — addig Cittadini hozzálátott leendő házassága talajának előkészítéséhez. Hosszú, lendületes levélben megírta szándékát édesanyjának, azután pedig, valamelyik jóbarátja útján, lépéseket tetetett a quirináli külügyi hivatalnál a diplomáciai szolgálatba leendő mielőbbi visszavétele érdekében és amiatt is, hogy a skandináv államok egyikébe való kiküldetése szándékától ne térjenek el többé, de semmiesetre sem oly irányban, hogy valami tengementúli országba küldjék. Az utóbbira egyenesen Dóra felkérésére helyezett súlyt, aki nem akarta megfosztani Hidvéghyt annak a lehetőségétől, hogy legalább időnként ne lássa a gyermekét.

Végre — (csak Dóra mondta így, hisz mindössze néhány napról volt szó), — megjött a várvárt bécsi hír, még pedig mindkét oldalról, amennyiben Hanna is írt és Imre is. A leány, — kerülve a dolgok megnevezését, — csak «arról a végtelenül elszomorító ujság»-ról beszélt, amit atyja közölt vele s amelybe «nem tudja, miként fog tudni belenyu-

godni». Egyébként csupa ragaszkodás és szeretet szólt a levélből és az az óhaj, hogy «mami igazán megtalálja a remélt boldogságot», de kifejezésre jutott az a gondolat is, hogy «bárcsak lenne a szegény papinak annyi ereje a nagy csapás elviselésére, mint amennyit kimutatni igyekeznek». Hidvéghy viszont, meglepően terjedelmes levélben, majdnem szóról-szóra írta le a közte és a leányuk között lefolyt beszélgetést, amihez még a következő elmélkedést fűzte :

«Azt hiszem, eléggé pártatlanul és igazságosan képviseltem érdekeidet Hannánál és bízom benne, hogy nemsokára be fogja látni, hogy nincsen oka a kétségbeesésre. Nagy szerencse egyébként, hogy Hannának Cittadini gróf felől igen jó a véleménye és hogy, amint látom, nagyon rokonszenvez vele. Miután az újpesti gyár ügye előreláthatólag még hosszabb ideig fog Bécshez kötni, abban a helyzetben leszek, hogy még ezentúl is gyakran lássam Hannát. Természetesen a jövőben is minden tőlem telhetőt el fogok követni, hogy a kis leány felfogását megfelelően befolyásoljam. Mindazonáltal üdvösnék tartanám, ha legközelebb magad is ellátogatnál Pressbaumba, mert azt hiszem, hogy Hanna most már a te szádból is szeretne hallani bizonyos részleteket, amelyek megadására nem éreztem magamat illetékesnek s amelyeket egyébként is te könnyebben fogsz vele megértetni, mint én. Talán felesleges mondanom, hogy mindenesetre kívánatos volna az ügy érdekében, ha rá tudnád magad szólni arra, hogy ezt az útat egyedül tedd meg».

Az utolsó mondat olvasásába Dóra belepirult.

— Valóban fölösleges volt engem erre figyelmeztetni — szólt magában. — Ebből is csak látszik, hogy mennyire nem vagyunk egymáshoz valók! . . .

Hiába, ilyenek vagyunk mi, emberek. Cselekedeteink, érzelmeink igazolására megragadunk minden alkalmat, de különösen akkor, ha az az érzésünk,

hogy az igazunk alátámasztásra szorul. Már pedig lehetett volna-e Dórának jobban, hathatósabban védekeznie, még a saját lelkiismeretével szemben is, mint egyszerűen azzal, hogy — emberek vagyunk?

De miután másodszorra elolvasta férje levelét, máris felülkerekedett benne igazi alaptermészete.

— Szegény jó Imre — gondolta magában — képzem, nehezebbre esett ez a beszélgetés! Igaza van, kell, hogy meglátogassam Hannát. Még pedig mielőbb! Hisz úgy vágyódom azért az édes, aranyos babáért . . .

Elhatározását nyomban közölte Hidvéghyvel, de megtelefonálta Cittadininek is, aki rögtön otthagyta hivatalát és felkereste az asszonyt. Attól félt, hogy valami bonyodalom támadt, amiben megerősítette az a kellemetlen körülmény, hogy reggel, amikor elhagyta a szállóját, egy öregasszonnyal találkozott, akinek a tekintete neki nem tetszett. Mint minden olasz, ő is babonás volt és egész úton, a hivatalától Hidvéghyék lakásáig, autója egyik sarkában kuporogva sopánkodott :

— Iettatura, iettatura! . . .

Dóra emiatt alaposan kinevette.

— Gyenge lábon állna a dolgunk, ha minden öregasszony, akivel az én Carlóm találkozik, veszélyeztethetné a boldogságunkat! De én még a fiataloktól sem félek, akiket a kísértések ördöge sodor majd az útjába!

Ezzel aztán, épp úgy, mint a többivel, amit még mondott a bécsi hírekről, ismét teljesen megnyugtatta Cittadinit, bár ez — hogy legalább részben igaza legyen — Dóra küszöbön álló utazását hozta összefüggésbe azzal az öregasszonnyal, akivel reggel találkozott. Maga is belátta, hogy nem kísérheti el Dórát.

— Meddig maradsz? — kérdezte, mialatt egymás kezét szorongatva, szemközt álltak az ablaknyílásban.

— Mindössze három napig. De ennyire okvetlenül szükségem van. Csütörtökön meglátogatom Hannát és pénteken délután ismét itthon vagyok . . .

Hanna ezalatt az intézetben állandóan szintén csak ezzel a kérdéssel foglalkozott. Előadás alatt szórakozott volt, barátnői észrevették, hogy van valami bánata s még az apácák figyelmét sem kerülte el kedves kis növendéküknek ez az elfogódottsága. De mivel az apácák minden levelet elolvasnak, amit a növendékek postára adnak, éppúgy, mint minden levelet is, amely a leányok címére érkezik, nem volt nehéz kitalálniok, hogy az a «végtelenül elszomorító ujság», amelyről Hanna az édesanyjához intézett levelében említést tett, szüleinek miféle szándékára vonatkozott és ez több oknál fogva sok gondal töltötte el őket. Igyekeztek is kiszedni Hannából, hogy voltaképpen mi történt, de a fiatal leány csak kitérően válaszolt, mivel az volt a meggyőződése, hogy ez az ügy kizárólag őreá és a szüleire tartozik.

De az elvek tudvalevőleg arra valók, hogy át-
töressenek és így Hanna is tett kivételt, amikor, nem bírván már egymaga viselni titkának nyomasztó terhét, mindent elmondott legjobb barátnőjének, Liliannak. Ez sem ment ám egyszerre, hanem csak részletekben volt lehetséges, mivel az intézet szabályai tiltják a fiatal leányoknak, hogy négyszemközt társalogjanak. De ez esetben a két leány, anélkül, hogy ez nekik különösen feltűnt volna, az apácák részéről bizonyos jóindulatú elnézésben részesült. Először is bizonyára azért, mert az emberséges apácák megértették ennek a szenvedő ifjú léleknek azt a természetes óhaját, hogy valaki előtt kiöntse szívét, másodszor pedig azért, mert valószínűnek látszott, hogy Lilian majd közlékenyebb lesz, mint a kis barátnője és az intézetnek súlyt kellett helyeznie arra, hogy legyen betekintése növendékeinek családi életébe is.

Lilian egyáltalában nem találta tragikusnak az esetet, sőt, majdnem úgy látszott, hogy irigyli Hannát azokért az érdekes dolgokért, amelyeknek, bizonyos fokig legalább, ő áll a központjában.

— Hallatlan szerencséd van, mondhatom — jelentette ki Lilian habozás nélkül. — Elkerülsz a nagyvilágba, messzire el abból a nyomorúságból, amelyre mi itt kárhoztatva vagyunk ebben a szerencsétlen volt monarchiában és két szülő helyett, aki téged kényeztet és szeret, lesz három! Ilyen szerencséje csakis akkor lehet az embernek, ha a pusztán születik! Egyetlen gyermek és hárman vannak, akik vetekednek, hogy a kedvében járjanak, hallatlan! Nálunk otthon meg heten vagyunk, akik verekszünk az öreg úr jóindulatáért . . .!

— Ez az egész, amit mondasz? — jegyezte meg meglehetősen sértődötten Hanna. — Az, hogy ezentúl nem lehetek együtt a szüleimmel, hogy állandóan le kell mondanom vagy az egyikről, vagy a másiktól, az neked semmi? Meg, hogy abban a tudatban éljek, egész életemben, hogy messze, messze valahol Magyarországon, gubbaszt egy szegény elhagyott ember, akinek van felesége és gyermeke és még sincs és aki meg fog öregedni bánatban, lemondásban, keserűségben, miután amúgyis már nyolc évet vesztett el életéből! Ó, én nagyon szerencsétlen vagyok és nem értem, hogy te minderről miként beszélhetsz ily könnyelműen!

— Már pedig nekem van igazam és nem tenéked — védekezett Lilian. — Mi történt voltaképpen? Lássuk csak. Az édesanyád, apád rémhosszú távolléte alatt beleszeretett egy csinos, kedves, jó családból való úriemberbe és egyetlen vágya, hogy egészen az övé lehessen. Ez a vágya most teljesezni fog és ő végtelenül boldog lesz. A papád viszont — elismerem, hogy most talán rosszul esik neki a dolog — de ő is fiatalember, olyan, mint az élet! Az nem fog otthon gubbasztani, amint gondolod és

buslakodni, dehogy! Egy pár hét múlva, meglátod, magához tér, visszanyeri önbizalmát s a többit elvégzi nála a férfibüszkeség. És akkor fogja csak igazán élvezni az életét, pótolni fogja mindazt, amit elmulasztott, nagyszerűen el fog szórakozni a barátaival, lesz neki egy kedves kis barátnője, tudom is én? És végül, ki tudja, talán bizony még ő is másodszor meg fog házasodni. Ilyen gyönyörű ember! Nem, édes Hannám, a papádat nem kell féltened!

— Ő is meg fog házasodni? — mondta Hanna ijedten. — Azt már nem tudnám elviselni, az egészen bizonyos!

— Ej ha, drágám, te kicsit nagyon önző vagy! — vágott vissza Lilian meglehetősen élesen. — Hát csakugyan azt hiszed, hogy az emberek csak a gyermekeikért vannak a világon? Nagy tévedés! Eddig, igenis, mindig ezt prédikálták mindenfelé és ha egy asszonynak gyermeke született, elhanyagolta a külsejét, elhagyta magát, feláldozta magát a gyermekeiért, túrte, hogy öregasszonynak nézzék és ezenközben igazán öregasszony lett belőle. Van egy tantim, mindössze harmincéves és olyan, mintha hatvan volna. Csoda aztán, ha a férje nem törődik többé vele és másutt szórakozik? Vagy nézd meg az én apámat! Hát nem nevetséges ez? Egy-két évvel idősebb, mint a tied és azt hinné az ember, hogy a nagy Napoleonnal járt iskolába. Miért? Azért, mert akkora szakállt visel, mint az öreg Rübezahl és mert állandóan azon jajgat, hogy heten vagyunk, meg hogy republikánusok uralkodnak Ausztriában. Igenis, fel kell nevelni a gyermekeket tisztességesen, áldozatokkal, de ennél többre a gyermekeknek nincsen joguk. Kell, hogy meg tudjanak állani a saját lábukon, a szülőknek pedig, igenis, van még joguk az élethez, ha száz gyermeknek is adtak életet! Küzdeni kell a megöregedés ellen és nem fogunk megöregedni. Én

például hatvanéves koromban is még fiatal leszek. Ez tisztára az ember akaratától függ. Ha nem hiszed el, csak meg kell nézned, hogy a mi társaságunkhoz tartozó dámák, meg minden valamirevaló külföldi nő milyen nagyszerűen tartja magát, még akkor is, ha már többszörös nagymama. Hiába, a ma és a tegnap emberei nagyon elütnek egymástól! Hisz ismered látásból Lanfroy őrgrófnét, Hamalya Katicát, aki be szokott járni a legkisebb leányához? Mit gondolsz, hány éves?

— Sejtelmem sincsen.

— Ötven, édes fiam és úgy néz ki, mint egy húszéves leány. Vagy ott van Littitz hercegné, aki többszörös nagymama és akit a fiatalemberek úgy ostromolnak, mint egy kis primadonnát! Vagy vegyük csak az apádat. Hány éves az apád?

— Negyvenhárom . . .

— No látod. És aki nem tudja, hogy már ekkora nagy kamasz lánya van, megesküdné, hogy még harminc sincsen. Nem, drága Nusikám, úgy látom, hogy még nagyon zöld nézeteid vannak az életről és hogy nagy egoista vagy. Úgy teszel, mintha sajnálnád a szüleidet és tulajdonképpen saját magad fölött síránkozol, mert attól félsz, hogy ők téged meglopnak!

— Hát ilyennek ismersz te engem? — szólt Hanna felháborodva.

De Lilian rejtélyes kék szeméből lángoló szeretet sugárzott.

— No, ne haragudj, öreg Hannám, hisz tudod, hogy nem akartalak megbántani. Csak szeretném, ha okosan fognád fel a helyzetet és ha azt látnád benne, ami rád nézve jó, nem pedig azt, ami pillanatnyilag talán kellemetlen. Mindennek van jó oldala az életben!

Hanna bámulattal tekintett Lilianra.

— Ijesztően okos vagy — jegyezte meg őszinte csodálattal — honnét veszed mindezt?

— Magamból és egy jó könyvből, amit a nyáron olvastam. Valami Mulford írta, majd neked is oda-
adom, ha ismét hazamegyünk. Ó, gyönyörű dol-
gokat mond az az amerikai! Azt állítja, hogy csak
azért halnak meg az emberek, mert megszokták,
hogy megöregedjenek és mert nem tesznek a halál
ellen. Hát lehetne-e szebb dolgot elképzelni, mint
azt, hogy örökké élhetnénk ezen a gyönyörű vilá-
gon, amelynek csak az az egy hibája, hogy vannak
kolostorok és vannak apácák?

XII.

Hanna ugyan nem tudott Liliannak mindenben igazat adni, azért mégis az ő lelkéhez is tapadt va-
lami barátnője szerencsésebb életfelfogásából és
különösen az tett rá mélyebb hatást, hogy nemcsak
Lilian, de már az atyja is óva intette az önzésből
fakadó érzelmektől. Ilyesmi ellen tiltakozott benne
minden és az attól való félelem, hogy csakugyan
többet törődhetne magával a kelleténél, kezdte
őt irányítani szülei esetének megítélésében.

Ez mindjárt kifejezésre is jutott édesanyjának
látogatása alkalmával.

Hanna tárt karokkal sietett elébe, össze-vissza csó-
kolta és amikor magukra maradtak — ugyanabban
a kis fogadószobában volt, ahol már az atyjával is ül-
tek első viszontlátásuk alkalmával — könnyes szem-
mel bár, de mégis sok szivélyességgel azt kívánta
édesanyjának, hogy elhatározása nagy és tartós bol-
dogságot jelentsen számára. A szavak, amelyeket
használt, talán kissé válogatottak voltak, de hiszen
ő már napok óta készült erre a találkozásra és előbb
meg is tanácskozta Liliannal, hogy mit mondjon a
mamájának.

Hidvéghyné egészen mást várt és így igen kelle-
mesen meglepődött. Megkönnyebbülten szorította
magához a kislányt.

— Látom, hogy áldott jó édesatyád oly kimerítően és igazságosan mondott el mindent, — szolt, miután már jó ideig beszélgettek, — hogy nekem alig marad hozzátenni valóm. És mégis — folytatta kis szünet után — kell, hogy némi keserűséged legyen a szívecskédben ellenem azért, mert otthagytam az atyádat és hozzá akarok menni valakihez, aki ha ismered és talán szereted is, neked mégis csak idegen!

— Hát van is bennem keserűség, — felelte Hanna őszintén, — de ez nem irányul maga ellen, hanem a körülmények ellen, amelyek oly mostohán bánnak papival. Ezt ő nem érdemelte meg a sorstól. Ugy-e, hogy nem?

— Bizony nem, — hagyta rá meggyőződéssel Hidvéghyné, — és hidd el, sokat gondolkoztam azon, ne tegyem-e félre saját boldogságomat és ne áldozzam-e fel magamat az apádért, aki már úgyis eleget szenvedett. És ha ő megköveteli tőlem ezt az áldozatot, azt hiszem, meg is hozom, már miattad. De ő nem követelte, sőt, eleve el is utasította magától. Bizonyára azért, mert mint maga mondja, úgy érzi, hogy ezalatt a rémes nyolc esztendő alatt idegenek lettünk egymás számára. És éppen ezért igen nagy a reményem, hogy ebben az életben még ő is megtalálja a maga boldogságát . . .

— És meg fog másodszor nősülni ő is — tette hozzá Hanna egyszerűen.

Hidvéghyné meglepődött.

— Miért ne? — mondta pillanatnyi gondolkozás után, — ez csak természetes volna és talán a legokosabb is, amit tehetne. Nem jó az embernek egyedül lennie, ez régi igazság . . . ! Miért ne találhatna papa is még valakit, aki őt megértené, szeretné?

— Attól én sem félek, — szolt Hanna bizonyos keserűséggel — hogy ne akadnának, akik szívesen hozzámennének! Inkább az a baj, hogy majd neki nem kell már senki és semmi ezen a világon. Nem,

mintha én kívánnám magamnak, hogy még egyszer nősüljön, dehogy! Csak úgy általában mondom . . .

— Ezeken kár az eszünket törnünk, kis szívem — jegyezte meg Hidvéghyné. — Az ilyesmi úgy jön rá az emberre, hogy azt se tudja, hogyan. Ha valaki egy évvel ezelőtt azt merte volna a szemembe vágni, hogy el fogok válni és hogy hozzá fogok menni másvalakihez, talán arcul ütöttem volna. És ma?

— Hát annyira szereti Carló bácsit? — kérdezte Hanna kedvesen, kissé élénken.

— Nagyon! Imádom! Te ezt még nem érted, kis Hannusom, de majd egyszer te is meg fogod érteni és akkor egészen meg fogsz nekem bocsátani, ha még egy parányi kis harag maradt volna a szívedben . . .

Hanna felugrott és megcsókolta az anyját.

— Hányszor mondtam már, hogy semmit sem haragszom és nem kívánok egyebet, mint a maga boldogságát. Persze, a papáét is . . . Azért Carló bácsit is nagyon szeretem! Jaj, Istenem, be furcsa az emberi szív . . .!

Hidvéghyné bólintott és gépiesen ismételte :

— Be furcsa az emberi szív . . .

Elhallgattak és némán fogták egymás kezét.

— Úgy határoztunk a papával — mondta Hidvéghyné egy kis idő múlva — hogy a tanév végéig még itt maradsz, azután pedig velünk jössz, úgy értem, hogy velem és Carló bácsival, oda, ahová ki fog bennünket küldeni az olasz kormány. Remélem legalább, hogy addigra sikerül minden dolgunkat elintézni és hogy már a felesége is leszek Carló bácsinak . . .

Az utóbbi szavakat halkabban, lesütve tekintetét mondta. Mégis csak különös volt, hogy mindezekről oly nyíltan beszélt a gyermekével . . . ! De hiszen Hanna oly nagy és okos volt . . . !

— Ha úgy határoztak a papival, akkor bele kell törődnöm, mit tegyek? — szólt Hanna vontatott

hangon, majd, mivel maga is úgy érezte, hogy a kijelentése talán rosszul esett az édesanyjának, hozzátette: — Nem leszek-e terhükre, mami? Magának és Carló bácsinak?

— Már hogy mondhatsz ilyet! — felelte Hidvéghyné és elpirult.

— Csak úgy gondoltam, mamikám . . . Tegyük fel, hogy addig tényleg már Carló bácsi felesége lesz, bizonyára azt élveznék legjobban, ha egyideig legalább egészen magukra lehetnének, nem igaz?

— Dehogy, — tiltakozott Hidvéghyné, azonban teljesen meggyőződés nélkül. Határozottan zavarban volt, mert hiszen számtalanszor már neki is támadt ugyanez a gondolata, csak hogy mindenkor ijedten utasította el magától. Már hogyan eshetett volna terhére a saját gyermeke? Képtelenség . . . !

— De úgy van, édes mamim, — folytatta Hanna, akinek a figyelmét nem kerülte el édesanyja zavara. És ez egyenesen kapóra jött neki, mert lényegesen megkönnyítette számára azt, amit voltaképpen mondani akart. — Nézze, én már nagy leány vagyok mamikám, és tudom, hogy a fiatal házások akkor a legboldogabbak, ha kettesben lehetnek. Én ezt teljesen megértem és éppen ezért azt hiszem, hogy sokkal jobb volna, ha legalább az első időben a pappal maradhatnék! Ő ugyan szintén minden áron azt akarja, hogy magukkal menjek, de azt hiszem, hogy talán mégis csak jól esne neki, ha különösen eleinte, ne volna olyan borzasztóan elhagyatva! Nem gondolja, mamikám?

Hidvéghyné csodálkozva, határozatlanul tekintett gyermekére. Két érzés kelt benne ádáz küzdelemre. Oly hirtelenül kerekedett ez, mint nyáron a vihar. Mert hiába igyekezett elhallgattatni azt a belső hangját, amely teljesen zavartalan mézeshetekről való ábrándozásra csábította: most, hogy maga Hanna ajánlotta ezt, emberfeletti erőre lett volna szüksége, hogy habozás nélkül visszautasítsa ennek

az egyszerű megoldásnak a lehetőségét. Másrészt azonban ott volt a féltékenység ördöge, aki vigyorgva már most is kárörvendezett azon, hogy Hanna a lelke fenekén mégis csak inkább az apjához huz és jóvá akarja tenni, ellensúlyozni kívánja azt, amit ő, az anyja, atyjával szemben elkövetett. És vajjon nem állandósul-e majd ez az állapot, úgyszólván magától és nem lesz-e az a vége, hogy Hanna egyáltalában nem tér vissza többé hozzá? A vér elhült az ereiben ennél a gondolatnál. Nem, ezt már nem. Inkább lemondott a mézeshetekről.

De Hanna ismét folytatta az ostromot :

— Nem szabad, hogy ez rosszul essen magának, mamikám és ne higgye, hogy én szívesebben vagyok a papival, mint magával! Dehogy! Én legszívesebben mindkettőjükkel maradnék egész életemben, elhiheti nekem. De ha már egyszer nem lehet, ha Isten így akarja, hát ebbe bele kell törődnöm. Azt is belátom, hogy amint a papi mondja, leánynak az anyja mellett a helye. Csakhogy nem is erről van most szó, hanem csak arról, hogy az első idő nehézségein átsegítsem magukat! Miért ne járuljak hozzá én is valamivel a boldogságukhoz? Maga és Carló bácsi bizonyára, különösen az első időben rendkívül el lesznek foglalva a berendezkedéssel, rengeteg viziteléssel, — Lilian azt mondja, hogy ez a fő, ha az ember a diplomáciánál van, — azután, amint mondtam, egészen jól fog maguknak esni, ha végre egy kicsit egyedül is lehetnek egymással, szóval, annyi bizonyos, hogy az első időben nem lesz ott, ahová mennek, én reám semmi szükség. Másrészt, gondolja meg, mamikám, mily jól volna mégis szegény papának, ha eleinte lenne mellette valaki, aki gondozza, vezeti a háztartását, felvarrja a gombjait, ha leszakadnak és akármilyen buta is vagyok, mégis csak kissé elszórakoztatja csevegésével! Hisz látom rajta, hogy szeret és hogy minden érdekli, amiről beszélek. Ha ott volnék nála, hát volna kivel

törődnie, kire vigyáznia, mesélne nekem Oroszországról, kirándulnánk együtt, talán el is utaznánk egy-két hétre valahová, — azt képzelem, hogy ott, papinál, igazán nem volnék felesleges és volna feladat, amelyet betölthetnék! Azután később, ha maguk rendbejöttek és ha papi is ismét egészen megszokta a gondolatot, amelyet, hiába, most csak látszólag visel el ilyen hőiesen : akkor ezer örömmel jövök magukhoz! Nem volna ez jó így, mamikám?

Hidvéghyné le volt fegyverezve. Még ha akart volna is, akkor se tudott volna félig-meddig helytálló ellenérvekkel előhozakodni.

Mindaz, amit Hanna mondott, oly igaz volt, hogy meg kellett előtte hajolni. És habár az a bizonyos hamis kötelességérzet, amely oly gyakran tévútra vezet az embereket, és a féltékenység ördöge továbbra is egyesült erővel, mintha kalapáccsal ütöttek, verték volna szegény koponyáját, mégis, önkénytelenül is, azt felelte Hannának :

— Hát jól van, ha minden áron akarod, majd megbeszélem a papával . . .

XIII.

Még aznap este Hidvéghy Imre együtt vacsorázott a feleségével a Bristolban, ahol az asszony lakott. Ha valami ismerősük így meglátja őket kettesben, a legnagyobb egyetértésben, biztosan azt gondolja, hogy most vannak másodszer nászuton . . .

Bár nem egészen így volt, mégis tagadhatatlan, hogy a válni készülő házastársak, ha eszükbe jutott a nem mindennapi helyzetük, maguk is kissé elcsodálkoztak rajta. Pedig ennek a magyarázata is igen egyszerű volt.

A szállóba érve, Dóra még le sem tette a kalapját, máris felhívta telefonon a Sacher-szállót, ahol nyomban a férjét kapcsolták. Néhány szóval el-

mondta neki, hogy éppen most jött meg Pressbaum-ból és hogy hálával venné, ha Imre alkalmat nyujtana neki egynémely kérdés megbeszélésére, mire Hidvéghy azt ajánlotta, hogy átjön vacsorára a Bristolba.

Dóra már lent várta a hallban.

A viszontlátás pillanatában furcsa érzés fogta el őket, de a sok idegen ember előtt iparkodtak mind a ketten, hogy minél természetesebben viselkedjenek.

Beültek az étterembe, megrendelték a vacsorát és miközben meglehetősen szótlanul nézték az őket körülvevő ismeretlen és nagyobbrészt ellenszenves sokaságot, láthatatlanul és mégis érezhetően ott ült Hanna közöttük. Azután megindult a beszélgetés, előbb jelentéktelen dolgokról, majd rátértek találkozásuk tulajdonképeni tárgyára.

Dóra egyszerű szavakkal elmondta pressbaumi látogatásának részleteit és előadta Hanna kérését, amely, egyelőre legalább, felborította a szülők között a gyermek elhelyezésére nézve létrejött megállapodást.

— Remélem, nem teszed fel rólam, hogy én befolyásoltam Hannát? — kérdezte Imre.

— A legtávolabbról sem, — felelte Dóra a meggyőződés hangján, — sőt! Nem képviselhetted volna hívebben, becsületesebben az érdekeimet a leányunk mellett. Éppen ezért nyíltan és minden hátsó gondolat nélkül tolmácsolom most én előtted Hanna kívánságát. Első percben kissé fájt az a gondolat, hogy a gyermekem nem ragaszkodik hozzám abban a mértékben, mint ahogy azt, anyai ösztönömnél fogva, reméltem. De beláttam azóta, hogy tévedtem és hogy Hanna kívánsága nem áll ellentétben az irántam való szeretetével és csakis bámulatosan kedves igazságérzetből fakad.

— Ez nincs is másként, Dóra.

— Tudom. És mivel amugysem az elvi megállapodásunk megváltoztatásáról, hanem csakis arról

van szó, hogy Hanna az első időt nálad töltsé, azt hiszem, el kell fogadnunk a kisleány ajánlatát!

— Nem fogod megbánni?

— Nem. Mert bízom benned, hogy nem fogsz visszavonni semmit sem abból, amit nekem egészben magadtól is megígértél.

— A törvény amugyis neked ítéli oda a gyermeket!

— Igaz. Csakhogy támaszthattál volna nehézségeket is, hisz ügyvéddel szemben néha még a törvény is tehetetlen! De te az egyenes utat választottad és ezt sohasem fogom neked elfelejteni! Az érzésem azt mondja nekem, hogy Hanna majd csak úgy fogja gondolni idővel, hogy most már eleget tett irányodban gyermeki kötelességének és hozzám kívánczik. Akkor engedd is el hozzám és ne nehezítsd meg neki ezt a lépést! Tudom, hogy ezt amúgysem fogod megtenni . . . Én majd azon leszek, hogy ne felejtsem el egészen!

Hidvéghyt a legnagyobb mértékben meghatotta a kis Hannának ragaszkodása s — amint gondolta — áldozatkészsége, bár alapjában véve egyáltalában nem lepte meg őt ez a fordulat. Valami belső hang befolyása alatt egyenesen várta Hannának ezt a nyilatkozatát, a lelke pedig néha, álmatlan éjszakáiban, mintha felkiáltott volna érte a vágytól.

A férfi büszkeség — e pillanatban ismét egy egészen hamis érzés — arra akarta szorítani, hogy nemet mondjon, dacára annak, hogy minden Hanna ajánlata mellett, ellene pedig semmi sem szólt. De egy másik érzés — (ez is hamis volt, bár véletlenül fején találta az igazságot) — neki is eszébe juttatta feleségének jövődő mézesheteit és ez döntötte el benne a tusát, ha nem is árulta el, tapintatból, gondolatát.

— Helyes — szólt némi gondolkozás után — ha te is így akarod, hát jöjjön hozzám Hanna, ha elvégezte a mostani tanévet, én természetesen csak bol-

dog vagyok fölötte. És amit megígértem, azt magától érthetően teljes mértékben fenntartom. Feltéve persze, hogy időközben férjhez nem megy — tette hozzá tréfásan, hogy ezzel kedélyesebb hangulatot vigyen bele a beszélgetésükbe, mert látta, amint könny jelent meg az asszony szemében. El is érte a célját, mert Dóra vonásai kiderültek.

— No hiszen, ettől remélhetőleg még messze vagyunk — mondta mosolyogva. — Egyáltalában azt szeretném, ha minél később menne férjhez és hogy jól ismerje meg a világot, meg a férfiakat, mielőtt leköti magát egy emberéletre!

— Nehogy úgy járjon mint te . . .

— Imre! — szólt Dóra és szemrehányólag nézett a férjére. De azonnal észrevette, hogy Hidvéghy ezt nem értette komolyan. Azért mégis hozzátette: — Nagyon jól tudod, hogy a mi esetünkben nem volt semmi tévedés, semmi, amit elhamarkodtunk volna. Magad mondtad, hogy arról, ami történt, senki sem tehet. Sem te, sem én . . .

— Mondtam, Dóra és így is van — felelte Hidvéghy. — És erről annyira meg vagyok győződve, hogy a mi kis Hannánknak sem kívánhatok más boldogságot, mint azt, amely valamikor a mi közös boldogságunk volt!

Az asszony észrevétlenül, az asztalkendő alatt, megszorította a férje kezét.

— Miért, ó miért kellett mindennek így jönnie — sóhajtott azután és messze elnézett az emberek feje fölött.

A zenekar vígan csépelte egy dalt, amelybe akkoriban egész Bécs bele volt bolondulva:

«*Und willt Du nicht die meine sein,
Na schön, dann nicht . . .!*»

— Miért? — ismételte Hidvéghy. — Talán azért, mert túlbecsületesek voltunk mind a ketten. Ha megtudtunk volna alkudni a viszonyokkal, mint sok más ember hasonló helyzetben, ki tudja . . .?

— Erre nem lettem volna képes — hagyta rá Dóra és rázta a fejét. — De hátha éppen ezért remélhetünk is még valamit ettől az élettől?

— Talán . . .

Jó ideig egyikük sem szólt semmit. A szomszédasztaloknál ülők azt hitték, hogy áhítattal hallgatják a gyönyörű dalt:

«*Und willst du nicht die meine sein . . .*»

Pedig nem is hallották.

— Mi van az újpesti gyárral? — kérdezte Dóra egy idő múlva. — Hogyan haladnak a tárgyalásaid az itteni rokonaiddal?

— Ezek a Spindlerék igazi osztrákok — felelte Hidvéghy. — Határozatlanok és bizalmatlanok minden iránt, ami magyar vagy Magyarországból jön. Így két lehetőség kínálkozott: Vagy eladom a gyárat, vagy pedig felcsapok nagyiparosnak.

— És mit határoztál? — érdeklődött Dóra sok melegséggel.

— Az utóbbit. Ezt is véletlennek köszönhetem. A multkor találkoztam egy osztrák fiúval, akivel együtt voltam a Teréziánumban. Valami lovag Puchmayr Kamillóval, akinek itt, Alsóausztriában, nem messze a cseh határtól, jónevű és nagy kiterjedésű szövőgyára van. Elkeseredett hangon elpanaszolta nekem, hogy az események folytán a volt monarchia két állama között létesített vámhatár felállítása óta majdnem egészen elvesztette a magyar piacot, amely pedig éppen gyártmányai minőségénél fogva — elsősorban durvább és a földművesosztály által kedvelt cikkeket gyárt — számára igen fontos volt. Egy szó adta a másikat és végül említi, hogy szívesen létesítene Magyarországon egy külön gyártelepet, mintegy kétszáz szövőszékkel, amely az osztrák gyárral karöltve dolgozna ugyan, de teljesen függetlenül vezetnék s ahová, az üzem megindítására és átmenetileg, megfelelő számú takács-családot lehetne telepíteni.

— Hisz erre a te gyárad nagyon alkalmas volna, vagy nem?

— Éppen. Szóba is hoztam a dolgot, megadtam neki a gyár pontos leírását, amennyire ezt a bécsi ügyvédemnél felfekvő iratokból és rajzokból ismer-tem és felvetettem a kérdést, nem volna-e esetleg ez olyan objektum, amelynek megvételével megvalósíthatná terveit?

— És mit szolt hozzá a barátod?

— Puchmayr örömmel karolta fel az eszmét és kijelentette, hogy itt együtt is csinálhatnánk valamit.

— Együtt? Hogy-hogy?

— Alakítunk egy kisebb részvénytársaságot, amelynek főrészvényesei mi ketten vagyunk. Én hozom a gyárat, az összeköttetéseimet, ő vállalja a berendezést és gondoskodik szakemberről, akit megbízunk a gyár vezetésével és rendelkezésre bocsátja a még egyébként szükséges tőkét. Engemet Puchmayr pedig felkért az ügyek adminisztratív vezetésére, bizonyos, eléggé tekintélyes fixum ellenében, úgy, hogy az üzletben való percentuális részesedéssel együtt és feltéve persze, hogy minden úgy alakul, amint mi reméljük, egészen tisztességes jövedelemre számíthatok.

— Nagyszerű! — mondta Dóra élénken. — Nem is mondhatom, hogy ennek mennyire örülök. Hisz ezek szerint ismét nagy elfoglaltságnak nézel elébe? Milyen jó ez tenéked, aki sohasem tudtál meglenni munka nélkül!

— Nagy szerencse rám nézve, az bizonyos. De még nem fejeztük be a tárgyalásokat és előbb Puchmayr barátommal Pestre kell utaznom. Csak ott fogunk végleg megállapodni.

— Mikor jöttök?

— Azt hiszem nemsokára . . .

— Akkor látlak, remélem?

— Talán, Dóra — mondta. — Azt hiszem, jobb mindkettőnkre nézve, ha nem. Hiába: egyszer el

kell temetni a tegnapot. Ezt kívánja a ma, amelynek élnünk kell, neked is, nekem is. Nem gondolod?

Dóra lehajtotta a fejét.

— Alighanem igazad van, Imre — felelte csendesen. — Kettőnk közül mindig te voltál az okosabb . . .

Hidvéghyné másnap visszautazott Pestre. Vegyes érzelmekkel. Valami visszatartotta. A gyermeke utáni vágya. De más is. Az emberi természet szívós ragaszkodása ahhoz, amit megszokott, még akkor is, ha hozsannával üdvözli azt, ami rá vár. De azután elképzelte szeretett Carlója finom, kedves, gondterhes vonásait, halkán ismételtegette olasz barátja megszokott mondásait, becéző kifejezéseit és ismét teljesen átengedte magát nagy szerelme egész mámorának.

Olykor azt kérdezte magától, hogy vajjon mi volt az, ami jobban, erősebben vonzotta Cittadinihez, mint a férjéhez? Mert csak az a körülmény, hogy az előbbibe szeretett, nem dönthette el a sorsát. Ez megeshetett volna vele anélkül, hogy férje hazajövele után is Carlónak ítélje oda az elsőbbséget. Hisz csinosabb, kedvesebb, figyelmesebb férjet Hidvéghynél bajos volt elképzelni — és mégis, ha összehasonlította a két férfiút: pillanatig sem habozott volna, hogy melyiknek nyujtsa a pálmaágat. Hidvéghy talán még okosabb is volt, mint Cittadini, életrevalóbb, férfiasabb, keményebb — és mégis minden vágya, minden csodálata vitte a másik felé!

Most is ezen töprengett, most is azt kérdezte magától, nem áll-e csupán ő is az ellenállhatatlan hatása alatt annak a megmagyarázhatatlan nemi kiválasztási ösztönnek, amely látszólag minden észszerűség nélkül és következtetetlenül, mondhatni, szeszélyesen hajtja egymás karjaiba férfit és nőt? És nem fog-e majd valamikor, ha kielégülést nyertek az állati vágyak, ő is csak felébredni szerelmi

mámorából és visszasírni az örökre eltemetett tegnapot?

Mosoly futott végig az arcán és a szeme felragyogott.

— Soha! — mondta félhangon, diadalmasan, a tántoríthatatlan hit meggyőződésével. Nem, ő soha, sohasem fogja megbánni elhatározását, akármilyen legyen a sorsa. Mert, ami eldöntötte a kérdést, nem mulandó érzelmek szülöttje volt, hanem a lelkeknek az a nagy és felfoghatatlan összhangzása, amely időn, testi szépségen, ifjúságon felülemelkedve, örök időkre egyesíti őket.

Mert Carlo is gyermek módjára tudott örülni a madarak dalának, hetyke röptüknek, mert ő is képes volt arra, hogy kint a mezőn, a pázsitos gyepen, csukott szemmel magába szívja a szálló illatokat, vagy hogy órákon át némán belebámuljon Istennek örök kék egébe. Mert ő is előszeretettel kereste fel a rég letűnt népek szellemi és álmvilágát, elmélyedve egy-egy régi szobor képébe, Horácnak vagy Virgilnek egy-egy költeményébe, az egyiptomiak sokezeréves kulturájába, az indusok és japánok vallási misztériumába. Mert ő is fölötte szerette és élvezte a zenét és a festészetet és mert olvasni egyik legfőbb életszükséglete volt.

Hidvéghy egészen más dolgokért lelkesedett: evezésért, vívásért, az összes többi sportokért, nagyszerűen lovagolt, békében egyike volt a legjobb galamblovőknek és akkor volt legboldogabb, ha fogta a puskáját és néhány barátjával vidékre mehetett vadászni. Az emberi ész vívmányai bámulatba ejtették, minden találmány érdekelte, maga is nagy kéziügyesség fölött rendelkezett, nagy figyelemmel kísérte kimagasló politikusaink parlamenti beszédeit és néha rajongva órákon át tudott foglalkozni egy-egy szellemes védő vagy vádbeszéddel, amelyet valamelyik tárgyaláson hallott.

Dóra pedig, egyik-másik sportot kivéve, ezen

dolgok egyikében sem talált gyönyörűséget és megelégedett azzal a tudattal, hogy az ura élvezi őket. Saját kedvteléseit nagyjából félre is tette, nem is szólt róluk és végül már még álmában sem jutott volna eszébe, hogy elképzeltetné férj, akivel azokat megoszthatná. Csoda volt-e hát, hogy Dóra, amikor Cittadiniben, anélkül, hogy kereste volna, olyan időben, amikor már mindenről lemondott, rátalált lelkének ama kiegészítő részére, amelynek híjjával idő előtt kell elhervadnunk, még a legnagyobb jólét mellett is? És nem volt-e emberileg megérthető az is, hogy Dóra éppen ezért látott Cittadiniben egy magasabbrendű lényt, aki nyilvánvalóan azért lépett be, ismeretlen rendelkezés folytán az élete körébe, hogy magához emelje a mindennapiságból?

Hidvéghy a maga részéről nem foglalkozott ezekkel a problémákkal. A valóságban ő is mélyérzésű ember volt, ő is tudott gyönyörködni a természetben, a zenében, az élet szépségeiben — de amikor ezeknek adózott, sohasem hagyta el a földnek azt a szilárd talaját, amit a lábai alatt érzett. Sohasem ragadta el a képzelet. Ábrándozni a szemében annyi volt, mint időt fecsérelni.

Avagy úgy volt-e mégis, hogy még csak el kellett jönnie annak, aki képes volt őbenne is ébreszteni ábrándokat . . . ?

XIV.

Egyelőre Hidvéghy nem ért rá ábrándozni. Az volt a meggyőződése, hogy a tegnapi dolgokon való töprengés nem ér fel a ma-ért való küzdelemmel. Mögötte összeomlott egy világ — újat kellett a maga számára építenie, ha eleve nem akart lemondani az életről.

A körülmények e tekintetben segítségére voltak. Leánya óhaja új életerővel, bizalommal töltötte el a

lelkét és ahhoz, hogy ismét bekapcsolódjék a lüktető életbe, hozzájárult a gyár ügye is.

A barátja társaságában Pestre tett utazása meghozta a végleges megállapodást és azonnal hozzáláttak az előmunkálatokhoz. Hidvéghy mindjárt nagy lépéssel vitte előre a dolgot, amennyiben összeköttetései révén megfelelő adókedvezményt sikerült öt év tartamára a gyár részére biztosítani, valamint a szükséges építkezések megkönnyítését is.

A Hungária-szállóban, ahol pesti tartózkodása alatt a barátjával lakott, egy alkalommal fogadta ügyvédje látogatását, akitől megtudta, hogy a válás ügye jó mederben van és hogy már három hét múlva ítéletre is kerülhet sor. Ez arra nyújtott neki alkalmat, hogy telefonon néhány szót váltson Dórával is, aki meg arra kérte, keresné fel Hannát az intézetben, lehetőleg mielőbb, Bécsbe való visszatérése után, mivel a kislány utolsó leveléből olyasmit vélt kiolvasni, mintha az apácák már értesültek volna a folyamatban levő válásukról és hogy ezáltal Hannának nem volna oly kellemes a helyzete többé, mint eddig.

Ez a hír meglehetősen aggasztotta Hidvéghyt és elcsodálkozott azon, hogy a kérdésnek eme oldalával még egyáltalában nem foglalkozott. Református ember léte a válási problémát sohasem vizsgálta vallási, hanem kizárólag csak erkölcsi alapon, amiért is minden egyes esetben — s így a magáéban is — csakis az egyéni körülményeket vette számításba. Elvileg maga is ellensége volt a válásnak, de másrészt, bizonyos feltételek fennforgása esetén, nemcsak hogy helyeselte a válást, hanem a további együttélést egyenesen el is ítélte.

Bécsbe érve, a legközelebbi látogatási napot felhasználta arra, hogy megtudja Hannától, hogy voltaképpen mi történt?

— Semmi különös, — felelte Hanna, aki még teljesen annak a hatása alatt állott, hogy az atyja szere-

tetteljesen fogadta a kívánságát, hogy egyelőre nála maradjon. — Mindössze az történt, hogy a *digne-mère* egy héttel ezelőtt magához hívatott és megkérdezett, igaz e, hogy maguk válnak? Amire azt feleltem, hogy igen.

— És mit szolt hozzá a *digne-mère*?

— Tulajdonképpen semmit, de látszott rajta, hogy ez elszomorítja. Azután még azt kérdezte, hogy maga református, ugyebár? Erre is azt mondtam, hogy igen.

— Egyebet nem mondott?

— Nem. Vagy mégis : azt kérdezte tőlem, nem volna-e kedvem a jövő évet esetleg egy külföldi intézetben tölteni, amely persze szintén a *Sacré Coeur*höz tartozik, például San Remóban vagy Wight szigetén, meg hogy nem-e félne papi a nagy költségektől?

— Vajjon miért kérdezte ezt?

— Nem tudom. Lilian azt mondja, hogy azért, mert ott ebben a tekintetben nem olyan szigorúak.

— Milyen tekintetben?

— Hát úgy, hogy Pressbaumban az az elv, hogy elvált szülők gyermekeit nem szokták befogadni — felelte Hanna láthatólag zavarban.

— Úgy . . . Miért nem kezdted ezzel, szivem?

— Nem akartam papit megbántani . . .

Hidvéghy magához vonzotta a leányt és sok melegséggel megcsókolta.

— Te jó kislány, te, — mondta meghatottan, majd kérdezte : — És te? Te is elítélsz bennünket a lépésünkért, engemet és a mamit?

Hanna nagy, őszinte szemekkel nézett rá.

— Én? De miért? Belátom, hogy nem tehettek másként. És azután : szabadna-e nekem egyáltalában ítélkezni maguk felett?

Félórával később Hidvéghy a főnökasszonynál tette tiszteletét és nála hozta szóba a dolgot. Az apáca rendkívül melegséggel fogadta és elkerült

minden szót, ami csak a látszatját is kelthette volna a bírálóknak. Azért őszintén bevallotta, hogy a ház szabályai csakugyan úgy rendelkeznek, amint Hanna mondta, de ez sehogy sem zárja ki azt, hogy a tanév befejeztéig ott ne maradhasson. És most ő is említette a külföldi intézeteket, majd hozzátette :

— Hanna, rövid ittlétének dacára, mindnyájunknak szívéhez nőtt és nagyon sajnálnók, ha itteni tartózkodásának tartama rövidebb lenne, mint ahogyan reméltük.

— Teljesen értem az álláspontjukat, — felelte Hidvéghy rövid gondolkodás után. — Nem volna-e akkor a fennforgó körülmények között a legokosabb, ha már a tanév befejezése előtt venném ki Hannát az intézetből?

Az apáca erről hallani sem akart, úgy hogy Hidvéghy, anélkül, hogy ebben a kérdésben végleg határozott volna, másra terelte a beszélgetést, majd bejelentette, hogy Hannát a karácsonyi szünidő alatt feltétlenül kiveszi.

— Képzelem, hogy milyen boldog e fölött a kislány — jegyezte meg az apáca jóságos mosolylyal — hisz imádja a papáját.

Hanna csakugyan nagyon boldog volt abban a tudatban, hogy ismét néhány napig egészen együtt lehet az apjával. Meg azért is, hogy ismét — nagy lány lehet. De meg másra is gondolt : arra, nem fogja-e viszont látni Rotaro Félix grófot is, akivel annak idején a Sacherban voltaképpen minden ok nélkül oly csúnyán bánt el, amikor egész bűne abból állott, hogy igen diszkrét módon adott kifejezést a hódolatának.

Örömébe egy kis szomorúság is vegyült : az a gondolat, hogy karácsonyt ez alkalommal távol fogja tölteni az édesanyjától. De Hanna korában az ember könnyen hesegeti el a kellemetlen gondolatokat. És ez is jól van így . . .

Hidvéghyné, akinek a férje megírta, hogy mit

végzett Pressbaumban, fellélegzett, amikor megtudta, hogy nincsen nagyobb baj. Már attól félt, hogy Hanna társnői kellemetlen megjegyzéseket tettek, vagy hogy maga Hanna, aki mindig nagyon vallásos volt, ha nem is akarta a szülei előtt megmutatni, lelke mélyében mégis szenved. De ekkor megjött Hannának levele is, amely teljesen megnyugtatta. A jövőt illetőleg pedig nem is bánta, ha arra gondolt, hogy a leánya többé nem tér vissza az intézetbe, hanem miután az apját átsegítette az első idő nehézségein, mielőbb utánnajön Koppenhágába, ahová Cittadininek a követséghez való beosztása már körülbelül bizonyos volt.

És már látta azt a bizonyos kis attasét, aki elveszti a szívét és asszonnyá teszi az ő Hannáját is . . .

Hidvéghy az utóbbi időben az üzleti tárgyalásainak élt és nap-nap után együtt volt Puchmayr barátjával. Némi nehézségek mutatkoztak a gyár körül: a bécsi rokonok egyszerre azt gondolták, hogy a jó üzletet ők is szívesen megcsinálnák. De Hidvéghy nem engedett többé és híven kitartott Puchmayr mellett, annak dacára, hogy a rokonok még nagyobb haszonban akarták őt részesíteni.

Nagy elfoglaltságának dacára mindig szakított magának időt, hogy maga is előkészüljön a szent estére. Ilyenkor bebarangolta Bécs utcáit és összevásárolt sok szeretettel mindenféle apróságot, amiről azt gondolta, hogy örömet szerezhetne vele kislányának.

Ezeket a családapai érzelmeket, ha nem is zavarta meg, de mégis félbeszakította valami, ami igen ártatlanul indult és meglehetősen váratlanul végződött.

Hidvéghy már több ízben élvezte volt Puchmayr vendégszeretetét, aki agglegény volt ugyan, de strohgassei kis palotájában rendes háztartást vitt és nagy barátja volt a jó konyhának. Most, viszonzásul, Hidvéghy hívta meg őt a Sacher-

szállóba vacsorára. A menüt pedig előzetesen megtanácskozta a szállónak szeretetreméltó tulajdonosnőjével és néhány olyan ételt sikerült összeállítaniuk, amely kellett, hogy még az inyenc Puchmayr előtt is ritkaságszámba menjen.

Puchmayr nagyon hálás is volt és örömmel állapította meg Hidvéghyről, hogy benne nemcsak üzleti, hanem culináris téren is pompás társra talált.

Javában vacsoráztattak, amikor az egyik szomszédasztalnál letelepedett Rotaro gróf és köszöntötte Puchmayrt. Hidvéghy úgy emlékezett, hogy már több ízben látta a rokonszenves fiatalembert és megkérdezte a barátjától, hogy kicsoda. Ez megadta a kért felvilágosítást.

— Ő is a Terezianumban volt — szölt aztán, — persze, sokkal később, mint mi. Nagyon gazdag fiú, az övé most a feistritzi ötezerholdas birtok. Egyike a legjobb partiknak Ausztriában. Kicsit mulatós, de nem kártyázik, ami nem csekélység, ha valaki hightorry, mint ő. Ha akarod, idehívom majd.

— Nem bánom. De — tette hozzá tréfásan, — remélem, nem azért hívod ide, mert jó parti és mert van leányom.

Rotaro észrevette, hogy vele foglalkoznak és ennek örült. Csak valami szamárságot ne meséljen róla az a köpcös Puchmayr. Egy párszor mulattak már együtt és éppenséggel nem helyezett rá súlyt, hogy az apja annak a gyönyörű kisleánynak, akit nem tudott elfelejteni, erről az oldalról ismerje meg hírnevét. Azért mindenesetre boldog volt, hogy közös barátjuk révén nem látzott többé oly távolinak a megismerkedés lehetősége. Mert, hogy meg kellett ismerkednie azzal a fiatal leánnyal, az nála elhatározott dolog volt. Ezért is járt ő mostanában oly gyakran a Sacherba, holott rendes társasága az Imperiálban volt.

Amint ezeken a lehetőségeken eltűnődött, még egy úr lépett az étterembe, aki, miután szabad asztalért körülnézett, megpillantotta őt és hozzálépett. Barátságosan a vállára tette a kezét.

— Megengeded, úgy-e bár? — kérdezte, de mivel látta, hogy a másik nem igen tudja, hogy ő kicsoda, hozzátette: — Oltenburg vagyok.

Rotaro udvariasan felugrott.

— Isten bizony, nem ismertelek meg, — mondta élénk örömmel, — de ki az ördög is ismerhetne meg téged szakál nélkül? Húsz évvel fiatalabb vagy. Mikor vetted le patriarka jelvényedet?

— Tegnap — felelte a másik. — Úgy érzem magamat, mint a frissen nyírott uszár, legszívesebben bujnék az asztal alá. De mit tegyek? A leányom, Lilian, az, aki Pressbaumban van, a multkor kijelentette, hogy ne merjek többé azzal a szakállal előtte mutatkozni, mert kitagad. Szégyen, gyalázat, azt mondta, hogy olyan apja van, aki úgy fest, mint maga Mathuzsálem, amikor mindössze negyvenhatéves! Még levélben is a lelkemre kötötte a kis gazember, hogy vágassam le a szakállamat. Mit tegyek, nem igaz? És mivel holnapután érte megyek, hogy kivegyem az ünnepekre, hát azt mondtam magamban, vigye az ördög és megteszem a leányom kedvéért. Voltaképen Hidvéghynek köszönöm ezt a históriát, — nem ismered Hidvéghyt? Különben alig fogod ismerni, hisz ő velem járt és te akkor talán még a világon sem voltál!

— Bocsánatot kérek, ez már mégis túlzás, — tiltakozott Rotaro. — De mi van Hidvéghyvel?

— Becsapja az embert a fiatalságával és biztosan ő miatta nógatott engem a leányom. Tehát ismered?

— Sajnos, nem, — felelte Rotaro, — különben itt ül mögöttem . . .

— Ne mondd!

Oltenburg hátranézett és a két pajtás tekintetével találkozott, akik már egész idő alatt azon törték az

eszüket, csakugyan őt látják-e vagy csak a szakálnélküli hasonmását. De ő mindjárt barátságosan üdvözölte őket, majd megállapította, hogy, ha a sors már összehozott négy terezianistát, hát abszurdum, hogy ne telepedjenek le egy asztalnál. Rögtön át is ült, odahívta Rotarót is és így egy csapásra meg volt oldva a kérdés, amely az utóbbit már oly régen foglalkoztatta.

A közös emlékek, az egyforma világnézetek pillanat alatt olyan légkört teremtettek a négy terezianista körül, mintha egy nagy családhoz tartoznának. Kedélyesebb hangulatot bajos elképzelni: ártatlan humorral párosult kegyelet minden iránt, ami az akadémiára és a tanárookra, prefektusokra vonatkozik, meleg szeretet és érdeklődés a száz meg száz és a világ minden részében szétszórta élő bajtársak iránt, jólneveltség és szerénység az idősebbekkel szemben, még bizalmaskodás közben is és kizárása mindazon ellentéteknek, amelyek akár származás, akár nemzetiség szempontjából a volt monarchia hozzátartozóit a közéletben oly gyakran és többnyire indokolatlanul éles harcban vonultatta fel egymás ellen.

Nálunk Magyarországon szívesen úgy állították oda, különösen régebben, a Terézianumot, mint ahol centralista szellemben nevelik a fiatalságot s hogy ennek következtében az ott végzett magyar fiukat nem befolyásolhatja kedvező irányban a terézianumi levegő. Hogy ez mennyire téves, bizonyítja az az egyszerű tény, hogy a Terézianum növendékeinek névsorában, a múlt század huszas és harmincas éveiben, olyan férfiak nevével találkozunk, akik mind nagy szolgálatot tettek a magyar hazának: Vécsey Károly József báró, az aradi vértanú, Bakony Sándor báró, negyvennyolcas honvédeztredes, Csapó Vilmos, Gaál Gusztáv, Mikes Kelemen gróf, Inkey János szabadsághőseink — mind terezianisták voltak. Avagy Bethlen István, Kállay Ubul,

Teleki Arvéd, Zubovics Fedor arról tettek és tesznek-e tanúbizonyságot, hogy «elrontotta őket a bécsi levegő?»

Különösen Hidvéghynek esett jól ez az együttlét olyanokkal, akik ehhez a sajtóságos szerzet-féléhez tartoztak, amelynek ő is tagja volt s amely minden szabály vagy regula nélkül az érettségin túl is létezik és csodálatos összetartásáról ismeretes. Hazajövele óta most történt meg vele először, hogy férfitársaságban vacsorázott és az a szeretet és érdeklődés, amely körülvette — csak Rotarónál volt ebben némi hátsó gondolat — csakhamar őszinte jókedvet váltott ki benne, amely elfelejtette vele gondját, bánatát.

Már éjfélre járt az idő, amikor Puchmayr kijelentette, hogy az ilyen illusztris társaságnak, ha már egyszer összeverődött, nem szabad egyhamar széjjelszaladnia és azon a címen, hogy «az ember csak egyszer él», meg hogy «sose halunk meg», azt javasolta, hogy menjenek el valami mulatóhelyre.

Míg Hidvéghy és Oltenburg ezt a gondolatot némi tartózkodással fogadták, — hisz így illet családapákhoz, — addig Rotaro lelkesedéssel karolta fel Puchmayr indítványát és hangsúlyozta, hogy csakis egy ilyen kirándulás nyújthat Oltenburgnak alkalmat annak a bebizonyítására, hogy nem hiába vágatta le aggastyánszakállát.

— Ez már olyan érv, amely előtt meg kell hajolni, — mondta Oltenburg, aki szintén láthatóan visszafiatalodott — állok elébe! De már Imre miatt sem bánom ezt a kiruccanást, hadd vizsgáljon le ő is és bizonyítsa be tanuk előtt, hogy nemcsak külsőleg olyan szemtelenül fiatal, mint amilyennek látszik. Szakasztottan ilyen volt, amikor érettségire vonultunk. Emlékszel-e öregem, hogy drukkoltunk arra a hírre, hogy rájöttek valami svindlire az írásbelinél és hogy sorjában meg fognak bennünket buktatni?

— Hogy az ördögbe ne — felelte Hidvéghy jókedvűen. — Tudod-e, hogy még a fogságomban is, ha lidércnyomásom volt, mindig azt álmodtam, hogy érettségizem mathezisből és hogy a fekete tábla előtt állok és dunsztom sincs, hogy mit jelentenek azok a számok meg titokzatos jelek, amelyeket felirat velem a mi jámborlelkű Höfler tanárunk?

Egy afölötti vita után, hogy hová menjenek, egyhangulag elfogadták Rotarónak azt az indítványát, hogy a «*Moulin Rouge*»-t tisztelik meg a látogatásukkal, ahol jó zene mellett kitűnő előadást és a legszebb táncokat láthatni.

— Ennél jobb hely ez idő szerint Bécsben nincs — tette hozzá a kis gróf, majd hirtelenül jónak látta odamódosítani a véleményét: — Így mondják legalább . . .

— Nézze meg az ember — kiáltotta méltatlankodva Puchmayr. — Egészen úgy tesz, mintha még soha életében nem lettél volna a Moulinben!

— Persze, hogy voltam, de azt már nem tudom megítélni, hogy igazuk van-e az embereknek, ha a Moulint tartják a legjobb ilyenféle helynek. Hiába akarsz engem úgy odaállítani Imre bátyám elé, mintha állandó vendége volnék az összes bécsi lebujoknak. A Moulinbe is csak azért járok néha-néha, mert csak ott tanul meg az ember tisztességesen táncolni . . .

— Enélkül pedig ma nem ember az ember és különben sem szóltam semmit, — hagyta rá, mulattatva, Puchmayr.

— Elég szomorú rám nézve, — tette hozzá Hidvéghy, — mert nemcsak, hogy nem tanultam meg a modern táncokat, de jóformán még nem is láttam őket!

— Engemet megtanítottak a leányaim, a Lilian meg a Sarah — sóhajtott Oltenburg. — Elképzelhetitek, milyen szánalmas alak voltam a szép szakállammal. Látjátok, ha nem vetetik le a leányaim,

hát vértézve vagyok a csábitástokkal szemben! De így? Kell, hogy beadjam a derekamat . . .

Félórával később az egész társaság már a Moulin Rouge egyik páholyában ült. Aránylag még kevesen voltak, azért folyt már a táncelőadás. A zenekar, amely természetesen már akkoriban is a jazz-band minden kellékével fel volt szerelve, fülsiketítő disszonanciákkal telítette meg a levegőt. Hidvéghynek bizonyos időre volt szüksége, hogy megszokja ezt a lármát és hogy kivegye a játékból a tulajdonképpeni dallamot. De aztán annál hatványozottabban vésődtek belé a jellegzetes melódiák, szinte, mintha valami tompa szerszámmal beleverték volna a fejébe. Határozottan az idegeire ment.

Ezt észrevette Rotaro és feltűnés nélkül pezsgőt hozatott. Ezalatt egymás után produkálták magukat a táncosnők, hol csoportokban, hol egyenként, vagy egy-egy férfitartnerrel, valamennyien oly lenge öltözetben, hogy Hidvéghynek elállt a lélegzete.

Oltenburg hozzáhajolt.

— A multkor arról beszéltünk, hogy *tegnap és ma* mekkora különbség — mondta, vigyázva, hogy a másik kettő meg ne hallja. — Őszintén bevallom, hogy ez is ilyesmi, amit nem tudok bevenni. Nem mintha botránkoznék, Isten ments! Szolid külsőrnének dacára mindig igen erős volt bennem az erotikum. Csakhogy ez is mutatja, hová jutottak az emberek. Már semmitem ingerli őket eléggé s amit itt látsz, az úgylátszik kismiska ahhoz képest, amit például Párisban produkálnak. Csak emlékezz vissza, hogy a mi időnkben már attól is megőrült az ember, ha, teszem, esős időben a nők egy kicsit felemelték a szoknyájukat. És ha véletlenül megpillantottál valamit a csipkés alsónadrágjukból, hát nem kellett sok hozzá, hogy tótágast ne állj! És ma? De ne is beszéljünk róla! Különben is akármibe fogadok veled, hogy ma-holnap ennek is vége lesz. Maguktól rá fognak jönni az emberek, hogy csak az izgat igazán,

amit csak sejteni lehet. Mert hiába, csak az a nő kell a férfinak, aki nem dobja magát oda neki már előre. És így van ez mindazzal is, amit a nő a férfiszemnek nyújthat.

— Lehet, hogy igazad van, — hagyta rá Hidvéghy, — annyi bizonyos, hogy e tekintetben itt eleget nyújtanak az embernek . . .

Időközben a műsorban szünet állt be és hivatásos táncosnők és táncosok igyekeztek hangulatot kelteni, hogy a közönség köréből is résztvegyenek a táncban. De, bár állandóan érkeztek újabb vendégek, aránylag mégis csak kevesen álltak kötélnek. Ezek azonban aztán lényegesen hozzájárultak a kedélyek felvidítéséhez.

Egy kis köpcös, fekete alak megragadta a nálánál másfél fejjel nagyobb, szintén jól megtermett feleségét és mosolyogva, lehetetlen léptekkel hurcolta őt körül a teremben. Egy másik nő viszont, csupa bőr és csont, talán maga Ubrik Borbála, vörös pubifrizurával, kiálló pofacsontjain vastagra felkent pirosítóval, majdnem magába nyomta a hivatásos táncost, egy jómegjelenésű csinos fiút, akit nyilvánvalóan a hölgy férfitartnere azért fizetett meg neki, hogy levezesse a benne felhalmozott életenergiákat. Egy szakkós férfi, orrcsiptetővel és rengeteg vágással az arcában, kecske módjára ugrált körül egy igen csinos táncosnővel, aki majd meghalt a nevetéstől.

— Ein deutscher Bruder, — jegyezte meg Oltenburg, maró gunnyal. — Ezekre nagyon haragszom. Ők vittek bennünket a csávéba!

Hidvéghy más véleményen volt. Felelni is akart, de amikor hátranézett, a páholy fenekében két leányt pillantott meg, akik Rotaro és Puchmayr társaságában vígan koccingattak. Csinos teremtések voltak. Az egyik egy bozontos fejű, feltűnően fiatal, fekete kis jószág, a másik valamivel idősebb, kékszemű, szőke. Állandóan nevetett és mutatta remek fogorát.

Rotaro bemutatta őket :

— Fifi, — ez volt a kis fekete, egy berlini zsidó-leány és — Mauzi — amint Rotaro mondta : — egy hamisítatlan párisi nő *aus Ottakring* . . .

Fifi nem sokat kérdezett és poharával a kezében letelepedett Hidvéghy mellé.

— Adjál egy cigarettát, szép ember . . .

Hidvéghy elővette a tárcáját és megkínálta a leányt.

— Micsoda? Trafik? — kérdezte Fifi fitymálós-lag. — Ilyen szép emberhez nem illik szemetet szívni!

Hátrafordult.

— Pubi, hozass becsületes cigarettát a barátodnak!

Rotaro, a *Pubi* — szólni akart a pincérnek, de ez már meghallotta és nyomban ott termett mindenféle kicsiny és nagyobb dobozokkal. Fifi kiválasztott kettőt, feltépte a szalagot és teletömte Hidvéghy tárcáját, miután annak tartalmát előbb kiürítette és a sarokba dobta. Maguk a dobozok egyszerre csak eltűntek.

Hidvéghy mosolyogva figyelte a leány tevékenységét, azután tűzzel kínálta meg.

— Még sohasem láttalak itt, — szólta ez, kíváncsi szemekkel végigmustrálva őt. — Idegen vagy?

— Körülbelül.

— Mi vagy? Francia? Olasz?

— Magyar.

— Ah, mádjárebér! Nagyon szeretem a fajtáját. Pénze nincsen és mégis gavallér. Neked van pénzed?

— Nincsen.

— Mindjárt gondoltam. Valamirevaló férfinak soha sincsen pénze. Amint látom, házasember is vagy . . .

Hidvéghy lehuzta a jegygyűrfűjét és zsebretette.

— Már nem vagyok az.

Fifi nevetett.

— Egyik olyan, mint a másik — szólt, poharát odaütve Hidvéghyéhez. — Szervusz! Ha nincs is pénzed, mégis tetszel nekem . . . Jántsi!

— Nem vagyok Jancsi . . .

— Hogy hívnak hát? Élémérnek?

— Izidornak.

Fifi nagy szemeket meresztett rá.

— Még te is zsidó vagy?

— Miért csodálkozol ezen?

— Nem csodálkozom. Sőt, megnyugtatlak, hogy én is az vagyok. No hát, ezt nem hittem volna!

— Kérdezd meg a barátaimtól, ha nem hiszed el!

Fifi pillanatig habozott, azután átkiáltott Oltenburghoz, aki mellett most már Mauzi ült :

— Mondd csak te, családapa! Igaz, hogy a szomszédom zsidó?

— Fenét zsidó, — felelte Oltenburg, de nyomban haragosan kérdezte : — Honnét veszed, hogy családapa vagyok, te fekete bogár?

— Meglátszik rajtad, az világos.

— Meglátszik rajtam? Pedig legényember vagyok!

— Meséld ezt másnak! Sőt, meg is látszik rajtad a tíz gyerek!

— Mennyi?

— Tíz!

— Csak hét van, most tudod . . .

Önkénytelenül is kiszaladt a száján és olyan lett az arca, mint a rák. De mivel erre a két leány, majdnem ordítva nevetésében, poharát felé lebegtette, közben végigöntve a pezsgőt az abroszon, Oltenburg rögtön takarodót fújt és ártatlanul, a legkomolyabb arccal kijelentette : — Csak nem hiszitek, mi? Hát úgy festek én, mintha hét gyermekem volna? Nevetséges!

Mauzi megkönyörült rajta és hozzádörzsölődve, megcirógatta.

— Nem, nem, édes öregem, elhisszük neked, hogy nincs gyermeked, bár bizonyára lehetne.

— Most talán bizony még ebben kételkedsz, szőke kígyó te?

— Nem kételkedem, sőt! Félek tőled . . .

A parketten ismét vígan folyt a táncelőadás. Éppen elsötétítették a termet és fényszóróval világítottak meg, különböző színekben, egy hosszú, vékony leányt, aki burleszk mozdulatokkal, mintha udvarló gólyát utánozna, körültáncolt egy képzelt tárgyat. A mozdulatai mind excentrikusabbak lettek, előre, hátra ingott az egész nő, mint az elsüllyedő hajó, a végén magába omlott és ott feküdt mozdulatlanul. Taps, világosság.

— Ez egy cseh leány, nagyon ügyes — jegyezte meg Fifi, majdnem rátámaszkodva Hidvéghyre.

— De hisz itt az áll, hogy amerikai —?

— Csak nem írhatják oda, hogy cseh?

Ismét shimmyztek odalenn és most már a közönség is javában táncolt, Rotaro és Puchmayr szintén lent mozogtak a parketten, mindegyik egy-egy hivatásos táncosnővel. Itt volt a hangulat, durrogtak a palackok, folyt a pezsgő, a jazzband felülmulta önmagát.

— Gyerünk mi is, — szólta Fifi és belekarolt Hidvéghybe.

— Jönnék, drágám, csakhogy fogalmam sincsen a modern táncokról . . .

— Lehetséges ez? Ilyen fess mádjárember?

— Nyolc évig voltam orosz fogságban, most kerültem haza.

— Nyolc évig? Te szegény . . . !

Fifi őszintén mondta ezt és rászegezte nagy fekete szemét.

— Gyere, megtanítalak, — mondta azután hirtelenül és a szeme felcsillogott. — Itt, a páholy mögött. Nem kunszt az, ha valaki nem született medvének, te pedig, látom, mozgékony vagy. Pláne a

shimmy! Mi az? Egyszerűen sétálsz a zene ütemeire. És engeded magad vezettetni. Gyere no —!

Hidvéghy nem kérette magát. Felugrott és átkarolta a leány testét, amint a többieknél látta. Fifi komolyan, lelkes ambícióval végezte, amire vállalkozott. Nagyszerűen, észrevétlenül vezette a férfit, aki csakhamar teljesen a rytmikus zene eszköze lett. Bátran és röstelkedés nélkül deferált Fifi minden mozdulatának és úgy tapadt a hajlékony, engedelkeny fiatal testhez, amelyet a karjában tartott, hogy becsületére vált volna egy rutinált szalontáncosnak is. Oly könnyűnek érezte magát, olyannyira nem érezte a padlót a lábai alatt, hogy lebegni vélt a levegőben. Kimondhatatlanul élvezte a táncot, de talán még ennél is jobban a nőt, akivel összeforrt.

— No nézd csak, nézd csak! — kiáltotta Oltenburg, amikor egyszer véletlenül hátranézett. — Én se hagyom magamat ám . . . !

Ezzel megfogta Mauzi karját és vele együtt szintén kiállt a páholy mögötti nyitott folyosóra táncolni.

— Remélem, hálás leszel nekem ezért, — mondta Fifi, amikor Hidvéghy éppen erősen magához szorította és mámorosan belemártotta a tekintetét a szemébe. — És kell, hogy a táncosomnak is adj valamit, tudod? A partneremnek . . .

Hideg zuhany szokott olyan hatással járni, mint amilyennel voltak ezek a prózai szavak Hidvéghyre.

— Ne félj semmit, — felelte, — hálás leszek és a táncosod is megkapja a magáét . . .

Abbahagyta a táncot és visszament az asztalhoz, ahol felhajtotta a poharát. Már vagy öt üres pezsgőüveg állt a sarokban.

— Úgy látszik, valami bolsevista ballettkarhoz voltál fogságod alatt szerződötve, Imre! — kiáltotta Oltenburg nevetve. A nyelve már kissé nehezen mozgott.

Hidvéghy gúnyos kézmozdulatot tett és leült. Fifi is így tett és hozzáímult.

— Csak nem haragszol rám? — kérdezte kedvesen.

— Haragudni, én? Miért?

— Azért, mert előbb kértem tőled valamit.

— Dehogy haragszom.

— Ebből élek, barátom! Minden második nap egy pár cipő — már erről is lejön a talp és csak tegnap vettem.

— Ne beszélj róla, mondtam már, hálás leszek.

— De csunyán mondd ezt! Előbb egészen más voltál.

— Előbb még azt hittem — ej, mit! Semmitsem hittem.

— Ne légy utálatos! Mit hittél?

Fifi megfogta a kezét és teljes erővel megszorította a csuklóját. Pillanatig farkasszemet néztek egymással.

— Mikor szabadulsz meg innét? — kérdezte Hidvéghy és az orrcimpái megremegetek, akár egy telivérlónál.

— Ötkor. Csakhogy nem mehetek veled, fiam.

— Úgy. Bizonyára a partner úr visz el magával, az én pénzemen.

Hidvéghy hangosan felkacagott.

— Tévedsz, angyalom — felelte Fifi és elengedte a kezét. — Nem a partneremmel, annak van felesége, a Vanda, látod? Az a vöröshajú, aki ott szemben ül, azzal a két olasz síberrel.

— Akkor miért nem jöhetsz velem?

— Azért, mert értem jön a nagynéném, akinél lakom, egy öreg zsidóasszony, aki éjjel virstlit árul a Kärntnerstrassében. Megölne, ha elmennék valakivel, megölne, tudod?

— Szóval, olyan szűz vagy, mint a ma esett hó...!

Hidvéghy felkacagott, azután ismét felhajtotta a poharat, amelyet titkos erők láthatlanul mindig

újból megtöltöttek. Fifi kiragadta a poharat a kezéből és a falnak dobta.

— Undok vagy — kiáltotta és az ölébe ült. — Hát ismerlek én téged? Nem. Azt se tudom, kicsoda, micsoda vagy! Tetszeni, nagyon tetszel nekem, az bizonyos, de ha ezután indulnék, akkor egy-kettőre kint feküdnék az utcán.

— Mit akarsz hát?

— Szívesen lennék a barátnőd. Akkor kellene, hogy innét kivégy. Mert ezért dolgozom, ezért robotolok. De persze — hisz nincsen pénzed. Mint minden mádjárémbérnek!

— Az nincs, fiam, az nincs — hagyta rá Hidvéghy bólogatva — azért, ha mégegyszer táncolsz velem, külön megfizetem neked a legközelebbi cipellődet — gyerünk!

— Jó pofa vagy — jelentette ki nevetve és mégis bizonyos csodálattal Fifi — igazán kár, hogy nincsen pénzed! Micsoda odaadó barátnőd lennék én tenéked . . .!

A parketten tobzódtak a shimmytáncosok, a jazzband tagjai pedig már nem is hasonlítottak emberekhez többé. Olyanok voltak, mint a megvadult majmok. Fifi magával rántotta Hidvéghyt, aki maga sem tudta hogyan, de egyszerre csak ők is bent voltak a mozgó, hullámzó, nyüzsgő tömegben, prédái az észbontó, vadító, kábító táncból.

Hidvéghyben forrt a vér. Úgy szorította magához a leányt, úgy olvadt össze az övével minden mozdulata, minden izma, hogy Fifi pillanatra becsukta a szemét és átengedte magát egy érzésnek, amelyről tudta, hogy tiltott gyümölcs számára mindaddig, amíg nem tartja kezei közt azt, aki legalább néhány hónapig mentesíti őt is, a virstlisasszonyt is, a mindennapi gondoktól. És aztán? Majd újra kezdi . . .

De hirtelenül megakadtak. Mintha belenyilalt volna valami Hidvéghy lábába, úgy engedte el a leányt a terem közepén.

— Mi bajod? — kérdezte Fifi aggodalommal és belékarolt Hidvéghybe.

— Semmi, semmi — felelte ez, egészen megváltozva. Sápadt volt és lázas tekintete mereven egy páholy irányába rögződött. Fifi követte a tekintetét, de nem látott semmi különösöt. A páholyok mind tömve voltak és nevető, éneklő nők olvadtak össze a szeme előtt koccintó, düledező férfiakkal. Mint rendesen.

— Mi volt ez? — kérdezte ismét Fifi. — Láttál valakit? Csak nem a feleségedet?

— Nem, nem, azt nem — felelte Hidvéghy egészen különösen, majdnem ijesztően. Közben felértek a páholyukhoz. Itt Hidvéghy gyors mozdulattal megfogta Fifi karját.

— Megállj, kicsikém — szólt, visszafojtva növekvő idegességét és elővette a pénztárcáját, amelyből egymásután néhány nagy bankót szedett ki. — Ez a tied, mert megtanítottál táncolni, ez is a tied, ezen vehetsz két pár cipőt is, ez meg a partneredé, ez meg a feleségeé... Talán van még valakid, akinek...

— A nagynéném, drága kis mádjárembér! — szakította őt félbe Fifi ragyogó ábrázattal. De Hidvéghy gyorsan eltette a tárcáját.

— Azt már nem, Fifikém. Az csak éljen meg a virsliből. Szervusz!

És megszorította a kezét.

— Mikor látlak ismét? — kérdezte Fifi, félig csodálkozva a férfi különös viselkedésén, félig sajnálkozva a hirtelen búcsúzáson. De Hidvéghy, aki talán már nem is hallotta a kérdést, Oltenburg-hoz sietett és ráhajolt.

— Légy szives a rám eső részt kiegyenlíteni, ha távoztok — sugta a fülébe. — Megláttam valakit, akivel okvetlenül kell beszélnem és lehet, hogy nem jövök ide vissza többé.

Oltenburg fel akart förmedni.

— No hallod?

De Hidvéghy csitítgatta:

— Ha kissé körülnézel, majd meglátod, hogy hová lettem és akkor talán meg fogod érteni. Tudom, hogy neveletlenség részemről, ha itt hagylak benneteket, de nem tehetek másként . . .

És máris sietett el a páholyból. Csak Fifi nézett sajnálkozva utána, meg Oltenburg, de se Puchmayr, se Rotaro nem törődött vele többé, el voltak foglalva a táncosnőkkel, akikkel letelepedtek a páholy mélyében. És tovább durrogtak a palackok.

XV.

Néhány páhollyal odébb, ugyanazon az oldalon, feltűnően szép és elegáns asszony ült egy idősebb úr társaságában, akin első pillanatra meglátszott az angol. Mesésen szabott frakkját, mintha ráöntötték volna, egészséges arcszíne elárulta a sportembert és gúnyosan dacolt erősen fehéredő halántékával. A rövid — de nem rövidre nyírt — bajusz teljessé tette a hamisítatlan brit gentleman alakját.

A hölgy, akin haloványzöld, rendkívül díszkrét és mégis par excellence estélyi ruha volt, míg a haját fekete díszféle takarta, ami lehetett kalap is, látszólag érdeklődéssel nézte a parketten tovasikló tömeget. Egy eredeti finom vonás a szabályos, kissé hajlott orra körül, valami sajátságos kifejezést kölcsönzött ritka szép bőrű arcának s a barna szemében visszatükröződött a mulatóhely száz meg száz tompa fényforrása és összevegyülve, sajátságos miniatűr tüzijátékra emlékeztetett.

A hölgy a társaságában lévő férfiúnak egy-egy megjegyzését alig észrevehető fejbólintással, vagy egy-egy kedves mosollyal fogadta, de egyébként szórakozottnak látszott és igen-nél vagy nem-nél alig mondott mást. De ez csak nemrég óta lehetett így, mert a férfi szóvátette:

— Már megsokalta a mulatságot? — kérdezte. — Vagy hozassak édes pezsgőt? Mi angolok, tudja, csak a nagyon *dry* italokat kedveljük.

— Teljesen osztom az ízlését és nagyon megvagyok elégedve mindennel.

— Ennek valóban örülök. Már attól félttem, hogy unatkozik.

— Miért gondolja?

— Azért, mert egyszerre olyan nagyon hallgatóg lett. Még az imént, mintha jobb kedve lett volna . . .

— Bocsásson meg, ha neveletlen vagyok, de néha rájön valami és akkor harapófogóval sem lehet belőlem kihúzni egy okos mondatot sem . . .

A hölgy kissé kényszeredetten nevetett, de hirtelenül hátrazökkent és tágranyilt szemekkel bámult egy másik férfira, aki ott termett a páholy előtt, azt sem tudta, honnét és hogyan. Tehát mégis ő volt . . .!

— Maga — itt —? — szólt hozzá magyarul.

— Amint látja, méltóságos asszonyom — felelte Hidvéghy, mert ő volt, fagyos udvariassággal meghajtva magát. — Egyébként kivette a szót a számból: szakasztottan ugyanazt akartam kérdezni öntől is . . .

— Mindenesetre több joggal tette volna, mint én — jegyezte meg a hölgy. — Van kedve feljönni a páholyunkba?

— Ha nem zavarok, szívesen.

Néhány másodperc múlva Hidvéghy már megjelent a páholy bejáratában. Az asszony bemutatta a társának:

— Mr. Hidvéghy, leánykori barátom, első flörtöm — Sir Henry Troyer, legújabb barátom, utolsó flörtöm . . .

— Very kind, Mrs. Mattay — szólt az angol lekötelezett mosollyal, majd kezét fogott az érkezővel. A két férfi feltűnés nélkül vizsgálta egymást.

Egy szempillantás volt az egész és ez elég volt. Tudták mindketten, hogy Mattayné nem mondott többet annál, ami megfelelt a tényeknek. Csak az volt a kérdés, nem mondott-e kevesebbet?

Hidvéghy az asszony mögé akart ülni, de az angol felkelt, udvariasan átengedte a maga helyét és megkínálta egy pohár pezsgővel. De Hidvéghy ezt köszönettel visszautasította. Remegett az izgatottságtól, meg is látszott rajta, hiába igyekezett uralkodni önmagán.

— Kicsoda ez az ember? — kérdezte magyarul, amikor a másik pillanatra hátrafordult, hogy szívt kérjen a pincértől.

Amint ezt mondta, csak úgy szikrázott a szeme és a hangja oly érdes volt, hogy Mattayné önkénytelenül elmosolyodott.

— Csak nem féltékeny, Imre? — kérdezte a maga részéről, nem minden guny nélkül.

— Ahhoz valóban jogom nincs — felelte Hidvéghy. — De igenis csodálkozom, hogy magát, Jeddát, itt találom, ebben a lebuiban, idegen férfi társaságában! Megáll az eszem, bevallom.

— Majd megmagyarázok mindent — mondta Mattayné kedvesen — de most viselkedjék szépen és legyen udvarias ezzel az úriemberrel. Féltékenységre pedig igazán semmi oka sincs . . .

— Hisz mondtam már . . .

— Ön persze azt hitte, hogy már régen Pesten vagyok? — vágott Mattayné a szavába, most már ismét angolul, mert Sir Henry, nagyokat szippantva hatalmas kaliberű szivarjából, visszajött és leült.

— Csakugyan azt hittem, hiszen . . .

— Pedig csak ma reggel érkeztem Párisból. Kissé elhúzódtak a tárgyalásaim, az üzletek nagyon lekötöttek, de azért nem bánom, mert ki tudja, megismerkedem-e különben Sir Henryvel?

— Vasúti ismeretség — jegyezte meg száraz humorral az angol. — Talán az önöké is az?

— Nem, Sir Henry — felelte az asszony Hidvéghyt megelőzve. — Lássá, ez az úr, akit ön itt lát, ez az a régi, kedves barátom, akivel Pestről jövet hosszú, hosszú évek után ismét találkoztam.

Amint ezt mondta, sokatmondóan nézett rá Hidvéghyre, aki egész idő alatt le sem vette róla a szemét.

— Mondom, a vasút határozottan nagy szerepet játszik Mrs. Majtay életében — szólalt meg ismét jóízűen Troyer.

Az asszony még egy pillanatig rajt felejtette a tekintetét Hidvéghyn, azután az angolhoz fordult:

— Ebben van valami, Sir Henry... — Majd ismét, minden összefüggés nélkül, azt kérdezte Hidvéghytől: — Mióta mulat itt Bécsben?

— Mióta? A kérdés mindenesetre indokolt — felelte Hidvéghy, most már kissé nyugodtabban — de, akár elhiszi nekem, akár nem, mulatni csak ma este óta mulatok, ha csakugyan mulatságnak akarja minősíteni azt, amiben itt része van az embernek...

— Kérem, kérem, csak ne tetesse magát! — kiáltotta Mattayné nevetve. — Még az imént, amikor majd hogy agyonnyomta karjai között tánc közben azt a fekete kisleányt, alighanem más véleményen volt! Nagyon csinos jószág volt egyébként, gratulálok az ízléséhez!

Hidvéghy fülig pirult.

— Ezt is megérdemeltem — mondta és zavartan elmosolyodott. — Ma éjjel egyébként már több ízben megkaptam azt, ami nekem kijár. Úgy kell nekem. Minek is jöttem olyan helyre, ahová tisztességes asszonyok is járnak?

— Kitűnő! — jelentette ki Troyer és halkán tapsolt. — Kellett ez önnek, Mrs. Mattay?

— Igaza van, Sir Henry — hagyta rá az asszony. — Önnek mindjárt skrupulusai voltak, amikor azt javasoltam, hogy dinner után idejőjjünk, de én meg-

nyugtatom önt, hogy errefelé sem rosszabbak az ilyen helyek, mint Párisban, meg hogy a nők sem olyan gyámoltalanok többé, mint abban az időben, amikor ön Bécsben fiatal attasé volt.

— Ó kérem, Mrs Mattay, ne is beszéljen nekem azokról a szép időkről — tiltakozott mélabúsan Troyer. — Az ön fiatal barátja még kitalálja számítani a koromat és ezt az ön jelenlétében kissé röstelném!

— Lássá, Hidvéghy? Mit mondtam én magának a vasúton? — szólt Mattayné élénken, de Troyer közbeszólt:

— A vasút, már megint a vasút . . .

— Lássá, milyen fiatal? — fejezte be Mattayné a megkezdett gondolatát. — Különben, aki úgy táncol shimmyt, mint ön, az egyáltalában hallgasson a koráról! Nincs kedve engem is végighurcolni ezen a sokaságon? Már oly régen táncoltam! És Sir Henry, akitől már kaptam kosarat, bizonyára megengedi!

— Hogyne, csak táncoljon, Mrs. Mattay — biztatta Troyer is az asszonyt — legalább megismerem erről az oldaláról is és gyönyörködhetem egy valóban szép látványban!

Mattayné felkelt és átadta retiküljét megőrzés végett Troyernek. Azután elfogadta Hidvéghy karját. Azt képzelte, hogy az utóbbi megremegett, amint hozzáért a testéhez, amelytől a finom vékony ruhán kívül semmisen választotta el.

— Jedda, Jedda — hebegte Hidvéghy, mialatt végigmentek a páholyok mögött — hogy tehet ilyet? Hát semmitsem törődik a jó hírnevével? És kicsoda ez a férfi egyébként? Mi köze megához?

Mattayné kedvesen megszorította Hidvéghy karját.

— Ne legyen ilyen kis bolond, édes Imrém — szólt melegen, — Troyer igen előkelő úriember, diplomata, most utazik Konstantinápolyba, hogy

elfoglalja új állását. Amint már hallotta, csakugyan a vasúton ismerkedtünk meg egymással és mivel igen kellemesen eldiskuráltunk, abban állapotunk meg, hogy együtt töltjük a mai estét. Ő holnap tovább utazik...

— És maga Jedda? Maga persze vele utazik? Ismerem ezeket a véletleneket!

— Be különös ma kedves Imre! Csakugyan úgy volt, hogy én is utazom, de ennek nem kell okvetlenül meglennie. Maradhatok még Bécsben is...

— Ez kitől függ?

Mattayné megállt és özszemét rászegezte Hidvéghyre.

— Kitől? — kérdezte, egészen különösen. — Még kérdi? Istenem, be rossz pszichológusok a férfiak...!

Hidvéghy szemében felragyogott egy mosoly.

— Csakugyan? — mondta és most ő szorította meg az asszony karját. Tovább haladtak a parkett felé.

— Hát persze... — felelte Mattayné, alig hallhatóan, azután, leérve a terembe, rátette a kezét Hidvéghy vállára. A következő pillanatban már őket is elsodorta az áradat...

— Láttad, láttad? — kérdezte Oltenburg, egy másodpercre kiszabadítva magát Mauzi karjaiból, Puchmayrtól, aki szintén észrevette a hozzájuk hűtlenné lett barátot, amint a hölgyével elhaladt a páholyuk mögött.

— Az ám — felelte Puchmayr, fejét csóválva — jó pipa az öreg, mindig gondoltam! Csak kissé berozsdásodott a fogságban és most úgy hányja ki magából a tüzet, mint a vulkán!

— Kicsoda ez a gyönyörű nő? — szólalt most meg üveges szemekkel Rotaro is, félretolva a táncosnőjét, aki állandóan a monoklijával játszott.

De erre senkisémet tudott felelni a társaságból, csak Fifi mondta elkeseredetten:

— Én tanítottam meg a disznót táncolni, velem izgatta fel magát és most másnak akar imponálni a tudományával!

Harsogó nevetés követte a szavait, de Fifi felugrott, dühében feldöntötte az asztalon álló poharakat és kirohant a páholyból. Az éjjel nem látták többé.

Hidvéghy és táncosnője ezalatt teljesen átengedték magukat az őket körülvevő ragály bódító varázsának. A férfiban felhalmozott erő és vágy most, hogy azt a nőt tartotta karjaiban, azt a lány, meleg testet, amelynek a közelsége már akkoriban, régen, amikor még egészen fiatal gyerek volt, megremegtetete, ittassá tette, ellentállást nem tűrő hévvel, a diadalmas hímnak csak nehezen visszafojtott vadságával követelte a jogát. Mindjobban magához szorította Jeddát s mint a másiktól tanulta, de öntudatlanul, hozzásimult minden mozdulatában és mintegy transzban vitte előre, hátra, a legkülönbözőbb hajlásokkal, léptekkel, mint a legraffináltabb táncos.

Az asszony viszont érezte a férfiből áradó delezességet és mámorosan itta a tekintetét. És amit idegennek a karjában leküzdött volna nőies szégyenérzetében, amit visszafojtott volna az attól való félelmében, hogy hová is fejlődnek majd a fékevesztett érzelmei, azt ezzel a férfivel szemben, akihez már egyszer oly közel állt, most, hogy mintha ismét az övé volna teljesen, gondolkozás nélkül szabadjára engedte. Fel tudott volna sikoltani, oda tudta volna sikoltani élvezetében, oda tudta volna kiáltani az egész világnak:

— Élek és szeretek, szeretek és élek...!

Szerelem, igen, az volt, amit érzett. A szerelme egy asszonynak, aki arra született, hogy szeressen, hogy éljen, akit azonban éppen az élet a maga kiszámíthatatlan szeszélyében mindig megfosztott attól, hogy leélje kis szerelmi regényét, amelyhez

joga van minden élő lénynek, embernek, állatnak, virágnak. De béklyót rakott érzelmeire a vele született tisztessége is : nem kereste, kerülte az alkalmat, hogy meggondolatlan pillanatban, eszeveszketten odadobja magát prédának az első jött-ment férfinak, aki bájaira sóvárog. Az ő szerelmét, a nagy érzését féltve őrizte, mint valami szent és megközelíthetetlen drágakövet, amelyet vagy ajándékba ad még egyszer valakinek ebben az életben, vagy pedig magával viszi a föld alá.

És most itt volt a pillanat, hogy megváljon a kincsétől. Érezte, tudta — talán már a Hidvéghyvel való legutolsó találkozás óta is — hogy ütött az ő órája és hogy ellentállhatatlanul viszi a rendeltetése annak a férfinak a karjaiba, akinek a képe az összesek közül, akikkel találkozott, változatlanul ott lebegett a lelki szeme előtt, mint énjének kiegészítő része. Azzal már nem törődött, hogy szeretve féltett drágaköve ellenében mit nyerend majd : életre szóló boldogságot, avagy a pillanat mulandó szerelmét. Rajongással fogadta volna ezt is, mert ennek még az emlékében is oly isteni valamit látott, ami boldogsággal töltené el mindvégig, hátralevő napjait.

— Szeretni és élni, élni és szeretni és azután meghalni . . . !

És vitte, vitte őket a mámor tovább az örömök hullámszó tengerén, egy ismeretlen, idegen, talán ellenszenves tömeg közepette, amellyel éppannyira nem törődtek, mint a tömeg ő velük. A szenvedélyeknek, vágyaknak rabja volt ott mindenki, egyetlenegy ponton futott össze minden gondolat, minden érzélem :

— Szeretni és élni, élni és szeretni . . . !

Szóltak ugyan egymáshoz, nemcsak az ajakukkal, a szemük is, de a testük minden tagja is beszélt. Csakhogy soha ez életben meg nem mondhatták volna később, hogy mi is volt, amit mondtak

egymásnak. Mozogtak, forogtak az örvényben, előre, hátra. Az idő, mintha megállt volna: egyik félóra követte a másikat, nekik csak egy perc volt talán. De talán ennyi se. Mert, míg a sorok lassanként világosodtak s a páholyok és egyéb ülőhelyek kiürültek, addig ők csak táncoltak tovább, megfeledkezve az időről, a világról, de Sir Henryről is.

Troyer jó ideig nézte a táncukat, csöndesen, megelégedetten szívta a szivarját. Ennyi féltékenység se volt benne, az ilyen ostobaságra túlságosan angol volt. Megismerkedett egy szép asszonnyal, mint már ezerrel életében, hálásan fogadta a sors által juttatott kellemes utitársnőt és bizonyára hálásan vette volna azt is, ha Mrs. Mattay is hozzájárul kellemes emlékeinek néhány kedves órával való szaporításához. De az ilyesmit tragikusan venni — dehogya! Egy évnek háromszázhatvanöt napja van és ő még számított néhány esztendőre.

Ez a bölcs életfelfogás azonban mégsem gátolta meg abban, hogy miután már vagy másfélóra hosszát páholyból nézte a világ folyását, még pedig egyedül, ezt az állapotot meg ne unja. És mivel partnerei, úgy látszott legalább, tánc közben megőrültek, semmi kedvet sem érzett arra, hogy beláthatatlan ideig megmaradjon várakozó álláspontján. Ezért behívatta a mulatóhely igazgatóját a páholyba, átadta neki Mattayné retiküljét és így szólt:

— Látja kérem ott azt a hölgyet, halványzöld ruhában, annak az erőteljes gentlemannek a karjában? — És miután megállapították a személyazonosságát a szóbanlévő hölgynek, folytatta: — Akár elhiszi nekem, akár nem, ez az én lányom. Ez pedig a retikülje. Ha a lányom reggelig netán mégis abbahagyná a táncot, akkor legyen szives, neki ezt a retikült az én nevemben kiszolgáltatni. Ha nem hagyná abba, akkor ne zavarják semmiért sem, a retikült pedig küldjék el az én címemre, az

Imperial-szállóba, itt a névjegyem. És amennyiben a hölgy aziránt érdeklődnék, hogy én hová lettem, akkor mondja meg neki kérem, hogy hirtelenül álmokóba estem és hogy sürgősen alá kellett magamat vetnem megfelelő kezelésnek. De ne csodálkozzék kérem, azon, ha a hölgy azon csodálkozik, hogy atyai jogaimra hivatkoztam, amikor átadtam önnek ezt a megbizatást. A gyermekek rendesen háladatlanok és ha önnek uram, vannak gyermekei, akkor ezt bizonyára tapasztalatból tudja.

Az igazgató mély hajlongások közepette átvette a megbizatást és mialatt Troyer az ő jelenlétében a pincérnek kifizette a fogyasztást, azt gondolta magában :

— Ezeknek az angoloknak mind egy kerékkel többjük van a kelleténél . . . !

Ennek megtörténte után Troyer, mint aki dolgát jól végezte, elhagyta a Moulin Rouge-hoz címzett mulatóhelyet és amikor már az autótaxiban ült, amely őt hazafuvarozta, megállapította, hogy a multság alapján véve nem érte meg azt a másfél fontot, amibe került, akárhogy is számította az osztrák koronát.

XVI.

. . . És tobzódott a shimmy és a jazz-band, mintha már nem is a félőrült zenészek a különféle bolondos hangszereken, hanem ezek játszanának azokon, hullámzott a tömeg, durrogtak a palackok és Fifi, a fekete Fifi a páholy könyöklőjéről lelógatta a lábát a terembe és teli pohárral a kezében, rikító hangon énekelte : — *Und willst Du nicht die meine sein, na schön, dann nicht . . . !* Ő pedig, Hidvéghy, magához szorítva a kívánatos asszony hajlékony testét, még mindig vitte, vitte, előre, hátra, a lábait már nem is érték a padlót, nem táncoltak

többé, hanem lebegtek a levegőben, felemelkedtek az emberek fölé, mindenki nézte őket, mint valami csodát, pedig nem volt csoda, hanem egészen természetes és rendes dolog, amit a többiek persze nem értettek! És most már magasabban repültek, mint a páholyok, igen, ott lent ült Oltenburg, meg Rotaro és a félelemtől eltorzult arcokkal felkiabáltak mindenféle érthetetlen szavakat, szegények, földhözragadt koldusok, nem tudták, hogy milyen isteni érzés ez! És itt volt a nagy csillár, a rengeteg villanykörtevel! Csak tovább, fel fel, a mennyországba . . .!

De mi volt ez? Jedda ruhája megakadt a csillár egyik karjában . . . Ki akarta magát szabadítani, de nem bírt . . . — Segíts, az Ég szent szerelméért, mert lezuhanunk mindketten! — kiáltotta halál-sápadtan, ő pedig szintén latba vetette egész erejét, hiába, a csillár karja, mintha tüzes ujakkal megragadta volna most már az ő lábát is . . . Kiáltani akart ő is, de egyetlenegy hang sem hagyta el a torkát, pedig most, most végük volt, mert elhagyta őket az erejük és zuhantak, zuhantak alá, a mélységbe . . .

— Jedda, Jedda, jaj, Istenem! — taszította ki végül és valami biztos tárgy után kutatva, maga körül kapkodott a sötétségben. A mellkasa majd megrepedt, úgy dobogott a szive, a teste pedig csurom víz volt.

— Mi az, mi az, édes drága szívem? — felelte a közelében Jedda olyan hangon, mintha mély álomból ébredne. — Gyere, gyere ide hozzám, egyetlenem! Rosszat álmodtál, úgy-e, úgy-e?

Hidvéghy felkapta a fejét. A homlokához nyult. Mi volt ez? Ki beszélt itt hozzá? Mintha Jedda hangja volna . . . Hát lehetséges volt-e ez? Hol volt ő tulajdonképpen? Miért ez a sötétség . . .?

De a következő pillanatban már lett világosság. Kigyulladt egy kis villanyos állólámpa és rózsa-

szín fénnel elárasztotta a szobát. A lámpa pedig egy széles, csipkés sárgarézágy mellett állt, egy kis asztalkán és az ágyban, felkönyökölve, ijedten és mégis kedvesen rászégezve a tekintetét, meztelen karjait kitarva feléje, megpillantotta Jeddát.

Egyszerre kivilágosodott az ő fejében is.

— Bocsáss meg, ha megijesztettelek . . . — hebegte röstelkedve — valóban nem tudom, mi lelt engem! Valami rosszat álmodtam . . .!

— Te szegény! No gyere ide, gyere ide hozzám, hadd vígasztaljalak . . .!

Mint fülemüle a párját, oly szívhezszólóan hívogatta az asszony is a szerelmesét. Hidvéghy felemelkedett a chaiselongueról, amelyen alig töltött egy-két órát és odalopódzott az ágyhoz. És mialatt Jedda gyors mozdulattal ismét eloltotta a lámpafényt, a férfi már régen elfelejtette volt a lidércnyomást és remegve a boldogságtól, olthatlan hévvel, megint egészen rabja a vágyainak, térdreborult az ágy szélén és vad szenvedéllyel és mégis gyöngéden kereste reszkető ujjával, égő ajkaival az asszony csábos testét. Mintha újból, meg újból meg kellene győződnie arról, hogy az, minden gyönyörűségével és édes titkaival együtt, valóban máris az övé volt. És újból összeforrt legédesebb ölelésben két emberi lény, aki oly régen nélkülözte az élet varázsát.

Dél volt, mire arra eszméltek, hogy minden boldogságuknak dacára, mégis csak a földön járnak, vagy pontosabban meghatározva, Bécsben, a Grand-Hotelben, Jedda szobájában vannak és hogy nem maradhatnak ott örökké, különösen a férfi nem, akinek valamiképpen éppoly feltűnés nélkül kellett távoznia, mintahogy bekerült. Tartott is egy ideig, míg félig-meddig visszaemlékeztek a bejutás körülményeire.

Oly mámorban úsztak mindaketten, oly annyira állottak annak az egyetlen érzésnek a hatalmában,

amely teljesen rabjául ejtette őket, hogy a történetek közül csak az a tény lépett ki valamiképen világosabban az események homályából, hogy miután elhagyták a mulatóhelyet — a retikül is csodálatos módon velük volt — és a szálló közelébe értek, Hidvéghy kiugrott a gépkocsiból, míg az asszony továbbhajtattott és csöngetett az éjjeli portásnak. Nemsokára rá Hidvéghy is becsöngetett és elhaladva az álmos alkalmazott mellett, úgy tett, mintha a szálló vendége s mintha a szobakulcs a zsebében volna, mire utánarohant Jeddának, akit még a szobája ajtajánál ért utól.

Azután pedig betámolyogtak a szobába és halk sikoltással összeforrva egy lélegzetetfojtó, végnélküli nagy csókban, megfeledkeztek mindenről a világon.

Most pedig, hiába, ismét szembe kellett nézni a napfényvel, amely behatolt az összehúzott függönyök nyílásain és követelte a bebocsátását. A férfi volt, aki vállalta, hogy beengedi. És vakítóan, irgalmatlanul, mint a tüzes cherub, diadalmasan vonult be a napfény abba a tágas hotelszobába, amelyben minden mulandó volt, csak az éjjel ottszületett emlékek nem. Mert azok felejthetetlenek voltak, azok ott éltek és élnek ma is tovább és aki még azóta abban a szobában töltött egy éjszakát, álmatlanul tette azt és soha többet nem kívánczolt oda vissza . . .

XVII.

Aznap este Hidvéghy nem vacsorázott a Sacher-szállóban, hanem felkeresett egy kis vendéglőt a Favoritenstrassén, nem messze a Tereziánumtól, azután pedig hazament és belopódzott a szobájába, rázárta a kulcsot az ajtóra és kezdett levetközni. A természet újból követelte a jussát, de

nem a szerelem alakját öltötte most, amikor nesztelenül átlépte a gondosan elzárt hotelszoba küszöbét, hanem az álomnemtőét. De Hidvéghy azt hitte, hogy még dacolhat vele. Szükségét érezte annak, hogy beszámoljon magának mindarról, ami vele alig huszonnégyszáz óra leforgása alatt történt.

De az álom nálánál erősebb volt és majd hogy elnyomta abban a karosszékekben, amelybe gépiesen beleült. Még csak annyit tudott megállapítani, hogy néhány óra óta ismét egyedül volt, mert Jedda Pestre utazott, valamint, hogy jómaga nem egészen alaptermészetének megfelelően járt el, amikor, ha már nem kívánt társaságban vacsorázni, nem kereste fel legalább a vele egy szállóban lakó Oltenburgot, hogy kiegyenlítse a tartozását és megkérje, mentené ki a többieknél. Mulasztását feltétlenül jóvá kellett tennie mielőbb és mire ezt elhatározta, már az ágyban volt és oly mélyen aludt, hogy nem is hallotta többé, amint kopogtatott valaki az ajtaján.

A barátai ugyanis lent vacsoráztak az étteremben és nagyon fájlalták a távolmaradását. De amikor megtudták a portástól, hogy fent van a szobájában, hangosan adtak kifejezést elégedetlenségüknek.

Rotaro volt, aki, miután előbb a többiekkel együtt méltatlankodott — ezt is csak *par esprit de corps* tette — most annál melegebben kelt a védelmére.

— Hadd aludja ki magát, szegény — szólt nevetve, — ki tudja, az este óta egyáltalában ágyba került-e?

— Remélhetőleg, — vágott a védőbeszédjébe hamiskásan Puchmayr.

— Hja igen . . . — folytatta Rotaro, — hisz ezt én is remélem, csak attól tartok, hogy nagyon is rászorult a pihenésre. És ha egyebet se művelt volna, minthogy áttáncolja az éjszakát, úgy, amint

meg is tette, akkor is megérdemli, hogy elnézők legyünk. De az a nő, akit előkaparintott, a jó ég tudja, honnan — az már azután igazán *first class* volt!

A többiek élénken helyeseltek és találgatták, hogy vajjon ki lehetett? Csak Oltenburg volt kissé szótlan és miután az eszmecsere lecsöndesült, felvetett egy kérdést:

— Hátha valami baja van az öregnek? — mondta nem minden aggodalom nélkül. — Mi itt biztosra vesszük, hogy kialussza a görbe éjszaka következményeit és könnyen meglehet, hogy az alatt a mi szegény Imre barátunk lázban fekszik odafenn, vagy forró tányérokat rak a hasára. Azt hiszem, mégis csak elemi kötelességünk, hogy törődjünk vele kissé . . .!

Most már neki helyeselt mindenki, mire Oltenburg felvitette magát a második emeletre és kopogtatott barátja ajtaján. De mivel többszöri megisméltésre se kapott feleletet, növekvő aggodalommal ismét lement és bizalmasan beavatta a portást a titokzatos esetben. A portás jóindulatú mosollyal fogadta Oltenburg közlését.

— Nincs itt semmi baj, gróf úr — mondta, — az a bizonyos úr egészen jól érzi magát, csak kissé fáradt, bizonyára mulatott az éjszaka és nem is aludt itthon. Maga mondta az imént vagy talán félórával ezelőtt, hogy ne zavarjuk és hogy ne áruljuk el senkinek sem, hogy fent van a szobájában. De nagyon kérem gróf úrat, méltóztassék a közlésemet diszkréten kezelni!

— Értem, értem, — felelte szemét hunyorgatva Oltenburg, majd egészen közel hajolva a portás füléhez, kérdezte: — Bizonyára van hölglátogatója Hidvéghy úrnak, mi?

— Ki van zárva, gróf úr, — felelte a portás a leghatározottabban. — Ilyesminek sem a Sacher-szállóban, sem más, hasonló színvonalon álló házban nem szabad előfordulnia!

— Jó, jó, — hagyta rá Oltenburg és ismét hunyorgatott, — ismerjük ezt . . .

— Esküszöm . . .

— Jó, jó, maga egy pompás ember és külön megfogom dicsérni Sachernénak . . .

A portás halkán nevetett, de csak azokban a kezekben, amelyeket sohasem mert volna túllépni, Oltenburg viszont bement az étterembe és megnyugtatta a másik kettőt is.

Rotaro — persze, csak tréfából — azt javasolta, menjenek el ismét a *Moulin*-ba, de erre Oltenburg és Puchmayr oly fenyegető magatartást tanúsítottak, hogy ő volt az első, aki általános korai lefekvést indítványozott, amit egyhangúlag el is fogadtak.

Másnap reggel Hidvéghy, elhatározásához híven, felkereste Oltenburgot a szobájában. Éppen reggelizés közben találta. Oltenburg felugrott és zajosan üdvözölte :

— Szervusz, öregem, csakhogy látlak! Már attól féltünk valamennyien, hogy valami bajod van. Örömmel látom, hogy oly friss vagy, mint a hal a vízben!

— Hál Istennek, semmi bajom a világon, — felelte Hidvéghy kissé röstelkedve, azután bocsánatot kért amiatt, hogy se szó, se beszéd, elmaradt az este.

— Sohse kérj bocsánatot, édes Imrém, — tiltakozott a másik. — De azt az egyet már minden szépfítgetés nélkül ki kell, hogy jelentsem előtted : disznó szerencséd van, annyi bizonyos. Micsoda nő! Micsoda alak! Micsoda szemek! Ki volt ez, az Istenért? Remélem, nem vagyok indiszkrét?

— De, az vagy, — felelte Hidvéghy kedvesen. — Egy úri hölgy volt, bármennyire különösnek is hangzik talán és egy ifjúkori ismerősöm. A véletlen összehozott és felelevenítettünk régi emlékeket . . .

— No, akkor nem szoltam semmit. És, ami a régi emlékek felelevenítését illeti, hát az, a jelek-ből ítélve, mindenképpen sikerült is. Hogy rugtá-tok, a kutyafáját! Istenem, Istenem, be irigylésre-méltó vagy! Látod, te még nem mulasztottad el az átkelést — én igen. Te elmész egy ilyen helyre, a legtermészetesebben viselkedsz azokkal a leá-nyokkal, mintha mindennapos vendége volnál a világ összes *moulin*-jeinek és egyéb ilyen ronda helyeknek, aztán, alászolgája, meglátsz egy ifjú-kori ismerőst, rogyásig megtáncoltatod és végül el-lépsz vele Isten hírével! Én viszont úgy éreztem magamat egész este, mint a macska, ha visszafelé fésülik, utáltam önmagam, a szégyenpir szökött az arcomba, ha a hét darab ellátatlan csemetémre gondoltam, amire még jobban beszszeltem, hogy elhessegessem az ilyen ostoba gondolataimat. Reg-gel pedig, vigyen el az ördög, elmentem azzal a tátottszájú Mauzival. Most meg attól fogok félni egy álló hétig, hogy valami marhaságot csináltam. Pfuj Teufel . . .!

Hidvéghy jóízűen nevetett és megveregette Ol-tenburg vállát.

— Még egyet alszol rája és elfelejted az egé-szet. Holnap pedig viszontlátod leányodat és adod a méltóságteljes apát.

— No hiszen, köszönöm azt a méltóságot! Úgy bánnak velem ezek a gyerekek, hogy néha azt kér-dezem magamtól, csak én vagyok-e egy ilyen pi-pogya fráter vagy pedig csakugyan az idők szel-leme-e ez? Hiába, nagy baj, ha nincsen asszony a háznál! Én mondom neked . . .

— Nősülj meg még egyszer!

— Harmadszor? Hogy még egy rakás gyerme-kem legyen? — Oltenburg hevesen rázta a fe-jét. — Nem ettem bolondgombát, barátom. Vagy hogy felszarvaljanak? Az én koromban már vi-gyázni kell.

— Csak három évvel vagyok nálad fiatalabb, tehát nekem is szól . . .

— Mit akarsz? Nem az évek teszik, hanem egészen más valami. Te ne is beszélj. Azután egy gyermeked van és van feleséged is . . .

Hidvéghy feleslegesnek tartotta, Oltenburgot beavatni házasságának történetébe, így nem folytatta, hanem közömbös dolgokra terelte a beszélgetést, majd, miután kiegyenlítette a multkori mulatozásnak reá eső részét, azzal akart búcsúzni, hogy ha előbb nem, hát másnap amúgyis találkoznak, mivel neki is ki kell mennie Pressbaumba a leányáért.

— Óriási szívességet tehetnél nekem édes Imrém — kiáltott fel erre Oltenburg. — Nekem ugyanis ma még a Tereziánumba kell kimennem a fiamért és nem hagyhatom egyedül a kölyköt Bécs városában, hát ki kellene vinnem őt is Pressbaumba. De ha már amúgyis kimégy a kis Hannáért, elhozhatnád magaddal az én leányomat is! Persze csak akkor, ha nem okoz semmi nehézséget . . .

— Már hogyan okozna? A legnagyobb örömmel, legalább megismerkedem vele, már annyit hallottam róla!

— Nem valami híres dolgokat hallhattál felőle, de mindenesetre végtelenül lekötelezel. Még haza is kell utaznom velük és éppen elég sok a vasúti költség . . .

Ezen megállapodáshoz képest Hidvéghy másnap csakugyan maga ment ki Pressbaumba a két leányért. És úgy, mint már az első útja alkalmával, most is elég alkalma nyílt a töprengésre, mert, bizony, azóta se gyorsították meg az arra felé közlekedő személyvonatot. És mi mindenen ment keresztül azóta!

Akkoriban is gondolatait Hanna és Jedda között kellett megosztania, ma sem volt máskép.

Azzal az egy különbséggel, hogy a leányára való gondolat most jóleső nyugalommal töltötte el, míg Jedda egy fogalomná lett, amely, ahányszor eszébe jutott, akkorát rántott rajta, mintha elővigyázatlanul megérintett volna valami magasfeszültségű villanyvezetéket.

Amikor kisurrant a Grand-Hotelből, a feje még mámoros volt és még egészen az átélt gyönyöröknek és az efelett érzett boldogságnak a hatása alatt állott. Ennek az érzelemnek átengedte magát egész nap és ha jelentkezett is, talán még kissé határozatlan körrajzban, az a gondolat, hogy a történetek a jövőre nézve sem maradhatnak minden kihatás nélkül, Hidvéghy bosszúsan félrelökte, mondván, hogy ráér ő ezzel foglalkozni még más-kor is.

Este azután már nem viselkedett ilyen elutasítóan a jobbik eszével szemben, csakhogy akkor már oly fáradt volt, hogy le kellett mondania minden okoskodásról. De már másnap, alig hogy felébredt és különösen a reggeli fürdő után, egyszerre ott állt előtte a meztelen valóság és ezzel szembe kellett néznie.

Ennél a ténynél, igaz, nem jutott tovább és most is, azon az unalmasan döcögő vonaton sem sikerült kielégítő választ találni arra a kérdésre:

— És mi lesz ezután . . . ?

A véletlen — vagy magasabb rendeltetés talán? — összehozta egy szép és kedves nővel, aki neki valamikor, amikor még egészen fiatal volt, nagyon tetszett, akibe talán szerelmes is volt és aki ezeket az érzelmeket nemcsak viszonzta, hanem — úgy mondta legalább — megőrizte számára még akkor is, amikor ő már régen máshoz kötötte az életét. Ezt éppen azokban a napokban tudta meg, még pedig Jedda szájából, amikor még egészen frissek voltak a házassága felett érzett bánatának sebei, amikor talán még az önérzete, a hiúsága is leg-

jobban szenvedett. De a véletlen nem állt meg ennél, hanem ismét egy olyan pillanatban sodorta az útjába Jeddát, amikor szintén egy egészen rendkívüli állapotban vagy legalább is nem higgadt eszének birtokában volt. És a helyzet, a körülmények, az erotikus hangulat, a bizonyos vonatkozásokban évek óta gyakorolt tartóztatás — mindez hozzájárult ahhoz, hogy aggály nélkül fenékiig űrítse az örömök poharát, pillanatig sem gondolva arra, hogy amikor a szerelemnek ily határ nélkül áldozott, kötelességei is támadtak azzal a lényel szemben, amely talán maga volt a szerelmi áldozat.

Igen. Voltak kötelességei, nem volt szabad többé, ezt érezte világosan most is, azon a hosszú unalmas úton, a vonaton. De miből álltak azok a kötelességek? Ez igen komoly dolog volt. Vagy nem volt-e talán a legkomolyabb maga az a tény, hogy csak eszébe is jutott az a szó: *kötelesség* . . . ?

És erre nem tudott, de talán nem is akart felelni.

Aznap az események, ha egyébként jelentéktelenek is voltak, segítségére jöttek és másra terelték a figyelmét. A két fiatal leány öröme, hangos vidámsága átragadt ő rá is és nemsokára teljesen át is engedte magát annak az ártatlan, kedves hangulatnak, amely észrevétlenül hatalmába kerítette.

XVIII.

— Csak nem fogjátok egymást magázni? — szólt rá tréfásan Oltenburg a leányára, aki éppen Hidvéghyvel beszélgetett és nem tudott magához térni az afölötti csodálkozástól, hogy az atyja az ő kedvéért csakugyan levetette a szakállát. — Ezentúl egyszerűen Imre bácsi és Lilian lesztek egymás számára és megpecsételtek az egészet egy jó puszival. Világos, hogy ugyanazt követelem a magam és Hanna számára is!

A leányok boldogan odatartották az arcukat és így még szorosabbá lett a barátság a két régi pajtás, de talán még a két leány között is.

— Hát én velem mi lesz? — szólalt meg erre a kis Angelo, a kilencéves terezianista sértődötten, mire nevetve jóvátették a mulasztást és szent volt a béke.

Oltenburgék csak másnap reggel utaztak el Karinthiába, ősi fészükbe s így a délutánt és az estét is együtt töltötték Hidvéghyékkel. Hanna arra való tekintettel, hogy Liliannak nem volt egyebe, csak az intézeti ruhája, maga is csak abban maradt. Ez nem volt csekély áldozat, de Hanna azt gondolta magában, hogy úgysem ismeri őt senki és nem volt valószínű, hogy éppen aznap lássa viszont, ha csak messziről is, azt az egyetlen embert, aki előtt röstelte volna iskoláslányos külsejét.

Az egész társaság előbb moziba ment, azután pedig együtt vacsoráztak a Sacher-ben.

Alighogy letelepedtek a vendéglőben, megjelent Puchmayr. Valami üzleti ügyben sürgősen kellett beszélnie Hidvéghyvel s így elhatározta, hogy szintén ott vacsorázik. De alig, hogy megismertették vele a leányokat és a kis Angelót, aki igen büszke volt, hogy ennyi régi terezianistával lehetett együtt, feltűnt Rotaro fiatal és elegáns alakja is a látáron.

— Szent Isten! — szólt halkán Lilianhoz Hanna, aki elsőnek pillantotta meg a fiatal grófot. Úgy belepirult ebbe a viszontlátásba, hogy gyorsan a szándékkal leejtett szalvétája után hajolt, nehogy észrevegyék elfogódottságát.

— Mi bajod? — kérdezte Lilian meglepetve.

— Hallgass, az Istenért — felelte Hanna, sugdosva és megszorította Lilian karját. — Hát nem látod? Ott?

— Kicsodát?

— Rotarót!

Most már Lilian is észrevette a grófot, aki a terem közepén állt és körülnézett.

— Az ám! — suttogta vissza nagy örömmel. — Tudod, hogy neked milyen szerencséd van . . .!

De Hanna más nézetten volt.

— Ezt nevezed te szerencsének? Amikor nincs rajtam a szép ruhám, amelyben multkor látott? És nézd meg a hajamat! Botrány . . .!

— Mit akarsz? Én sem vagyok különb és egyébként így is nagyon csinos vagy.

— Köszönöm szépen. És ha az én helyzetemben volnál, akkor sem vigasztalódnál azzal, ha én mondanám neked, hogy csinos vagy így is. Csak nem jön ide, az Istenért?

— Az több mint valószínű. Hisz ő is terezianista volt. Már jön is.

— Tessék . . .

Csakugyan. Rotaro egyenesen az asztaluk felé tartott. Amikor meglátta Hidvéghyt, láthatólag megörült és fürkészőleg nézett az asztal körül. De akit ő keresett, sajnos, nem volt ott. Ő legalább nem látta.

Hanna pillanatig azon gondolkozott, ne bújjon az asztal alá, de azután maga is nevetett ezen az örültségen. Nem maradt más hátra, mint megalkudni a körülményekkel.

Rotarót a pajtásai élénken üdvözölték és Oltenburg legott végezte a bemutatást.

— Valóságos szerencse, hogy itt vagy, édes Félix, — szólt ezenközben, a fiatal leányokra mutatva — mert a mi hölgyeink már amúgy is panaszkodtak, hogy nincsen gavallérjuk! — Majd egész közel hajolt hozzá és nevetve a fülébe súgta: — Áldozd fel magad, kérlek és foglalkozz egy kicsit ezekkel a csitrikkel, oly hálásak lesznek! De az Istenért ne bolondítsd magadba őket és ha elárulod a Moulint Lilian előtt, hát én velem gyűlik meg a bajod!

Rotaro megértően nevetett és sok kedvességgel kérdezte a leányoktól:

— Megengedik, ugyebár, hogy maguk közé üljek?

— Hogyne — felelte Lilian, míg Hanna, aki nem tudta volna megmondani, hogy boldog avagy szerencsétlen-e ebben a pillanatban, csak annyit mondott félhangon :

— Természetesen . . .

Ezzel helyet adtak neki és Rotaro, láthatólag mulattatva, minden szavánál, minden mozdulatánál aláhúzta, hogy dehogy érzi magát úgy, mintha gyermekekkel volna dolga, hanem nagy leányokkal, akik igényt tarthatnak arra, hogy igen komolyan vegyék őket. De emellett egy kérdés a valóságban is nagyon érdekelte : az a jelentéktelen kisleány mellette, aki Hanna névre hallgatott, csak nem lehetett azonos azzal a bájos, gyönyörű teremtéssel, akit mintegy három héttel ezelőtt látott az atyja társaságában? Mert a hasonlatosság meglepő volt. Avagy talán Hidvéghynek is akkora rakás gyermeke volt, mint Oltenburgnak? Ha igen, akkor az ő évfolyamukat valóban megáldotta volt az Ég.

— Hogy van a bájos nővére?

Hanna első percben nem tudta, hová legyen a csodálkozástól, de nyomban rá felismerte, hogy milyen tévedésenk esett áldozatul a szomszédja. Határozottan megkönnyebbült.

— Köszönöm, jól, — felelte vakmerően. — Ismeri?

— Csak látásból — mondta Rotaro, most már sokkal biztosabban. — Vagy három hete, hogy itt vacsorázott a Sacherban, a kedves apja társaságában. Akkor láttam először és . . . utoljára.

— Milyen tragikusan mondja ezt, — szólta Hanna nevetve, mert Rotaro, amint az utolsó szavakat mondta, csakugyan kissé szomorúan lehorgasztotta a fejét.

— Ez valóban tragikus is, — felelte Rotaro mosolyogva és bólogatott. — Nem tudom, mit adnék érte, ha megismerhetném!

Hannának minden lelki erejére volt szüksége, hogy el ne árulja nagy zavarát. Komoly volt-e ez, vagy csak azért mondta Rotaro, hogy neki örömet szerezzen?

— Kiről beszélgetnek voltaképpen? — kérdezte Lilian, aki már régebben odafigyelt.

— A nővéremről, — felelte Hanna, de már nem azzal a biztossággal, mint az imént. Legszívesebben megrúgta volna a barátnőjét az asztal alatt, csakhogy igen messze ült tőle. Így tehát csak szemét hunyorgatta. És Lilian rögtön megértette a tréfát.

— Vagy úgy! Jeanneról beszélnek! — mondta igen komolyan, majd Rotaróhoz fordult: — Milyennek találja? Nem isteni szép leány?

— Éppen most fejeztem ki csodálkozásomat — felelte emez élénken. — Nagyon kár, hogy nincs itt ő is.

— Szóval, meglehetősen csalódott, amikor Jeanne helyett csak a kis nővérét találta itt! — szólt Lilian nevetve.

— A viláért sem! — tiltakozott Rotaro és Hannához fordult: — Ezt úgy sem hiszi el, ugyebár?

— Istenem, azok után, amiket az imént mondott, nem volna ebben semmi meglepő . . .

Hanna nyugodtan, sőt bizonyos közönnyel is mondta ezt, ami egy, az ő korában lévő leánynál határozottan szokatlan volt. Ez a biztos modor gondolkodóba ejtette Rotarót is és észrevétlenül még jobban figyelte Hannát, mialatt tovább beszéltek.

— Mindenesetre nagyon boldog vagyok, hogy összekerültem magával, kedves Hanna — mondta meggyőződéssel — és mindent el fogok követni, hogy kiérdemeljem a maga barátságát, ha ugyan van némi jogom arra, hogy számítsak rá. A papa és én egy intézetben nevelkedtünk . . .

— Tudom. Egy osztályban is voltak talán? Rotaro kedvesen mosolygott.

— Nem egészen. Bár nem igen látszik meg rajtunk a különbség, mégis valamivel fiatalabb vagyok a papájánál.

Hanna igen komolyan nézett rá.

— Csak nem akarja ezzel mondani, hogy az atyám már nem fiatal?

— Sőt, mert ha ellenkező nézetén volnék, a maga véleménye a korkülönbségünket illetőleg, engem egyenesen lesújtana.

— Nem vagyok Jeanne — mondta, most már maga is nevetve, Hanna.

— De a nővére — tette hozzá élénken Rotaro — és éppen ezért helyezek nagy súlyt a maga véleményére!

— Talán bizony az én protekciómra számít? — kérdezte Hanna hamiskásan.

— Feltétlenül — felelte Rotaro kedves hízelgéssel. — Azt képzelem, hogy magánál hatalmasabb pártfogót nem is találhatnék . . .

Hanna izgatottsága nőttön nőtt. Ez igen komoly dolognak látszott és ami még komolyabbá tette, az volt, hogy voltaképpen mindez neki szólt. Már-már úgy érezte, hogy nem képes ezt a játékot folytatni, de ennél az érzésnél erősebb volt a kíváncsisága.

— Nézze, kedves Rotaro gróf — szólt néhány pillanatnyi gondolkozás után — mondok én magának valamit. Én nagyon szívesen vállalkozom erre a protekcióra, de csak egy feltétel alatt.

— Parancsoljon velem! Előre is alávetem magam minden feltételnek!

— Hallgasson meg előbb. Mielőtt bárminemű ígéretet is tennék, tudnom kell, hogy mi a célja ezzel az egésszel? Mert figyelmeztetem, hogy a nővérem igen komoly leány, aki egyáltalában nem kapható arra, amit *ma* flirt alatt értenek . . .

Rotaro hátrahajolt és a legnagyobb érdeklődéssel vizsgálta Hanna vonásait. De Hanna arcában

egy izom sem mozdult meg. Érthetetlen! Úgy beszélt, mint egy felnőtt. Amit *ma* flirt alatt értenek . . . Hát édes Istenem, honnét tudja ez a gyermekleány, hogy ma mit értettek flört alatt és mit tegnap . . . ?

— Ne csodálkozzék — folytatta Hanna, amikor látta, hogy a kijelentése milyen hatást tett a szomszédjára — mi mai leányok sokkal előbbre vagyunk, mint voltak az anyáink. Ezt maga bizonyára személyes tapasztalatból is tudja, de éppen ezért újból figyelmeztetem, hogy a nővérem nagyon tisztességes leány, aki sohasem volna kapható arra, hogy a legszebb érzelmekkel játékot űzzön!

— De ki mondja magának, hogy ez a szándékom? tiltakozott Rotaro, akinek a csodálata és rokonszenve a kis szomszédnője iránt pillanatról-pillanatra nőtt. — Ha arra törekszem, hogy megnyerjem a maga barátságát és ezáltal azt is, hogy kedvező véleménnyel legyen rólam, ezt kizárólag azért teszem, mert a nővére oly mély benyomást tett reám és oly érzéseket váltott ki bennem, hogy azokat korántsem tekintem játéknak. Sajnos, nem vagyok mai gyerek és van egy bizonyos multam is. Ha tehát azt mondom, hogy nem tudom, mit adnék érte, ha megismerkedhetnék a nővérével, nem arra törekszem, hogy szaporítsam hölgyismerőseim számát! Ez nem játék, kis Hanna és ha annak tekinteném: ez rám nézve nagyon, de nagyon veszedelmes volna!

Hanna szíve erősen dobogott. Hiszen ez valósággal szerelmi vallomás volt? Ennek — egyelőre legalább — véget kellett vetni. Mert minden pillanatban be kellett következnie annak, hogy kiesik a szerepéből és ha Rotaro most, amikor kétéletűségének a sokalta előnytelenebb alakjában mutatkozott előtte, rájön, hogy ilyen rutul félrevezették, akkor egészen bizonyos, hogy nyomban megsemmisül a Jeanneról alkotott emléke és nem marad hátra más,

mint Hanna, az igénytelen valóság. Már pedig túlszép volt az a gondolat, hogy ő maga legyen, aki tesz ennek az aranyos fiúnak . . .

— Akkor hát vállalkozom a pártfogó szerepére — jelentette ki Hanna, félig ünnepélyesen, félig tréfásan — de most meg én kérek magától valamit!

— Parancsoljon, drága kis Hanna!

— Ígérje meg nekem, hogy egész este nem beszél többé egy szót sem Jeanneról, hanem foglalkozik velem is egy kicsit. Mert különben valóban féltékeny leszek a nővéremre és ezt csak nem akarja, úgyebár?

Rotaro boldogan nevetett és, persze, meghajolt Hanna kívánsága előtt.

Lilian, mint jó barátnő, már régen magukra hagyta őket, de ebben a nemes cselekedetben volt egy kis önzés is. Hanna papája iránt, az első pillanattól kezdve, hogy vele megismerkedett, eléggé nyíltan bevallott rajongással viseltetett. De, hogy a szíve mélyében ez nem is annyira a barátnője atyjának, mint inkább a férfinak szólt, azt még Hannának sem merte volna bevallani. Hidvéghy roppantul tetszett neki és amióta ismerte házasságának szerencsétlen körülményeit, még érdekesebbé is vált előtte.

Egyébként már a vasuton is nagyon összebarátkoztak és ami Liliannak különösen jól esett, az volt, hogy Hidvéghy is — vagy most már Imre bácsi — épp úgy viselkedett vele, mint Rotaro, vagyis egyáltalában nem úgy bánt vele, mint egy növendék-leánnyal.

— Kell, hogy egyszer eljőjjetek Hocholtenburgba, Imre bácsi — szólt hozzá, miután bevárta, hogy Puchmayr elintézzze vele üzleti dolgait. — Nagyon szép hely az, roppantul szeretem! Persze, kicsit unalmas . . .

— Okvetlenül ellátogatunk hozzátok Hannával — felelte Hidvéghy. — Mint egészen kis fiú, már egyszer jártam arra és gyönyörködtem a magasan a

fejem fölött égnek meredő várkastélyban. De miért mondod, hogy unalmas? Azt képzelem, hogy ott, ahol annyi fiatalság van együtt, az ember nem igen ér rá unatkozni?

Lilian nevetett.

— Az már igaz, — felelte — lárma és izgalom van elég. Nem csodálom, ha az öreg úr, akarom mondani, az apám, néha elveszti a türelmét és oda-kíván bennünket, ahol a bors terem. De télen, tudod, ha be vannak havazva az utak, ha kimarad a posta, ha heteken keresztül nem látni mást, mint az öreg Mrs. Wallace-t, a mi régi nevelőnőnket, aki még szegény anyákkal került a házunkba, meg a falusi tanítót és a plébánost, akkor, bármilyen gyönyörű is minden, néha oly siralomházi hangulat szállja meg az embert, hogy egész nap csak bögni tudna. Bögtém is eleget, attól a gondolattól, hogy még egy telet töltsék odafenn. Meg is kértem az öreg urat, engedjen el valami miniszteriumba vagy más hivatalba, de ő erről hallani sem akar.

— Azt hiszem, édes Lilian, hogy a papának igaza van — jegyezte meg Hidvéghy. — De nem haragszol, ugyebár, az őszinteségemért?

— Már hogy haragudnék ezért? — kiáltotta Lilian lelkesen. — Hisz lehet, hogy egészen buta dolog, amit szeretnék, de azt képzelem, hogy egy élet, megosztva komoly munka és bizonyos lelki szórakozások között, mint amilyeneket csak a nagyváros képes nyújtani, egyedül érdemes arra, hogy leéljük! Ne hidd, Imre bácsi, hogy valami nagy igényeim vannak, hogy talán egész nap mulatni kívánnék vagy, tudom is én, állandóan társaságba járni, táncolni — dehogy! De egyszer-kétszer hetenként jó zenét hallgatni, színházba menni, kiállításokat, képtárákat bujni, szellemes emberekkel összejárni, akik még bíznak az emberiség jövőjében és nem jajgatnak egész nap azon, hogy: hová lettetek, régi jó idők — ez volna vágyaimnak netovábbja . . . Persze,

ha nem lehet, hát nem lehet és belátom, hogy a papának igaza van, ha azt mondja, hogy otthon szűkség van rám.

Hidvéghy feszült figyelemmel hallgatta Lilian fejtegetéseit. Ez az érett, határozott felfogás egy leányka részéről, aki, ha idősebbnek is látszott Hannánál, mégis csak gyermek volt, meglepte. De hiszen a saját leányától is hallott már egyet-mást, ami gondolkozásba ejtette.

— Nagyon érdekel, amit mondasz, kedves Lilian — szólt egy kis szünet után. — Teljesen értem, hogy a nagyváros által nyújtott szellemi élet után vágyódsz és nagyon jól teszed, ha ezt a — hogy úgy mondjam — programot tűzöd magad elé. Ha erősen akarod, el is fogod érni. Ezt a fogságban tanultam és meggyőződésem, hogy enélkül az erős akarat nélkül sohasem sikerült volna visszajönnöm. De egy olyan értékes kis nőre, mint amilyen te vagy, édes Lilian, más feladatok is várnak ebben az életben, nem csupán az, hogy fentartsa szellemi standardját. Egy szép napon férjhez fogsz menni és a boldog házasságnak egyik főfeltétele, hogy az asszony teljesen uralja azt a kis birodalmat, amelyben rendelkezni neki van fentartva. Ezzel nem akarom mondani, hogy az asszony maga főzzön vagy hogy egész nap lehetetlen külsőben járjon-keljen, sűröngjön-forogjon a házban, mosdassa a gyermekeket, foltozza a lyukas harisnyákat, meg a fehérneműt. Isten őrizze az embert az ilyen szegény teremtéstől, aki, legjobb akarattal talán, de végeredményben mégis csak pokollá teszi a saját és az ura otthonát. De érteni, igenis kell mindezekhez a dolgokhoz, mert csak az tud parancsolni, aki maga is tudja, hogy mit követelhet a környezetétől. És ezért mondom, hogy az az egy-két esztendő, amit még otthon fogsz tölteni, igen jó iskola lesz későbbi életed számára és csak ki fogja egészíteni egyéniségedet.

— Istenem, be szépen mondd ezt, Imre bácsi —

jelentette ki Lilian csodálattal. — Látod, ha így beszélnek hozzám, akkor meg is értem! De mondd meg ezeket az öreg úrnak, mert ő, úgy látszik, azt képzei, hogy egész életében egyebet sem fogok tenni, mint dajkálni a kis testvéreimet, meg, amint mondtad, harisnyát foltozni!

— Jól van, megmondom apádnak, de meggyőződésem, hogy amugysem képzei másképen a dolgot. Ő is csak arra a pár esztendőre gondol, míg férjhez nem mégy.

Lilian szomorúan rázta a fejét.

— Ki vegyen el egy olyan szegény konteszt, mint amilyen én vagyok? — szólt lemondóan. — De, még ha akadna is e nagy világon valaki — tette hozzá tréfás mosollyal, — ki az ördög jöjjön el az emberért oda fel, a vadonba, ahol csak vércsék fészkelnek, meg egy pár zerge lakik, amely a háborúban a mi szikláinkra menekült?

Hidvéghy megfogta Lilian kezét.

— Ez ne okozzon neked gondot, drága Lilian — mondta lelkesen, de egyuttal kissé meghatottan is. — És ha az «öreg úr», aki egyébként megérdemelné, hogy ne így nevezd többé, amióta a te kedvedért vetette le a szakállát, mégis megfélelkezne rólad, hogy egy fiatal leánynak szórakoznia is kell, majd tesszünk róla, Hannával együtt, hogy neked is jusson belőle!

— Igazán? — szólt Lilian, rászögezve ibolyakék szemét. — Igazán megtennéd?

— Megígértem és megtartom. Majd elviszünk farsangolni, vagy Pestre, vagy Bécsbe.

Lilian túlboldog volt. Legszívesebben élt volna azzal a jogával, hogy «Imre bácsiját» megcsókolhassa, de ott a Sacher nyilvános éttermében, ezt még sem lehetett megtenni. Ezért csak hangosan adott kifejezést örömének, hálájának.

— A leckét pedig, amit adtál, Imre bácsi, megér-

demeltem — szolt azután. — Soha többé nem fogom mondani az apámra, hogy : az öreg úr!

— No, ez nagyon szép lesz tőled, legalább nekem sem fogod minduntalan eszembe juttatni a saját koromat.

— Ó Istenem, hisz ez egészen más! — tiltakozott Lilian. — Hisz te oly fiatal vagy, hogy, ha nem tudnám, hogy valóban te vagy Hanna édesapja, akkor én azt nem hinném el senkinek sem és azt mondanám, hogy rosszakaratú ráfogás!

— Mi az, mi az? — kérdezte Oltenburg, aki figyelte, miután egész idő alatt Puchmayrral politizált. De a leány helyett Hidvéghy felelt és inkább csak azt mondta el, hogy mit ígért Liliannak.

— Könnyelmű fráter vagy, — hagyta rá, fejét rázva, Oltenburg. — Ha egyszer megteszed, nem rázod le többé a nyakadról, én mondom neked, vigyázz!

— Annyi baj legyen, — felelte Hidvéghy jókedvűen, magában pedig élvezte azt a hálás szempillantást, amellyel fellépését megjutalmazták.

— Ha már most így tud nézni ez a kislány, — gondolta magában, — akkor mi lesz később?

Talán még jobban élvezte volna ennek a bájos kis teremtésnek a társaságát, ha apai minőségéből folyólag nem támadtak volna némi aggályai, amikor látta azt a másik szemjátékot is, amely Hanna és Rotaro között ment végbe, arról nem is szólva, hogy a többnyire félhangon folytatott élénk beszélgetésük egészen úgy festett, mint egy rendes udvarlás. És önkénytelenül erre is csak azt mondta magában :

— Hát később mi lesz . . . ?

Amíg a nagyoknak ilyenképen telt el az idejük, addig a kis Angelo iszonyúan unatkozott, mert vele bizony alig törődtek. Kétségbeesésében kis golyókat gyurt kenyérből és, ha nem nézett oda az apja, megdobálta a szomszédasztalokat, egészen addig, amíg egy idősebb úr észre nem vette a játékot és ujjával meg-

fenyegette. Ettől kezdve azzal mulatott, hogy levette a cipőjét az asztal alatt és ismét felhuzta. De egyszer oly messzire esett az egyik cipő, hogy nem tudta többé a lábával elérni. Erőlködött, fészkelődött, míg az atyjának is feltűnt.

— Mit izélsz? — rivalt rá Oltenburg.

Angelo vállát vonogatta, dacoskodott, a végén sírva fakadt és bevallotta, hogy nem találja meg a cipőjét.

Ez a kis epizód megadta a jelt az általános indulásra. Az urak fizettek, a leányok elszomorkodtak, csak Angelo volt boldog, hogy megszabadul kínos helyzetéből. De Hidvéghy sem sajnálta, hogy felkeltek az asztal mellől, mert szerinte Rotaro túlságosan komolyan vette Oltenburg biztatását.

XIX.

Oltenburgék reggel elutaztak, Hidvéghy napközben a városban sétálgatott Hannával, meglátogatták a téli tárlatot is. Este pedig, hogy elkerülje Rotarót, elvitte a leányát a Hartmann-vendéglőbe. Nem vette észre a fiatal grófot, aki éppen a Jockey-Club irányából jött a szálló felé, amikor ő Hannával átment az Operaház irányába.

Rotarónak sejtelve se volt, hogy Hidvéghy kerüli őt s így elhatározta, hogy utánuk megy és adott esetben, mintegy véletlenül hozzájuk csatlakozik. Szerette Hidvéghyt, de nagyon tetszett neki a kis Hanna is, akiben egyébként bizonyos fokig legalább, a hasonmását látta Jeannenak. Úgy érezte magát a közelében, mintha nem is lenne olyan nagyon távol tőle az a gyönyörű leány, akibe — hisz eléggé világosan adta értésére Hannának — valóban beleszeretett. Azelőtt kinevette azokat a naiv lelkeket, akik az első tekintetre való szerelem lehetőségéről beszéltek előtte. És ime : most vele esett meg és nem nevetett többé.

Követte tehát Hidvéghyt és Hannát és amikor látta, hogy bemennek Hartmannhoz, még egy kis kerülőt tett, hogy azután szintén betérjen a vendéglőbe.

Mint minden a világon, a háború óta a Hartmann-étterem közönsége is megváltozott. A hajdanában úri középosztály helyett most dominált a főleg olaszokból és örményekből álló sibertársaság és ennek következtében tele volt a vendéglő kokottokkal is, úgy hogy Hidvéghy sajnálta, hogy ilyen helyre hozta el a leányát.

De nemcsak Hannára való figyelemmel bántotta, hogy idejött, volt ennek más oka is. Minduntalan azon kapta rajta önmagát, hogy a Grand-Hotelben eltöltött éjszaka óta valami megmagyarázhatatlan nyugtalanság, idegesség fogja el, mihelyest csak félig-meddig csinosnak nevezhető nő közelébe kerül. Mintha valami titokzatos erő dolgozna benne, úgy nézte és majd elnyelte őket a tekintetével, tanulmányozta az alakjukat, a lábukat, kezüket, de a képzelete még ennél sem állt meg és a lelki szeme még azt a keveset is vélte látni, amit a modern öltözet eltakar és mohón engedte át magát követelően fellépő vágyainak. Ez a nála teljesen szokatlan, vagy legalább is hosszú éveken át szunnyadozó állapot az említett időpont óta oly hevesnek bizonyult, hogy még a kis Lilian közelében is érezte a hatását. Ebben az esetben persze, mihelyest ez a felfedezés átlépte öntudatának küszöbét, ismét urrá lett érzelmein és majdnem felháborodással utasította vissza gondolatait, amelyekben szentségtörésfélét látott.

És most, a Hartmannban, amerre nézett, csupa csinos nő, akik bizony, nem fukarkodtak bájaik kiállításával . . .

Hanna ez alkalommal felvette szép kis ruháját és maga igyekezett utánozni a fodrászsegéd multkori mesterművét. Mestermű ugyan nem lett belőle, de a frizura mindenesetre eléggé jól sikerült és hozzá-

járult az ujbóli metamorfózis tökélyéhez. Ezt Hanna, indulás előtt, minden kétséget kizáró módon megállapította, amikor a tükörbe nézett. Alig ismert rá saját magára. Igen, most ismét egészen Jeanne volt. De atyjának az a váratlan elhatározása, hogy nem a Sacherban, hanem másutt vacsoráznak, áthuzta számításait. Rotarótól tudta, hogy ismét eljön és még soha életében nem örült annyira valaminek, mint annak a pillanatnak, amikor Felix gróf benne — Jeannera fog ismerni. Azért félt is kissé ettől a találkozástól, az bizonyos. Mert azok után, amiket neki előttevaló este a fiatal gróf elmondott, az egész dolog nem volt az az ártatlan tréfa többé, amelynek az első pillanatban látszott. De mit szól majd hozzá az atyja, ha . . . !

Nem, nem, ki tudja, nem volt-e mégis sokkal okosabb, hogy ma este nem vacsoráztak a Sacherben...?

Néha úgy érezte, hogy mindent el kell mondania az apjának. De nem volt hozzá bátorsága. Mert attól félt, hogy az atyja egész biztosan véget vet a dolognak. Pedig kár lett volna, hisz olyan szép volt, oly jól esett álmodozni, izgulni, reménykedni!

Hídvéghy sem tett említést Rotaróról, bár eredetileg ez volt a terve. De azután azt gondolta, hogy hátha tévedett? És ez esetben minek olyasmire irányítani Hanna figyelmét, amire még nagyon is ráért?

Ezek a ki nem mondott gondolatok talán jobban éreztették a hatásukat, mintha elhagyták volna szűk börtönüket. Mert szótlankok voltak mind a ketten és érezték is, hogy van valami közöttük, ami — ha csak pillanatnyilag is — elválasztja őket egymástól. És ez mindkettőjüknek fájt.

De egyszerre kiderültek Hanna vonásai és gyönyörű pír futotta be az arcát.

Megpillantotta Rotarót, amint belép az étterem forgatható üvegajtaján és, mint akinek sejtelve sincsen az ő otlétükről, komoly ábrázattal, kissé unottan, szabad asztal után néz széjjel.

— Ni, Rotaro . . . ! — mondta Hanna önkénytelenül.

— Hol? — kérdezte Hidvéghy bosszusan. Nem kellett bevárnia a leánya feleletét, mert Rotaro — aki ez alkalommal kitünő színésznek bizonyult — egyszerre csak «felfedezte» őket és a «meglepetéstől» mindjobban kiderülő vonásokkal jött feléjük. De ekkor kisült, hogy nem is volt olyan mesés színész, mint amilyennek maga is képzelte magát, mert csakugyan a legnagyobb mértékben meglepődött, amikor *Jeanne*-t pillantotta meg Hidvéghy társaságában, holott megesküdött volna, hogy a barátja a kis *Hannával* hagyta el a Sacher-szállót. Meghökken.

— Ez igazán nagyszerű — szól mégis, üdvözlés után, Hidvéghyhez. — Nem akartam állandóan asztalodnál alkalmatlankodni és elhatároztam, hogy másutt vacsorázom. És most ismét itt van az imposztor! Nem volnál egyébként szíves, engem bemutatni? — tette hozzá egy oldalpillantással Hannára, aki zavartan hol rá, hol az atyjára mosolygott.

Hidvéghy felkapta a fejét.

— *Mit* csináljak? — kérdezte, a legnagyobb csodálkozással füléhez emelve a kezét. Azt gondolta, hogy vagy nem jól hall, vagy pedig, hogy Rotaro egyenesen a Moulin-Rougeból jön, illetve, mivel ez ilyenkor nem volt valószínű, hogy meghibbant.

— Mutass be a leányodnak, kérlek — ismételte a gróf, most már szintén zavarban.

— Nem értelek — felelte Hidvéghy bosszusan. Hiszen már ismered, mit akarsz?

Hanna úgy látta, hogy jó lesz, véget vetni a félreértésnek.

— Igen, igen, papának igaza van — szólalt meg egyszerre élénken és kezét nyújtotta Rotarónak. — Csakhogy nem ismer rám Félix gróf ebben a díszes travesztiában! No, ne csodálkozzék már és üljön le! Hanna polgári néven Johanna, ami nem nagyon költői név és bizonyára ezért mondják a franciák: *Jeanne*.

Rotaro összecsapta a kezét és mintegy megsemmisülten székre dült.

— Hát most mondja még a szemembe, kedves Jeanne vagy Hanna vagy Johanna, hogy én vagyok a legnagyobb barom, akivel életében találkozott! No de ilyet! Le tudnám tépni a fejemet!

Hanna halkan nevetett — pedig nem igen volt kedve hozzá. Rotaro egyenesen hahotázott és Hidvéghy egy szót sem értett az egészből.

— Miféle komédia ez? — kérdezte végül, most már maga is derűsebb ábrázattal. — Ha már nevettek, hát magyarázzátok meg, hadd nevessek én is!

A fiatalok belátták, hogy csakugyan tartoznak némi magyarázattal és egyszerre elkezdtek beszélni. Jó ideig tartott, míg meg bírták értetni Hidvéghyvel, hogy voltaképen mi történt. Arról persze, hogy Rotaro mit mondott Hannának Jeanne számára — mélységesen hallgattak.

Hidvéghy a fejét rázta.

— Nem hittem volna, hogy még ennyire gyerek vagy, — szólt Hannához. — Ilyesmit az ember még tréfából sem csinál és ha Félix ezért megapprehendálna rád, csak igazat adhatnék neki.

Hanna elpirult.

— Belátom, hogy rossz tréfa volt — mondta és Rotaróhoz fordult. — Bocsásson meg, kérem. Nem teszem többé . . .

Az utolsó három szó — akarva vagy véletlenül — oly kedvesen, tréfásan hagyta el a fiatal leány száját, hogy a két férfi elnevette magát. De Rotarónál ez csak egy pillanatig tartott.

— Lássa, most az én butaságom miatt még magának tesz szemrehányást a papája, — mondta rendkívül sok melegséggel. — Ezért nekem kell bocsánatot kérnem, nem magának. Követeljen tőlem akármit, hogy jóvátehessem a hibámat!

Oly mélyen nézett a fiatal leány szemébe, hogy Hanna az abroszra szegezte a tekintetét. Nem tudta,

hogy erre mit feleljen. De annyi bizonyos volt, hogy Félix gróf nem neheztelt rá . . .

— Ne komédiázz már, az Istenért — szólalt meg kissé idegesen Hidvéghy és megérintette Rotaro karját. — Ne felejtsd el, hogy Hanna ezidőszerint még iskolásleány. Ha így folytatod, tudja a jó ég, még mit képzél magáról . . .!

Hanna összerázkódott és olyan szempillantást vetett az atyjára, hogy ez megijedt. Mi volt ez? Ilyennek sem látta még. Hiszen egészen kislány korában sem volt mérges természete.

— Édesapámnak igaza van — jelentette ki Hanna, aláhúzva minden szavát — azért mégsem lett volna szabad engem nevetségessé tenni Rotaro gróf előtt . . .

— Én azt teszem, amit jónak látok, felelte Hidvéghy hidegen — és nem fogadok el tőled semmiféle kritikát.

Rotarót a legnagyobb mértékben kellemetlenül érintette ez a jelenet.

— De, édes Imrém, én vagyok az oka mindennek és . . .

— Bocsáss meg, ebbe nem engedek semmiféle beleszólást. Ez kizárólag az én magánügyem Hannával. Beszéljünk másról.

Hanna lesütötte a szemét. Csak nehezen birta visszatartani a könnyeit.

— Szives elnézésedet kérem, édes Imrém, ha bátorságot veszek magamnak, hogy neked ellentmondjak. Ez nem kizárólag a te és Hanna ügye, ehhez van közöm nekem is. De hogy ezt megértsd, kell, hogy előbb egy kérdést intézzek a leányodhoz. Megengeded, ugyebár?

Hidvéghy kelletlenül vállat vont.

— Nem bánom, De ezzel aztán fejezzétek be ezt a dolgot.

— Úgy lesz, amint akarod — felelte Rotaro igen komolyan, majd Hannához fordult: — Teg-

nap arra kértem magát, Hanna — szólt kedvesen és mégis elfogódottan — lenne a pártfogóm valakinél, egy reám nézve igen fontos ügyben. Maga nem idegenkedett ettől a szereptől, de bizonyos feltételtől tette függővé, hogy nekem segítséget nyújtson. Azt hiszem, hogy a feltételt illetőleg már tegnap megnyugtattam, mégis szükségesnek látom ma utólag is férfiszavamra kijelenteni, hogy attól az ügytől, amelyet letettem a maga kezébe, életem boldogsága függ. A kérdésem tehát, melyet édesatyja beleegyezésével e pillanatban magához intézek, kizárólag az, vajjon megtanácskozta-e már közben az illetővel, akinél vállalkozott a pártfogásomra, ezt az engemet oly közletről érintő ügyet és ha igen, számíthatok-e az illetőnél kedvező fogadtatásra?

Elhallgatott és őszinte tekintetét Hannára szegezve, várta a választ. Hanna szíve oly erősen dobogott, hogy a torkában érezte az érverést.

— Igen — felelte félhangon, de határozottan — számíthat rá . . .

— Micsoda bonyodalmas, titkosatos ügy ez — jegyezte meg Hidvéghy most már sokkal barátságosabban. Ez nem volt csoda: biztosra vette, hogy a rejtelmes harmadik nem lehetett más, mint Lilian. Tehát ezért ez a bizalmas suttogás, tegnap este . . .

Rotaro szeme felcsillogott a boldogságtól.

— Ha így áll a dolog — mondta és most Hidvéghyhez fordult — akkor engedj meg, kedves Imrém, hogy ezennel megkérjem tőled Hanna leányod kezét.

Hanna önkénytelenül elfordult, hogy ne is lássa, hogy erre mi fog bekövetkezni. Hidvéghy pedig hátrazökkent és rábámult Rotaróra.

— Félix! — kiáltotta magánkívül. — Megbolondultál?

— A legkevésbé sem — felelte a fiatal gróf igen

nyugodtan — de értem, hogy kissé meg vagy lepetve . . .

— Kissé nagyon! — hagyta rá Hidvéghy mérgesen. — Hisz ez örület!

— Hallgass meg, kérlek, nyugodtan. Én tegnap este, abban a hiszemben, hogy a leányod nővérevel beszélek, mit sem sejtve, elárultam, hogy mit érzek Jeanne iránt, Hanna pedig éppen most, hisz hallottad, arról biztosított, hogy Jeanne nem viselkedik irányomban közönnyel. Ezt a választ, amely engem túlboldoggá tesz, rendes körülmények között semmiesetre sem volt szándékom kierőszakolni úgy, amint ezt megtettem. De mivel a véletlen úgy hozta magával, hogy Hanna e pillanatban bizonyos támogatásra szorul, amelyre Jeannenak talán nem volna szüksége, nem volt semmi értelme sem annak, hogy elodázzam a lépésemet. Ismétlem: engedd meg, hogy megkérjem leányod kezét.

— Mit szóljak ehhez? — kérdezte kis idő múlva Hidvéghy, mialatt Hanna kezdett időnként lopva az apjára nézni. — Oly váratlanul ér engem ez és olyannyira ellenkezik minden józan felfogással, hogy kő esne le a szívemről, ha azt mondanád nekem, hogy meg akartatok engem tréfálni. Kegyetlen, talán nem egészen illő tréfa volna, bevallom és mégis szívesen nevetnék rajta magam is.

— Csak nem kételkedsz szavam komolyságában? Vagy a személyem ellen volna kifogásod?

— A viláért sem. Tudod, hogy nagyon rokonszenvezem veled és ha később valamikor — nem mondom, de ma? Ez abszurdum.

— Tehát annak rendje s módja szerint elutasítasz?

— Itt, ezen a helyen, semmiesetre sem adom meg a választ. De annyit már most is mondhatok, hogy lehetetlent követelsz tőlem. Hisz ez a leány még gyerek, nem látod?

— De édes jó papikám! — avatkozott a párbeszédbe most már Hanna is.

— Igenis, gyerek vagy és vaksággal vert meg engem a jó Isten azon a napon, amelyiken saját magam bújtattalak ebbe a külsőbe. Ez az oka mindennek! Hiszen sejtelled sincsen, hogy miről van szó! Hiszen fogalmad sincsen az életről!

— Dehogy is nem, édes papim és amit még nem tudok, azt meg fogom ismerni Félix gróf oldalán!

— Úgy van! Úgy van! — helyeselte elragadtatva Rotaro. De Hidvéghy rá sem hederített az utóbbira hanem, Hannát ki sem engedve a szeméből, folytatta :

— Több őszinteséget vártam volna el tőled, Hanna. Ilyen helyzetbe hozni az embert — hallatlan! Ha itt volna az édesanyád és nem én, ez bizonyára nem történt volna meg. Persze, hiányzik a bizalom . . .!

— De édes jó atyám . . .!

— Elég volt. Veled egyébként még külön beszélek. De téged, kedves barátom — s ezzel Rotaróhoz fordult, — egyszerűen nem értelek. Egyszer, egyetlen egyszer beszéltél Hannával, akkor sem tudtad, ő-e az, vagy más valaki és ma megkéred a kezét! Valld be magad, hogy könnyelműen, meggondolatlanul cselekedtél!

Rotaro mosolyogva vállat vont.

— Bevallom, hogy a látszat ellenem szól, de mégsem érdemlem meg tőled ezt a kemény kritikát, édes Imrém . . . Egyébként teljesen osztom a felfogásodat, hogy ez nem az a hely, ahol ilyen dolgokról tárgyalni lehet és bocsánatot kérek, hogy erről megfeledkeztem. Éppen ezért arra kérlek, engedd meg, hogy holnap délelőtt tiszteletemet tegyem.

— Holnap délelőtt? Hát ennyire sürgős neked? Holnap, a szent estén?

— Ha nem veszed rossz néven, éppen erre a napra helyeznék súlyt. Talán ismét azt a látszatot fogom kelteni, mintha nem viselkednék eléggé ko-

molyan, de nem képzelhetnék el szebb, gyönyörűbb karácsonyi ajándékot, mint azt, ha megtisztelnél a bizalmaddal és ha hagynál legalább egy kis reményt.

— Te bolond! — felelte Hidvéghy és akarata ellenére is elmosolyodott. De azután ismét egészen komolyan hozzátette: — Akkor hát várlak, holnap délelőtt. És most csakugyan beszéljünk másról.

De Rotaro felkelt.

— Bocsánatot kérek, ha magatokra hagyok beneteket. Mert most már egészen bizonyos, hogy csak zavarnék. Tehát a vizontlátásra holnap, kedves Imrém. Csókolom a kezét — Jeanne . . .!

Katonásan és mégis végtelen eleganciával összeverte a bokáját, azután pedig, a körülötte ugráló pincérek segítségével, belebújt a bundájába és anélkül, hogy még egyszer hátranézett volna, elhagyta az éttermet.

XX.

Csak elutazás előtt, vagy a vasúton, egyik vonat érkezése és a másik indulása között, szoktak az emberek oly sietséggel túlesni az étkezésen, mint aznap este Hidvéghyék a Hartmann-féle vendéglőben. Hanna egyáltalában képtelen volt arra, hogy még csak egy falatot is lenyeljen. De, hogy az atyja ne vegye észre, szorgalmasan turkált a tányérján, azután pedig a villával meg a késsel eltakarta a maradványokat.

Ilyet! Ilyet! Megkérték a kezét!

Hidvéghynek is csak ezen járt az esze. De ellenében Hannával, úgy evett, mintha napokig koplalt volna és oly eréllyel esett neki a sültnek, meg a tésztának, mintha rajtuk akarná magát megbosszulni azért a meglepetésért, amelyben Rotaro részesítette.

— Ha már most így kezdődik, akkor nem lesz

könnyű dolgom Hannával . . . — ismételte magában.

Egyikük sem szólt semmit, csak amikor fizetésre került sor, Hidvéghy aziránt érdeklődött a leánynál, hogy hány darab zsemlyéje volt, mire Hanna, az igazsághoz híven, kijelentette, hogy egy se.

Az egész úton hazafelé Hidvéghy azon gondolkozott, hogy mit is mondjon Hannának? Nem mintha nem lett volna ezer meg ezer mondanivalója, csak azt nem tudta, mivel kezdje?

Hanna megkönnyítette a feladatát.

A szobába érve, levetette a kabátját, letette a kalapját és az atyja elé lépett.

— Miért haragszik voltaképpen oly rettenetesen a maga egyetlen leányára? — kérdezte kissé tréfásan, de végtelenül sok kedvességgel.

A jég meg volt törve.

Hidvéghy megölelte a leányát.

— Dehogy haragszom rád, drága kis szívem — mondta. — Az ugyan bántott, nem mondom, amikor kioktattál, hogy ne tegyelek nevetségessé Rotaro előtt . . .

— Bocsásson meg, édes jó papikám — vágott a szavába Hanna — ez nagyon csúnya volt tőlem, belátom. De úgy szégyeltem magamat — — —

— Megbocsátok és ha tudtam volna, hogy ebből mi fog kisülni, valószínűleg nem is adtam volna alkalmat arra, hogy Rotaro a védelmedre siessen azzal, hogy megkérje a kezedet. De most mondd meg nekem, az Ég szerelmére, mi lelte ezt a Rotarót? Kétkedem benne, hogy józan volt!

Hidvéghy karosszékre dobta magát és szivarra gyújtott.

— Lássá, én nem kétkedem Rotaro józanságában — jelentette ki Hanna, igen komolyan. — Nem tudom elképzelni, miért kellene valakinek részegnek lennie ahhoz, hogy megkérje a kezemet. Papi olyannyira kizártnak tekinti ezt?

— Nem erről van most szó, értsd meg, kis fiam! Hanem arról, hogy ez a derék, jó fiú egyáltalában nem ismer téged, meg hogy te nem ismered a férfiakat és az életet.

— Lizi nagymama is tizenhatéves korában ment férjhez . . .

— Az ám, de szerencsétlen volt is egész életében, mert csak később jött rá, hogy sohasem szerette az urát.

— Anna néni mindig nagyon boldog volt és ő sem volt sokkal idősebb, amikor férjhez ment.

— Kivétel volt. De jól van, ne beszéljünk a korról. Hát te, te ismered egyáltalában Rotarót?

— Ismerem.

— Tegnap óta!

— Látásból már régen ismerem. Be szokott járni a Sacré-coeurbe. Minden leány szerelmes belé.

— Látod, ebből a válaszból is látszik, mennyire nem tudod, hogy miről van szó. Csacsiság!

— De tudom és én ezt igen komolyan veszem. Rotaro el akar venni feleségül, ugyebár és én azt hiszem, hogy igen boldog leszek vele.

— Leszek? Ohó, ott még nem tartunk, édesem! De mondd csak : mit érzel Rotaro iránt? Nem arról beszélek, amit az imént mondtál, hogy az összes leányok szerelmesek Rotaróba, hisz azok azt képze-lik, hogy minden élő lénybe szerelmesek, ami a közelükbe ér, talán még az apácákba is! Nem, hanem azt mondd meg nekem, becsületesen, őszintén : mit érzel Rotaro iránt? Csak nem hiszed komolyan, hogy ez — szerelem?

— Nagyon tetszik nekem, az bizonyos.

— Szép tőled, hogy nem mondasz többet, mint amit tényleg érzel : tetszik neked. De ez nem elég arra, hogy hozzá kösd egész életedet! Fog ám neked tetszeni még sok más férfi ezen a világon és akkor mi lesz? Kész a szerencsétlenség!

— Nem hiszem, hogy akadjon még egy, aki nekem annyira tetszene, mint ő . . .

— És ha mégis akadna?

— Akkor — akkor azt fogom tenni, amit maguk tettek, édes papim, maga és a mamí . . . Ez mindenestre szomorú dolog, de nem szerencsétlenség.

Hidvéghy hátradobta a fejét és a szeme előtt, mintha cikkázna valami. Fel akart pattanni, de még jókor meggondolta a dolgot. Ez nem lehetett más-ként. Ez a válasz kézenfekvő volt.

— Szomorú dolog a válás, — szólt néhány pillanat múlva nyugodtan, — ebben igazad van. De talán abban is, hogy nem éppen szerencsétlenség. Sőt szerencse, hogy ma már létezik egy megoldás olyanok számára, akik valamiképpen tévedtek, amikor azt hitték, hogy egy egész életen át boldogak lesznek egymással. Az azonban egészen bizonyos, hogy *a válás lehetőségével* számolni abban a pillanatban, amikor az ember még csak a *házasságra* gondol, ez, hogy mást ne mondjak — nagyon lenge életfelfogásra vall!

— De hiszen én nem számolok ezzel, kedves papim, eszem ágában sincsen! Én csak arra feleltem, amit kérdezett tőlem! Vagy azt feleltem talán, hogy az esetben, ha csalódnék, öngyilkos lennék? Én pedig nem fogok csalódni!

— Honnét gondolod ezt olyan biztosan?

— Tudom. Érzem!

— Egyszeri találkozás után?

— Igen. Egyszeri találkozás után is meg lehet valakit szeretni. Például, amikor magával találkoztam, nyolc év után, ez is olyan volt ugyebár, mintha először találkoztunk volna. És mégis úgy volt, mintha sohasem kellett volna elválnunk egymástól. És mintha régtől fogva ismernők egymást. Pedig voltaképpen csak aznap ismerkedtünk meg, nem igaz? És aztán — én nemcsak azért szeretem ám magát, mert tudom, hogy az édesatyám, hanem a

saját maga kedvéért, érti? Nem tudom, jól fejezem-e ki magamat . . .

— Értem, hogy mit akarsz mondani. Azért talán mégis van némi különbség a *mi* és a *ti* esetetek között!

— Már hogylene volna! Az, hogy maga az én kedves, aranyos papicim és — és Félix, az meg . . . az meg már a vőlegényem volna, ha maga nem volna olyan borzasztó szigorú és szívtelen a maga egyetlen lányához . . .

Hanna Hidvéghyhez símult és ráült a karosszék támlájára.

— Tehát szívtelen vagyok? — kérdezte Hidvéghy, aki pillanatig sem kételkedett abban, hogy Hanna ezt nem mondta komolyan. — Hanna! Igazán szívtelen vagyok hozzád?

— Dehogyan az, — jelentette ki a leány és megcsókolta az atyját. — Maga a legaranyosabb papi a világon és éppen azért bízom benne, hogy a végén mégis csak igent mond . . .

— A végén, talán . . . — felelte Hidvéghy, kis szünet után, de amikor Hanna örömfelkiáltással, a nyakába akart borulni, gyöngéden elhárította magától és folytatta: — Hallgass ide, kis szívem. És most beszéljünk egészen komolyan. Ha ez a Rotaro, aki pompás fiú és a családjától egészen eltekintve, amint hallom, vagyonos is, nem ma, hanem, teszem, három év múlva hozzám jön és miután már hosszabb ideig foglalkozott veled és miután te is megismerkedtél más férfiakkal is, megkéri a kezedet: habozás nélkül azt mondanám, hogy igen. De ma, ezt be kell látnod, nem tehetem. Ezért sem édesanyád előtt, sem magam előtt, de még saját magad előtt sem vállalhatnék felelősséget! Még eltudnám képzelni azt az esetet, hogy csakugyan, tizenhat évdednek dacára, már régebből ismernétek egymást és hogy akkora volna köztetek a szerelem, hogy valóban szívtelenség volna, benneteket elválasz-

tani. De még ez az eset sem áll fenn, hanem egy, hogy úgy mondjam : virtusféle Rotaro részéről, míg te neked, persze, módfölött tetszik a gondolat, hogy egyenesen az intézetből férjhez mehetnél, barát-nőd legnagyobb irigységére, csodálatára és hogy nemcsak asszony, hanem grófné is lenne belőled. Hogy Rotaro neked *egyéni*leg is nagyon rokonszenves és hogy neked tetszik, annak csak másodrendű szerepe jut. Nézz a szemembe és mondd, hogy így van-e, vagy sem?

— Nem egészen, — felelte Hanna durcás mosollyal, — mert én úgy érzem, hogy már most is nagyon szeretem Rotarót és hogy nagyon, de nagyon boldogtalan volnék, ha le kellene róla mondanom. Már nem is tudnék talán . . .

— Ugyan, ugyan, — heveskedett Hidvéghy, de inkább csak erőltette a dolgot. És hirtelenül kijelentette : — Mondok én neked valamit. Ha csakugyan azt hiszitek, hogy szerelmesek vagytok egymásba és hogy egyébként is egymáshoz valók vagytok, akkor tegyetek erről tanúbizonyságot és várjatok két esztendeig.

— Két esztendeig? — kiáltotta Hanna kétségbeesetten.

— Hármát akartam mondani, de nem szeretném, ha kételkednél szándékom őszinteségében. De a két esztendőhöz ragaszkodom, mert annyi feltétlenül szükséges ahhoz, hogy legalább felületesen ismerd meg az embereket, főleg a férfiakat. Gondom lesz rá, hogy összekerülj velök. Társaságba fogsz járni, fogsz mulatni, táncolni, elviszlek utazni, amennyire a körülményeim megengedik, hosszabb időt töltesz az édesanyádnál is — és ha azután, két év múlva is még mindig az lesz a meggyőződésed, ami ma csak a pillanat szeszélye lehet, akkor kész örömmel adlak hozzá Rotaróhoz, feltéve persze, hogy ő is ráér várni.

— Attól nem félek, — felelte Hanna, még min-

dig eléggé durcás ábrázattal, bár atyja feltételei már lényegesen jobbak voltak, mint az egyszerű nem. — De két esztendő, papikám! Ez rémhosszú idő, csak gondolja meg, hogy mit kíván tőlem! Két esztendő!

— Úgy fog elrepülni, mintha két hónap volna, biztosítalak! És ez lesz életednek legszebb ideje! Ha majd egyszer, később, vissza fogsz gondolni mindenre, igazat fogsz nekem adni, Hannuskám.

Hanna kissé elgondolkozott.

— Hát jól van, — jelentette ki azután és nagyot sóhajtott, — csak Félixnek is tessék ez a megoldás...

— Ha komoly a szándéka, biztosan aláveti magát ő is.

— Istenem, csak vetné magát alá . . .!

— Kis csacsi! — szólt Hidvéghy szeretettel és megcsókolta.

— Papikám —?

— Nos??

— Azért természetesen megtartjuk az eljegyzést és mint vőlegény és menyasszony várjuk be azt a csúf két esztendőt?

— Hová gondolsz, édesem! Erről ne is beszéljünk. Hisz akkor nem érne az egész kikötésem semmit sem! Éppen azt akarom, hogy teljesen szabadon és függetlenül nézz körül a világban, azt akarom, hogy mások is udvaroljanak neked, még pedig életre-halálra! Hadd lásd, hogy milyenek a férfiak! Ismerd meg őket, tréfálj velük, fogadd el udvarlásukat és csak akkor tudsz majd ítélni fölöttük. De ha megengedném, hogy Rotaro már most kössön le téged, ha nem járnátok sehová, ha ő távol tartana tőled minden más férfit, ha egyedül gubbasztanátok hol az egyik sarokban, hol a másikban és felőrölnétek az idegeiteket a folytonos várakozásban, akkor pokollá válnék ez a két esztendő számotokra és a ferde helyzetből eredő kellemetlen érzéseket a végén kölcsönösen bizony még egymás-

nak tudnátok be. Ez pedig vagy arra vezetne, hogy éppen csak azért lépnétek az oltár elé, mert ebben már megállapodtatok, vagy pedig arra, hogy még az utolsó pillanatban elállnátok egy házasságtól, amely más körülmények között talán valóban boldog volna, így azonban nem kecsegtetne benneteket azokkal a kilátásokkal, amelyeket tőle vártatok.

— Hát akkor a menyasszonya se legyen?

— Örület volna. Talán még nagyobb, mintha megengedném, hogy már holnap egymásé legyetek.

— Pedig az volna a legszebb...! De mondja csak papikám: azt, ugyebár, mégis csak megfogja engedni, hogy találkozzunk, hogy egymást lássuk és hogy Félixel is úgy ismerkedhessem meg igazán, amint akarja, hogy megismerkedjem azzal a többi sok emberrel, akit már ma is utálok?

— Ez ellen nincsen kifogásom, ha megígéritek, hogy nem éltek vissza a helyzettel...

— Hová gondol, édes jó papim?

Hanna felugrott és nyújtózkodva, karját össze-téve a feje mögött, felsóhajtott:

— Istenem, mégis csak szép dolog, ha az ember, ha nem is egészen, de legalább félig menyasszony...!

Rotaro Félix másnap pontosan jelentkezett. Alig múlt el tizenegy óra, amikor kopogtatott Hidvéghy hotelszobájának ajtaján.

Kissé sápadtabb volt a rendesnél, talán kissé szertartásos is, amikor belépett, de ez nem tartott soká. Látván, hogy Hanna jókedvű és hogy Hidvéghy is barátságosan jön elébe, azonnal visszanyerte rendes, biztos fellépését.

Egész éjjel gondolkozott a furcsa esetén. Mert, hogy furcsa volt, azt nem lehetett tagadni. Egy pillanatig sem voltak aggályai, hogy talán elhamarkodta a dolgot, azért mégis elismerte, hogy nem higgadt megfontolás vitte erre a lépésre, hanem, hogy valami ismeretlen, rajta kívül álló befolyásnak engedett, amikor ott, a Hartmann-ban, kibökken-

tette a nagy szót. És fellélegzett, miután kimondta. Úgy érezte, hogy életének csak most volt igazán értéke.

Pedig nem mindig volt így.

Visszagondolt a háború első éveire, a rettenetes harcokra, amelyekben a Kárpátokban résztvett, főhadnagya, Mágnum Miklós gróf oldalán, akiben féltisztent látott, eszébe jutott, hogy mily gyakran és mily könnyelműen, nem csupán személyes bátorságból, vetette latba az életét olykor, amikor ezzel az ügynek, amiért mindnyájan harcoltak, nem tett volna semmi szolgálatot. Miért? Mert egészen fiatal korában elpazarolta legszebb érzelmeit egy kis színésznőre, akinek tisztességében bízott ifjúságának egész idealizmusával, míg rá nem jött arra, hogy Hortense-nak gazdag zsidóbankár barátja van. Akkoriban azt hitte, hogy ez a csalódás romba dönti az egész világot és mivel ez nem következett be, kereste a halált.

Később aztán, amikor sebesülten került haza a harctérről és miután kibékült a sorssal is, elhatározta, hogy ezentúl majd csak a könnyű oldaláról veszi az életet. Ahol mulatni vágyó társaságra bukkant, ott ő volt, aki vezetett és azokkal a fiatal leányokkal és asszonyokkal, akikkel a saját társaságában találkozott, nem igen bánt el másképp, mint a mulatóhelyek félvilági hölgyeivel. Egyik-másik nem tiltakozott ellene, aki pedig visszautasította a szabad modorát, azt egyetlenegy fölényes mosollyal intézte el. Hisz az ő szemében valamennyien — Hortense-ok voltak, csak azon mult, ráakadnak-e a bankárjukra . . . ?

De azután jött egy nap, amikor ezzel az életfelfogással is szakított. Megismerkedett egy fiatal leánnyal, az osztrák nagyiparosok köréből, aki jobban nyerte meg a tetszését, mint a többi. Beleszeretett, mint annak idején Hortense-ba, érzelmeinek egész erejével, de lelkének egész tisztaságával is. És a

leány viszonzta az érzelmeit. Már úgy volt, hogy megkéri a kezét, amikor egy névtelen levél felvilágosította, hogy a leány anyjának egy ballépése folytán, közte és a leány között oly közeli vérrokonság van — közös apjuk volt — hogy ne is merjen házasságra gondolni. Kétségbeesésében kutatta a hír valódiságát és ez teljes mértékben be is bizonyult. Rögtön visszavonult, de a leány is megtudta a valóságot és anyja szégyene fölötti bánatában megmérgezte magát.

Ettől a naptól kezdve került az embereket, a birtokára vonult és kegyelettel adózott annak az emlékének, aki megtanította, hogy vannak nők is a világon, akik nem Hortense-ok. Fiatal volt még és a magányban megérlelődött benne az a gondolat, hogy talán mégis megtalálhatná az a lényt, amely kiegészítené szeretni, ragaszkodnivágyó énjét. De ez még csak homályos érzés volt és ismét visszakerülve a fővárosba, újból beledobta magát az éjjeli mulatóhelyek örvényébe, hogy felejtse.

De most már az efféle nem szerzett neki örömet. Nem talált kielégülést a szerelem hivatásos, eladó papnőinek társaságában és a tisztesség légköréért vágyódó alaptermészete kezdett szenvedni attól az irtózatos úrtól, amelyet a lelkében érzett. És mialatt kifelé, tisztára megszokásból, folytatta ledér életét, befelé pedig betege volt a benne tátongó úrnak, teljesen megérett arra, hogy találkozzék azzal a lénnel, amely a természetnek örök törvényei szerint okvetlenül keresztezi az ember útját. Jaj annak, aki enged . . . !

És találkozott is ezzel a lénnel. Egy belső hang világosan, félre nem érthető szavakkal megmondta neki, hogy ő vele ül szemben, amikor először pillantotta meg Hannát Hidvéghy társaságában. És ettől a pillanattól fogva öntudatlanul, akarat nélkül követte azt a titokzatos áramot, amely vitte, vitte rendeltetése felé.

Hidvéghy — Hanna jelenlétében — közölte vele az elhatározását és ő ellenvetés nélkül, boldogan elfogadott minden feltételt.

Az estét — karácsony szentestjét — is együtt töltötték. Rotarónak nem voltak Bécsben közeli rokonai s így Hidvéghy természetesen meghívta magukhoz, a szállóba. Hanna kis karácsonyfája alatt volt sok mindenféle, kedves, fiatal leányhoz illő dolog, persze édesanyjának busás ajándéka is. De Rotaro sem jött üres kézzel : nagyobb csomagot hozott magával s amikor Hannával, közös erővel, kibontották, utóbbinak lelkes örömére, amelyben Hidvéghy csak igen mérsékelten osztozott, csinos utikosárból ropant helyes barna dakszli ugrott elibéjük. Finom bőrnnyakravaló volt rajta, kék mászlival, ezen pedig egy odatüzdelt névjegy alakú papirdarab e néhány szóval :

— *Én vagyok, kérem, a hűség jelképe . . .*

XXI.

Javában állt a bál. Rövid szupécsárdás után (csoda volt, hogy egyáltalában akadtak párok, amelyek vállalkoztak) ismét shimmy, csak shimmy, eszméletlenségig . . .

Elveszy Totyi, a házikisasszony, ragyogott. De nem annyira a boldogságtól, mint a melegtől. Ezért az anyja kiragadta a táncosa karjából és átvitte a toilletteszobájába, ahol letörölte az arcát, bekente az ajkát rouge-al és bepuderozta.

— Nos? Nyilatkozott már a báró? — kérdezte munka közben.

Totyi vállat vont.

— Igenis, nem is.

— Ezt nem értem.

— Én se. Egyszer azt mondja, hogy nem tud nélkülem élni, a következő percben nagyot sóhajt és azt

mondja, hogy mily boldogok az emberek, akiknek nem kell figyelemmel lenniök a családi tradíciókra...

— Hogy-hogy, családi tradíciók? Csak tudja talán, hogy római katolikusok vagyunk és hogy az apád kormányfőtanácsos? Azt hiszem, ez elég tradíció!

— Tudni tudja — hagyta rá Totyi lemondóan — azért az ő szemében mégis csak zsidók vagyunk és nem tudja elfelejteni, hogy a papának rőfösboltja volt a Rákóczi-úton.

— Nagyszerű! Nem tudom, mit akar ez az ember? Beválasztattuk vagy husz vállalat igazgatóságába, a Samu bácsi spekulál az ő papirjaival, amelyek a holdban vannak és az apád multkor a klubban diszkrétén elejtette előtte, hogy a hozományod félmillió aranykorona! Hát ez nem elég tradíció?

— Úgy látszik, hogy neki nem elég. Különben is unom ezt az embert. Rettenetesen unom! Ha előhozakodik a Kaszinóval, meg a Bébi grófnővel, meg a Sándor herceggel, — juj, bele tudnék markolni a pofájába, de még szívesebben ráülnék . . . !

— Nagyon előkelő vagy, mondhatom. Nem csoda, ha a Noóricz báró gondolkozik az üzleten! Aztán mi jut eszedbe? Majd elfelejtettem! Egy fél óráig beülsz a sötét szobába azzal a niemanddal, azzal az Oplerrel? Ha ez még egyszer előjön, úgy kiröpül az Oppler a bankból, wie ein Europlán! Meg is mondtam neki, ha még egyszer merészkedik téged így lefogni, hát akkor nézze meg magát, hogy hogyan fog kinézni!

— Szegény Oppler . . . ! Pedig az az egyetlen, aki nem a pénzem miatt szeret. Oly pompás, aranyos fiú!

— Jó, jó, de ne lássalak többet együtt azzal a niemanddal . . . És ne légy olyan ügyetlen, tudod? Tedd kissé féltékennyé a báródat, de ne az Opplerrel, érted? Ott van például az a Bélády Laci. Nem konveniálna nekem, a világért sem, mint vő! Egy

miniszteri titkár. Mi az? Az semmi, vagy még ennél is kevesebb. De fess ember, a gentryfiúk hallgatnak rá, mint valami csodatevő papra és a leányok bolondulnak utána. Ezt kell favorizálnod, hátha ettől felmegy a gomb annak a Noóricnak a fejében és megijed, hogy elvisznek téged az orra előtt!

— Bélády Laci csak a Hidvéghy-leánnyal foglalkozik. Egészen bele van gabalyodva.

— Mi az, hogy bele van gabalyodva? Csak nem ijedsz meg nekem egy Hidvéghy-leánnytól? Nagyszerű! Ki az a Hidvéghy? Azért, mert azzal a rongy kis gyarával Ujpesten jól megy neki? Mi az? Ha az apád akarná, egy nap alatt tenné tönkre az egész vállalatát! Örüljön, hogy él és hogy befogadtuk a társaságunkba! Szeretném tudni, hogy mire fel sétál az a Panna, vagy Hanna, vagy minek hívják a taknyost, olyan pofával . . .

— De mama, kérem! Ne legyen ilyen előkelő . . . !

— Ah mit, előkelő! Úgy mondom, amint van. Ez a liba azt képzei, hogy kitüntetésnek vesszük, hogy megtisztel a jelenlétével, szépen! Hát valami különös az a lány? Mi van rajta különös?

— Nagyon szép, az bizonyos.

— Vagy te olyan szép, mint az a Panna-Hanna, megnyugtathatlak. És ha az a Bélády még olyan szerelmes belé, ha csak akarod, elkaparintod előle, mint a pintyet!

— Miért mondja : mint a pintyet?

— Majd mindjárt adok neked, ha ki akarsz engem viccelni! Azzal a Béládyval kell beülni a sötét szobába, nem az Opplerrel. És most menj!

Bélády Laci valóban egész este csak Hidvéghy Hannával foglalkozott. Most is ott ültek a nagy szalon egyik sarkában és fagyaltot fogyasztottak, amit aranyujtásos libériába bujtatott bankszolgák vittek körül.

— Ne beszéljen mindig Bécsről, Hanna — vágott egyszerre Hannának a szavába Bélády, tettetett ha-

raggal. — Szívesen elhiszem magának, hogy minden szebb, olcsóbb, finomabb Bécsben, mint a mi szegény Budapestünkön, de elvégre magyarok vagyunk, az Istenért, és csak itt is meg lehet valahogyan élni, ha nem is fényesen, de vígan, kedélyesen! Mindig azt mondom, kell, hogy legyen valakije odafenn, azért rajong annyira azért az átkozott Bécsért!

Hanna mosolygott.

— Hiába, szeretem azt az öreg császárvárost! Egy néhány roppant kedves emlékem fűződik hozzá, bár aránylag csak igen rövid ideig voltam ott, vagy nem is ott, hanem Pressbaumban, ahonnét csak ellátogattam Bécsbe. Most volt egy éve, hogy visszahozott az édesatyám!

— No hát, azt igazán jól tette Imre bátyám, mert ha még egy kicsit ott marad, egészen bizonyos, hogy elveszítjük.

Bélády mélyen felsóhajtott.

— Azt hiszem, ezt a veszteséget még el tudták volna viselni a pestiek! — felelte Hanna nevetve.

— Azt hiszi? Én nem. Lássa, Hanna, én azzal nem törődöm, hogy a többiek hogyan gondolkoznak, de hogy én már nem tudnám elképzelni az életemet anélkül, hogy magát legalább társaságban ne lássam, az is egészen bizonyos. Vagy azt hiszi, hogy beteszem a lábamat ebbe a házba, ha nem tudom, hogy maga is itt lesz?

— Nagyon kedves magától és meg vagyok hatva, bár úgy tudom, hogy a házikisasszony kedvéért van itt . . .

— Csak nem gondolja komolyan? Hát képesnek tartana arra, hogy elvegyem az Elveszy-leányt?

— Miért nem? Csinos és gazdag is. Nagyon gazdag!

— Én szegény fiú vagyok, igaz. De hogy eladjam magamat? Azt már nem. Persze, kell, hogy egy kis pénze is legyen annak, akit én elvehetnék, mert a fizetésemből még jómagam sem tudok

megélni . . . Maga a papa kedvéért jár össze Elveszyékkal?

— Igen. Vannak bizonyos üzleti összeköttetéseink, de ettől eltekintve, szeretem Totyit. Nagyon eredeti leány, nem irigy, vagyoni viszonyaihoz képest eléggé szerény és nem olyan, mint a többi.

— Lehet. Nem ismerem eléggé. De miért mondja, nem olyan, mint a többi? Milyenek azok?

— Milyenek? Azt maga épp oly jól tudja, mint én.

— Hja? Azt akarja mondani, hogy mai leányok, ugyebár? Flirt a legvégsőkig, házasság pedig két-ségbeesésből, vagy bosszúból, vagy azért, hogy még jobban élvezzék ki az életet . . .

— Igen, igen, ezt akartam mondani.

— És Elveszy Totyi nem ilyen?

— Nem hiszem. Aki feleségül veszi a maga és nem a pénze kedvéért, jól jár vele. Azért meglehet, hogy tévedek.

— De a mamája! És a papája! És mindaz, amit még ezenkívül el kell venni! Brrr! Eh, mit! Ne is beszéljünk róla. Beszéljünk másról! Beszéljünk magáról, édes Hanna!

Bélády közelebb hajolt a leányhoz és mintegy véletlenül hozzáért. Hanna észrevétlenül arrébb ült.

— Inkább beszéljünk magáról — mondta. — Feltettem magamban, hogy megismerem a férfiakat. Quasi tanulmányúton vagyok, tudja? Milyen maga tulajdonképen? Mi a benyomása saját magáról, ha, teszem, reggel a tükörbe néz?

— Tjüh, az áldóját! — kiáltotta Bélády. — Szépen vagyunk. Megmondjam?

— Roppantul érdekel.

— A külsőről nem nyilatkozom . . .

— Elengedem. Lássuk belülről!

— Megmondom. Mindenekelőtt jó fiú vagyok, kicsit buta, nem tanultam eleget, mert közbejött a háború, szeretek mulatni, de nem vagyok iszákos és a férfítársaságot utálok. Elég szerencsém volt a

nőkkel, volt egy pár viszonyom, — csupa úriasszony, tudja?

— Képzelem . . .

— Igen, de meguntam ezt az életet. Meguntam a miniszteriumot is és szeretnék változtatni a helyzetemen. Ma mindenki közgazdasági tevékenységre adja magát és nem tudom belátni, hogy minek pazaroljam el a tehetségemet, — mert van némi tehetségem, azt bátran merem állítani, — az olyan szolgálatra, amelyért úgyszólván meg sem fizetnek.

— Milyenfajta közgazdasági tevékenységre gondol például?

— Nekem egészen mindegy. Arra, amit az emberek ma egyáltalában csinálnak: bankházat nyitnak, valami vállalatban vesznek részt, tudom is én? Azt hiszem például, hogy nagyszerű szolgáltatokat tudnék tenni Imre bátyámnak, az ujbpesti gyárában!

— Ne mondja! Miféle szolgálatot?

— Mindenfélét. Ami kell. Organizálnék, adminisztrálnék, szóval mindent csinálnék.

— De hiszen maga nem ért a branchehoz vagy igen?

— Milyen nagyszerűen mondja ezt, hogy: branche! Megáll az ember esze! Hát nem tagadom, hogy ma még nem értek hozzá; de beletanulnék. Nagyszerűen beletanulnék! Már az én drága jó Imre bátyám kedvéért is!

— Az én kedvemért nem?

— Hanna! — kiáltotta Bélády szemrehányólag, de egyszersmind örömteljesen. — Még kérdi? Hát nem érzi, hogy mindent, mindent csakis a maga kedvéért tennék? Hát nem látja, hogy már félőrült vagyok a szerelemtől?

— Vigyázzon az Istenért! Nézze csak, hogy figyel ide Klumeczkyéné! Majd kidül a szeme az üregeiből!

— Hadd nézzen ide Klumeczkyéné, hadd dül-

jön ki a szeme, mit bánom én, ha csak maga meghallgat, Hanna!

— Maradjon szépen ülve a helyén és beszéljünk illedelmesen. Mondtam már, tanulmányozom a férfiakat, maga pedig arra vállalkozott, hogy lelki tükröt tart maga elé és elmondja nekem, hogy mit lát.

— Hiszen elmondtam már...

— Ez az egész?

— Ez. Vagy dehogy —! Még annyit tudnék mondani, ha helyén volna az eszem. De nincs. Ha a maga közelében vagyok, egyszerűen megőrülök.

— Ez nagyon veszedelmes dolog, kedves Bélády és ilyen körülmények között jobb lesz, ha kissé lehüti magát. Nézze csak, épp ott hordoznak körül valami frissítőt! Nem volna szíves, nekem is hozni egy pohárral?

— Ezer örömmel...!

Bélády eltűnt a sokaságban és amikor visszajött, csak hült helyét találta Hannának, akit időközben báró Noóricz elvitt táncolni. Bosszúsan állt ott és tanácstalanul, amikor hozzálépett a házikisaszony.

— Nekem hozta a pezsgőt? — kérdezte hamiskásan. — Ha nem, akkor csak tartsa meg, majd találok másikat...

— Parancsoljon — felelte Bélády udvariasan és amikor átnyújtotta a poharat, bizonyos elégtételt érzett abban, hogy megbosszulhatta magát Hannán, aki, se szó, se beszéd, otthagya a faképnél.

— Oly fáradt vagyok — mondta Totyi, miután két kortyot ivott a pezsgőből. — Nincs kedve, velem egy pillanatra beülni a kék szalonba? Amint látom, el van oltva a nagy csillár és oly jól esik ilyenkor a félhomály. Nem találja?

— Mindenesetre... — hagyta rá Bélády és követte Totyit. Ugyan semmi kedve sem volt hozzá,

különösen most, éppen alíghogy ennyire felmelegedett a Hidvéghy-leány iránt, de mit tehetett ellene? Ennyi udvariassággal mégis csak tartozott a házikisasszonynak.

Tehát beültek a kék szalonba és majd elsülyedtek a mély, puha karosszékekben. Totyi Béládyval szemközt foglalt helyet és a ruhája — természetesen csak véletlenségből — a térdén felül akadt meg s ő ezt nem vette észre . . . Tagadhatatlanul formás lába volt s ennek a hatását még csak emelte az estélyi ruhájához illő testszínű selyemharisnya. Bélády szeme legott meg is akadt a látványon.

— Egy nagy kérésem van magához, kedves Laci — szólt Totyi és hosszú fekete szempillái alul kiadós pillantást bocsátott Béládyra. — De nem tudom, merhetek-e egyáltalában, az az érzésem, hogy kerül engem, másrészt pedig maga mégis az egyedüli ember, aki nekem ebben az ügyben tanácsot adhatna . . .

— Parancsoljon velem — felelte Bélády, most már sokkal melegebben. Ebben nemcsak az irányában megnyilvánuló bizalomnak, hanem a most érintett látványnak is nagy része volt.

— Nagyon köszönöm — felelte Totyi a maga részéről is igen melegen. — Ismeri Noóricz Kázmért?

— Ismerem.

— Jól?

— Nem. Csak felületesen.

— Szóval, nem intimek?

— Egyáltalában nem.

— Annál jobb. És most adja becsületszavát, hogy amit mondok, nem árulja el senkinek!

Bélády felállt, kezét adta Totyinak, azután ismét visszaült. És legnagyobb öröme a látvány még kedvezőbbben alakult. Mert most már egy igen finom, igen díszes harisnyakötő is bukkant elő.

— Köszönöm — folytatta Totyi, a legártatla-

nabb arckifejezéssel. — Noóricz Kázmér ma este megkérte a kezemet . . .

— Gratulálok.

— Még nem fogadhatom el, de talán nem is kerülök abba a helyzetbe, hogy egyáltalában elfogadjam a szerencsekívánatait.

— Kikosarazta talán?

— Még nem. De fenntartottam magamnak a végleges választ. Mit tegyek?

Bélády meg volt lepetve.

— Tőlem kérdi, Totyi?

— Magától. Menjek hozzá, vagy nem?

— Ha szereti, miért nem?

— Nem szeretem. Más szeretek . . .

— Akkor ne menjen hozzá. Azaz, menjen hozzá mégis. Hátha még beleszeret?

— Olyan nagyszerű embernek tartja, hogy ezt tanácsolja nekem?

— Istenem, nagyszerű embernek! Azt nem mondom. Elegáns ember, régi familia, mágnás, sportférfiú — és ha nemcsak a pénzéért akarja elvenni, mindenesetre megfontolandó dolog.

Totyi elkomolyodott.

— Lássá, ez az — mondta szomorúan. — Nemcsak a pénzemért . . .! Szóval, még maga is azt gondolja, hogy engem csak a pénzemért lehet elvenni . . .!

— Isten ments! — tiltakozott Bélády. — Ezt nem mondtam!

— De úgy van, ha nem is mondja, tudom, érzem. Maga is csak azt a bizonyos fajt látja bennem, amelyet lenézni most az előkelőséghez tartozik. Engem a magukfajta emberek csak a pénzemért hajlandók elvenni!

A leány lehajtotta a fejét és a még szemüveggel is alig látható zsebkendője sarkával a szemét törülgette.

— Már hogy mondhat ilyet? — kiáltott Bélády,

aki egyáltalában nem birta az asszonysírást és felugrott. Ráhajolt Totyira. — Én nagy tisztelője vagyok a zsidófajnak — mondta — számtalan jóbarátom zsidó és biztosíthatom, hogy igen boldog volnék, ha egy olyan kedves és értékes leány, mint maga, hozzám jönne feleségül!

— Igazán...?

— Igazán. Hisz maga oly kedves és — kívánatos, hogy... hogy... egyszerűen megőrülök, ha a közelében vagyok.

És ekkor a kezével, mint aki teljesen megfélemezik magáról, gyöngéden megérintette a leány szabad térdét és mivel Totyi nem védekezett, meg is simogatta. Csak most nyult a leány a keze után és elhárította.

— Mit csinál, Laci? — kérdezte halkán és anélkül, hogy elengedte volna a kezét, szégyenlősen a szemébe nézett. — Tulajdonképpen kár, hogy mi nem vagyunk jóbarátok már régebbről...

— Ezt könnyen lehetne pótolni — mondta Bélády gépiesen, aki egészen a fullasztó pillanat hatása alatt állt.

Totyi nem felelt. Csak néhány másodperc múlva kérdezte:

— Mit csináljak, mondja? Menjek hozzá Noóriczhoz?

— Ha megigéri, hogy engem tesz meg házi-barátjává, igen.

A leány felugrott.

— No hallja?

Végignézett Béládyn és bement a nagy szalonba, ahol táncoltak.

Hanna ezalatt ugyanarra a helyre ült vissza, ahol az előbb Béládyval beszélgetett. Most Noóricz ült mellette. A fiatal leány, aki aznap este szépség és ízlés dolgában felülmúlt mindenkit Elveszyék százhuszfőnyi társaságában, akaratlanul is meghódította az elszegényedett magnást is, aki mintegy

mentő szalmaszálat látott abban a természetes kedvességben, amelyben Hanna részesítette s amelyről azt remélte, hogy ennél talán többet jelent. Nagyon jól volt tájékozva az összes fiatal leányok anyagi helyzetéről, akik a különböző társaságokban megfordultak és így nem volt titok előtte az sem, hogy Hannának, ha nem is volt gazdag, mindenestre volt atyja, aki jólkereső ember hírében állott. Az ő igényeihez képest ez persze semmisem volt, de aznap este úgy érezte, hogy valamiképpen meg kell szabadulnia attól a lidércnyomástól, hogy, anyagi viszonyait rendezendő, «benősüljön» az Elveszy-Nimmgold-családba. És így eszeveszetten kezdett Hannának udvarolni.

Nem kellett nagyon találékonynak lennie, hogy észre ne vegye Hanna nagy rokonszenvét minden iránt, ami bécsi. Be akarta neki bizonyítani, hogy ő is a helyzet magaslatán van.

— Mindenben aláírom a nézeteit — mondta lelkesen. — Az emberek ott is nyögnek és sajnálják a szebbik tegnapot, de nem töltik meg a levegőt hiábavaló fenyegetésekkel, amelyek csak arra jók, hogy az ellenségeink csak még jobban nézzenek a körmünkre. És egyáltalában, az egész viszonyok! Mindig azt mondják, hogy Bécs szocialista város! Dehogy az! Csak meg kell nézni egy ilyen hogyhívjakot, egy villamos kalauzt! Az nem szocialista, ha rá is hagyja, mert haszna van belőle. De különben? Van az olyan legitimista, mint maga, vagy én. *Bitte schön* és *danke sehr* és még borraivalót sem kapott. Míg minálunk? Csaknem lelökik az embert a villamosról, mert valamivel jobb ruha van rajta, mint a többi utason! Ó, én is nagyon szeretem Bécset!

— Tudja Isten, a társaságban is mások az emberek, mint nálunk — hagyta rá Hanna. — Itt mindenki haragszik egymásra, ez nem beszél azzal, az meg nem tartja eléggé előkelőnek a másikat,

mindenki szidja a zsidókat és mégis mindenki belőlük él, mindenki kétségbe van esve az ország állapotain és mindenki csak olyat tesz, amivel még jobban lerontja őket. És a tónus! Arról jobb, nem is beszélni!

— Ebben is igaza van, de csak részben. Mert hála Istennek, van egy társaság, ahol a tónus a régi maradt.

— A mágnástársaság, elhiszem. Csakhogy maguk, a maguk exkluzivitásával sem járulnak hozzá a viszonyok javításához. Példát kell adni az embereknek és ezt nem lehet megtenni a nyilvánosság kizárásával.

— Engem ugyan nem érhet szemrehányás — jegyezte meg Noóricz, finom mosollyal, amibe bizonyos önszánalom is vegyült. — De ne vegye rossz néven, Hanna nagysád — tette hozzá bizalmas hangon — hogy én idejárom, ez érthető. De kegyed? Azt nem értem.

Hanna néhány szóval megmagyarázta atyja üzleti összeköttetéseit az Elveszy, Ohrenstein és Társa bankházzal, azután folytatta :

— Engem minden érdekel, mert még nagyon keveset láttam a világból. És a papa oly végtelenül kedves hozzám! Mindenhová elvisz, azt akarja, ismerjem meg az életet, amint van. Ezen a farsangon már vagy tizenöt bálba cipelt engem, szegény és még vagy négyre akar elvinni. Holnapután egyébként a Casinóban táncolunk, Trattenberg grófné estélyén. Voltaképpen Lilian kedvéért rendezi, tudja? Oltenburg Lilian kedvéért, aki neki niece-e s aki most nálunk van látogatóban.

— Tudom, tudom. Nagyon helyes leány. Kár, hogy nincsen pénze.

— De borzasztóak, maguk férfiak! Mindig csak a pénz, a pénz! Hát nem lehet elvenni egy leányt a maga kedvessége, a maga egyénisége miatt is?

— Ha van pénze, hogyan...!

— Ne legyen már ilyen haszontalan és mondja meg inkább, ott lesz-e szintén a Casinóban?

— Ugyan nem volt kedvem elmenni, de ha kegyed is ott lesz, feltétlenül szerzek magamnak meghívót. Liliant egyébként nem láttam. Itt van ő is?

— Nincs. Kissé megfázott a jégen és most ápolja magát, hogy holnaputánig rendbe jöjjön.

— Aha! Képzelem... Bizonyára azt akarta mondani, hogy fázott az Elveszy-mulatságtól!

— Nem, mert én csak azt szoktam mondani, amit akarok. Lilian tényleg beteg és nagyon sajnálta, hogy nem jöhetett el velem ide is.

Önkénytelenül szünet állott be a beszélgetésükben. Hanna nézte a táncot, Noóricz pedig őt. Egyszerre azt kérdezte a leánytól:

— Szereti-e a régi porcellánt?

— Hogyne, — felelte Hanna, kissé meglepetve. De egyébként nem foglalkozott még sohasem ezzel a kérdéssel.

— Akkor legyen egyszer szerencsém teára, a reáltanodai lakásomon. Olyat lát majd, ami ritkítja párnját! Van egy pár olyan holicisi, herendi és város-lódi dolgom, hogy csoda! Persze, van aztán sok egyéb is, Drezda, Worcester, Rouen... Úgy-e megteszi nekem ezt az örömet és eljön?

— Köszönöm, majd beszélek a papával, bár nem hiszem, hogy ilyenkor ráérne. Többnyire késő estig van elfoglalva a gyárban.

Noóricz halkán elnevette magát.

— Természetesen nagyon örülnék, ha a kedves atyjához is lehetne szerencsém, de ha nem lehet, hát akkor ebbe bele kell törődni. Nem is így értetem. Hanem, hogy megtisztel egyedül.

Hanna összehúzta a szemöldökét.

— Csak nem képzeli?

— Miért nem? Ez ma már az egész világon így szokás, csak itt Magyarországon vannak még, akik

ezen megakadnak. Persze, csak bizonyos körökben. De ha jobb szereti, jöjjön el valamelyik barátnőjével, Liliannal például és a dolog rendben van!

— Akkor sincsen rendben, kedves Noóricz — felelte Hanna és felkelt. — Úgy látszik, hogy én is csak azokhoz a bizonyos körökhöz tartozom, mert én sem egyedül, sem Liliannal, sem pedig valamelyik más barátnőmmel az ön lakására el nem megyek.

Ebben a pillanatban Elveszy Totyi surrant el mellettük és meglehetősen ellenséges szempillantást vetett Hannára. De ez megállította útjában.

— Képzeld csak, — szólt hozzá barátságosan — Noóricz bárónak gyönyörű porcellángyűjteménye van. Nem volna kedved megnézni? Úgy látszik, nagyon érdemes. Noóricz bizonyára szívesen lát egy csésze teára!

— Igazán? — kérdezte Totyi, most már derüs ábrázattal.

— Hogyne! — felelte Noóricz, kissé kényszere-detten — legyen szerencsém.

— Milyen kedves magától! Akkor holnap délután eljövök, ötkor! Jó lesz?

— Boldog leszek, ha láthatom. De — mama nélkül, ugyebár?

— Természetesen . . .

XXII.

Csinos, 10 HP Renault-kocsi állt meg a Ferenc-körút egyik háza előtt. Egy férfi ugrott ki belőle. Bunda volt rajta s alig látszott ki az arca a feltürt gallér alól. Erősen havazott és az úttest, de a járda is olyan volt, mintha fehér lepedő borítaná.

— Vacsorázzék meg valahol, János, — szólt az úr a soffőrhöz, — azután jöjjön értem. Most kilenc, félóra mulva legyen itt. El kell mennünk a kis-

asszonyért és Lilian kontesszért. Azután a Casinóba megyünk . . .

És már rohant is a kapú alá, majd fel az emeletre.

Mattayné, mint rendesen szerdán és szombaton, már várta Hidvéghyt. Valamikor úgy volt, hogy vacsorával. De mind ritkábban.

Mert Hidvéghyt, aki egész nap Újpesten, a gyárban dolgozott, este lekötötte a leánya. De különösen az utóbbi időben, amióta ott volt náluk Oltenburg Lilian. Azóta éppen csak hogy felnézett és megint rohant tovább . . .

Aznap este, amikor belépett, már frakkban volt, gomblyukában néhány miniatűr háborús kitüntetés. Sietve kezét csókolt az asszonynak, karosszékbe dobta magát és rágyujtott.

— Ejnye, be szép valaki! — mondta Mattayné, miután cirogató szempillantást vetett a látogatójára. Hát megint bálba, mindig csak bálba?

— Istenem, mit tegyek? — felelte Hidvéghy vállat vonva és többször egymásután szippantott a cigarettájából. — Kötelességem, hogy mulattassam a leányokat és ha már vállalkoztam, hogy báloztatom Hanna kis barátnőjét, hát azt akarom, hogy ne maradjunk szégyenben.

— Hisz belátom, — felelte Mattayné csendesen. — Majd valamikor ennek is vége lesz és akkor ismét énnekem is szentelheted magadat, úgy-e?

— Természetesen.

— Ma hova mentek?

— Trattenberg grófné bált rendezett Lilian tiszteletére, aki neki unokahuga. Annak a Trattenbergnek az özvegye, tudod, akinek valamikor, a háború előtt Esső Béla báróval együtt volt versenystállója. A «Curry-Comb»-istálló, talán hallottál róla . . .

— Nem hallottam, de a grófnőt ismerem. Már vett is tőlem kalapot. Hiába, előkelő kundsajtjaim vannak . . .!

— Milyen kár, hogy nem hivattad meg magad szintén a mai estére, Jedda, — mondta Hidvéghy tréfásan. — Legalább táncolhatnánk egy kis shimmyt, mint . . . igen.

— Mint a Moulinben! Istenem, szép idők!

Mattayné bólogatott és egy kis árnyék vonult végig a homloka fölött.

— Miért mondod ezt olyan szomorúan, édesem? — kérdezte Hidvéghy sok melegséggel. — Belátom, hogy az utóbbi időben kissé elhanyagoltalak, de ez a körülményekben leli magyarázatát. Majd lesz még másként is és akkor pótoljuk a sok mulasztást!

— Nem teszek neked szemrehányást, kedves Imrém, ennek így kell lenni. Mindennek megvan az ideje. De akárhogyan is áll a dolog: az emlékeimtől nem tud megfosztani senki. Még a kis . . .

Nem folytatta. És máris bocsánatot kérő pillantást vetett Hidvéghyre özszeméből. De a baj megtörtént, anélkül, hogy kimondta volna a nevét, akire gondolt. Hidvéghy idegesen felpattant:

— Nem értelek, Jedda. Már másodszor esik meg veled ez a gyerekesség. Csak nem képzeled, hogy köztem és Lilian között a legcsekélyebb is előfordulna, ami túlmenne ama régi baráti viszony határán, amely engem Lilian atyjához fűz? Nevetéses. Én negyvennégy vagyok, ő tizenhét. Huszonhét év korkülönbség. Azt hiszem, ennél egy szóval többet sem érdemes beszélni.

— Jó, jó, csakhogy Lilian lehetne huszonhárom is, te meg harminc. Éppen a kellő arány. Egyáltalában nem volna csoda, ha ez a kisleány belédbolondulna. Ebben a korban a leányoknak gyöngéjük van az idősebb urak iránt. És csak természetes volna, ha jól esne neked ez az érdeklődés.

— Nem tudom ellenőrizni eredeti számításaidat, csak ismételten biztosíthatlak, hogy nincs okod a féltékenységre.

— Nem vagyok és nem leszek sohasem féltékeny. Úgy van, amint mondtam: mindennek megvan az ideje. Ezzel számoltam mindig és számolok most is. Azt hiszem, meglehetsz elégedve.

— Nem vagyok meglegedve, mert, ne vedd rossz néven, ez a lemondó hang kihoz a sodromból! Semmi okod az ilyen mélabús hangulatra, de semmi!

— Annál jobb. Látom, ideges vagy, én is az vagyok különben. Ma sokat bosszankodtam az üzletben.

— Te szegény! Megint a leányokkal? Ismét fizetésemelést kértek?

— Ma véletlenül nem. De megjelent egy pár ember és azon a címen, hogy a forgalmi adó szempontjából ellenőrizniök kell a könyvelést, beültek egyik szobámba és felforgatnak mindent. Még az íróasztalom fiókjait is mind kikotorászták! Azt mondják, hogy szerencsém van, ha három hét múlva megszabadulok tőlük...

— Hallatlan! Ellenséges megszállás alatt sem lehettek különbek a viszonyok.

— Alig. Akkoriban hála Istennek, még nem volt üzletem. Akkor még magam is dáma voltam.

Abban, ahogyan ezt mondta, szintén volt egy bizonyos burkolt elkeseredés.

— Ma is dáma vagy, ebben nem kételkedik senki, szívem — sietett Hidvéghy őt megnyugtatni. — Sőt! Akivel beszél az ember, mindenki csak a legnagyobb tisztelettel emlékszik meg rólad. Imponál mindenkinek az életrevalóságod!

— Hogyne. Szeretném látni, hogy fogadnának engem, ha be merném tenni a lábamat a ti köörtökbe! Talán udvariasan, de határozottan kitessékelnének.

— Jedda, Jedda, milyen gyerekes vagy, igazán! Határozottan rossz kedved van máma és nagyon haragszom azokra a csúnya adóellenőrökre! És aztán még ideje sincsen az embernek, hogy kellő-

képpen kibékítsen egy ilyen aranyos, bájos, szép, gyönyörű, szeszélyes kis teremtetést . . .

Hidvéghy felkelt, majd letérdelt Mattayné elé és csókolgatta a kezét. Az asszony végigsimította a haját.

— Hisz te oly jó vagy és kedves, — mondta. — Ne is hallgass rám, ha néha kiállhatatlan vagyok. Hiába, öregszem. De ne is beszéljünk róla. Mit csinál a feleséged? Akarom mondani, Dóra?

— Bizonyára jól van, mulat, élvezi az életét, — felelte Hidvéghy és visszaült a helyére. — A napokban írt Hannának. Azt írja, hogy Kopenhágában most gyönyörű idő van. Egész tavasz. Meg hogy nemrég egy ebéd alkalmával hosszasan elbeszélgetett a királlyal, aki, úgy látszik, nagyon kedves ember.

— Baba nem lesz?

— Nem tudom. Azaz, nem hallottam felőle. Hanna említett ugyan valamit, amikor az ősszel visszajött a kopenhágai séjourjáról, de azt hiszem, hogy tévedett. Mert különben már nem járhatna társaságba.

— És Rotaróval mi van? Mikor jön ismét Pestre?

— Ismét? Hisz alig három hete, hogy itt volt! Mattayné csöndesen nevetett.

— Mit nevetsz? — kérdezte Hidvéghy kissé idegesen.

— Semmit. Csak azon mulatok, hogy milyen furcsán vagy te voltaképpen a leendő vőddel! Mindig haragszol, ha megjelenik, hűségesen, pontosan, mint az óra.

— Igaz is. Keresztül húzza az összes számításaimat. Hogyan érdeklődjék az a leány más férfiak iránt is, ha minduntalan feltűnik a láthatáron valaki, aki félig-meddig a vőlegénye! Mert, hogy titokban jegyeseknek tekintik magukat, ahhoz nem fér kétség. Ha még látnék valami nagy szerelmet köztük!

— Tehát nem szerelmesek egymásba?

— Tudja a jó Isten! Nekem ez az egész dolog nem tetszik és attól félek, hogy, — ha közbe nem lép valami mentőangyal, egy jóképű pesti fiú vagy egy kopenhágai attasé alakjában — hozzá fog menni Hanna egy emberhez, aki elhamarkodta a dolgot, amikor megkérte a kezét és aki túlbecsületes arra, hogy ebből levonja a következtetést, ő is csak azért, mert lekötötte magát. . .

— Ez valóban baj volna. De lehet, hogy csak te látod ilyen sötét színben a helyzetet. Talán éppen nem kötik az orrodra, hogy mennyire vannak egymással!

— Adná az Ég — felelte Hidvéghy, miközben az órát nézte. — Tessék! Háromnegyed tíz. Már is elkéstem! Szerencse, hogy hölgyekért, kivált, ha öltözködnek, sohasem lehet eléggé pontatlanul eljönni. . .!

Felkelt és megcsókolta Mattaynét. Az asszony nem szólt semmit és kikísérte az előszobába, ahol felsegítette a bundáját.

— Akkor . . . szombaton!

— Várlak, várlak, édesem! . . .

Hidvéghy elrohant. Az asszony bement a szobába. Pillanatig gondolkozva állt, azután a pam-lagra omlott és sírt.

A Casino külön termében nem nagy, de fényes társaság gyülekezett. Fiatál és idősebb hölgyek, akiknél csak az öltözködés módjából lehetett hozzávetőleg bizonyos korkülönbséget megállapítani, gyönyörűnél gyönyörűbb estélyi ruhában, kincset érő gyöngyláncokkal, uralkodóház tagjaihoz illő diadémekkel, tarkították a férfiak feketelő sorait, amelyek között itt-ott feltűnt egy-egy régi uniformis is. Úgy, hogy ha azok, akik valamikor a Casinóból reménnyel, hittel, bátorsággal a szívükben indultak a harcmezőre, most ledobhatnák magukról a Kárpátokban a porhinyó fejfékat és belép-

hetnének a terembe, bizonyára azt hinnék, hogy minden csak rossz álom volt és hogy nem vészett oda régi, szép Magyarország . . .

Ott volt majdnem valamennyi nagy familiának egy-két tagja. Olyanok, akik még maguk vettek részt az ország ügyeinek irányításában, olyanok, akik még bírták az öreg király személyes bizalmát is és olyanok, akik még csak hivatva vannak arra, hogy valamikor, később, ismét átvegyék a magyar arisztokrácia vezető szerepét.

Trattenberg grófné, a háziasszony, szeretetreméltó kedvességgel fogadta a vendégeit. Fiatal asszony volt még, mikor özvegységre került — az ő férje is ott esett el, a Kárpátok alatt — s ezért még ez alkalommal is feketében volt, ami nagyszerűen illett korán őszülő hajához. Évek óta most történt először, hogy estélyt adott s erre az nyújtott neki alkalmat, hogy fivérének leánya, Oltenburg Lilian Budapesten tartózkodott.

Az osztrák kontesz csakhamar a központjában állt az egész társaságnak, amelynek szépségével, vígságával és elfogódottságot nem ismerő fellépésével az első perctől kezdve kivette a szívét. Sokkal nehezebb helyzete volt Hannának, aki alig ismert valakit ebben a nagyon is előkelő körben, de Lilian pillanatig sem feledkezett meg róla és állandóan arra ügyelt, hogy ő is megismerkedjék mindenkivel. Ezt elősegítette különben az is, hogy Hidvéghynek az urak között egy-két régi bajtársa és régebbről, amikor még ügyvédeskedett, néhány jó ismerőse és lekötelezettje volt.

Lilian azonban nemcsak Hannáról gondoskodott, hanem annak apjáról is. Nem engedte soká az urak szigetében állni. Minduntalan elcsalta valaki mellől és ilyenkor, tánc közben, nevetve szólt hozzá :

— Kikérem magamnak, hogy állandóan csak mindenféle öreg urakkal, titkos tanácsosokkal és

volt miniszterekkel konferálj, Imre bácsi! Nem azért vagyok itt Pesten, hogy segítsem Hannát, bálapát csinálni belőled! Erre még ráérsz nagy-papa korodban is, de engem ne hanyagolj el!

Hidvéghy boldogan szorította magához a gyönyörű leányt és önkénytelenül is magába szívta vörösseszőke hajának illatát.

— Aranyos vagy, édes kis Lilian, — felelte — de nagyon hamis is. Még eltalálsz csavarni az öreg szívemet és kész a baj! Csak volnék én húsz évvel fiatalabb, bezzeg nem te jönnél engem biztatni a táncrea jószívűségemben és megmutatnám ezeknek a gyerekeknek mind!

Lilian tiltakozni akart, amikor hirtelenül nagyobb feltűnést keltett valami a bejárat irányában. Csoportban körülálltak egy férfit és megéltenezték.

Egyszerre kivált a csoportból Hanna és egészen kipirultan, boldogan keresni látszott valakit. Csakhamar meg is találta azokat, akiket keresett.

— Képzeljétek, — kiáltotta, amikor megpillantotta az atyját és Liliánt, — megjött Félix!

És máris sietett vissza a csoport felé, amelyből most már kilépett Rotaro is.

— Hát nem megható ez...? — szólt Lilian és Hidvéghy kérdezte:

— Hogy kerül ide Rotaro? Ki hívta meg? Honét tudott erről a bálról?

— Ejnye, ejnye, Imre bácsi — mondta Lilian huncutosan — ezt csak nem nehéz kitalálni! Vagy azt hiszed, hogy nem sült volna le az arcom a szégyentől, ha már az én tiszteletemre rendez valamit Klotild néni és ne hívják meg azt az embert, akinek egyesegyedül örül a te leányod?

— Hát te hivattad meg, Lilian?

— Persze, hogy én!

— És nem szóltatok nekem semmitsem...

— Csak én tudtam a dologról és természetesen Klotild néni is. Meglepetés volt Hanna részére.

— Az én részemre is, mondhatom.

— Csak nem haragszol érte, Imre bácsi?

— Igenis, nemis . . .

— Miért : igenis?

— Mert azt szeretném, ha Hannának mások is udvarolnának kissé. De ha mindig a közelében van Félix, akkor persze más nem mer közeledni. Így sohasem fogja megtudni, hogy voltaképpen milyenek a férfiak!

— Ne hidd, Imre bácsi! Ahhoz, hogy az ember tudja, hogy milyenek a férfiak, nem kell sok. Az ember egyszer-kétszer beszél velük és máris tudja, hányadán van.

Hidvéghy és Lilian már akkor abba hagyták a táncot, amikor megjelent Rotaro és most a buffet mellett álltak és fogyasztottak valamit.

— Lehet, hogy igazad van — szólta Hidvéghy, rövid gondolkozás után. — Akkor bizonyára te is azt hiszed magadról, hogy már ismered a férfiakat?

— De mennyire, Imre bácsi! De mennyire!

Hidvéghy elnevette magát.

— És mi a véleményed a férfiokról?

— Istenem, ezt így, általánosságban megmondani kicsit bajos, úgyebár?

— Mindenesetre! Úgy értem, hogy, ha körülnézel azok között a férfiak között, akikkel az utóbbi időben nálunk is, Bécsben is, összekerültél, ismeresz-e egy-kettőt, akihez adott esetben hozzá is mennél, ha úgy fejlődnének a viszonyok?

Lilian, aki eddig elfogulatlanul, vígan csevegett, egyszerre elkomolyodott. Mintha zavarban volna. Szórakozottan turkált az epercrémejében.

— Ha már kérdezed tőlem, Imre bácsi, hát kell, hogy feleljek is. Igen, ismerek egy férfit, akihez azonnal hozzámennék, ha, mint mondtad, «úgy fejlődnének a viszonyok». Egyetlen embert. De erről szó sem lehet. Talán észre se vette az illető,

hogy mi a nézetem felőle. És ha észrevenné, bizonyára csak kinevetne. Nem venne komolyan . . .

— Ugyan! — szólt Hidvéghy, a legnagyobb érdeklődéssel. — Nem ismerem az illetőt, de annyi bizonyos, hogy ha olyan, mint amilyennek látod, akkor nem nagyon érdemli meg, hogy vele törődj!

— Ezt ne mondd, kedves Imre bácsi, mert ebben bizony, nincs igazad. És mégis úgy van, ahogy mondom. Közte és a többiek között, akiket ismerek, ezer és egy a különbség! És egyáltalán — nem értem a dolgot! Minduntalan azt kérdezem magamtól, hol vannak manapság az olyan férfiak, mint teszem, te vagy a papa, vagy a kortársaitok, akik közül szintén ismerek néhányat? Mert azok a fiatal emberek, akik ezeken a bálokon, itt is, Bécsben is láthatók — azok bizony nem komolyak. Vagy oly zöldek, hogy férfiszámba még nem mehetnek, vagy szellemileg oly sekély a nivójuk, hogy egy ilyenek az oldalán eltölteni egy hosszú életet, én legalább, nem tudnék! Mondd, hová lettek a többiek? Vagy már nincsenek?

— Vannak, édes Lilian, — felelte Hidvéghy igen komolyan, — de azokat nem lehet olyan helyeken találni, ahol költekezni kell vagy ahol fenn kell maradni hajnalhasadásig. Ezt az életet ők nem bírják ki. Mert ők, a komolyak, reggeltől estig dolgoznak, hogy visszaszerezzék azt, amit szüleik a háború folytán elvesztettek. Előbb pozíciót kell maguknak teremteniök, csak azután mehetnek háztűznézőbe. Egyik-másik közülük el is mulasztja tán az átkelést és agglegény marad egész életére, a többi majd előkerül, ha elérte a célját.

— Ez reánk nézve eléggé szomorú, — felelte Lilian tréfás mosollyal, — mert addigra mi is öreg skatulyák leszünk. No, de hiszen szerencse, hogy engem ez a probléma nem érint vajmi közelről, mert belőlem így is, úgy is, csak aggszűz lesz . . .!

— Hogy mondhatasz ilyet, Lilian?

Ekkor hozzájuk lépett kipirultan, boldogan Hanna, Rotaro karján.

— Már mindenütt keresünk téged, papikám, — mondta Hanna. — Félix még nem is üdvözölhetett. Hát mit szóltok hozzá? Nem aranyos tőle, hogy eljött?

— Igazán nem tudom, mit érdemelnék, ha nem jöttem volna el, — tiltakozott Rotaro, aki állandóan cirogatta a tekintetével Hannát. — De különben is nagyon örülök, hogy eljöttem! Ha az ember körülnéz, valóban azt képzelhetné, hogy még ma is a régi jó időket éljük!

— Most már maga is kezdi a régi jó időkkel? — fortyant fel Hanna tréfás haraggal.

— Mi is éppen a tegnapot dicsértük Imre bácsival, — szólt Lilian.

— Azért — *ma* szebb, úgy-e Félix? — jegyezte meg Hanna csillogó szemekkel, azután elvitte magával Rotarót.

Ugyanakkor mintegy véletlenül, mindjárt két csinos mágnásgyerek felkérte Liliant is táncra. Lilian habozott és kérdőleg tekintett Hidvéghyre.

— Menj, Lilian, menj — biztatta a férfi — hisz azért vagy itt, hogy mulass!

Lilian elmosolyodott és lesütötte a szemét. De az egyik fiatalember ekkor már vonzotta, vitte magával. A másik egy ideig ott állt Hidvéghy mellett és a tekintetével követte a táncoló párt.

— Gyönyörű teremtés ez az Oltenburg-leány, szólt azután Hidvéghyhez. — Rokonod, kedves bátyám, ugyebár?

— Nem — felelte Hidvéghy — csak az atyja gyermekkori barátom.

— Azért tegeződtök, értem! És... mondd csak, kérlek, kedves bátyám, hogy állanak Oltenburgék anyagilag? Úgy hallottam, nem valami jól?

— Nem tudom, honnét veszed az információi-

dat, — felelte Hidvéghy, aki rögtön tisztában volt azzal, hogy miért érdeklődnek nála Oltenburgék vagyoni viszonyai iránt, — de nincs ott semmi baj.

— Hisz nem is úgy értem — mondta a másik — csak arra céloztam, hogy a birtok erdőbirtok és hitbizomány és hogy hét gyermek van a háznál, ezek közül öt leány . . .

— Ez így van — hagyta rá bólogatva Hidvéghy. — Szerencsére nem szorult rá Lilian, hogy a pénzért vegye el valaki . . .!

— Hogyne, hogyne — felelte a másik, akinek egy pillanatig sem jutott volna eszébe, hogy Hidvéghy válasza nem volt csupán ártatlan megjegyzés és nevetve ő is beledobta magát a táncolók örvényébe.

Hidvéghy pedig egy ajtó nyílásába húzódott vissza, ahol nem látták, ellenben ahonnét ő mindent látott. És hol Hannát nézte, aki — ez volt az első alkalom, hogy ezt minden kétséget kizáró módon megállapíthatta — láthatólag boldogan és igazán szerelmesen lógott Rotaro karján, hol a kis Liliant, aki viszont egykedvűen került egyik táncosától a másikhoz és szórakozottan elnézett a többiek feje fölött, mintha keresne valakit.

— Bizonyára arra az egyetlenegyre gondol, — szólt magában Hidvéghy, némi keserőséggel a szívében, amihez azonban rögtön sorakozott egy további gondolat : — micsoda vak barom!

XXIII.

Májusban történt, hogy a különben sem nagy kopenhágai olasz kolónia egy fővel szaporodott. Conte Carlo Cittadini della Porta első követségi tanácsosnak és nejének fia született, akit a család alapítója után Alfonso-nak kereszteltek, de ezenkívül még a Gaetano, Cosimo és Lorenzo neveket is kapta. Hogy miért? Ezt a történetírásnak soha-

sem sikerült minden kétséget kizáró módon kiderítenie. Elég az hozzá, hogy a kis Fono születése teljessé tette két ember boldogságát, amelyet nem egészen saját maguknak, hanem nagyrészen egy harmadiknak köszönhettek, de akinek az alakja mindjobban elhomályosodott előttük.

Ez helyén is volt így és nincs haszontalanabb dolog, mint az elmúlt dolgokon való töprengés.

Amilyen símán bonyolította le annak idején Kemény Bertalan dr. a válást, oly ügyesen készítette elő a talajt ama frigy számára, amelynek a kedvéért a válás szükségesnek mutatkozott. És mivel Cittadini már az állásánál fogva is súlyt helyezett egyházi esküvőre, Dóra a protestáns hitre tért át, mire a polgári esküvő után, akadály nélkül meg is tarthatták az egyházi esküvőt. Amikor Dóra erre a lépésre határozta el magát, nem csupán opportunitusból cselekedett így. Volt ennek mélyebb oka is, amelynek a kedvéért bizonyára megbocsátanak neki azok az erkölcsbírák is — akik, teljes joggal — a legkeményebben elítélik a meggyőződés nélküli áttéréseket. Ugyanis már Dóra elhunyt édesatyja is protestáns volt, sőt évtizedeken át presbyteri állást is töltött be egyházközségében és Dóra, bár a törvény rendelkezései szerint az édesanyja vallását követte, egyénileg mindig inkább a protestáns hithez vonzódott, mert a katolikus vallásnak egyes dogmáit, minden igyekezete dacára, sem bírta megérteni és erkölcsi meggyőződésével éppen azért minduntalan ellentétbe került, amennyiben azzal a szemrehányással kellett, hogy illesse önmagát, hogy lépten-nyomon vétkezik vallásának alaptételei ellen. Így akkor, amikor az egyházi áldás kedvéért áttért a protestáns hitre, voltaképpen csak egy régen fennálló tényleges helyzetből vonta le a következtetést.

Az esküvő — úgy a polgári, mint az egyházi — Budapesten történt, még pedig a legnagyobb csönd-

ben s amikor másnap a lapok megemlékeztek róla, a boldog pár már útban volt Milano felé, az öreg Cittadini grófnéhoz. Ezen már az sem változtatott, hogy Budapest összes vénasszonyai, akik elvégre abból táplálkoznak szellemileg, hogy az efféle eseményeket az utcán, kávézás közben és telefonon már akkor szokták pertraktálni, amikor még nem is igazak, majd megpukkadtak afeletti mérgükben, hogy csak post festa értesültek erről a hallatlan esetről s egyik-másik közülük azzal igyekezett megmenteni jólértesültségének presztizsét, hogy már régen tudott ugyan a dologról, de tapintatból tartotta meg a titkot. Így aztán legalább volt alkalmuk a többieknek arra, hogy jó képet mutassanak a rossz pecsenyéhez.

A közös lakásból Dóra éppen csak azt vitte el magával, amit kelengyéjével együtt hazulról kapott és bár a helyzet természeténél fogva semmi oka sem volt arra, hogy első férjének keserűséget okozzon, valami leküzdhetetlen kívánság mégis arra készítette, hogy lehetőleg úgy hagyjon mindent a lakásban, mint amilyen házasságuk legboldogabb idejében volt. Azt akarta, hogy Hidvéghynek eszébe jussanak azok az idők és jól esett a hiúságának az a gondolat, hogy — hátha mégis sajnálja őtet!... Hiába — ilyenek vagyunk mi, emberek.

Cittadini volt, aki az örvendetes eseményről értesítette Hannát, egyúttal pedig külön levélben Hidvéghyhez is fordult, arra kérve őt, engedné el a kereszletőre Hannát, aki elé szívesen utazna Berlinig, ahol a közeli jövőben hivatalosan dolga is volt.

Hidvéghynek nem volt semmiféle kifogása ez ellen a propozíció ellen és önkénytelenül is arra gondolt, hogy Hannának ez az utazása abba a helyzetbe hozza majd, hogy kissé többet foglalkozzék Jeddával, akinek a kedélye az utóbbi időben feltűnően nyomott, majdnem aggasztó volt.

Hiába kutatta az okát, Jedda csak kitérőleg válaszolt. És talán éppen ezért gondolta Hidvéghy, hogy az okot csakis önönmagában keresheti. Lelkiismerete kötelességére figyelmeztette s ő szó nélkül hallgatott erre a belső hangra, bár egy másik hang ugyanakkor azt sugta a fülébe, hogy rosszul állhat a szerelem ügye, ahol a kötelességet emlegetik.

Hanna Bécsig az apja, onnét Berlinig Puchmayr társaságában utazott, akinek a német fővárosban már régen lett volna elintézni valója. Csak természetes, hogy Bécsben Rotaro is jelentkezett — amint mondta: szolgálattevő kamarási minőségben.

Mint minden alkalommal, most is érdeklődött «Hartmann» iránt. Ezt a nevet adták egyöntetű határozattal a kis kutyának, a «hűség jelképének . . .» És Hanna most is csak azt válaszolhatta, hogy Hartmann nemcsak, hogy a világ legaranyosabb dakszlija, hanem egyúttal hűség dolgában felülmulja önönmagát.

— Úgy, mint a volt gazdája . . . — tette hozzá szerelmes szempillantással Rotaro.

A fiatal grófnak aznap, hogy Hannát búcsúztatta és hogy Hidvéghyvel visszatért a városba, eredeti találkozása volt. De ezt megelőzőleg Hanna apja előtt kiöntötte a szívét.

— Emlékszel, ügyebár, hogy annak idején szó nélkül alávettem magamat az általad szabott feltételeknek, mert magam is beláttam, hogy teljesen igazad volt — mondta. — Ma is azt mondom, hogy igazad volt és egyáltalában nem az a szándékom, hogy rekrimináljak. De sohasem hittem volna, hogy ilyen nehezen fogom elviselni ezt az időt. Ha elképzelem, hogy karácsonyig még kétszázhuszonegy nap van hátra, elfog a kétségbeesés . . .

— Ilyen pontosan tartod számon a napokat? — kérdezte Hidvéghy kedvesen nevetve. — Hisz ez valóságos statisztika!

— Ez semmi! — sóhajtott Rotaro. — Az író-

asztalomon van egy kalendárium, azon még az órákat is kihúzom ceruzával, ahányszor hazakerülök és pirosan aláhúzom a napokat, amelyeket együtt töltöttünk!

— Hát ekkora a szerelem?

— Ó, még sokkal nagyobb! Azaz, azt se szóval, se semmiféle cselekedettel kifejezni nem lehet! Tudod-e, kedves Imre bátyám, hogy most minden héten kimegyek Pressbaumba, meglátogatni unokahugomat, a kis Váry Elzit, holott azelőtt legfeljebb csak minden hónapban egyszer tettem meg ezt a keserves utazást? Csakis azért, hogy lássam azt a helyet, ahol az én Hannám, mint kislány töltött néhány hónapot és hogy szívhassam azt a levegőt, amely őt valamikor körülvette!

— Derék fiú vagy — mondta Hidvéghy tréfásan, bár a lelke mélyében meg volt hatva. De mivel attól félt, hogy ez a beszélgetés oda fog kilyukadni, hogy engedné el a kikötött két esztendő hátralevő részét, elejét akarta venni a szentimentális iránynak. — Hát a *Moulin* mit csinál? — kérdezte, — meg a *Fifik* és a *Mauzik*? Oda nem jársz többé?

Rotaro hirtelenül elkomolyodott.

— Azóta sem voltam ott — felelte, kissé hidegen — és ha a tisztelet, amellyel neked tartozom, nem gátolna meg benne, őszintén kijelenteném, hogy bánt a kérdésed. Hát hogyan tehetsz fel rólam ilyen aljasságot?

— No no, hiszen nem akartalak ezzel megsérteni — mondotta Hidvéghy szeretettel és belekarolt a fiatal barátjába. — Tréfálnom csak szabad, vagy nem?

— Neked mindent szabad, Imre bátyám — hagyta rá Rotaro, most már ismét melegebben — azért mégis fáj, hogy csak gondolsz is ilyesmire!

— Nem is gondoltam komolyan, édes öregem, csak eszembe jutott a mulatságunk a *Moulin*-ben.

Akkor sem hittem volna, hogy valamikor pirulnom kell miatta előtted!

Ezzel a kijelentéssel aztán jóvá is tett mindent és Rotarón volt a sor, hogy tiltakozzék. De Hidvéghy most maga tért vissza arra, amiből kiindultak.

— Úgy látom, hogy Hanna is alaposan beléd-szeretett az utóbbi időben — mondta. — A Casino-bál óta. Akkora örömet szereztél neki váratlan megjelenéseddel, vagy más valamivel, azt már nem tudom . . .

— Ezt is csak annak az aranyos Liliannak köszönhetem — felelte meghatottan Rotaro. — Mesébe való kis teremtés az, csak megtalálná ő is a boldogságát . . .!

— Bizony — hagyta rá elérzékenyülve Hidvéghy, majd hozzátette: — Hiszen van valami boldogtalan szerelmi históriája, nem? Mintha ilyesmit hallottam volna Hannától . . . — hazudta, nem minden elfogultság nélkül.

— Igen, igen — felelte Rotaro — de nem árulja el, hogy kicsoda. Majd csak kiveri a fejéből!

— Adná Isten . . .

A Grabenen elváltak, Hidvéghy a Puchmayr-féle irodába sietett, hogy átadjon valami üzenetet, amellyel a barátja még a vasúton bizta meg, Rotaro pedig bekanyarodott a Kohlmarktra, hogy felnézzen a Jockey-Clubba.

Amint elhalad a Demel-cukrászda előtt, egyszerre hallja, hogy valaki utána kiált:

— Szervusz Pubi! Wie gehts?

Hátrafordult és Fifi állt előtte, a fekete Fifi a Moulinból.

— *Quant on parle du loup . . .* — ez jutott eszébe. Kissé kelletlenül köszönt és tovább akart sietni. De Fifi utánasietett és utólérte.

— Miért vagy ilyen utálatos? — kérdezte és kezdett mellette haladni. — Nincsen semmi okod arra, hogy szégyenkezz velem az utcán sétálni.

Nézz meg engem, nézd meg a ruhámat, a kalapomat — mind Párisból való és az a Rolls-Royce-autó, amely ott hátul követ, az is az enyém.

Erre Rotaro megnézte a nőt és az autót. Igaz lehetett, amit Fifi mondott, mert a soffőr még köszönt is.

— Hát ezt hogyan vitted véghez? — kérdezte.

Fifi csintalanul felkacagott.

— Hja, fogtam magamnak egy barátot, egy öreg örményt. Azt csinálom vele, amit akarok. És mégis úgy undorodom tőle, hogy libabőrös lesz a testem, ha rá gondolok! Olyan gazdag, mint a Rotschildok, Castiglioni és Bosel együttvéve, de nem mosakodnék az a disznó sohasem! Nem rettenetes?

— De. Azért mégis gratulálok az örményhez és most búcsúzó, mert várnak a klubban.

Kezet nyujtott, de Fifi nem fogadta el.

— Undok vagy! — kiáltotta mérgesen. — Nem jössz fel hozzám legalább? Itt lakom a Nibelungenstrassében. Délelőtt mindig egyedül vagyok.

— Mit keressek ott?

Fifi halkán felsikoltott.

— Mit? Mit! — ismételte sziporkázva. — Végre valahára jól mosdott férfit akarok látni, érted? Gyere el hozzám, Pubi — tette hozzá, most már hizelgő hangon — kell, hogy megcsaljam azt a pizokembert . . .!

Rotaro akaratlanul is felkacagott.

— Nézd, Fifikém, mondok én tenéked valamit — szólt azután, ismét egészen komolyan. — Nem tehetem meg neked ezt a szivességet, mert többé-kevébbé vőlegény vagyok és . . .

— Micsoda? Te . . . vőlegény? És még áll a világ?

— Amint látod, igen. És mivel őrült szerelmes vagyok a menyasszonyomba, hát nem marad más hátra, minthogy más valakivel bosszuld meg magad az örményeden, pénzén, autóján és víziszonyán . . .

— Csunya vagy, Pubi . . . Vagy várj csak. Most én mondom neked valamit : Játsszunk egy kis színházat! Megengedem neked, hogy azt képzeld, hogy én vagyok a te menyasszonyod, jó lesz? Milyen : csak nem szőke?

— Nem, nem, Fifikém, nem játszunk semmiféle színházat. Csak keress magadnak más valakit! Azt hiszem, nem lesz nehéz találni . . .

— Elhiszem! Csak fel kell állanom a Graben sarkára és egész Bécs városának férfiai könyörögve borulnak a lábaimhoz! Csakhogy nekem százezer közül egy kell, érted?

— Nem baj. Bécs milliós város.

— Ej mit! — mérgelődött Fifi Rotaro tréfáján. Azután, mintha fényes gondolata támadna, kérdezte : — Mi van a barátoddal? Azzal a mádjár-émbérral?

— Miféle barátommal? Vagy úgy —! Azzal, aki akkor úgy otthagytott téged, mint Szent Pál az oláhokat?

— Ühüm! Látod, annak is borzasztóan fáj a foga én reám és ha nem vagyok olyan tisztességes, mint amilyen éppen vagyok és ha elmegyek vele — akkor — akkor . . .

— Akkor nem fogtál volna örményt, az már bizonyos!

— Na, ki tudja? Mi van hát azzal a szép mádjár-emberrel?

— Azt sem küldhetem el hozzád, babám — felelt Rotaro, szomorúan rázva a fejét. — Az most arra készül, hogy nagyapa legyen belőle!

— Lehetetlen!

— Sőt! Nagyon valószínű ez. Szóval, ő rá sem számíthatsz.

— Jaj, be komiszak vagytok mind!

— Szívtelen vagy, Fifi és mindjárt bebizonyítom neked, hogy én viszont nemes és önzetlen vagyok. Tudod, hogy kivel kellene megcsálnod a malacodat?

— Nos?

— A táncosoddal, a Herr Willyvel, a Moulinból! Fifi kicsinylő kézmozdulatot tett és hamiskásan nevetett.

— Már régen megtörtént, barátom, elkéstél a jó tanácsoddal . . .

— Ez más.

De most már komolyan búcsúztak, Rotaro el-sietett, Fifi pedig intett a sofförnek és keresett eleganciával beszállt a mosdatlan embernek tisztaságtól ragyogó ajándékautójába.

XXIV.

Megjött a nyár.

Meleg, por, üres üzletek, rossz tőzsde, általános pangás.

Ilyenkor jó, nem otthon lenni.

Hídvéghy is, éppúgy, mint leánya, már két hét óta Oltenburgék vendége volt, ősrégi kastélyukban, Hocholtenburgban. A gyönyörű Möllthal-t több, mint nyolcszáz méter magasságból uralva, három oldalon függőlegesen a mélységben gyökeredző, sziklás hegyhát orrán, ezt a VII. században egy római őrtorony felhasználásával épült várkastélyt, öt méter vastagságú falaival, büszke tornyaival, lánccrajáró csapóhídjaival és azzal a hatalmas, ezeréves tölgyfával a tágas udvara közepén, nemcsak a középkorban tartották bevehetetlennek, hanem még ma is az volt, ha talán nem is katonai szempontból. De bevehetetlen volt az ősi szellemnél fogva, amely háboríthatatlanul nagyra nevelt huszonhat nemzedéket, amelyet kilehelt minden bűrtordarab, minden kép s amely előtt tisztelettel meghajolt odalent a völgyben mindenki, mert a magáénak tekintette.

Ez a szellem hatalom volt, amely évszázadok óta nem támaszkodott a kastély hosszú folyosóin, vagy

a fegyverkamrában látható tömérdek puskára, meg a kapu előtt és a bástyaormokon felállított ágyúkra. Hatalma a tegnap iránt érzett határtalan, majdnem vallásos tisztelet volt mindig és a ma emberei is, azon a vidéken, ebből a szellemből merítenek a jövő iránt erőt, bizalmat.

Azokba a völgyekbe nem merészkedett a vörös kísértet, amely az egész emberiség társadalmi halálát írta a zászlajára, azoknak az embereknek a szívét meg nem mészelyezte a minden tekintélyt leromboló rém. Ők hallották ugyan, hogy összeomlott a nagy birodalom, amelynek egy parányi részét képezték, de nem hisznek benne. Mert ott, a fejük felett, ott áll a várkastély, ormairól lebeg a sárga-kék Oltenburg-lobogó s amikor lent a völgyben már régen beállt az esti sötétség, a vár ablakaiban, mintha lángokban állana az egész ház, még mindig tükröződik a mindent éltető Nap.

Nem, azok a jámbor emberek vértézve vannak a ragály ellen. Ma azt mondanák, hogy immunisak . . .

Pedig sohasem voltak Oltenburgék a szó szoros értelmében nagyurak. Sohasem fejtettek ki különösebb pompát vagy fényt. Mert amióta ott fészkeltek fent, a tiszta napokon szabad szemmel látható örök hó és gleccserek szomszédságában, mindig csak nehéz munka és küzdelmek árán nyertek ki a földből, a végnélküli erdőkből annyit, hogy tisztességesen megélhessenek, maguk és hű embereik.

És ilyen volt az életük is.

My house is my castle, mondja egy ősrégi angol jogi közmondás. Az Oltenburg-család bátran ezt választhatta volna jeligének : *my castle is my house*.

Sokan közülük maradiak voltak, az bizonyos. De ezzel nem ártottak senkinek és a világ folyását nem állították meg ezzel. Pedig kár.

Akik viszont közülük fenntartották az érintkezést a külvilággal, mindenütt megállták a helyüket híven, becsületesen, egyikük-másikuk talán bele is

kóstolt a nagyvilági életbe, de valamennyien csak akkor érezték magukat boldognak, ha ismét az ősi ház fokáról nézhették a mélyen alattuk tovasiető kék folyó fehéredő hullámain.

Úgy, mint a szép vörösesszőke Lilian, mások is, az ő korában elkívánczoltak a hegyek aljára, a lüktető életbe vagy a vakító nap közelébe. De az egyik a síkságban nem kapott levegőt vagy megcsömörlött a nagyváros szennyétől, a másik, aki a nap közelébe kívánczolt, annak megpörzsölődtek a szárnyai. Előbb-utóbb haza siettek mind. S akinek a csillagában az volt megírva, hogy másutt kell élnie holtaiglan, az beletörődött ugyan a sorsába, de mindennapi imájakor megjelent a lelki szeme előtt Hocholtenburg s ebből merített erőt az életre.

Hiába vágyódott Lilian is el az ősi fészekből. Ez a vágy nem annak szólt, amit maga gondolt. Egészen másnak. Előbb határozatlan valami volt, később alakot öltött, élt. De a lelke mélyében ő is imádta családjának ezt a szentélyét és amikor ott-hon volt, fel is áldozta magát érte.

Vajjon nem éppen azért volt oly erős benne az a bizonyos vágy, hogy valamivel pótolnia kell azt a félelmetesen nagy szeretetet, amelyet Hocholtenburg iránt és minden iránt, ami azzal összefüggött, érzett? Nem azért jött rá csupán a hosszú téli napokon, amikor az utak be voltak havazva és amikor nem jött posta, a sírás is?

De most nyár volt és zöld és üde volt minden. És ott volt Hanna és Hidvéghy és Félix. Sőt még Rafael is ott volt, a mostohabátyja, akit rajongásig szeretett.

A huszonkétéves fiú, aki Oltenburg Antalnak Bonyhay Mária bárónővel való házasságából származott, az egyetlen volt, aki teljesen elütött ezen család valamennyi eddigi férfitagjától. Nem a külsejét illetőleg, sőt. Ő is magas, szikár, nagyon szőke, kékszemű volt, mint amazok. De a természetnek

egy megmagyarázhatatlan szeszélye folytán, semmi, de semmisem volt benne a *tegnaphoz* való, megalkuvást nem ismerő, szívós ragaszkodásból. A *ma* volt számára minden.

Amíg az atyja képtelen volt beleélni magát a nagy események nyomában járó nagy változásokba, addig ő rajongó bizalommal, meggyőződéses hittel tekintett az emberiség jövője iránt. Azt hirdette, hogy minden embernek kötelessége résztvenni a nagy evolúció munkájában, születés és rangkülönbség nélkül, mert csakis a tradíciók által magasra nevelt, vezető szerepre hivatott társadalmi osztályoknak a forrongásban lévő tömegek törekvéseikbe való bekapcsolása által lehetséges e hatalmas átalakulási folyamatnak oly irányt adni, amely nem le, hanem felfelé visz.

Ahhoz pedig, hogy valaki ebben résztvegyen, elsősorban arra volt szükség, hogy elszakítva magát a rögtől, kint, a forrongó világban, ismerje meg az életet. Ezért kívánczozott el hazulról, ezért ment ki Angliába is, hogy lásson, tanuljon és dolgozzon.

De a régi várkastély vonzó erejének ő sem bírt ellentállni s így néhány heti szabadságát természetesen ő is csak otthon töltötte. *My castle is my house . . .*

Hocholtenburgban még a rendes időkben is visszhangzottak a falak az otthon nevelt gyermekek víg sikoltozásától és az öreg Mrs. Wallace-nak nem volt könnyű dolga, fegyelmet tartani a különböző évfolyamok soraiban. De most, hogy valamennyien otthon voltak és még vendégek is hozzá, akik minden erővel arra törekedtek, hogy maguk se maradjanak el az egész fiatalok hangulata mögött, a kastély, régi parkjával együtt, egy eszményi gyermeküdülőhely benyomását keltette.

Nem volt nap, hogy valami tréfát vagy furfangot ki ne eszelt volna vagy az egyik, vagy a másik. Hol ruhát cseréltettek az ikrekkel, Angelával és Angeló-

val, a terezianistával, akik úgy hasonlítottak egymáshoz, hogy ebben a travesztinában még az apjuk sem volt képes őket megkülönböztetni. Hol — Rafael kezdeményezésére — gyarmatosoknak és indiánusoknak öltözött az egész társaság és bőségesen el látva élelmiszerekkel, egy az erdőkön túl található nagy tisztásra vonult, ahol sátrat ütöttek, amelyet az indiánusok aztán persze megtámadtak. Egy este jelmezbált rendezett Rotaro, amihez előszedték az összes limlomot, amit csak valaha gondosan eltett Mrs. Wallace a különböző dohosszagú almáriumokban, de a pálmaágot mégis csak Rafael vitte el, amikor ez alkalommal egyik ősenek közel métermázsa súlyú páncéljában jelent meg, a sikogató gyermekek tomboló örömére. Még táncolni is próbált benne, de ez ellen a leányok élénken tiltakoztak, mindenek előtt azért, mert nem ment, de azután azért is, mert pehelyszerű ruhácskáikon át kellemetlenül hatott a hideg vas, amint hozzájuk ért.

Az első napokban Rafael abban volt, hogy Lilian az ő kedvéért hívta meg Hannát Hocholtenburgba és látható örömmel üdvözölte egy kis nyári flirtnek a lehetőségét. De azután feltűnt neki, hogy Hanna nagyon is tartózkodó volt, Rotaro jelenlétével sem volt egészen tisztában, hogy az tulajdonképpen kinek szól, Hannának avagy Liliannak-e, úgy hogy a végén egyenesen a nővéréhez fordult felvilágosításért, aki be is avatta a tényleges helyzetbe.

— Hands of! — mondta neki Lilian nevetve — az én drága kis Hannám már biztos kezekben van és már ezért is hiába volna minden erőlködésed!

Ettől a perctől fogva Rafael, a fair-play elvéhez híven, arra törekedett, hogy minél több alkalmat nyújtson a szerelmeseknek arra, hogy együtt lehessenek és rendkívül élvezte, hogyha egy-egy ilyen alkalom után a legártatlanabb arccal látta őket hol valamelyik elhagyatott szobából, hol a bokrok mögül előkerülni.

Rendkívül meleg napok voltak akkoriban, még odafent is, úgy, hogy Rotaro egyszer kijelentette:

— Kár, hogy nincsen közelebb a millstadti tó, jól esne egy kis úzás!

— Az ötlet jó, — helyeselt Rafael, — de nem kell, hogy idehozzuk neked a millstadi tavat. Van itt a közelben is egy pompás kis tó, igaz, hogy 1200 méter magasságban és olyan a vize, mint a jég. Az Obernsee.

— Az ilyenkor nem is olyan hideg, — jegyezte meg Oltenburg. — A felső réteg nyáron mindig felmelegszik.

A jelenlevő leányok, — Sarah, Liliannak tizenöt-éves huga is, — szintén lelkesedtek az ideáért s így másnapra beszélték meg a kirándulást a mintegy két és félórányi távolságban lévő Obernseehez. Az ikrek is addig könyörögtek, amíg az apjuk beleegyezett az ő eljövetelükbe is, úgy, hogy csak a kilencéves Paulette és a hétéves Baby maradt otthon Mrs. Wallace felügyelete alatt, aki, amikor a forma kedvéért tőle is megkérdezték, nincs-e kedve szintén résztvenni a fürdésben, azt felelte, hogy ő nem — piztráng.

Másnap, a reggeli órákban, természetesen ismét bőségesen felszerelve elemózsiával, mindenféle fürdőruhával, lepedőkkel, a legjobb hangulatban indultak útnak. Még az utóbbi időben inkább csöndes Lilian is szokatlanul jókedvű volt, amiben annak is lehetett némi része, hogy Hidvéghy azonnal melléje szegődött, mihelyest elhagyták a parkot és az ikreket mindenféle tréfákkal mulattatta. Néha maga is olyan volt, mint egy csintalan fiú.

— Nem is tudtam, Imre bácsi, hogy ilyen nagy-szerűen tudsz bánni gyerekekkel, — jelentette ki Lilian, miután jóideig, magában nevetgélve, gyönyörködött Hidvéghy jókedvében.

— Alapjában véve minden férfiban, még a legidősebben is, fiú lakozik és fiú maradna haláláig, —

felelte Hidvéghy, — ha nem szégyelné magát a világ előtt. Így azonban maga is, mások is, kiölik az emberből ezt és voltaképpen kár érte. Bevallom őszintén, hogy még ma is irigylem, teszem, Angélót, ha a kis vasútjával vagy az ólomkatonáival játszik! Azt hiszem, ha fiam lett volna, egész nap játszanék vele és talán még nálánál is jobban mulatnék.

— Mindig ilyennek kellene lenned, Imre bácsi! Ez illik hozzád, nem pedig, hogy utánozd a papát, amint rendesen teszed, amióta gardirozod a leányodat! És furcsa, tudod-e, hogy mindig ilyennek képzeltelek, mielőtt személyesen megismertelek?

— Milyennek?

— Hát olyan . . . fiúsnak!

— Igazán? — kérdezte Hidvéghy mulattatva. — Miből gondoltad, hogy ilyen vagyok?

— A jó Ég tudja! Hiszen Hanna is sokat mesélt nekem a gyermekkorából, hogy milyen szép babaszobákat készítettél neki, meg, hogy mennyit kacagott, ha vele játszottál. De különben is, nem tudom . . .

— Nos?

— Amikor legelőször beszéltem veled, a Sacré-Coeurban, akkor is azt képzeltem, hogy roppant víg és tréfárahajló alaptermészeted van. A szemedben is volt valami . . . valami huncutos, tudod?

— Csak volt . . .?

— Istenem, — felelte Lilian és a földre tekintve, botjával ütötte az útjába akadó kavicsokat, — a tekinteted nem változott, az igaz. De különben . . .

— De különben?

— Tudja Isten. Nem vagy olyan, mint voltál, lelegején . . . Még akkor is kissé más voltál, amikor, karácsony előtt, papa helyett, kihoztál az intézetből. De ez bizonyára képzelődés részemről . . .

Hidvéghy nem felelt azonnal, hanem csak később, miután ismét lerázta magáról az ikreket, akik

sehogysem örültek annak, hogy Imre bácsit ez a haszontalan Lilian most egyszerre mindenféle számár beszéddel lefoglalja magának, elgondolkozva mondta :

— Ebben lehet valami, kis Lilian. Igaz, hogy, különösen Pesten, nem igen érek rá megfigyelni önmagammat, de most, hogy mondod, én is azt hiszem, hogy megkomolyodtam. S amit az a nyolc esztendő a fogságom alatt nem volt képes megtenni, azt véghezvitte az a nagy zökkenés, amely engem a tegnaptól a má-ba dobott. Ha visszagondolok a multra, valóban azt kell mondanom, hogy gyerek voltam, amikor a háborúba indultam és gyerek maradtam a fogságom alatt is, minden szenvedésem, nélkülözéseim dacára. Vagy legalább is azt képzeltem. És ma?

— Éppen az imént megmutattad, hogy ma is csak gyerek vagy, persze, ha akarod! — felelte Lilian.

— Akarni akarnék, de nem mindig tudok, — mondta Hidvéghy kedvesen. Azután, miután ideig nézte a mellette lépkedő Liliant, mintegy önkénytelenül megjegyezte : — Te is megváltoztál ám, amióta ismerlek, tudod-e?

Lilian feltekintett.

— Tudom. És sajnálom.

— Vajjon miért?

— Másnak képzeltem az életet.

Hidvéghy elnevette magát.

— Oh, Istenem! Milyen lemondóan mondod ezt! Talán bizony még mindig hivatalba kívánczol? Emlékszel-e arra a vacsorára a Sacherban, amikor kiöntötted előttem a szívedet?

— Be szép volt! — mondta Lilian és felsóhajtott. — Milyen más volt akkor még minden! Milyen boldog voltam és milyen balga, na . . .!

Most ő is nevetett. De a nevetésben annyi keserűség volt, hogy Hidvéghy nem gondolhatott mást,

minthogy Lilian még most sem felejtette el azt a bizonyos férfiút, aki nem akarta észrevenni ezt a gyönyörű teremést.

— Tehát még mindig az a szerencsétlen flótás van előtérben, akiről a Casinóban beszéltünk?

— Ühüm . . .

— Verd ki a fejedből, én mondom neked! — szólt Hidvéghy, kikelve magából. — Az az ember, bárki legyen is, nem méltó arra, hogy vele foglalkozzál! Nem méltó, érted?

— Juj, ne mondj ilyen csúnyát, az Istenért! — kiáltotta Lilian és befogta Hidvéghy száját, aki legszívesebben csókot nyomott volna a fehér kis kézre, amely az ajkát érintette. — Az, akiről beszélsz, a legbájosabb ember a világon, de arról csak nem tehet, ha nem érez irányomban úgy, amint én ezt óhajtanám? Talán mást szeret, valakit, aki jobban illik hozzá, aki jobban ért ahhoz, hogy hogyan kell férfakkal bánni, ki tudja? Az is lehet, hogy még csak amolyan éretlen bakfist lát bennem, akit nem lehet komolyan venni? Akárhogyan is áll a dolog, nem engedem őt bántani és még ha keresztül is gázolna rajtam, akkor is szeretném . . .

— Tjüh, ennek a fele sem tréfa, — mondta Hidvéghy, aki igyekezett, még most is humorosan tárgyalni Lilian esetét. Magában azonban egyszerre csak másként ítélte meg azt az ismeretlent, aki annyi bajt okozott Lilian szívében.

Gyönyörű kilátó ponthoz értek, ahonnan remek vízesésre nyílt kilátás, de mialatt a többiek hangoosan adtak kifejezést elragadtatásuknak, Hidvéghynek csak Lilian esetén járt az esze.

— Alapjában véve nem okvetlenül szükséges, hogy az az ember akkora barom legyen, aminőnek mindig képzeltem, — szólt magában. — Mért neki is lehetne ezer meg ezer oka, hogy ne engedje szabadjára érzelmeit. Hát nem hasonló-e az én esetem is? Hátha ő sem gyerkőc többé? Hátha ő is olyan

okos, hogy nem tartja megengedhetőnek, ha egy idősebb ember egy hosszú életre leköt magának egy fiatal teremtést, csakis azért, hogy még néhány esztendei boldogságot biztosítson a maga számára? Vagy ha tényleg másba szerelmes? Vagy talán csakugyan házasember? Ez volna a legnagyobb baj . . . !

És azonközben, hogy Liliant a szíve mélyéből sajnálta, folytatta az összehasonlítást közte és a titokzatos másik között. Így önkénytelenül is Jeddára kellett gondolnia és eszébe jutott mindaz, ami közöttük az utóbbi időben történt.

Hanna koppenhágai kirándulása neki is kívánatos alkalmat nyújtott arra, hogy jóvátegyen sok mulasztást, amelyről azt mondta magának, hogy lelkiismeretét Jeddával szemben terheli. Valami nagy örömet akart neki szerezni és azt proponálta, menjenek tíz napra Velencébe. Jedda csakugyan nagyon megörült ennek a gondolatnak, amelyet azonnal meg is valósítottak. Az első napokat a Lagunavárosban, de már az odautazást is nagyon élvezték mind a ketten, amint azt egyébként élvezte volna minden más valamire való férfi és nő is, az ő helyzetükben. De mihelyest ismét csak kissé magukhoz tértek abból a mámorból, amelyről részben csak képzeltek, hogy az, máris sok ezer apróság megmutatta, hogy alapjában véve nem illenek egymáshoz. Ő képtárakat, templomokat, palazzókat akart látogatni, hogy felelevenítsen régi kedves emlékeket, — az asszony rettenetesen únta ezt és nyíltan be is vallotta, hogy a tegnapi dolgok nem érdeklik. Jedda, aki otthon kénytelen volt korán kelni, most legszívesebben délig maradt az ágyban, holott ő alig várta, hogy kijusson a levegőre. És így volt mindennel. Ezenkívül lépten-nyomon ismerősökbe ütköztek, ami még szembeszökőbbé tette előttük az amúgyis ferde helyzetüket. Velencéből Firenzébe menekültek a kellemetlen benyomások elől, de itt is csak megismétlődött mindaz, ami már Velencében is

eltávolította őket egymástól. Hazaérkezve, az aszszony fájdalommal megállapította, hogy ez a kirándulás alighanem csak az előhírnöke volt egy végleges szakításnak, míg Hidvéghy ezer gonddal azon volt, hogy igazi érzelmeit elpalástolja Jedda előtt, mert semmitől sem irtózott jobban, mint attól, hogy bárkinek is bánatot okozzon.

Az ő esetükben is bebizonyosodott, hogy még a legerősebb sexuális vonzalom sem elégséges alap arra, hogy két ember egymás oldalán élje le életét és hogy ehhez egy ezerszerte szorosabb kapocs szükséges: a lelkek egybetalálása . . .

Ezt érezték mind a ketten, de Hidvéghy agyában — hisz férfi volt és mint ilyen még ő sem volt ment minden brutalitástól — mindjobban alakot öltött az a gondolat:

— Mily szerencse, hogy előbb ismertük meg egymást és nem utána . . .

Ez jutott eszébe most is, azon a ponton, ahonnét a szép kilátás nyílt a vízesésre. A kékeszöld elem, ellentállást nem ismerő hevességgel tört elő egy fekete sziklakapuból és negyven méternyi mélységben ért ismét szilárd talajt. De ekkor már csak billiónyi vízcsöpp és párává vált, amelyet egy kis szellő tovavit a völgy felé . . .

Hidvéghy is a pompás látvány hatása alatt állott, ő is hallotta a vízesés hatalmas dübörgését, de ő csak magára és arra a bizonyos emberre gondolt, aki talán azért nem vette észre Liliant, mert másba volt szerelmes.

— Hát én nem vagyok másba szerelmes, — tört ki hirtelenül belőle a gondolat, olyan erővel, mint ahogy a kékeszöld áradatot lőtte ki magából a fekete szikla, — én csak Liliant szeretem, Liliant imádom, Liliánért vérzik ez a buta, buta szívem . . .!

De nem. És nem! Nem volt szabad, még csak gondolnia is ilyesmire! Huszonhét év különbség! Micsoda örület! Szerencse, hogy ott volt az a másik.

Hálásnak kellett lennie a sors iránt, hogy az a másik létezett. És ha már egyszer bevallotta magának, hogy szereti, hogy eszeveszetten szereti azt a kislányt, hát becsületbeli dolog volt, hogy segítségére legyen. Igen : meg akarta neki szerezni azt, akit szeretett!

A társaság indult tovább, ő kissé hátramaradt. Szándékosan. Mert az agya lázasan dolgozott. Hogyan is foghatná meg a dolgot? Ki e széles világon lehetett az illető?

Hirtelenül megakadt a szeme valamin és azt gondolta, hogy legott le kell fordulnia a mellette tátongó mélységbe.

Hárman mentek előtte : Hanna, Lilian és — Rotaro. Rotaro éppen magyarázott valamit Liliannak és Lilian le nem vette róla a szemét.

Ez volt tehát a titok nyitja! Rotaro! Hanna vőlegénye!

Hogy ő erre sohasem gondolt! Amikor annyira kézenfekvő volt! Ezért tehát Lilian nagy lelki tusái! Beleszeretett legjobb barátnőjének a vőlegényébe! Most persze, mindent értett.

Ezzel azután kettétörött annak a lehetősége is, hogy segítsen rajta. Csak nem tehetett a saját gyermeke boldogsága ellen? Vagy valóban Hanna boldogságáról volt szó? Nem mutatta-e meg neki maga az Isten, hogy jó úton haladt, amikor az volt a nézete, hogy nem szabad hozzámennie egy leánynak az első férfihez, aki iránt vonzódik, hanem előbb meg kell ismernie az életet? Nem volt-e talán kötelessége, még az utolsó napokban is közbelépni leánya és egyszersmind Lilian érdekében is? Nem volt-e majdnem kizárólag az ő kezébe letéve a megoldás, a *deus ex machina* példájára, aki a régi görög drámákban belenyúlt a hősök életébe?

De amint született ez a gondolat, máris eldobta magától. Ebbe nem volt szabad beleavatkoznia. Tétlenül kellett néznie a dolgok fejlődését, ha nem

akart később szemrehányásokat tenni önmagának. Ő érdekelt fél volt. Talán nagyobb mértékben, mint a két leány együttvéve. És ha mégis Hanna boldogságát jelentette Rotaro?

Az egyetlen dolog, amit tehetett, az volt, hogy saját érzelmeit leküzdje. És mindenekelőtt: el nem árulni őket. Hadd jöjjön, aminek jönnie kell...

Ebben a pillanatban Lilian, mintegy véletlenül hátrafordult és meglátta maguk mögött Hidvéghyt, amint gondolataiba merülve, vagy harminc lépésnyi távolságban követte őket. Megállt és bevárta, míg Hidvéghy utólérte.

— Hol jársz, Imre bácsi? — kérdezte kedvesen, de Hidvéghy úgy vette észre, hogy zavarban van. — Abban voltam, hogy elől vagy valahol papával és most látom csak, hogy egészen hátul ballagsz! Csak nem vagy fáradt?

— Dehogy vagyok fáradt, szívem, — felelte Hidvéghy, tőle telhetőleg egyszerűen, — bár jogom volna hozzá és nagyon sajnálom, hogy miattam megfosztod magadat a kellemes tarsaságtól!

Lilian halkán felkacagott.

— Már megint a régi nóta, Imre bácsi! Semmi jogod sincsen az ilyen gondolatokra, érted? De semmi! És ha talán jobb is szeretsz a saját társaságodban sétálni, mint engem mulattatni, mégis kell, hogy meghozd velem együtt ezt az áldozatot, már Hanna kedvéért! Hát nem látod, milyen boldogak, hogy végre leráztak a nyakukról?

Csakugyan. Egészen kedélyesen egymásba karoltak, sőt még egymásnak nekitámaszkodtak is, akár csak már meg lett volna az eljegyzés.

De Hidvéghyt most nem ez foglalkoztatta. Hanem az, hogy Lilian előbb azt mondta: — *Kell, hogy velem együtt meghozd ezt az áldozatot...*

Ennél világosabban nem lehetett beszélni. *Áldozat* volt számára, ismét egészen átengedni a szeretett férfit a másíknak. Szegény leány...!

Hogy mégis szóljon valamit, felelte :

— Ha nem túlnagy az áldozat részedről, én csak boldog vagyok, ha veled lehetek.

— Valóban, borzasztó áldozat, — mondta Lilian tréfásan, de egészen különösen is, azután, majdnem indulatosan hozzátette : — ha ez így megy tovább, a végén már úgy fogsz átlátni rajtam, Imre bácsi, mint egy lyukas szitán és akkor csakis sajátmagamnak köszönhetem, ha alaposan kinevetsz!

— De édes Lilian, — szólt Hidvéghy, csak nehezen visszafojtva érzelmeit, — hogy mondhatsz ilyet? Én nem tudom, szavamra mondom, hogy mi megy végbe a te gyönyörű kis lelkedben, de ha úgy van, amint sejtem, akkor csak csodálattal emelhetek előtted kalapot, nemhogy kinevessék!

Lilian feltekintett és megállt.

— Csodálattal? — ismételte és rázta a fejét. — Nem, Imre bácsi, nekem nem jár csodálat és ha azt gondolod, hogy mégis jár, akkor egészen bizonyos, hogy nem tudsz és nem sejtessz semmit! Tehát mégsem olyan lyukas a szitám, amint gondoltam, — tette hozzá nevetve és tovább indult.

Hidvéghy gépiesen követte. Meg volt lepetve. Mégis rossz nyomon járt volna? . . .

Az út utolsó része meglehetősen meredek volt, jóformán szikláról sziklára kellett ugrálni, de azután egyszerre fent voltak és elterült előttük a legcsodásabb kis tó, amit el lehet képzelni.

Fenyőktől körülvéve, itt-ott fehér sziklák által övezve, visszatükröződött a síma, acélkék vízben a szemközti hegyóriás, fantasztikus ormaival, hómezeivel együtt. A part közelében viszont le lehetett látni a sok tarka kavicssal borított fenékre.

Oltenburgék — apa és fiú — már lent voltak a parton és kikeresték a vetkőzésre legalkalmasabb helyet. Egy fiatal fenyő és ezek alatt buja moha által sűrűn benőtt, a víz irányába lassan lejtő hegynyúlvány volt, amely nagyszerűen oldotta meg a vet-

közés lehetőségét, a legszegénylősebb hölgyek, de még a leggondosabb gardedámok netáni aggályai szempontjából is.

Lilian megállt és merengően nézett le a tóra. Azokban a pillanataiban az életnek, amikor valami különösen nagy érzésnek a hatása alatt állunk, a természet titkos ereje még jobban vonz bennünket, mint rendesen. Mintha pillanatra közelebb állana előttünk az örökkévalóság, a felfoghatatlan misztérium.

A fiatal leány is, öntudatlanul, e pillanatban rabja volt ennek az érzésnek. Valami hívta, vonzotta, lépjen ki bátran az ürbe, amely elterül előtte, nem fog alázuhanni, fel fog emelkedni a magasba, maga mögé elhagyva mindent, ami a földé, ami halandó. De azután ismét visszatért a valóságba.

— Régen feltettem magamban, hogy egyszer átúszom ezt a tavat, — szólta egy kis idő után, — ma megteszem. Bizonyára jó úszó vagy, Imre bácsi?

— Meglehetősen. De éppen azért arra kérlek, ne bocsátkozzál kalandokba. A víz hideg és alighanem mély.

— Néhány száz méter. A közepén egyáltalában nem bírták elérni a fenekét . . .

— No látod. Meg vagyok róla győződve, hogy te is ügyes úszó vagy, de ilyesminek nincsen semmi értelme!

— De van, Imre bácsi. Feltettem magamban és most, hogy ideértünk, el is határoztam, hogy megteszem.

— Már bocsáss meg, ez csacsiság!

— Lehet. Én nem annak tartom. Vannak pillanatok, amikor az embernek szabad a sorshoz intézni egy kérdést. Ezt nem én találtam ki, hanem egy nagy költő mondja. Én csak átérzem ennek az igazságát. És ki akarom tapasztalni . . .

Határozott lépésekkel indult lefelé. Hidvéghy

aggodalommal követte, majd gyöngéden karjánál fogva marasztalta.

— Nézd Lilian, te nagy leány vagy és legjobban tudod, hogy mit szabad tenned és mit nem. Nekem ebbe semmi beleszólásom. De ebben az esetben úgy érzem, hogy súlyos kötelességmulasztást követnék el, ha elhallgatnám szándékomat édesapád előtt, aki bizonyára megtiltaná neked, hogy átúszd a tavat! Ne kényszeríts engem erre, kérlek!

Lilian megállt.

— Ezt persze megteheted, — felelte komolyan és ibolyakék szeme egyszerre elsötétült. — Az atyám meg is gátolhat engem abban, hogy átúszsam a tavat. De csak ma! Lesz még erre alkalmam máskor is! És hogy ne kételkedj szándékom megmásíthatatlan voltában, ezennel megesküszöm boldogult édesanyám emlékére, hogy megteszem. Ha nem ma, hát holnap, vagy holnapután. Mert ezt a kérdést én a sorsomhoz *akarom* intézni!

Hidvéghy elképedt. Mindig azt gondolta, hogy Lilian akaraterős teremtés, de hogy ennyire vigye a dolgot, azt még álmában sem merte elképzelni. Ez igen komoly dolog volt, de még komolyabb lehetett az oka ennek a furcsa orákulumnak.

— Jól van hát — szólt Hidvéghy, rövid gondolkodás után. — Azok után, amiket az imént kijelentettél, már magam is azt mondom: meg kell tenni, mert megesküdtél rá. Nem szólok az apádnak és ha már át kell ezen esni, hát jobb, ha akkor történik meg, amikor még mások is vannak a közeledben. De abban aztán már te sem gátolhatsz meg engem, hogy el ne kísérjelek. Mert én is megesküszöm anyám szent emlékére, hogy megteszem!

Egészen belepirult, amint mondta és nevetségesnek, fiúsnak, éretlennek érezte magát. Úgy viselkedett, mint egy tizenötéves, zöld kölyök!

De Lilian nem látta így. Az, amit most Hidvéghy szájából hallott, olyan volt számára, mintha hirtele-

nül kinyíltak volna a mennyország kapui és mintha hallaná az angyalok isteni zenéjét. Vonásai kiderültek, szeme ismét visszanyerte ibolyakék színét, hirtelenül felragyogtak és mialatt bizonytalanul Hidvéghy keze után nyult, ajkai csak azt tudták hebegni:

— Köszönöm . . .!

XXV.

Egy negyedórával később az egész társaság már le volt vetkőzve és a sziklákön vagy a jó puha mohán ülve, lehütötte magát a napon. Csak a gyermekek nem bírtak veszteg maradni, fekete áfonyát szedtek, amely garmadával termett a fák alatt, de találtak epret is, pirosat, illatosat.

Rotaro nem győzött Hanna termetében gyönyörködni és ha csak lopva is figyelte a leányt, aki, amellet, hogy igen természetesen viselkedett, ösztönszerűleg is kereste a közelébe érő ágak oltalmát, annyit mégis megtudott állapítani, hogy a valóság jóval felülmulta nyugtalan éjszakái legvérmesebb álmait is.

Hannán fekete tricot volt, amelyet Lilian húga, Sarah adott neki kölcsön, míg az utóbbi egy virágos úszóruha-félében volt, amelyet nagy sietségben, még előttevaló este Mrs. Wallace tákolt neki össze egy régi ruhájából.

Lilian viszont egy sötétlila tricotban lépett ki a bokrok sűrűségéből, vörösesszőke hajával, csodálatosan fehér bőrével erdei tündérre emlékeztetve, amelynek éppen csak szárnyai hiányoztak. Hidvéghynek elállt a lélegzete, amint megpillantotta és ha nem okozott volna neki gondot Lilian vakmerő vállalkozása — hisz egyáltalán nem ismerte úszóképességeit — teljesen átengedte volna magát mámorának.

Rafael ezalatt Sarah segítségével egy már ré-

gebben megbárdolt és otffelejtett faderekat vonszolt ki a bozótból, amelyet aztán betutajoztak a vízbe, hogy legyen, min pihenni.

Végre Oltenburg, aki szigoruan őrködött afölött, hogy mindenki jól lehűtse magát a nagy gyaloglás után, megadta az általános engedélyt a fürdésre és páratlan látvány volt, amikor néhány másodperc múlva ezek a tarka, mozgó alakok a feneketlennek látszó és a közelből a szó szoros értelmében kristálytisza vízben mozogtak, úgy hogy meg kellett szokni a gondolatot, hogy nem a levegőben lebegnek csupán.

A víz felső rétege valóban nem volt hideg, csak, ahol már jobban felkavarodott, ott kis örvények hidegebb rétegeket is hoztak a felszínre, amelyek elől, kiváltképpen az ikrek és Hanna sikogatva menekültek. Csakhamar mindenki a Rafael által rögtönzött «dadá»-ra igyekezett és miután a faderék jobbra-balra billent, persze minduntalan meg esett, hogy valaki a víz alá merült, ami újabb tréfára, sikogatásra adott alkalmat.

Ezen közben senkisémm vette észre, hogy Lilian és Hidvéghy már régen a tó közepe felé úsznak és amikor Oltenburg véletlenül odanézett és utánuk kiáltott, ők már a hangját sem hallották.

— Hát ezeknek mi jutott eszükbe? Megbolondultak? — lármázott Oltenburg, magánkívül az ijedtségtől. — Csak nem akarnak átúszni a tulsó partra?

Kisietett a vízből, felszaladt a legközelebbi sziklára és teljes erővel ismételten kiáltotta a szökevények nevét. A többiek is követték a példáját, egyesült erővel kiabáltak, de egészen hiába. Lilian és Hidvéghy nyugodtan úsztak tovább. A leány elől, a férfi kis távolságból követte. Most lehettek a közepén, a fejük már csak akkorának látszott, mint egy gombostűfej.

— Biztosan ez a hóbortos Lilian vitte bele Imrét ebbe a dologba — méltatlankodott Oltenburg. —

Bár még így sem értem! Imre is elég vén számár arra, hogy ne üljön fel az ilyen ostoba ugratásnak!

A kis terezianista volt az egyetlen, aki hangosan felkacagott annak hallatára, hogy az atyja leszamarazta Imre bácsit távollétében, de nem soká neveztett, mert Oltenburg úgy megfricskázta, hogy cikkázott a szeme előtt. A többiek mind némán álltak ott, azután egyszerre kezdték tárgyalni az esetet. A leg-higgadtabban Rafael viselkedett.

— Nem érdemes ezen ennyire felizgulni, — mondta. — Legfeljebb nyolcszáz-kilencszáz méterről lehet szó és ez nem olyan borzasztó.

— Annak, aki uszni tud s akinek van trainingje, nem is, — felelte az atyja ingerülten, — de honnét legyen Liliannak trainingje? Egyszer, valamikor, Millstadtban, tízéves korában, nem mondom, volt alkalma az uszásra, de azóta? Ha ebben a kutyahideg vízben görcs áll a lábába, el van veszve! Akkor még Imre se segíthet rajta . . . !

— Nem szabad mindjárt a legrosszabbra gondolni, éddesatyám, — jegyezte meg Rafael békítőleg, bár maga is teljes mértékben átlátta ennek a lehetőségnek a veszélyes voltát. — Csak arra vagyok kíváncsi, hogy hogyan fognak onnét visszajönni? — tette hozzá azután. — Mert még egyszer megtenni ezt az útat, arra, azt hiszem, nekik sem lesz többé kedvük.

— Még csak az kellene! — pattant fel újból Oltenburg. — Bizonyára azt hiszik, hogy megkerülhetik a tavat, ha egyáltalában még gondolkoznak azok a bolondok. Csakhogy azon az oldalon, ott, ahol a sziklafal vagy ötven méter szélességben függőlegesen a tónak esik, nincs ösvény, amely körülvezetne, a másik oldalon pedig van a lefolyás és azon nem lehet átjutni.

— Az igaz, — hagyta rá Sarah, — az egy mély szakadék.

— És híd sincs, — tette hozzá Rafael. — Nem

marad más hátra, kell, hogy felmásszanak valahol és így kerüljék meg a sziklafalat!

— Jó kis mulatság, mondhatom, — morogta Oltenburg, aki le nem vette a szemét az úszókról.

Hannának erősen dobogott a szíve. Rotaro mellett állt és néha az volt az érzése, hogy nem is látja őket ott kint, a tóban. Önkénytelenül a férfibá karolt.

— Istenem, Félix, — szólt hozzá halkán, — nem is mondhatom, hogy mennyire félek! Nincsenek ezek komoly veszélyben, mondja?

Rotaro gyöngéden megszorította Hanna karját.

— Ne féljen semmit, imádott kis Hannám, — felelte, szinte félhangon, meglehetősen meggyőződése ellenére. — Papa, hisz látszik, mesés uszó és erőteljes ember. Még ha rosszul is lenne Lilian, ő nem veszti el a lélekjelenlétét!

— De ha ő sem bírná a hideget, ha ő is görcsöt kap?

— Nem szabad a legrosszabbra gondolni, édesem. Nézze csak, milyen szépen haladnak, most már jóval tulvannak a felén . . .

— Dehogy vannak túl . . . Ezt maga csak úgy mondja, hogy engem megnyugtasson . . .

Ebben a pillanatban Sarah hangosan felsikoltott és a szemét két kezével eltakarva, elfordult.

— Mi az? Mi az? — kiáltották a többiek, s hol a fiatal leányra, hol a tó irányába néztek.

— Lilian elmerül! Elmerül! Hát nem látjátok? — kiabálta Sarah, ismét a tó felé fordulva, kétségbeesetten. — Elmerül! Szent Isten, elmerül!

És hangosan elkezdett zokogni. A gyermekek is rémülten sírva fakadtak. Rotaro Oltenburghoz és Rafaelhez sietett, Hanna inogva követte.

— Úgy látszik, csakugyan baj van, — szólt Rotaro a halálsápadt Oltenburghoz, aki hiába igyekezett kivenni valamit ekkora távolságra, míg Rafael hozzátette: — Már ott van mellette Hidvéghy, látod édesapám?

— Nem látok semmitsem, — mondta Oltenburg megtörten, — minden összefolyik a szemem előtt . . .

És úgy, amint voltak, sietve indultak, fejeveszeten, nagy kerülőn, a segítségükre.

Ezalatt valóban izgalmas pillanatok játszódtak le a tó tulsó részén.

Lilian már az első negyedóránban érezte, hogy túlbecsülte erejét. Rohamosan kezdett elfáradni, de ezt, Hidvéghynek ismételt kérdésére, konokul tagadta. Sőt, hogy bebizonyítsa az ellenkezőjét, meggyorsította a tempóját. Hidvéghy, mint régi hunnista, persze fel se vette a dolgot, de a víz egyes helyeken még a felszínen is oly hideg volt, hogy teljesen tisztában volt azzal, hogy egy hirtelenül beálló görcs lehetősége még őt is fenyegeti. Ha maga lett volna, ez ellen is tudott volna védekezni, hisz egyszerűen a hátára kellett volna feküdnie, — de ha arra a másik életre gondolt, amely ott, a közelében mily rémítő veszedelemnek volt kitéve ebben az esetben, mintha a saját erejét is megbénította volna a félelem.

De Lilian tempói mind szabálytalanabbakká lettek, hol egészen ellanyhultak, hol látszott rajtuk a kapkodás. Növekvő aggodalommal vette ezt észre Hidvéghy és most már egészen közel uszott Lilian mellett. Tudta, hogy a legrosszabb szolgálatot tenné az ügynek, ha szemrehányásokkal illetné a leányt és ezért úgy tett, mintha nem látná Lilian kimerültségét és csak bízta.

— Bravo, édes kis Lilianom, — mondta több alkalommal, — csak így tovább! Most már jóval túl vagyunk a felén . . . !

Pedig dehogy voltak azon tul.

— Ha mégis úgy éreznéd, hogy kezdesz kifáradni, — szólt később, — tégy úgy, mint én : feküdj a hátadra, csak néhány pillanatra. Majd meglátod, hogy ez milyen jól esik az embernek!

Ezzel maga a hátára feküdt és így úszott tovább, mindig Lilian közelében.

De Lilian, mintha nem is hallaná a szavát, csak erőlködött tovább. És most már nem is mosolygott többé, úgy mint eddig tette, hogy félrevezesse Hidvéghyt. Valami merev volt a tekintetében, amelyet már nem is vett le a partról többé.

Ismét kínos öt perc telt bele, anélkül, hogy vajmi közelebb értek volna a még mindig távoli célhoz, amikor Lilian egyszerre csak annyit mondott:

— Imre bácsi... azt hiszem... nem bírom tovább...

Alig hogy ezt kimondta, becsukta a szemét és abba hagyott minden mozgást. Kezdett süllyedni. Még egy másodperc és egészen elmerül a teste.

De Hidvéghy ott volt és felfogta karjaiba. Ami történt, nem érte őt meglepetésszerűen. Hisz már régen számolt ezzel az eshetőséggel és amit most tett, nem volt egyéb, minthogy a valóságban alkalmazta mindazt, amit képzelőtehetsége már ezerféle alakban varázsolt lelki szeme elé.

Látva, hogy Lilian elvesztette öntudatát, — ami még szerencse volt, mert nincsen borzalmasabb egy fuldoklóval való küzdelemnél, — a hátára fektette az elalélt testet és balkezeivel belemarkolva a trikó kivágásába, jobbkezeivel és lábaival hatalmas tempókkal igyekezett a part felé.

Sokkal gyorsabban haladtak így és Hidvéghy már csak aziránt fohászzkodott Istenhez, hogy görcs ne érje, mert ez esetben alig lett volna számukra menekvés.

Mindjobban közeledett a part és mégis úgy tűnt Hidvéghynek, mintha nem jutna előre. Közben ezer meg ezer gondolat villámlott át az agyán. Hátha nem is él többé Lilian, hátha szélhüvés érte? Akkor ő miért élt még és küzdött az ellenséges elemekkel?

Ekkor Hanna jutott eszébe, az ő egyetlen kis Hannája! Könny tolult a szemébe, de maga sem tudta. Azt hitte, hogy egy csepp víz...

Nem. Hanna miatt nem kellett már aggódnia. Ott

volt Félix, aki, ebben most már nem kételkedett, imádta leányát és boldoggá is teszi, egészen biztosan! . . .

Hátrafordult. Nézte azt a gyönyörű testet, azt a fehér márványt husból és vérből, amely, az általa vert hullámok játéka, akarát és erő nélkül követte. Nézte a becsukott szemeket, amelyek oly kéken, oly pajkosan tudtak a világba kacsintani, nézte azt a selymes haját, amely kiterült a vizen, mint a kinyitott lótoszvirág . . .

— Szentséges Isten, segíts meg! — kiáltott fel magában és a felhőtlen ég felé fordította a tekintetét. — Hisz az nem lehet! Nem lehet, hogy ne halljam többé a hangját, hogy ne lássam többé azokat a gyönyörű szemeket, hogy ne dobogjon többé az az angyali, nemes kis szív!

Ez a fohász mintha újabb erővel töltötte volna meg a végsőig megfeszített tagjait és hatalmas csapásokkal tört előre.

Már-már megkülönböztetett minden sziklát, minden egyes kődarabot a parton és maga alatt feltűnt a tó alja is tarka kavicsaival, egy-egy vöröses hinárággal.

De mi volt ez? Szurós fájdalmat érzett a jobb combjában. Nem merte mozgatni a lábát. Mert még egy túlerőltetés és beáll a görcs.

— Csak most légy irgalmas, Istenem, teremtem! . . .

És Isten irgalmas volt.

Még egy-két hatalmas csapás a karjaival és szilárd talaját ért a lába. Felkapta Liliant — filigrán teste úgy tűnt neki, mintha métermázsás súlyt kellene hordania — és kivitte a partra. Remegő térdekkkel, maga is a kimerültség szélén, lefektette az elalélt leányt a mohára, azután reáhajolt és rányomta fülét a mellére. Első pillanatban majd hogy elállt a lélegzete, mert a szívverésnek még nyomát sem vélte megtalálni. De azután összeszedve egész figyelmét,

minden kétséget kizáró módon megállapította, hogy a szív működik.

Kimondhatatlanul nagy hálával tekintett az égre, majd ráomlott Lilianra. Idegei nem bírták tovább és, amint a háborúban oly gyakran látta a legerősebb férfiaknál, most ő is sírt, sírt, mint egy gyermek.

De ez nem tartott soká és urrá lett ismét az akarat. Eszébe jutott, hogy egyszer egy orvos hasonló esetben miként viselkedett. Akkor persze kéznél volt minden, ami itt hiányzott. Önkénytelenül átnézett a túlsó partra, de még ha láthatott is volna valamit, akkor sem állt módjában magát megértetni a többiekkel. Hacsak egyetlenegy lepedője, egy szál törülközője lett volna!

Körülnézett. Keresett valamit, amivel megdörzsölhetné Lilian testét, hogy fokozza a vérkeringést. Kitépett néhány mohadarabot és azzal próbálkozott, de mivel a moha rövidesen szétesett a kezei között, a kezével kezdte dörzsölni. Az eredmény nem elégtette ki, Lilian bőre nem akart kipirulni.

Pillanatig gondolkozott. Nem maradt más hátra, mint vagy levetni Lilianról a fürdőtrikót, vagy megfosztani önönmagát a saját ruhájától.

Az utóbbit választotta. Pillanat alatt levetkőzött, kettétépte a ruhát, úgy hogy csak egy uszónadrágféle maradt belőle, míg a másik részt jól kicsavarta és ezzel azután teljes erejével nekilátott a munkának.

Hogy fáj a szíve attól, hogy ily durván kellett hozzányulni ahhoz az isteni szép testhez, amelyet csak imádni, legfeljebb csókolgatni lett volna szabad! Hogy leste azt a pillanatot, amikor siker koronázza a fáradozását és Lilian kinyitja a szemét, szép, felejthetetlen ibolyakék szemét! . . .

— Lilian, Lilian! — kiáltotta olyan hangon, amely még a sziklát is megrendíti, ha van érzéke, — miért teted velem ezt! Miért zuzod össze a szívemet! Új életet szeretnék beléd lehelni és lám, gyöngye az erőm, hogy ismét ajkaidra csaljam azt az édes

kacajt, amely rabságba ejtett, amikor először megpillantottalak! De mit bánom én, hogy oly fiatal vagy, mint a hajnalban kinyílt rózsza, mit törődöm vele, hogy az én vállaimra közel félszázad nehezedik! Ha ezek a vállak, ha ezek a karok meg tudták menteni az isteni életedet, lesz bennük még arra is erő, hogy megvédelmezzenek a világ minden baja ellen is! Térj már magadhoz, imádott Lilian! Nyisd ki a szemed! Nézz rám, hallgass rám, tudd meg, hogy szeretlek, szeretlek, szeretlek!! Ne gondolj többé arra a másokra, aki téged meg nem ért. Itt vagyok én, aki lelkem mélyéből visszahívlak az életbe, én, akit Isten érdemesnek tartott arra, hogy nyolc év után visszahívjon a pokolból! Nyisd ki a szemedet! Ibolyakék szemedet! Csak körülönthetnélek ibolya-esővel, hogy életre hevítsen az illata! Itt fekszel előttem, mint szelíd álomban, míg engem emészt a vágy! Ébredj, Lilian! Nézd, mint süt a nap, nézd, mily kék az ég! Minden, minden visszavár téged, ne hagyj el, ne hagyj el, Lilian . . . !

És mialatt ezek és hasonló szavak hagyták el az ajkát annak, akiről egy asszony, amikor elfordult tőle és másnak nyujtotta a pálmaágot, megállapította, hogy nem eléggé magasröptű az érzelmi világa, addig a karja most éhesen átölelte az elalélt leány nyakát, ölébe vette hideg testét és rálehelte lelke tüzes áráját tejszínű vállaira, ujjainak rózsás hegyére.

Most már átövezte két karjával is és, mintha tűz ömlene széjjel egész testén, vad hévvel borította rá szerelmes arcát Lilian keblére, majd lángoló ajakkal kereste halavány száját. Azután csókolgatta, becézte, cirógatta, magához szorította . . .

Nem vette észre, hogy lassan, lassan mint rózsásodik Lilian hószínű arca, nem érezte szívének mindjobban megerősödő dobogását, nem látta, hogy kinyílnak szeme ibolyái. Csak amikor két lány kar tapadt a nyakába, tért magához. Messze elszakította a száját Lilian ajkáról és, mint aki képtelen hinni

saját szemének, rámeresztette boldogságtól sugárzó tekintetét.

— Lilian! Lilian! — tört ki azután belőle elemi erővel és ajkaival újból elérve ajkait, vad, szenvedélyes csókot forrasztott rájuk, betelni nem tudó vágygial. És Lilian mintegy átszellemült boldog mosolylyal még csak szorosabban fonta a nyaka köré karjait.

— Istenem, hogy szeretlek . . . ! — susogta bágyadtan, de egyszersmind tulboldogan is. Hisz már oly régen viszatért volt az öntudata, úgy, hogy hallotta Hidvéghy minden szavát, csakhogy nem volt képes szólni még, de meg sem mozdulni . . .

— Szeretsz, igazán szeretsz? — kérdezte a férfi remegő öröm és dermesztő kételyek között. — Hisz mást szeretsz Lilian! Azt a másikat . . . !

A leány mosolyogva rázta vörösés-szőke fejét.

☒ — Nincs másik, — felelte halkan, — mindig csak téged szerettelek!

— Lilian, Lilian! — kiáltotta magánkívül Hidvéghy, — túlnagy a boldogságom, hogy el tudjam viselni!

És újból rátapadt epedt ajka arra a kis szájra, amelyből a legédesebb szót hallotta, ami valaha érte a fülét.

Úgy érezték mind a ketten, mintha egybeszakadt volna a lelkük.

XXVI.

A rögtönzött mentőexpedició, amely a túlsó part-ról mindenféle kerülő utakon elindult a szerencsétlenség színhelyére, meglehetősen meg volt lepetve, amikor végre odaért és a legboldogabb emberpárt találta, amely abban a pillanatban létezett a nap alatt.

— Les extrêmes se touchent — mondja a francia és ebben az esetben is így volt. Az elképzelhető leg-

nagyobb aggodalmat, a legsötétebb gondolatokat oly váratlanul érte az öröm s a legkevéssbé sem várt meglepetés, hogy jó ideig tartott, míg az expedíció tagjai magukhoz tértek a csodálkozástól és a boldog pár ismét leszállt abból a szédítő magasságból, amelybe csak olyan pillanat vihette őket, mint az, amelyen átestek, s amelyben már nem jártak messze a másvilághoz vezető útvesztőtől.

A legcsodálatosabb azonban az volt, hogy amíg a többiek odaértek, addigra Lilian már a legkisebb nyomát sem érezte a kiállott fáradságnak. Tudós ezt bizonyára azzal magyarázná, hogy a mintegy kétórai pihenésnek, meg az erős inszolációnak kellett betudni ezt az örvendetes hatást egy egyébként is nagyon fiatal és már ennélfogva is ellentállóbb organizmusra. Ezzel szemben a költőnek az a véleménye, hogy a lelkek egybeszakadása művelte ezt a csodát, páróltva a csókokkal.

Az utóbbiak folytonosságában olyannyira nem állt be hiány, hogy azok, akik adták, vették, csak akkor hagyták félbe szerelmi játékukat, amikor már az egész társaság körülállta őket. Ebből viszont az következik, hogy a társaság tagjai már régen és megszűrőly gyönyörködhetnek egy számukra határozottan meglepő látványban.

Amint tehát álltak a dolgok, nem volt semmi értelme annak sem, — de még a lehetősége sem volt meg, — hogy Hidvéghy és Lilian egy későbbi és alkalmasabb pillanatra halasszák annak a bejelentését, amit mindenki látásból már amugyis tudott és az általános nagy öröm afölött, hogy az oly jogosult aggodalmak indokolatlanoknak bizonyultak, átsegített egy legalább is szokatlan helyzetben, amely más körülmények között talán még a komikumnak sem lett volna híján. Megkérés, eljegyzés fürdőruhában, miután a szerelmeseket, ugyancsak a leglengébb öltözetben, rajtakapta apa, testvér, leány és leendő vő! Nem vaskos bohózatba való helyzet ez?

De a kísérő körülmények folytán a cinikus gondolatoknak még a nyoma sem ébredt senkiben sem és amint azután ott ültek a napsütötte parton, Isten szabad ege alatt mind, valami oly magasztos érzés hatása alatt állottak, oly távolnak tűnt nekik minden, ami mesterkéltséget és nagyvilági volt, akár csak nemis a ma emberei volnának, hanem még nem számúzte volna Isten az első párt Éden kertjéből.

Csak este, amikor ismét Hocholtenburg komor és mégis kedves, pilléres ebédlőjében, az urak szmokingban, a fiatal leányok, de még Mrs. Wallace is, estélyi ruhában körülülték a nagy kerekded cserfasztalt, amelyet különös gonddal terítettek és feldiszipáltak a hazafeljövét magukkal hozott legszebb illatos alpesi virágokkal, tartotta ismét diadalmas bevonulását körükbe a többezeréves civilizáció is, anélkül azonban, hogy nagyobb kárt tett volna bennük. Éltették a legfiatalabb jegyeseket, Oltenburg papa megható beszédet mondott, a gyermekek az első és egyetlen pohár bortól becsíptek és Rotaro csak várta az alkalmat, hogy maga is szólásra emelkedhessen.

— A hideg víznek, — mondta többek között, — az szokott a hatása lenni, hogy az emberekben lehüti a vért, kiváltképen akkor, ha önkénytelenül fürdünk meg. A mai eset azt bizonyítja, hogy ez a teória teljesen hamis, de megtanít bennünket másra is. Ugyanis az a tanulság, amit én hajlandó vagyok belőle levonni, az, hogy az apák egyáltalában képtelenek annak a megítélésére, hogy leányaik türelmét és engedékenységét mily mértékben vehetik igénybe. Mert, bocsánatot kérek, az én kedves és szeretett Imre bátyámtól azzal a tisztelettel, amellyel mint — években, nem korban — fiatalabb bajtársa velem szemben tartozom, kétévi várakozási időt követelni a saját édes gyermekétől, aki egyetlen gyermek még hozzá, olyasmire, amit maga egy másik, hét, (sieben) gyermekkel megáldott apának a leányával, hogy

sokat mondjak, félóra leforgása alatt intéz el, még pedig ily kézzelfogható alakban : ez olyan cselekedet, amely kell, hogy megbosszulja magát, amely elégtételt követel. Éppen ezért és mint a sértett félnek, régi, de mindezideig, sajnós, csak titkos képviselője, ezennel ünnepélyesen és határozottan kijelentem, hogy az *una lex* elvéhez híven, ezennel semmisnek tekintjük azt a Sacher nevezetű bécsi vendégfogadóban köztünk létrejött megállapodást, amelynek értelmében még karácsonyig kellene várunk, nekem és hidvégi Hidvéghy Hanna, Johanna, Jeanne őnagyságának egy fölötté önző, de emellett aranyos apa hatalmi szavára, aki görcsői vizsgálat után volna csak hajlandó megállapítani, hogy itt két alany között szerelmi viszony áll fenn vagy sem. De tovább megyek. Hogy némiképen megkönnyítsem alperes lelkiismereti helyzetét, ezennel bejelentem azt is, hogy mi egyáltalában nem estünk sem kétségbe, sem a fejünk lágyára, hanem már másfél évvel ezelőtt, éppen azon a nevezetesen szent estén, titokban megtartottuk az eljegyzésünket! Ezek után, azt hiszem, édes jó Imre bátyám, kvittek vagyunk és mivel most már nem illethetjük egymást szemrehányásokkal, azt követeli a neked, mint leendő após-nak — de csakis annak — kijáró reverencia, hogy teljes tisztelettel, de egyuttal a legnagyobb szeretettel is itt, eme több mint ezeréves családi szentély falai között, megkérjelek, hogy egy napon, egy órában tartsuk meg az esküvőt! Tudom, hogy ezt miért kérem, Hannával együtt, de ha ti nem tudnátok, ezt is elárulom : bizonyos vagyok benne, hogy akkor esetleg még holnap léphetünk a pap elé, mert ma reggel óta Imre bátyám nem ismer tréfát és barátja a soronkívüli eljárásnak. Azt hiszem, édes Imrém, belátod, hogy elvesztetted ezt a pert, Isten és emberek előtt. És mégis te vagy a győztes : ifjúság és szerelem dolgában lefőztél valamennyiünket, két kivétellel, az enyémmel és a lányodéval. Mert mine-

künk előbb még át sem kellett usznunk az Obernseet! . . .

Hidvéghy természetesen hozzájárult mindenhez és Rotaro tréfás tószója voltaképpen átsegítette egy meglehetősen kényelmetlen szituáción. Abban állapodtak meg tehát, hogy még az ősszel tartják meg az esküvőt, még pedig Budapesten.

Oltenburg boldog is volt, de mélabús is. Lehet, hogy a Szomorodninak a hatása volt ez, amely erre az alkalomra, negyven esztendő után, felkerült a pincéből.

— Ha az ember lát benneteket, — szól, amikor vacsora után szivarra gyujtottak a férfiak a pipázóban, — összefolyik a nyál a szájában. Istenem, be sokat adnék érte, ha még én is egyszer fiatal lehetnék életemben! De nálam, hiába. Levettem a szakállamat, elvittetek engem a Moulin-ba, semmitem sem használt. Lássátok, ez abban leli magyarázatát, hogy én megálltam a *tegnapnál*, ti pedig átléptétek a *ma* küszöbét!

— De a tegnap emlékeivel, Anti! — tette hozzá Hidvéghy.

— És a holnap reményeivel, — szól Rotaro gépiesen. Talán nem is tudta, hogy mit mondott, mert csak leste a pillanatot, hogy ismét besurranhasson Hannához, aki a másik szobában ült és, bár látszólag élénken beszélgetett Liliannal, állandóan hívta a tekintetével.

Bármilyen nehezebbre is esett Hidvéghynek, már csak néhány napot tölthetett Hocholtenburgban: haza hívták üzleti ügyei. Eredeti szándékától a változott viszonyok között természetesen eltérve, még ott hagyta Hannát és maga utazott vissza Budapestre.

Minél jobban eltávolodott azoktól és főleg attól, akiket és akit imádott és minél jobban burkolódtak homályba az annyira a szívéhez nőtt hegyei, ki mondhatatlan boldogságának néma tanúi, annál inkább léptek ismét előtérbe a mindennapi élet moz-

zanatai, alakjai. És ezzel egyidejűleg feltűnt ismét lelki szeme előtt annak az asszonynak az alakja is, akire gondolni ma már csak fájdalommal járt számára. Még mindig a kötelességérzet volt, amely megtöltötte a lelkét, de ma már csakis az. Úgy érezte, hogy azzal, ami vele megtörtént, hűség törést követett el és nem igen tudta, hogy miként fogja majd megoldani ezt a kérdést, amely árnyékot vetett a boldogságára és ólomsúlyként kezdett ránehezedni lelkiismeretére.

De ha valami meg van írva a csillagokban, akkor mi, halandó emberi eszünkkel ne igyekezzünk beavatkozni a Gondviselés akaratába, amelynek rendelkezései folytán elsülyednek, keletkeznek világ-részek, míg mi még a saját énünkkel szemben is tehetetlenek vagyunk.

Hidvéghy is hiába törte az eszét erkölcsi felelősége kérdésén. Mert amikor becsületes, tisztességes szívének sugallatját követte, a Gondviselés már régen tisztában volt azzal, hogy kegyeltje nem fog összeütközésbe kerülni kötelességérzetével.

Hazaérve Hidvéghy ugyanis, sok üzleti levele között olyat is talált, amely nem volt oly prózai tartalmú, mint a többi, de nemcsak azért, mert meghozta számára a vélt probléma megoldását. Rögtön ráismert Mattayné elegáns írására és, miután ideges kézzel letépte róla a borítékot, olvasta :

«Kedves Imrém!

Itt ülök ismét Párizsban és mivel azt hiszem, hogy ezen sorok már alig érnének utól a szép Karinthiában, inkább egyenesen Budapestre intézem őket. Ha nem volna különösebb közölni valóm, nem háborgatnálak a levélírással, mert tudom, hogy nem szoktad válasszal megváratni az embert, már pedig bizonyos, hogy néhány heti távollét után temérdek dolog vár elintézésre, amely sürgősebb, de talán fontosabb is egy asszonnyal való levelezésnél.

Ami mondanivalóm van azonban talán még az említett ügynél is jobban fog érdekelni, mert alighanem megszabadít bizonyos gondoktól, amelyeket, minden szeretetteljes igyekezeted dacára is, hiába, mindig csak kiolvastam őszinte, hazudni nem tudó szemedből.

Én tegnap este Roubourdin Jean urral, a Roubourdin et Co. kalapgyár főnökével jegyet váltottam és néhány hét múlva meg is tartjuk az esküvőt. Roubourdin özvegy ember, nálamnál öt évvel idősebb és van egy kis fia, Jaques, aki szintén szívesen elfogad — mamának. Igaz, hogy csak mostohája leszek, de úgy érzem, hogy rövidesen el fogom felejtetni a szegény kis árvával, hogy az.

Amire készülök, nem szerelmi házasság. De ezen a téren már vannak némi tapasztalataim és kipróbálom, hátha azoknak van igazuk, akik nem a szerelmet, hanem a kölcsönös megbecsülést, a hasonfelfogásokat az életről, a közös érdekeket tartják a legjobb alapnak. Ezek a feltételek ebben az esetben mind megvannak, és, mivel Roubourdin ezenkívül igen kellemes, vígkedélyű és szeretetreméltó ember, aki nagyon alaposan gondolta meg a dolgot, mielőtt előállt ajánlatával, azt hiszem, bízást remélhetem, hogy új hazámban és különösen itt Párisban, amit, amint tudod, rajongásig imádok, megtalálom azt az izgalomnélküli, csendes boldogságot, amely után már oly régen vágyódom s amelyre a hajamban itt-ott mutatkozó ezüst szálaknál fogva, már joggal igényt is tarthatok.

Úgy illenék talán, hogy bocsánatot kérjek tőled ezért a meglepetésért. Lehet, de én nem így tartom. Már igen gyakran — még pedig többnyire életem legfontosabb pillanataiban — nem vettem vajmi túlkomolyan az illendőség szabályait. Ez ellen mindig tiltakozott talán kissé túlszinte természetem. És éppen ezért nem is kérek bocsánatot tőled sem, mert képmutatás volna részemről, ha azt állítanám,

hogy akár nekem, akár neked van bocsánatot kérni valónk.

Arra a cselekvési szabadságra, amelyet most viszszanyertél, épp oly szükséged van neked, mint nekem van szükségem arra a csendes boldogságra, amely, azt hiszem, én rám vár. De mindez mitsem változtat azon a tényen, hogy életem legszebb emlékeit — a leányéit úgy, mint az asszonyéit — neked köszönhetem és ezekért örökké hálával, szeretettel tartozom. És ha csak egy ezredrészével őrzöd meg te is szeretettel ezeket az emlékeket, akkor — bármit is tartogasson még számunkra a Sors — veled együtt mondhatja, hogy nem éltünk hiába, mert ismertük a boldogságot, igaz barátnőd

Jedda.»

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD

a Franklin-Társulat kiadásában megjelent művei:

BOLDOGSÁG

Színjáték négy felvonásban

CICISBEO

Regény

ÉVA KIS KEZE

Regény. Harmadik kiadás

DORILAS

Elbeszélések

QUATROCENTO

Költemény egy felvonásban

TIED AZ ÉLET

Regény

TŰZPRÓBA

Regény. Hetedik kiadás

TŰZKERESZT

Regény. Ötödik kiadás

MARIANNE ÖRÖKE

Regény

OSZK

OSZK

OSZK

OSZK

OSZK

Digitized by Google